

ISSN 1857-0976

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

Nr. 10

Chișinău, 2019

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

Membri:

dr. **Costică Voicu**, *prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România*

dr. **Виктор Н. Бесчастный**, *профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины*

dr. **Nelu Niță**, *prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România*

dr. **George-Marius Țical**, *prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Științe din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România*

dr. **Cezar Peța**, *prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România*

dr. hab. **Valeriu Cușnir**, *prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova*

dr. hab. **Pavel Moraru**, *conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România*

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, *prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Rodica-Diana Apan**, *conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România*

dr. **Mihail David**, *International Police Association, Constanța, România*

dr. **Bogdan Cătălin Păun**, *avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România*

dr. **Tudor Osoianu**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Igor Trofimov**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Veaceslav Ursu**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Ștefan Belecciu**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Marian Gherman**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Alexandru Pareniuc**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Alexandru Zosim**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Liliana Creangă**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Igor Bantuș**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Lilian Luchin**, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Constantin Rusnac**, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

Ruslan Condrat, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, master în drept*

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

CUPRINS

Științe juridice

Grigore ARDELEAN, <i>doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Igor PÂNZARI, <i>masterand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Condițiile de validitate ale contractului de donație în versiunea codului civil modernizat (în vigoare de la 1 martie 2019).....	10
Marcel BOȘCANEANU, <i>doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Armonizarea legislației de mediu (ecologice) a Republicii Moldova în conformitate cu standardele Uniunii Europene.....	29
Alexandru CICALA, <i>doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la articolul 159 CP RM.....	42
Radion COJOCARU, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Cezar PEȚA, <i>doctor în drept, profesor universitar, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România</i> Modele de abordare a conceptului infracțiunii în spațiul românesc.....	55
Mihail DAVID, <i>doctor în drept, IPA, Constanța, România</i> Ion CORCIMARI, <i>asistent-universitar, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Mecanisme de securizare a frontierelor externe ale Uniunii Europene și combaterea criminalității transfrontaliere.....	67
Boris GLAVAN, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Victor MÎRZAC, <i>lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Ghenadie CALCAVURA, <i>asistent universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Conceptul măsurilor speciale de investigații.....	74
Boris GLAVAN, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în contextul legislației Republicii Moldova.....	88

Eugenia GUGULAN, <i>doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Tetyana KURILO, <i>doctor în drept, profesor asociat, Universitatea de Stat al Afacerilor Interne din Lvov, Ucraina</i>	
Particularitățile evaluării prejudiciului cauzat prin practicarea vânătorii ilicit.....	109
Iurie LARII, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Oleg POHILĂ, <i>doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Noțiunea și natura social-juridică a exploatării sexuale a femeilor și copiilor.....	123
Tudor OSOIANU, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Respectarea dreptului la apărare a persoanelor bănuite: cadrul normativ intern și jurisprudența CtEDO.....	137
Alexandru PARENIUC, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Alexei PUNGĂ, <i>lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Angela PARENIUC, <i>cercetător științific al Centrului de Cercetări Științifice, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Valoarea juridică și căile de utilizare a rezultatelor activității speciale de investigații....	146
Constantin RUSNAC, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Aspecte ale prevenirii erorilor în procesul elaborării și realizării politicii în domeniul expertizei judiciare.....	157
Oleg RUSU, <i>doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Problematika asistenței medicale în mediul penitenciar.....	167
George-Marius ȚICAL, <i>doctor în drept, profesor universitar, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România</i>	
Ana CHIRUȚA, <i>master în drept, doctorandă, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Incrimnarea infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier în legislațiile penale ale unor state din spațiul Uniunii Europene.....	176
Vasile BUZDUGAN, <i>asistent universitar, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Respectarea drepturilor persoanei în procesul extrădării.....	188
Olesea CREȚU, <i>lector universitar, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Împăcarea părților – teme de încetare a procesului penal.....	200

Gheorghe GRAUR, <i>master în drept, asistent universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i> Ariadna GRAUR	
Reflecții privind etapele formării poliției naționale.....	209
Artiom PILAT, <i>lector universitar, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Sporirea eficienței procesului de pregătire a cadrelor pentru Ministerul Afacerilor Interne.....	222
Ion ROTARU, <i>asistent universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Rolul pregătirii profesionale a cadrelor subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne în prevenirea criminalității violente.....	229
Valentina RUSSU, <i>asistent universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI</i>	
Particularitățile criminalității feminine din Republica Moldova.....	238

CONTENTS

Legal sciences

Grigore ARDELEAN <i>PhD, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Igor PÂNZARI <i>Master student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Validity conditions of the donation contract according to the modernized civil code (in force since march 1, 2019).....	10
Marcel BOȘCANEANU <i>PhD, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Harmonization of the environmental (ecological) legislation of the Republic of Moldova in accordance with the standards of the European Union....	29
Alexandru CICALA, <i>PhD, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
The objective side of the offense provided for in Article 159 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.....	42
Radion COJOCARU, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Cezar PEȚA, <i>PhD, associate professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania</i>	
Models of approach of the concept of offence in the Romanian area.....	55

<p>Mihail DAVID, <i>PhD, IPA, Constanta, Romania</i></p> <p>Ion CORCIMARI, <i>PhD student, university assistant, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Mechanisms for securing the external borders of the European Union and combating cross-border crime.....</p>	67
<p>Boris GLAVAN, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Victor MÎRZAC, <i>university lector, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Ghenadie CALCAVURA, <i>university assistant, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>The concept of special investigation measures.....</p>	74
<p>Boris GLAVAN, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Conceptual approaches regarding the special investigation activity in the context of the legislation of the Republic of Moldova.....</p>	88
<p>Eugenia GUGULAN, <i>PhD, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Tetyana KURILO, <i>Candidate of Legal sciences, associate professor, Lviv State University of Internal affairs, Ukraine</i></p> <p>The particularities of the assessment of the damage caused by the practice of the illegal hunt.....</p>	109
<p>Iurie LARII, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Oleg POHILĂ, <i>PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>The notion and socio-legal nature of sexual exploitation of women and children.....</p>	123
<p>Tudor OSOIANU, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Respecting the right of defense of suspected persons: the internal regulatory framework and ECtHR jurisprudence.....</p>	137
<p>Alexandru PARENIUC, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Alexei PUNGĂ, <i>lecturer, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>Angela PARENIUC, <i>scientific researcher of the Center for Scientific Research, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>The legal value and the ways of using the results of the special investigation activity.....</p>	146
<p>Constantin RUSNAC, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i></p> <p>The aspects of prevention of errors in the process of elaboration and realization of the policy in the field of judicial expertise.....</p>	157

Oleg RUSU, <i>PhD, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
The issues of medical assistance in penitentiary environment.....	167
George-Marius ȚICAL, <i>PhD, associate professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania</i>	
Ana CHIRUȚA, <i>PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Criminalization of the crime of leaving the road accident site in the criminal laws of some states in the European Union area.....	176
Vasile BUZDUGAN, <i>university assistant, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Respect for person’s rights in the extradition process.....	188
Olesea CREȚU <i>PhD student, university lecturer, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Reconciliation-grounds for the termination of the criminal proceedings.....	200
Gheorghe GRAUR, <i>University assistant, Master of Law, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Ariadna GRAUR	
Reflections on the formation stages of the national police.....	209
Artiom PILAT, <i>PhD student, university lecturer, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Enhancing the efficiency of the staff training process for the Ministry Of Internal Affairs.....	222
Ion ROTARU, <i>University assistant, Master of Law, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
The role of the professional trainings of the Ministry Of Internal Affairs staff in the violence criminality prevention.....	229
Valentina RUSSU, <i>University assistant, Academy “Stefan cel Mare” of MIA</i>	
Particularities of female criminality in the Republic of Moldova.....	238

ȘTIINȚE JURIDICE

LEGAL SCIENCES

CZU 347.471

DOI 10.5281/zenodo.3871357

**CONDIȚIILE DE VALIDITATE
ALE CONTRACTULUI DE DONAȚIE ÎN
VERSIUNEA CODULUI CIVIL
MODERNIZAT
(în vigoare de la 1 martie 2019)**

Grigore ARDELEAN,
*doctor în drept, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Igor PÂNZARI,
masterand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

**VALIDITY CONDITIONS
OF THE DONATION CONTRACT
ACCORDING TO THE MODERNIZED
CIVIL CODE
(in force since March 1, 2019)**

Grigore ARDELEAN
*PhD, university lecturer,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Igor PÂNZARI
Master student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Esența oricărui act juridic, anterior realizării scopului pentru care a fost încheiat, constă în eficacitatea sa, care să producă efecte juridice în cadrul raporturilor ce le-a constituit, regulă valabilă și pentru contractul de donație ca act ce dă naștere, modifică sau stinge raporturi civile.

Prin urmare, contractul de donație este valabil și, respectiv, eficient dacă la încheierea lui au fost respectate toate condițiile de fond și de formă impuse de lege, fiind vorba de capacitatea de a contracta, consimțământul părților, obiectul, cauza și forma.

Cuvinte-cheie: contract, donație, act juridic, condiții de valabilitate, liberalitate, gratuit, donator, donatar, consimțământ.

The essence of any legal act lies in its effectiveness, prior to the achievement of the purpose for which it was concluded. It is expected to produce legal effects within the constituted relationships. This is a valid rule for the donation contract, too, as an act that gives birth, modifies, or extinguishes civil relations.

Therefore, the donation contract is valid and, respectively, effective if at its conclusion all the substantive and form conditions imposed by law were respected, i.e. the ability to contract, the consent of the parties, the object, the cause and the form.

Keywords: contract, donation, legal act, conditions of validity, liberality, free of charge, donor, donee, consent.

Introducere. Prin intermediul lucrării de față, insistăm asupra enunțării principalelor condiții de fond ale contractului de donație care, de fapt, constituie prima și cea mai mare problemă în considerarea existenței legale a acestuia, eficacității și însemnătății sale. Or, potrivit literaturii de specialitate, actul juridic civil există și are utilitate practică numai prin efectele cărora le dă naștere, iar acestea constau în nașterea, modificarea, transmiterea sau stingerea unor raporturi juridice civile concrete, implicit a drepturilor și obligațiilor care constituie conținutul acestor raporturi juridice și cărora actul juridic respectiv le dă naștere, pe care le modifică, pe care le transmite sau pe care le stinge [7, p. 166].

Introduction. Through this paper, we insist on the enunciation of the main substantive conditions of the donation contract which constitutes, in fact, the first and the biggest problem in considering its legal existence, its effectiveness and significance. However, according to the specialized literature in the legal field, the civil legal act exists and, it has practical utility only through the effects it gives rise to, and these consist in the birth, modification, transmission or extinction of specific civil legal relationships, implicitly of the rights and obligations that constitute the content of these reports and to which the respective legal act gives rise, which it modifies, transmits or extinguishes [7, p. 166].

În contextul dat, considerăm că cercetările actuale necesită a fi orientate spre identificarea unor noi soluții, mai concrete și mai categorice în protejarea intereselor diferitor categorii de persoane, dar și ale statului și societății în ansamblu. Spunem aceasta, având în vedere că prin necunoașterea, respectiv, neîntrunirea condițiilor de fond ale donației, aceasta poate deveni ineficace, adică nu-și va produce total sau parțial efectele, dar și va prejudicia interesele statului atunci când se va dispune prin donație între persoane juridice cu scop lucrativ.

Metode aplicate și materiale utilizate.

Întru atingerea obiectivelor studiului propus, am recurs la utilizarea celor mai importante metode de cercetare, unanim recunoscute după eficiența și relevanța lor impunătoare în materie de studiu. Ne referim aici la metode, cum ar fi: *observația, metoda deducției, metoda sistemică, metoda cantitativă, precum și cea sistemică.*

Rezultate obținute și discuții.

Capacitatea de a contracta însemnătate și perspective de reglementare

În ce privește condițiile de valabilitate ale contractului de donație, o deosebită atenție solicită condiția de capacitate în a dispune prin donație, având în vedere că acest act juridic este unul de liberalitate, prin care se diminuează patrimoniul dispunătorului fără a putea urmări și pretinde un interes patrimonial. De aceea în privința unor categorii de persoane (minori, persoane cu dizabilități, persoane limitate în capacitate de exercițiu) legiuitorul urmează a se impune prin reglementări specifice ce ar apăra interesele persoanelor aflate, într-un fel sau altul, în dificultatea de a decide soarta patrimoniului lor.

În general, se spune că pot dona prin contract de donație toate persoanele care dispun de capacitate deplină de exercițiu în timp ce nu toate persoanele cu capacitate deplină de exercițiu pot avea calitate de parte contractantă în calitate de donatar (persoanele juridice cu scop lucrativ, lucră-

In this context, we consider that the current research needs to be oriented towards identifying new, more concrete and categorical solutions in protecting the interests of different categories of people, but also of the state and society as a whole. We mention this, considering that by not knowing, respectively, the non-fulfillment of the basic conditions of the donation, this can become ineffective. Thus, it will not produce its effects in whole or in part, but it will harm the interests of the state when it is arranged by donation between profit making legal entities.

Methods applied and materials used.

In order to achieve the objectives of the proposed study, we've decided to use the most important research methods, unanimously recognized for their impressive efficiency and relevance in the field of study. We refer to methods such as: observation, deduction method, systemic method, as well as quantitative method.

Results obtained and discussions.

The ability to contract - significance and regulatory perspectives

Regarding the validity conditions of the donation contract, the condition of ability to dispose by donation demands special attention, considering that this legal act is one of liberality, by which the dispositor's patrimony diminishes, and he/she will not be able to follow and claim a patrimonial interest. Therefore, with regard to certain categories of persons (minors, persons with disabilities, persons limited in the right to take action), the legislator is going to impose specific regulations that would defend the interests of persons who are somehow in difficulty in deciding the fate of his/her patrimony.

In general, it is said that all persons with full legal capacity can donate by donation contract, except that not all persons with full legal capacity may have the status of a contracting party as a donee (profit making legal entities, the workers of the medical institutions from the patients, etc.). This fact we discussed in detail in the content of other works.

torii instituțiilor medicale de la pacienți etc.), fapt despre care am discutat în detaliu în conținutul altor lucrări.

Consimțământul și rolul voinței interne la încheierea contractului de donație

De esența subiectului pe care îl cercetăm, pe lângă importanța donației dată prin definiție, considerăm a ne expune mai detaliat și asupra naturii consimțământului părții care dispune prin donație, condiție de validitate ce vizează în mare parte pe donator.

De altfel, în doctrina juridică, consimțământului la încheierea oricăror acte juridice cu titlu gratuit, mai ales acelor de liberalitate, cum e și cazul donației, i s-a acordat o atenție sporită în contextul diminuării patrimoniului dispunătorului ca efect principal al actului consimțit.

În planul condițiilor de validitate ale contractului de donație, un rol deosebit îl are discernământul donatorului în raport cu cel al donatarului, de care legea leagă și valabilitatea consimțământului, în sensul că primul trebuie să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și să nu fie viciat (art. 312 alin. (2) CC).

După cum se observă în practica judiciară, un element obligatoriu al consimțământului exprimat de către donator este intenția de a gratifica sau mulțumi donatarul fără a urmări în schimb obținerea unui folos patrimonial [3]. De aceea consimțământul, în tot cazul, trebuie privit prin optica elementelor sale, adică a voinței interne, dar și a celei exteriorizate (exprimate).

Evident, voința juridică exteriorizată nu ridică mari dificultăți în plan de interpretare, odată ce se face văzută în momentul transmiterii bunului de la donator la donatar, fapt care marchează și momentul îndeplinirii condiției de validitate a donației. Or, potrivit art. 312 alin. (3) CC, intenția de a produce efecte juridice se determină din declarația sau comportamentul persoanei, așa cum ea a fost înțeleasă în mod rezonabil de către cealaltă parte a actului juridic.

The consent and the role of the internal will at the conclusion of the donation contract

Due to the essence of the subject we are researching, in addition to the importance of the donation given by definition, we consider to expose in more detail on the kind of the consent of the party that has donated, a condition of validity that mainly concerns the donor.

Moreover, in the legal doctrine, the consent in the process of the conclusion of any legal acts that are free of charge, especially those of liberality, as in the case of donation, was given much attention in the context of diminishing the disposition's patrimony as the main effect of the consented act.

In the view of the validity conditions of the donation contract, the discernment of the donor in relation to that of the donee, of which the law binds and the validity of the consent, in the sense that the first must be expressed with the intention to produce legal effects and to play a special role, and it must not be vitiated (art. 312 par. 2 CC).

As can be seen in the judicial practice, a compulsory element of the consent expressed by the donor is the intention to gratify or thank the donee without seeking to obtain instead a patrimonial benefit [3]. Therefore, the consent, in any case, must be viewed from the perspective of its elements, that is, of the internal will, but also of the external (expressed) will.

Clearly, the externalized legal will does not raise great difficulties in the interpretation plan, once it is seen when the good is transmitted from the donor to the donee. This fact marks the moment when the condition of validity of the donation is fulfilled. However, according to art. 312 par. 3 CC, the intention to produce legal effects is determined by the person's statement or behavior, as it was reasonably understood by the other party of the legal act.

However, many difficulties of understanding, identification, and testing are generated by the element of the internal will. This is why its role in determining when to

Cu toate acestea, numeroase dificultăți de înțelegere, identificare și probare sunt generate de elementul voinței interne, de aceea rolul ei în determinarea la a dona este destul de evidentă, fapt care suscită discuții lungi și interminabile, pe care nu suntem în drept să le evităm.

Desigur, înțelegerea corectă a multiplelor probleme juridice legate de elementele voinței interne depinde în mare parte de noțiunea deosebit de importantă a voinței juridice în general. Aceasta cu atât mai mult, cu cât orice act juridic are ca trăsături esențiale o voință declarată, produce efecte juridice și presupune recunoașterea socială a utilității actului [17, p. 62].

În literatura de specialitate, discuțiile asupra voinței juridice ca element de bază a actului juridic a fost studiată de numeroși autori care au reușit să dea o apreciere bine meritată.

Astfel, potrivit unora [14, p. 8-9], voința juridică reprezintă o decizie, o hotărâre a unei persoane de a săvârși un act sau un fapt producător de consecințe juridice. Ea capătă valențe juridice atunci când îmbracă forma actului juridic.

În concepția unui alt autor român [10, p. 7], voința poate fi definită ca impulsul ce determină activitatea umană spre realizarea unor anumite scopuri, cu condiția existenței acestor scopuri. Ea este un element complex atât din punct de vedere psihologic, cât și din punct de vedere juridic.

Sub aspect juridic, voința este complexă, deoarece reunește în structura sa două elemente: consimțământul și cauza (scopul).

După cum am menționat și în alte rânduri [6, p. 63], voința internă a donatorului contează cel mai mult în exprimarea consimțământului necesar încheierii contractului de donație.

Astfel, deși donația are titlu gratuit, potrivit voinței interne, fiind strâns legată de cauză (scop), cel care dispune, în majoritatea cazurilor se așteaptă la o afecțiune deosebită, respect și considerație din partea

donate is quite obvious which leads to long and endless discussions which we are not entitled to avoid.

Of course, the correct understanding of the multiple legal problems related to the elements of the internal will depends, to a great extent, on the very important notion of the legal will in general. Even more this, since any legal act has as its essential feature a declared will, it produces legal effects and implies the social recognition of the utility of the act [17, p. 62].

In the specialized literature, the legal will as a basic element of the legal act has been studied by many authors who have managed to give a well deserved appreciation.

Thus, according to some of them [14, p. 8-9], the legal will represents a decision, a determination of a person to commit an act or a fact that produces legal consequences. It acquires legal valences when it takes the form of the legal act.

In the conception of another Romanian author [10, p. 7], the will can be defined as the impulse that determines the human activity towards achieving certain goals, taking into account that these goals do exist. It is a complex element both psychologically and legally.

From a legal point of view, the will is complex, because it includes in its structure two elements: consent and the cause (the purpose).

As we have mentioned elsewhere [6, p. 63], the internal will of the donor matters most when expressing the consent which is necessary to conclude the donation contract.

Thus, although the donation is free of charge, according to the internal will, being closely linked to the cause (purpose), the donor, in most cases, expects special affection, respect, and consideration from the donee. This thing should not be equated with the consideration as long as the latter has no patrimonial content. At the same time, the externalized will is not the same, it does not coincide in all cases with the internal will, although in many situations it coincides, but this does not affect in any way the donor's

donatarului, aceasta nu trebuie echivalată cu contraprestația atâta timp, cât cea din urmă nu are un conținut patrimonial. În același timp, voința exteriorizată nu este la fel, ea nu coincide în toate cazurile cu cea internă, cu toate că în multe situații și coincide, dar acest fapt nu afectează în nici un fel consimțământul liber exprimat al donatorului.

Opinia noastră este confirmată și de unele afirmații expuse în literatura de specialitate atunci când se referă la elementele voinței juridice.

Așadar, voința juridică cuprinde în conținutul său două elemente: unul intern, psihologic, și unul extern, social, declarat. Pentru a produce efecte juridice, voința internă trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să fie liberă și conștientă;
- să fie animată de intenția de a produce efecte juridice;
- să fie exteriorizată.

Voința juridică poate fi exteriorizată în diverse forme, dreptul civil consacrand principiul consensualismului ca regulă generală. Există însă și situații în care este necesară respectarea formei solemne, cum este și cazul contractului de donație, lipsa acesteia sancționându-se cu nulitatea absolută. Atunci când voința internă coincide cu voința declarată, exteriorizată, nu se ridică nici un fel de probleme.

Există însă numeroase situații în care voința internă nu coincide cu voința externă. Neconcordanțele dintre voința internă, reală, și cea exteriorizată nu contravin formării valabile a actului juridic. Cu toate acestea, în dreptul intern, raportat la dispozițiile legale, voința declarată este singura care produce efecte, aceasta fiind opozabilă terților [14, p. 8-9].

Cât privește rolul voinței raportat la persoana donatarului, deși are mai puțină relevanță, totuși prezența acesteia contează și chiar este necesară.

Însă voința internă a donatorului se pare că prezintă o importanță mult mai

freely expressed consent.

Our opinion is also confirmed by some statements set out in the specialized literature when referring to the elements of the legal will.

Therefore, the legal will comprises in its content two elements: one internal, psychological, and one external, social, declared. In order to produce legal effects, the internal will must meet the following criteria:

- to be free and conscious;
- to be encouraged by the intention to produce legal effects;
- to be externalized.

The legal will can be externalized in various forms. The civil law respects the principle of consensualism as a basic rule. However, there are also situations in which it is necessary to respect the solemn form, as is the case with the donation contract. Its absence is sanctioned with absolute nullity. When the internal will coincides with the declared and externalized will, no issues appear.

However, there are many situations in which the internal will does not coincide with the external will. The inconsistencies between the internal, real, and external will do not contradict the valid formation of the legal act. However, in the internal law, in relation to the legal provisions, the declared will is the only one that produces effects, being enforceable against third parties [14, p. 8-9].

As for the role of the will in relation to the donee, although it is less relevant, its presence matters and is even necessary.

However, the internal will of the donor seems to be of much greater importance because there are situations in which it does not correspond to the externalized will.

So, if it seems that a gratification occurs, the internal will (purpose) of the donor may be different. For example, the donor has a 25-tonne cistern. He/She can't get rid of it because nobody wants to buy it, but its transportation to the scrap collection point is more expensive than the cistern itself. By donating it, the donor will escape the burden. In this case, the problem is not so complicat-

mare, fiind situații în care ea nu corespunde cu voința exteriorizată.

Cu alte cuvinte, dacă la exterior are loc o gratificare, voința (scopul) internă a donatorului poate fi alta. Spre exemplu, donatorul având în proprietate o cisternă de 25 de tone, neputându-se debarasa de ea din cauza că nimeni nu dorește să o cumpere, iar transportarea acesteia la punctul de colectare a fierului uzat este mai costisitoare decât însăși cisterna, prin donarea acesteia va scăpa de o povară. Dar aici problema nu e atât de complicată, pentru că indiferent de intenția interioară a donatorului se poate întâmpla ca cisterna să fie de folos donatarului, odată ce și-a exprimat acordul de a o primi în proprietate, rezolvându-se astfel problema pozitiv.

Alta este problema în cazul unui teren neproductiv, unde mărimea impozitului funciar poate determina proprietarul să-l înstrăineze, fie și cu titlu gratuit, deoarece nimeni nu-și va procura o povară, iar renunțarea la dreptul de proprietate asupra terenului nu are rost. Or, potrivit art. 537 alin. (2) CC, obligațiile proprietarului în legătură cu bunul la care a renunțat încetează atunci când un terț dobândește dreptul de proprietate asupra bunului. În cazul acesta, povara plății impozitelor va cădea pe donatar, iată aici apare și importanța acordului de voință exprimat de donatar care este unul aproape la fel de important ca și cel al donatorului.

Obiectul contractului de donație

În linii generale, doctrina percepe obiectul contractului, evident, din optica concepției sale juridice și nu a celei structural-textuale (părți, preț, conținut) așa cum este abordată de unii [9, p.84], drept conduită a părților determinată de prestația la care acestea se obligă și care, de obicei, constă în acțiunea de *a da* (transmiterea sau constituirea unui drept real), *a face* (transmiterea unui bun, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări) sau inacțiunea de *a nu face* (acordul de a nu construi mai sus de o anumită înălțime). Și legislația civilă percepe obiectul contractului drept obligație a per-

ed, because regardless of the donor's inner intention, it can happen that the cistern will be of benefit to the donee, once he/she has expressed his/her agreement to become its owner. Thus, the problem can be solved in a positive way.

Let's see the problem in the case of a non-productive land. The amount of the land tax can cause the owner to dispose of it, even free of charge, because no one will buy a burden, and waiving the property right on the land is useless. However, according to art. 537 par. 2 CC, the owner's obligations in relation to the property to which he gave up ceases when a third party acquires the ownership of the property. In this case, the burden of paying taxes will be put on the donee. This instance illustrates the importance of the will agreement expressed by the donee, which is almost as important as that of the donor.

The object of the donation contract

In general, the doctrine perceives the object of the contract, obviously, from the perspective of its legal conception and not of the structural-textual one (parties, price, and content). This fact is approached by some [9, p.84], as the conduct of the parties determined by the benefit to which they are obliged and which usually consists in the act of *giving* (transmitting or constituting a real right), *doing* (transmitting a good, providing a service or performance of a work assignment) or inaction of *not doing* (the agreement of not building above a certain height). And the civil law perceives the object of the contract as an obligation of the person who concluded the legal act (art. 315 par.1 CC).

From the presented legal material, we have concluded that most authors have decided upon two components of the object of the contract: the one that consists of a legal operation, coincident with the action *to give* and the one that belongs to the material operation, identical with the action *to do* or *not to do*.

Therefore, when we talk about the object of the contract, we emphasize the benefit

soanei care a încheiat actul juridic (art. 315 alin.1 CC).

Din construcția juridică prezentată, majoritatea autorilor au desprins două părți componente ale obiectului contractului: cea care constă într-o operațiune juridică, coincidentă cu acțiunea de *a da* și cea care se rezumă la operațiunea materială, identică cu acțiunea de *a face* sau *a nu face*.

Prin urmare, atunci când vorbim de obiectul contractului, punem accentul pe prestația la care se obligă părțile, fără a face referire și la spectrul de drepturi și obligații ce au calitatea de efecte ale încheierii contractului.

Făcând paralela cu esența obiectului contractului expusă de unii autori [16, p. 115] care, după părerea lor, constă în „*tot ceea ce cu privire la ce părțile își asumă obligații și dobândesc drepturi*”, subliniem că anume „*tot ceea ce cu privire la ce*” face referire la prestație, de dragul căreia și se recurge la încheierea contractului și care, odată asumată, generează efecte (drepturi și obligații) impuse de aceasta. Or, contractul este un izvor al obligației, obligație ce se naște cu ocazia asumării prestației ce face obiectul contractului.

Acestea fiind arătate, prin raportare la instituția contractului de donație, constatăm că operațiunea juridică prin care se realizează obligația de a presta în calitate de obiect al său constă în acțiuni de transmitere a dreptului de proprietate asupra bunului donat, iar cea cu caracter material constă în transmiterea bunului.

După cum susțin și unii autori români [15, p. 233], obiectul contractului de donație îl reprezintă donația, adică transmiterea dreptului real sau de creanță (inclusiv componenta sa materială – predarea lucrului).

În ce privește prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în calitate de obiect al donației, considerăm necesar a veni cu precizarea potrivit căreia nu toate serviciile prestate cu titlu gratuit pot constitui obiect al donației atâta timp, cât nu măresc patrimoniul donatarului, deși unele din

to which the parties are obliged, without referring to the range of rights and obligations that are the effects of the contract conclusion.

Drawing a parallel with the essence of the object of the contract exposed by some authors [16, p. 115], which, in their opinion, consists of “*everything about which the parties assume obligations and acquire rights*”, we emphasize that “*everything about which*” refers to the benefit, for the sake of which it is resorted to the conclusion of the contract. And, once it becomes assumed, it generates effects (rights and obligations) imposed by it. However, the contract is a source of the obligation, an obligation that is born on the occasion of assuming the benefit that is the object of the contract.

These being expressed, by reference to the institution of the donation contract, we find that the legal operation through which the obligation to perform it as its object consists of actions to convey the property right of the donated good. And, the one with a material character consists of transmitting the good.

As some Romanian authors also think [15, p. 233], the object of the donation contract is the donation, i.e. the transmission of the real or debt-claim right (including its material component - handing over the good).

Regarding the provision of a service or the execution of a work assignment as an object of the donation, we consider it necessary to come with the indication that not all services provided free of charge can be the object of the donation as long as they do not increase the donee's patrimony. Although, some of them can increase it by saving (e.g. a free consultation received from a lawyer, services provision by a speech therapist, etc.), and others will not diminish the provider's patrimony (e.g. the provision of a medical care service free of charge or the execution of a work of any kind free of charge and with the materials of the gratified).

Speaking about the situations in which the object of the donation contract is movable or immovable property, we point out that

ele pot să-l mărească prin economisire (ex: o consultare gratuită din partea unui jurist, prestarea unor servicii de către un logoped etc.), iar altele nu vor diminua patrimoniul prestatorului (ex: prestarea unui serviciu de asistență medicală cu titlu gratuit sau executarea unei lucrări de orice fel cu titlu gratuit și cu materialele celui gratificat).

Vorbind de situațiile în care obiect al contractului de donație îl constituie bunurile mobile sau imobile, punctăm că față de acestea se impun o serie de condiții prevăzute de dreptul comun, precum:

- să fie determinat sau determinabil.

Contractul de donație prin care donatorul se obligă să transmită în viitor întreg patrimoniul actual sau o fracțiune din el fără a specifica bunurile care urmează să fie predate este nul (art. 1198 alin. (2));

- să fie posibil;

- să fie licit;

- să fie proprietatea donatorului. După cum s-a precizat în literatura de specialitate [11, p. 33], donația nu poate avea ca obiect un bun al altuia, în caz contrar fiind nulă absolut, întrucât este incompatibilă cu principiul irevocabilității;

- să existe sau să fie posibil de a exista cu certitudine în viitor.

Deși în literatura de specialitate, aproape unanim, se susține că pot face obiectul donației și drepturile reale, deopotrivă cu drepturile de creanță, totuși suntem de părerea că doar bunurile corporale ar trebui să țină de esența donației, deoarece se transmit prin acțiuni directe către donatar, pe când drepturile de creanță, de obicei, se transmit prin intermediul altor acte de liberalitate (donații indirecte), idee pe care vom încerca să o dezvoltăm în alte compartimente ale prezentei lucrări.

Cauza donației

Cauza donației (*animus donandi*) este una specifică în comparație cu cea a altor acte juridice, chiar și cu cele de gratificare (donațiile dezinteresate) atâta timp, cât contractul de donație este unilateral, deci gene-

a series of conditions imposed by common law are imposed on them, such as:

- to be determined or determinable.

The donation contract by which the donor is obliged to forward the entire current patrimony or a fraction thereof without specifying the goods to be handed over is null (art. 1198 al. 2);

- to be possible;

- to be lawful;

- to be the donor's property. As stated in the specialized literature in this field [11, p. 33], the donation cannot have as the object another's good, otherwise it is absolutely null as it is incompatible with the principle of irrevocability.

- to exist or be possible to exist with certainty in the future.

Although in the specialized literature, almost unanimously, it is claimed that the real rights can be the object of the donation along with the rights of the debt-claims. However, we believe that only the tangible property should belong to the essence of the donation because they are transmitted through direct actions to the donee, while the debt-claims rights are usually transmitted through other acts of liberality (indirect donations). This is the idea that we will try to develop in other sections of this paper.

Donation cause

The donation cause (*animus donandi*) is a specific one in comparison with that of other legal acts, even with the ones of gratification (disinterested donations) as long as the donation contract is unilateral. Therefore, it generates patrimonial obligations only to the donor.

Although from the perspective of the modernized Civil Code, we cannot already find the cause of the legal act as a condition of validity. However, in the case of the donation we will address it as long as in Title II (about contracts in general), Chapter VI (the effects of the contract), the second section is regulating the institution of a contract simulation sanctioned for not producing

rează obligații cu caracter patrimonial doar față de donator.

Deși în conceptul Codului civil modernizat nu se mai regăsește cauza actului juridic în calitate de condiție de validitate, totuși în cazul donației o vom aborda atâta timp, cât în Titlul II (despre contracte în general), Capitolul VI (efectele contractului), secțiunea a 2-a reglementează instituția simulației unui contract sancționată cu neproducerea efectelor între părți (art. 1090 alin. (1) CC) care este un efect similar cu cel al nulității relative. Or, la baza argumentării necesității de a renunța la instituția cauzei contractului ca condiție de validitate stă ideea că seriozitatea și legalitatea intenției părților rămâne supusă verificării prin prisma art. 199 (actualul art. 312 alin. (2) CC), care cere consimțământul să fie „exprimat cu intenția de a produce efecte juridice” [4, p. 8], însă observăm totuși că situația ne scapă de sub control în cazul contractului simulat (simulația absolută: atunci când părțile încheie contractul fără intenția de a produce efecte juridice – art. 1089 alin. (2) CC). Rezultă deci că nesocotirea regulilor cu privire la scopul (cauza) contractului nu scapă nesancționată, dacă nu se sancționează cu nulitate, atunci cel puțin cu ineficiență (art. 357 alin. (1) CC).

Din aceste considerente, ținând cont și de specificul contractului de donație, cauza acestuia urmează a fi examinată cu o specială atenție din perspectiva apărării intereselor terților, deși, în anumite cazuri (dacă contractul secret le vatămă drepturile), terții pot invoca împotriva părților existența contractului simulat (art. 1091 alin. (2) CC).

În literatura de specialitate, cauza contractului de donație este divizată în *cauza imediată (causa proxima)* ce constă în intenția de a gratifica prin majorarea patrimoniului donatarului și *cauza mediată (causa remota)* care reprezintă motivul pentru care donatorul mărește cu titlu gratuit patrimoniul donatarului în schimbul diminuării patrimoniului său [8, p. 96].

După un alt autor [13, p. 115], cauza

effects between the parties (art. 1090 par. 1 CC) which is an effect similar to that of the relative nullity. However, on the basis of the argumentation of the necessity of renouncing the institution of the contract cause as a condition of validity, the idea that the seriousness and the legality of the parties' intention remains subject to verification through the content of the art. 199 (the current art. 312 par. 2 CC) which requires the consent to be “expressed with the intention to produce legal effects” [4, p. 8]. However, we can observe that the situation is beyond our control in the case of the simulated contract (absolute simulation: when the parties conclude the contract without the intention to produce legal effects – art. 1089 par. 2 CC). It follows, therefore, that the failure to comply with the rules regarding the purpose (cause) of the contract does not escape the sanction, if not sanctioned with nullity, then, at least with inefficiency (art. 357 par. 1 CC).

Due to the reasons mentioned above, also taking into account the specificity of the donation contract, its cause will be examined with special attention from the perspective of defending the interests of the third parties. Although, in certain cases (if the secret contract damages their rights) the third party can invoke the existence of the simulated contract against the parties (art. 1091 par. 2 CC).

In the specialized literature, the cause of the donation contract is divided into the *immediate cause (causa proxima)*, which consists in the intention to gratify by increasing the donee's patrimony and the *mediated cause (causa remota)*, which is why the donor increases the donee's patrimony free of charge by diminishing his/her own patrimony [8, p. 96].

According to another author [13, p. 115], the cause of the donation knows two distinct elements: *the intention to gratify*, being an abstract, objective, invariable, and common element to all donation contracts and the *determined motive* pursued by the donor, being a subjective, variable, and con-

donăției cunoaște două elemente distincte: *intenția de a gratifica*, fiind un element abstract, obiectiv, invariabil și comun tuturor contractelor de donație, și *motivul determinat* urmărit de donator, fiind un element subiectiv, variabil și concret în fiecare contract de donație. Or, prin dispunerea de bunurile sale cu titlu gratuit, donatorul se așteaptă din partea donatarului la o anumită afecțiune, respect, atitudine, iar toate acestea, deși pot fi cerute de fiecare individual, ele nu trebuie calificate drept contraprestații, deoarece nu au un caracter patrimonial, în caz contrar nu vom mai fi în prezența donației.

Într-o altă ordine de idei, deși legislația României recunoaște valabilitatea donațiilor deghizate, cu condiția ca aceea să nu fie frauduloase, considerăm totuși că ele nu-și au locul în rândul donației, atâta timp, cât cauza încheierii lor este simulată, prin urmare sunt sancționate cu nulitate, iar potrivit art. 331 alin. (1) CC al Republicii Moldova, actul juridic nul se consideră, cu efect retroactiv, că nu a produs niciun efect juridic din momentul încheierii, respectiv nici nu a existat. Cu o singură excepție, art. 1033 din Codul civil Român (donațiile simulate) stipulează faptul că este lovită de nulitate orice simulație în care donația reprezintă contractul secret în scopul de a eluda revocabilitatea donațiilor între soți.

Prin urmare, simulația constituie viciu al cauzei, din pricina căreia pretinsul contract de donație nu este valabil, respectiv nu produce efectele juridice ale donației, ci ale contractului în care aceasta s-a deghizat.

Deși legislația noastră nu menționează nimic despre donațiile simulate prin deghizare, de fiecare dată când se va atesta o asemenea situație, vom aplica norma de la art. 1089 CC, în vigoare de la 1 martie 2019, care reglementează, sub aspect general, simulația contractului, divizând-o în: **simulație absolută** și **simulație relativă**.

Potrivit normei arătate, **simulația este absolută atunci când părțile încheie contractul fără intenția de a produce efecte juridice.**

crete element in each donation contract. By disposing of his/her goods for free, the donor expects from the behalf of the donee certain affection, respect, attitude. And all these, although can be requested by each individual, they must not be qualified as consideration, because they have no patrimonial character. Otherwise, that is not a donation any longer.

Speaking about other cases, although the Romanian legislation recognizes the validity of the disguised donations with the condition that they are not fraudulent, we consider, however, that they do not have a place among the donation, as long as the cause of their conclusion is simulated. Therefore, they are sanctioned with nullity. According to art. 331 par. 1 CC of the Republic of Moldova, the null legal act is considered to have a retroactive effect, and it did not produce any legal effect from the moment of its conclusion. Respectively, it did not exist. There is an exception, art. 1033 of the Romanian Civil Code (simulated donations) stipulates that any simulation in which the donation represents the secret contract in order to elude the revocation of donations between spouses is null.

Therefore, the simulation is a defect of the cause, being the reason why the alleged contract of donation is not valid. Respectively, it does not produce the legal effects of the donation, but of the contract in which it was disguised.

Even if our legislation does not mention anything about the donations simulated through disguise, every time such a situation will be attested, we will apply the rule from art. 1089 CC, in force since March 1, 2019. In a general aspect, it regulates the simulation of the contract, dividing it into: **absolute simulation** and **relative simulation**.

According to the rule of law mentioned, the **simulation is absolute** when the parties conclude the contract without the intention to produce legal effects.

Referred to the donation contract, the absolute simulation of the donation usually occurs for the purpose of concealing by the

Raportată la contractul de donație, simulația absolută a donației, de obicei, se produce în scopul ascunderii de către pretinsul donatar a provenienței unor mijloace financiare. În acest caz, prin încheierea contractului de donație, intenția donatarului este de a justifica majorarea patrimoniului său și nu de a produce efecte juridice față de părțile contractante.

Potrivit alin. (3) al normei în discuție, **simulația este relativă atunci când părțile încheie contractul cu intenția ca el aparent să producă efecte juridice diferite de efectele dori-te cu adevărat de către părți (contract secret)**. Este vorba, aici, despre o deghizare a cauzei donației în cea a altui contract, de vânzare-cumpărare, spre exemplu.

Adică, în aparență se încheie un contract de vânzare-cumpărare, iar în realitate, se execută prevederile unui contract de donație (donație deghizată), fapt cunoscut doar părților și care produce efecte numai față de ele. Or, potrivit art. 1090 CC, contractul secret (simulație relativă) produce efecte numai între părți (nulitate relativă), dacă din natura contractului ori din stipulația părților nu rezultă contrariul, între succesorii lor universali sau cu titlu universal.

Cu toate acestea, contractul secret nu produce efecte nici între părți dacă nu îndeplinește condițiile cerute de lege pentru încheierea sa valabilă.

Forma și etape ale încheierii contractului de donație

Oferta de donație

Oferta de donație este o inovație în rândul reglementărilor actuale ce privesc materia contractului de donație, identificându-se prin art. 1199 al Codului civil în redacția de după 15.1.2018 în vigoare de la 1 martie 2019.

Potrivit noii instituții, *în cazul în care un bun mobil este transmis fără acordul celeilalte părți, transmițătorul poate stabili aceastea un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donația. La expirarea termenului,*

alleged donee the provenance of some financial means. In this case, by concluding the donation contract, the intention of the donee is to justify the increase of his/her patrimony and not to produce legal effects vis-à-vis the contracting parties.

According to par. 3 of the rule of national law we discuss, **the simulation is relative when the parties conclude the contract with the intention that it apparently would produce legal effects different from the effects really desired by the parties (secret contract)**. This is about a disguise of the cause of donation which takes the form of another contract cause, for purchase contract cause, for example.

Apparently, a purchase contract is concluded, but in reality, the provisions of a donation contract (disguised donation) are executed. This is a fact known only by the parties and the contract produces effects only against them. However, according to art. 1090 CC, the secret contract (relative simulation) produces effects only between the parties (relative nullity), if the opposite does not result from the nature of the contract or from the stipulation of the parties, between their universal successors or universal succession.

However, the secret contract does not produce effects even between the parties if it does not meet the conditions required by law for its valid conclusion.

Form and stages of the conclusion of the donation contract

Donation offer

The donation offer is an innovation among the current regulations regarding the subject of the donation contract, being mentioned in art. 1199 of the Civil Code drafted after 15.01.2018, in force since March 1, 2019.

According to the new institution, *if a movable good is transmitted without the consent of the other party, the transmitter can set a reasonable deadline within the donee must declare that he/she accepts or refuses to accept the donation. At the expiration of the term, the contract is considered concluded if the*

contractul se consideră încheiat dacă cealaltă parte nu a refuzat donația. În caz de refuz, transmitătorul are dreptul să ceară restituirea bunului în conformitate cu regulile privind îmbogățirea nejustificată. Dispozițiile art. 1024 rămân aplicabile.

În fapt, oferta de donație se impune în condițiile în care intenția donatorului de a gratifica se realizează în absența donatarului, fiind un fel de donație încheiată prin acte separate între absenți.

În ce privește capacitatea de a accepta oferta donației, în literatura de specialitate există voci ce se expun asupra valabilității ei doar în prezența capacității de a contracta a donatarului în momentul transmiterii către acesta a ofertei, moment ce coincide cu cel al transmiterii bunului – obiect al eventualului contract de donație.

Cât ne privește, adoptăm o poziție contrară asupra acestei condiții, alăturându-ne opiniei [15, p. 16] potrivit căreia donatarul nu trebuie să fie capabil în momentul emiterii ofertei, deoarece oferta de donație este un act juridic unilateral de voință, în care se manifestă numai voința donatorului, nu și cea a donatarului.

Condiția de capacitate a donatarului există totuși, numai că ea se cere a fi întrunită la data acceptării ofertei și nu în momentul emiterii ei, pentru că acestea două pot să difere. Prin urmare, condiția de capacitate se impune și donatarului, deoarece este subiectul de voința căruia depinde valabilitatea acceptării ofertei în calitate de act juridic unilateral.

Spre exemplu, legislația civilă a României face precizare asupra situației discutate în textul de la art. 987 alin. (2) CC, potrivit căreia condiția capacității de a primi o donație trebuie îndeplinită la data la care donatarul acceptă donația.

Într-o altă ordine de idei, din conținutul dispoziției de la art. 1199 CC al Republicii Moldova, observăm că acceptarea ofertei poate fi realizată în mod tacit, dacă la expirarea termenului stabilit de donator donatarul nu refuză donația.

other party has not refused the donation. In case of refusal, the transmitter has the right to request the return of the good in accordance with the rules on the unjustified enrichment. The provisions of art. 1024 remain applicable.

In fact, the donation offer is required when the donor's intention to gratify is realized in the absence of the donee, being a kind of donation concluded by separate acts between the absentees.

Regarding the ability to accept the donation offer, there are opinions in the literature of the field supporting its validity only in the presence of the ability to contract of the donee at the moment of transmission to him/her the offer. This moment coincides with the moment of the good transmission - object of the eventual donation contract.

We adopt a contrary position on this condition, joining the opinion [15, p. 16] that the donee should not be capable in the moment when the offer is issued. This thing happens because the donation offer is a unilateral legal act of will, in which only the will of the donor is manifested, not that of the donee.

However, the donee's capacity condition exists, and it is required to be met on the date of acceptance of the offer and not when issuing it, because these two may differ. Therefore, the condition of capacity is also imposed on the donee, because it is the subject of the will on which the validity of accepting the offer as a unilateral legal act depends.

For example, the Romanian civil law makes a remark on the situation discussed in the text from art. 987 par. 2 CC, according to which, the condition of the ability to receive a donation must be fulfilled on the date the donee accepts the donation.

In another cases, from the content of the provision of art. 1199 CC of the Republic of Moldova, we observe that the acceptance of the offer can be tacitly realized, if at the expiration of the term established by the donor, the donee does not reject the donation.

Therefore, the moment of the transfer of the property right does not take place by the tradition, but on the date when the term

Prin urmare, momentul transmiterii dreptului de proprietate nu are loc odată cu tradițiunea, ci la data când a expirat termenul în interiorul căruia donatarul nu a emis un răspuns donatorului prin care refuză donația.

În acest caz, s-ar deduce că transferul bunului mobil către donatar îl impune pe acesta la o anumită acțiune – de a informa pe donator despre refuzul de a fi parte la contractul de donație, în caz contrar, devine proprietarul bunului donat.

Din punctul nostru de vedere, acest fapt este inechitabil, această idee stând și la baza reglementării acceptării tacite a ofertei (art. 1042 CC), potrivit căreia tăcerea și inacțiunea nu valorează acceptarea, iar donația nu ar trebui să facă excepție de la această regulă, deși urmărește un scop de gratificare.

Spunem aceasta, reiterând că donația concomitent cu scopul gratificării poate urmări și alte scopuri (debarasarea de un bun ce ar impune anumite obligații donatarului, spre ex: un automobil vechi etc.). Nu trebuie să uităm, în acest context, situația din anul 2018, când din cauza impunerii de către autoritățile ucrainene a unor taxe exagerat de mari față de proprietarii mijloacelor de transport cu numere străine ce nu au putut să le înregistreze anterior pe teritoriul acestei țări din cauza vechimii, o mare parte a lor au fost aduse pe teritoriul României și abandonate (oferta de donație).

Deci, în acest caz, ar însemna că dacă statul român nu anunță proprietarii ucraineni despre refuzul de a primi asemenea donații, în mod tacit le acceptă, ceea ce nu e corect.

Cât privește aplicarea instituției îmbogățirii fără justă cauză drept urmare a refuzului exprimat de către donatar, de asemenea, considerăm că este o reglementare de prisos. Or, prin faptul că donatarul nu a acceptat donația este clar că acesta a respins ideea de a-și mări patrimoniul, respectiv, a se îmbogăți pe seama donatorului, deci trans-

expired, and the donee had not issued a response to the donor rejecting the donation.

In this case, it would be deduced that the transfer of the movable good to the donee imposes on the donee a certain action - to inform the donor about the refusal to be a party to the donation contract, otherwise, he/she becomes the owner of the donated good.

From our point of view this fact is inequitable, this idea underlies also the regulation of tacit acceptance of the offer (art. 1042 CC) according to which, silence and inaction do not value acceptance, and donation should not be an exception to this rule, though it pursues a goal of gratification.

We say this, reiterating that the donation concurrently with the purpose of gratification can also pursue other purposes (getting rid of a good that would impose certain obligations on the donor, for example: an old car, etc.). In this context, we should not forget the situation from 2018, when because of the exaggerated taxes imposed by the Ukrainian authorities on the owners of the means of transport with foreign numbers who could not previously register them in the territory of this country because of their age, a great amount of them were brought to Romania and abandoned (donation offer).

So, in this case, it would mean that if Romania does not notify the Ukrainian owners about the refusal to receive such donations, the state tacitly accepts them which is not correct.

Regarding the application of the unjustified enrichment institution as a result of the donee's refusal, we also consider it to be a superfluous regulation. However, by the fact that the donee did not accept the donation, it is clear that he/she rejected the idea of increasing his patrimony, respectively, to become rich due to the donor's action. So, the transfer of the property right did not take place once the good did not enter the donee's patrimony.

Moreover, if the transmitted good is not used by the donee, it is not the case of the unjustified enrichment. The art. 1984 CC

misiunea dreptului de proprietate nu a avut loc odată ce bunul nu a intrat în patrimoniul donatarului.

Cu atât mai mul, dacă bunul transmis nu este folosit de către donatar, nici nu poate fi vorba de o îmbogățire fără just temei, iar art. 1984 CC explică clar ce înseamnă îmbogățirea, adică situația în care o persoană este îmbogățită prin majorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor altuia, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul său, situație ce nu o identificăm în cazul pretinsului donatar. Și în genere, aceste probleme nici nu ar fi fost puse în discuție, dacă legiuitorul în textul de la art. 1199 nu lega transmiterea ofertei de predarea bunului. Era mai simplu dacă oferta de donație consta doar în transmiterea către donatar în scris, pe suport de hârtie, pe calea comunicării electronice sau prin alte mijloace de comunicare, informația ce exprimă intenția de a dona. Or, după esența sa, în sensul reglementării instituției ofertei (art. 1029 CC), oferta de a contracta este propunerea, adresată unei sau mai multor persoane, care conține *toate clauzele esențiale ale viitorului contract* și care reflectă voința ofertantului de a fi legat prin acceptarea ofertei, iar simpla transmitere a bunului nu poate vorbi despre toate cauzele esențiale ale viitorului contract, cu toate că donatarul nu se obligă la nimic.

Și cum rămâne atunci cu donația condiționată, doar legiuitorul nu menționează nimic despre inaplicabilitatea dispozițiilor art. 1199 asupra raportului reglementat prin art. 1204 și nici în sens invers? Prin urmare, spre simplificarea lucrurilor, am propune revizuirea normei de la art. 1199 CC în varianta ce urmează:

În cazul în care donația se încheie între absenți (pentru că oferta de donație operează doar între absenți) donatorul va emite către donatar, prin orice formă de comunicare, o ofertă de donație. Transmițătorul poate stabili donatarului un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donația. Dacă la ex-

clearly explains what enrichment means, that is, a situation in which a person is enriched by increasing his/her patrimony, using another's goods, benefiting from a service or a work assignment performed for him/her. This situation we do not identify in the case of the alleged donee. Generally speaking, these problems would not have been discussed, if the legislator, in the provision of the art. 1199 had not related the transmission of the offer to the surrender of the good. It was simpler if the donation offer consisted only in transmitting to the donee in writing from, on paper, by electronic communication, or by other means of communication, the information that expresses the intention to donate. According to its essence, for the purpose of regulating the institution of the offer (art. 1029 CC), the offer to contract is the proposal, addressed to one or more persons, which contains all the *essential clauses of the future contract* and which reflects the will of the offerer to be bound by acceptance. And the simple transmission of the good cannot express all the essential causes of the future contract, although the donee does not get obliged to commit anything.

Let's see what happens with the conditional donation, taking into account the fact that the legislator does not mention anything about the inapplicability of the provisions of art. 1199 on the report regulated by art. 1204 and not vice versa. Therefore, to simplify things, we propose a revision of the rule of law from art. 1199 CC in the following version:

In case the donation is concluded between the absentees (because the donation offer operates only between the absentees) the donor will issue a donation offer to the donee, through any means of communication. The transmitter may set a reasonable deadline within the donee must declare that he/she accepts or refuses to accept the donation. If at the end of the deadline, the donee does not notify the donor of the acceptance of the offer, it is considered rejected.

Pre-contract of donation

Although it appears in the donation

pirarea termenului donatarul nu a anunțat pe donator despre faptul acceptării ofertei, atunci aceasta se consideră respinsă.

Antecontractul de donație

Deși apare în compartimentul donației sub o nouă formulă juridică, instituția antecontractului de donație substituie, într-un fel sau altul, instituția promisiunii de donație, reglementată la art. 830 al Codului civil în redacția de până la 15.11.2018, considerând-o o variantă mult mai reușită, proprie doar contractului de donație. Printre altele, ea este reglementată, actualmente, și în cuprinsul noului Cod civil al României, la art. 1014.

Revenind la vechea reglementare din perspectiva analizei coroborate (art. 1200 cu art. 999 CC), identificăm că așa cum antecontractul este contractul prin care o parte (promitent) se obligă față de cealaltă parte (beneficiar) să încheie în viitor un alt contract (contract definitiv) la cererea beneficiarului, tot astfel și promisiunea de donație era considerată un contract ce conține promisiunea de a transmite în viitor un bun. Chiar și condiția de valabilitate cerută pentru aceste două forme de precontracte este aceeași (forma autentică), iar nerespectarea ei, în ambele cazuri, exclude dreptul la executare silită.

Totuși promisiunea de donație rămâne a fi, în opinia noastră, o formă simplificată de antecontract și specifică doar donației. Este simplificată, deoarece nu impune stabilirea clauzelor esențiale ale contractului definitiv așa cum cere alin. (2) al art. 999 CC. Prin urmare, ea produce efecte juridice doar în cazul în care donatorul și-a îndeplinit promisiunea, respectiv, acesta poate să refuze îndeplinirea obligației din cauze specifice imposibilității de a dona (periclitarea propriei stări patrimoniale sau generarea în eventual a imposibilități onorării obligațiilor față de terți).

Însă, în cazul antecontractului, prin aplicarea normei de la art. 1000 alin. (1), în cazul neexecutării fără justificare a obligației promitentului de a încheia contractul definitiv, beneficiarul poate cere instanței de jude-

compartiment under a new legal formula, the institution of the donation pre-contract substitutes, in one way or another, the institution of the donation promise, regulated in art. 830 of the Civil Code in the editorial until 15.11.2018, considering it a much more successful version specific only to the donation contract. Among other things, it is currently regulated, also in the new Civil Code of Romania, in art. 1014.

Returning to the old regulation from the perspective of the corroborated analysis (art. 1200 with art. 999 CC), we identify that as the pre-contract is the contract by which one party (promising) becomes obliged to the other party (beneficiary) to conclude another contract in the future (final contract) at the request of the beneficiary. Likewise the promise of donation was considered a contract containing the promise to transmit a good in the future. Even the condition of validity required for these two forms of pre-contract is the same (the authentic form), and its non-compliance, in both cases, excludes the right of forced execution.

However, the promise of donation remains, in our opinion, a simplified form of pre-contract and specific only for donation. It is simplified because it does not require the establishment of the essential clauses of the definitive contract as required by par. 2 of the art. 999 CC. Therefore, it produces legal effects only if the donor has fulfilled his/her promise, respectively, he/she can refuse the fulfillment of the obligation due to specific reasons of the impossibility to donate (the danger of his own patrimonial state or the possible generation of the impossibility to fulfill the obligations towards third parties).

However, in the case of the pre-contract, by applying the rule of law from art. 1000 par. 1, in the case of non-execution without justification of the promising party's obligation to conclude the definitive contract, the beneficiary may ask the judicial court to give a ruling that would take the place of a definitive contract.

Therefore, already being a party to the

cată să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract definitiv.

Prin urmare, fiind deja parte la contractul de donație, promitentul – actual donator, nu va putea invoca norma de la art. 1200 alin. (3) CC (dreptul de a cere executarea silită în natură a antecontractului de donație este exclus, deoarece aici se va cere executarea contractului și nu a antecontractului, fapt ce în cazul promisiunii de donație nu se admitea acest lucru).

Din aceste considerente, optând pentru menținerea instituției promisiunii de donație ca una distinctă și proprie contractului de donație, în textul ce urmează vom mai face referire la ea, din perspectiva îmbunătățirii conținutului textului prin care urmează a fi reglementată.

Obligații de natură precontractuală

O reglementare binevenită în noua redacție a Codului civil autohton o constituie cea prin care se concretizează obligația notarului de informare precontractuală, idee destul de inspirată, ținând cont de însemnătatea donației după efectele sale ce pot afecta donatorul prin diminuarea patrimoniului său, mai ales, ținând cont și de regula irevocabilității actului prin care s-a dispus cu titlu gratuit. Cu toate acestea, ne exprimăm regretul față de decizia legiuitorului de a impune notarului această obligație doar atunci când obiectul donației îl constituie un bun imobil cu destinație locativă. Intuim totuși că această decizie vine din considerentul prevenirii unei eventuale confuzii din partea donatorului, explicându-i-se diferența dintre contractul de donație și contractul privind transmiterea bunului cu condiția întreținerii pe viață, confuzie de care au beneficiat în ultimii ani nenumărați escroci.

Așadar, potrivit prevederilor menționate în art. 1201 al CC, dacă obiect al donației este un bun imobil cu destinație locativă, notarul care autentifică contractul de donație este obligat, înainte de încheierea contractului:

a) să îi transmită donatorului persoa-

donation contract, the promising - current donor will not be able to invoke the rule of law from art. 1200 par. 3 CC (the right to request the forced execution for the pre-contract of donation is excluded because, in fact, the execution of the contract and not the pre-contract will be required, which in the case of the donation promise is not allowed.)

Taking into account the reasons mentioned above, choosing to maintain the institution of the donation promise as a distinct and specific to the contract of donation, in the following text we will refer to it from the perspective of improving the content of the text to be regulated.

Obligations of a pre-contractual kind

An appreciated regulation in the new redaction of the national Civil Code is an assumption that materializes the obligation of the notary regarding the pre-contractual informing. This comes to be a definitely inspired idea taking into account the significance of the donation after its effects on the donor by diminishing his/her patrimony, especially, considering as a rule the irrevocability of the act by which it was arranged free of charge. However, we regret the decision of the legislature to impose this obligation on the notary only when the object of the donation constitutes a real estate with a residential purpose. We believe, however, that this decision comes from the prevention of a possible donor's confusion. It is important to provide explanation to the donor concerning the difference between the contract of donation and the contract on the transmission of the good with the condition of life maintenance. Many fraudsters have benefited from this confusion during the recent years.

Therefore, according to the provisions mentioned in art. 1201 of the CC, if the object of the donation is an immovable good with a residential purpose, the notary authenticating the donation contract is obliged before the conclusion of the contract:

a) to transmit to the donor (as a natural person) the information on paper, by signature, written in a simple and intelligi-

nă fizică, contra semnătură, informația pe suport de hârtie, redactată într-un limbaj simplu și inteligibil, într-o limbă în care donatorul poate să comunice, că donatarul nu are, în baza contractului de donație, nicio obligație de întreținere a donatorului și nu are nicio obligație de a asigura donatorului spațiu locativ, cu excepția cazului în care o asemenea sarcină s-a stipulat în contractul de donație;

b) să îi explice donatorului persoană fizică, într-o limbă în care acesta poate comunica, informația transmisă conform lit. a).

Forma antecontractului și a contractului de donație

Potrivit art. 1200 alin. (3) al Codului civil în noua sa redacție, indiferent de natura bunului, antecontractul de donație se încheie în formă autentică, aceeași condiție fiind impusă și contractului de donație, precum și sancțiunea nerespectării formei autentice, în principiu, este aceeași.

Totuși, prin excepție, nerespectarea formei autentice nu afectează valabilitatea contractului de donație dacă bunul donat a fost predat donatarului.

De fapt, dacă e să acordăm atenție modului de reglementare a condiției de formă a contractului de donație, atunci se observă o ușoară oscilație între forma autentică și cea verbală echilibrată de condiția realizării tradițiunii.

Adică donația este valabilă dacă se respectă forma autentică sau în lipsa ei, dacă a avut loc transmiterea bunului de la donator către donatar.

Observăm deci, caracterul real al donației de bunuri mobile joacă rolul determinant în considerarea valabilității actului prin care s-a dispus, tradițiunea fiind cea care își spune ultima cuvântul. Și în genere, dacă e să ne întoarcem puțin în istorie, forma solemnă a contractului de donație nu prea a contat, au fost momente când nu se cerea pentru existența donației, deși o Constituție a împăratului Constantin a impus necesitatea unui act scris pentru valabilitatea donației,

ble manner, in a language known by donor, that the donee is not obliged, under the donation contract, to provide any maintenance support for the donor, and the donee has no obligation to provide the donor with living space, unless such a task is stipulated in the donation contract;

b) to explain to the donor (as a natural person) the information transmitted according to the letter a) in a language in which the donor can communicate.

Form of the pre-contract and the donation contract

According to the art. 1200 par. 3 of the Civil Code in its new redaction, regardless the kind of the good, the pre-contract of donation is concluded in authentic form. The same condition is imposed on the donation contract. The sanction of not respecting the authentic form is the same.

However, as an exception, the fact of not respecting the authentic form does not affect the validity of the donation contract if the donated good was handed over to the donee.

In fact, if we pay attention to the way of regulation on the form condition of the donation contract, then there is a slight oscillation between the authentic and the verbal form balanced by the condition of carrying on the tradition.

That is, the donation is valid if the authentic form is respected. The donation is valid even if the authentic form is absent in case the transfer of the good from the donor to the donee took place.

We observe, therefore, the real character of the donation of movable property plays the determining role in considering the validity of the act by which it was ordered. The tradition is decisive. And generally, if we go back in history, the solemn form of the donation contract did not matter. There were instances when it was not required for the existence of the donation, although a Constitution of the Roman Emperor Constantine imposed the necessity of a written act for the validity of the donation. The following emperors gave up this form, declaring valid

împărații care au urmat au renunțat la această formă, declarând valabile donațiile făcute fără niciun act scris, *et sine scripto*, și chiar fără martori, când dovada existenței lor putea să rezulte din alte documente [12, p. 199].

Alta este însă situația donației ce are ca obiect un bun imobil, unde simpla transmitere a bunului imobil, evident, prin mijloacele sale specifice, nu mai este suficientă și prioritară în fața autentificării pentru considerarea donației drept valabil încheiate. Or, în cazul bunurilor imobile, situația este inversă, forma autentică fiind obligatorie și nu alternativă pentru validitate, fapt impus de o normă cu caracter general.

Prin urmare, art. 323 lit. a) din Codul civil stabilește expres că forma autentică a actului juridic este obligatorie:

a) dacă actul juridic are ca obiect înstrăinarea bunurilor imobile.

Mai mult, pentru valabilitatea desăvârșită a donației ce are ca obiect un bun imobil se mai adaugă și cea de-a treia condiție, cerută pentru realizarea transferului dreptului de proprietate, potrivit căreia în cazul bunurilor imobile, *dreptul de proprietate se dobândește la data înregistrării în registrul bunurilor imobile, cu excepțiile prevăzute de lege* (art. 510 alin. (2) CC).

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 18.08.1994.
2. Codul civil al Republicii al Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86 din 22.06.2002.
3. Hotărârea CSJ a RM nr. 2 din 30.03.2009 cu privire la unele chestiuni apărute în practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la soluționarea litigiilor ce țin de contractele de donație și de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață.
4. Nota informativă la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative, [a](#).
5. Alexandresco D. Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român. Tomul IV, partea I, Donațiunile între vii. București, 1913.
6. Ardelean G., Belecciu Șt. „Tendențe ale reconsiderării conceptului de reglementare a contractului de donație în legislația Republicii Moldova”. În: Revista română „Acta Universitatis George Bacovia. Juridica”. Vol.7 nr. 2/2018.
7. Beleiu Gh. Drept civil român. București,

the donations made without any written act, *et sine scripto*, and even without witnesses, when the proof of their existence could be obtained from other documents [12, p. 199].

However, there are cases, when the situation of the donation has as its object an immovable good, when the mere transmission of the immovable property, obviously, by its specific means, is no longer sufficient and decisive during the authentication for considering the donation as validly concluded. However, in the case of immovable property, the situation is the opposite. The authentic form is being compulsory and not an alternative for validity, a fact imposed by a rule of law of general character.

Therefore, art. 323, letter a) of the Civil Code expressly states that the authentic form of the legal act is compulsory:

a) if the legal act has as an object the disposal of the immovable property.

Moreover, for the complete validity of the donation that has as object immovable property, the third condition has been added which is required for the realization of the transfer of the property right according to which *in the case of immovable property, the property right is acquired at the date of registration in the register of immovable property, with the exceptions provided by law* (art. 510 par. 2 CC).

- 1995.
8. Cimil D., Bejenaru E.E. Drept civil. Contracte speciale. Partea I. Chișinău, 2014.
 9. Chibac Gh., Băieșu A., Rotari Al., Efrim O. Drept civil. Contracte speciale. Ed. Cartier Juridic, Chișinău 2005.
 10. Crăciun N. Liberalitățile în noul cod civil. Teza de doctorat. București 2013.
 11. Deak Fr. Drept civil. Contracte speciale, Ed. Actami, București, 1996.
 12. Dogaru I. Teoria generală a actelor cu titlu gratuit. Ed. All Beck, București, 2005.
 13. Gheorghe A., Spasici C. Liberties Legal act of unilateral or bilateral training, CKS, București, 2012.
 14. Merțicar D-G. Ionaș Legatul și cauza de priciput în contextul uniformizării legislației europene. Rezumatul tezei de doctorat. București, 2015.
 15. Stănciulescu L. Dreptul contractelor civile. Doctrină și jurisprudență, Ed. Hamangiu, București, 2017.
 16. Trofimov I. Drept civil. Contractele civile. Chișinău 2012.
 17. Vasilescu P. Relativitatea actului juridic civil. București, 2001.

Despre autori

Grigore ARDELEAN,
doctor în drept, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ardeleangrigore@mail.ru
tel: 069314635

Igor PÂNZARI,
Masterandul anul II,
Dreptul Economic, grupa 211 B,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: pinzari-96@mail.ru
tel: 069071517

About authors

Grigore ARDELEAN,
PhD, university lecturer,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: ardeleangrigore@mail.ru
tel: 069314635

Igor PÂNZARI,
Master’s student year II,
economic law, Grup 211 B
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: pinzari-96@mail.ru
tel: 069071517

CZU 349.6(478):061.1EU

DOI 10.5281/zenodo.3871411

**ARMONIZAREA LEGISLAȚIEI
DE MEDIU (ECOLOGICE) A REPUBLICII
MOLDOVA ÎN CONFORMITATE CU
STANDARDELE UNIUNII
EUROPENE**

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

**HARMONIZATION OF THE ENVIRONMENTAL
(ECOLOGICAL) LEGISLATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN
ACCORDANCE WITH THE STANDARDS
OF THE EUROPEAN UNION**

Marcel BOȘCANEANU
PhD,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA

În acest articol ne propunem să analizăm principalele priorități privind modul de aducere a legislației de mediu a RM în conformitate cu legislația de mediu a UE. Vom încerca să definim principalele obligații asumate de RM în domeniul protecției mediului, al utilizării raționale a resurselor naturale și al asigurării securității mediului în cadrul procesului de integrare europeană. Se constată că dezvoltarea viitoare a legislației de mediu a RM necesită, în special, o înțelegere pe care principiile se întemeiază legislația UE privind mediul, legăturile pe care le urmează dezvoltarea acesteia și sursele pe care le acoperă.

Cuvinte-cheie: legislația de mediu a RM, legislația de mediu a UE, proces de integrare europeană, securitatea ecologică, standardele Uniunii Europene.

In this article we aim to analyze the main priorities regarding the way to bring the environmental legislation of the Republic of Moldova in line with the EU environmental legislation. We will try to define the main obligations assumed by the Republic of Moldova in the field of environmental protection, rational use of natural resources and environment security in the process of European integration. It is noted that the future development of the environmental legislation of the RM requires, in particular, an understanding of the principles underlying the EU environmental legislation, the links to its development and the sources it covers.

Keywords: environmental legislation of the Republic of Moldova, European Union environmental legislation, European integration process, ecological security, standards of the European Union.

Introducere. Procesele de integrare ce au loc pe diferite regiuni și pe diferite continente între țări cu tradiții juridice diferite se deosebesc după, conținut și volum. O condiție obligatorie pentru procesele de integrare care au loc în lume este compatibilitatea transformării juridice, economice și socio-politice a statelor care se unesc.

În plus, accelerarea și aprofundarea proceselor de integrare ridică în fața statelor moderne problema necesității de a găsi un model optim de interacțiune juridică internațională, care permit să integreze cel mai eficient experiența internațională în sistemul juridic național. Tocmai în do-

Introduction. The processes of integration that take place in different regions and on different continents between countries with different legal traditions, differ in pace, content and volume. A compulsory condition for the integration processes taking place in the world is the compatibility of the legal, economic and socio-political transformation of the uniting states.

In addition, the acceleration and deepening of the integration processes raises the problem of the need to find an optimal model of international legal interaction in the face of modern states, which allow integrating the international experience more effectively into

meniu reglementării relațiilor pentru asigurarea securității mediului este nevoie de consecvență și necesită coerență, dobândind un caracter primordial datorită unității proceselor și fenomenelor naturale și datorită necesității unor măsuri coordonate pentru reglementarea acestora. Schimbările negative în mediu încurajează societatea să acorde prioritate măsurilor care vizează reglementarea legală a utilizării echilibrate ecologice a resurselor naturale. De aceea la etapa actuală de dezvoltare căutarea unor modalități de coexistență armonioasă a societății și naturii vii, stabilirea unui echilibru între interesele economice și de mediu ale oamenilor devin din ce în ce mai importante. Având în vedere acest lucru, problemele de apropiere a legislației de mediu a RM de cea a UE și asigurarea îndeplinirii obligațiilor internaționale în domeniul protecției mediului sunt domenii importante și relevante în cercetarea științifică.

Pentru RM, aderarea la UE este un obiectiv strategic. Aceasta este calea de modernizare a economiei, posibilitatea de a atrage investiții, accesul pe piața comunităților europene și pe piețele mondiale etc. Integrarea europeană este cheia stabilității unui sistem politic democratic, aprofundarea culturii democrației, respectarea drepturilor omului, consolidarea securității naționale și securitatea cetățenilor, armonizarea legislației în toate domeniile, inclusiv în cele de mediu. Aici trebuie să menționăm că RM este una din primele țări CSI care a încheiat un acord de parteneriat și cooperare (acordul a fost semnat la 28 noiembrie 1994 și a intrat în vigoare la 1 iulie 1998 pentru o durată inițială de 10 ani), acest aranjament asigură baza colaborării țării noastre cu UE în domeniul politic, comercial, economic, juridic, cultural-științific etc. Biroul de Informare al Consiliului Europei a fost înființat la Chișinău pe data de 30 iunie 1997 la solicitarea guvernului Republicii Moldova, care și-a exprimat susținerea democrației precum și transformările economice.

the national legal system. It is precisely in the field of regulating relations for the security of the environment that is needed for consistency and requires consistency, acquiring a fundamental character due to the unity of processes and natural phenomena and due to the need for coordinated measures for their regulation. Negative changes in the environment encourage the society to give priority to the measures aimed at the legal regulation of the ecologically balanced use of natural resources. Therefore, at the present stage of development, the search for ways of harmonious coexistence of society and living nature, establishing a balance between the economic and environmental interests of people, is becoming more and more important. With this in mind, the problems of approximating the environmental legislation of the Republic of Moldova to the EU and ensuring the fulfillment of international obligations in the field of environmental protection are important and relevant fields in scientific research.

Joining the EU is a strategic objective for Moldova. This is the way of modernizing the economy, the possibility of attracting investments, the access to the market of the European communities and to the world markets etc. European integration is the key to the stability of a democratic political system, deepening the culture of democracy, respecting human rights, strengthening national security and citizen security, harmonizing legislation in all areas including the environment. We should mention here that the Republic of Moldova is one of the first CIS countries to conclude a partnership and cooperation agreement (the agreement was signed on November 28, 1994 and entered into force on July 1, 1998 for an initial period of 10 years), this arrangement ensures the basis of our country's cooperation with the EU in the political, commercial, economic, legal, cultural-scientific field, etc. The Information Council of the Council of Europe was set up in Chisinau on June 30, 1997 at the request of the Government of the Republic of Moldova,

Extinderea Uniunii Europene de la 1 mai 2004 a determinat o schimbare istorică pentru Uniune în termeni politici, geografici și economici, consolidând în continuare interdependența politică și economică dintre UE și R. Moldova. Extinderea oferă UE și R. Moldova oportunitatea de a dezvolta o relație de continuă apropiere mergând dincolo de cooperare, de a implica într-o măsură semnificativă integrarea economică și de a aprofunda cooperarea politică. UE și R. Moldova sunt determinate să utilizeze această ocazie pentru a-și consolida relațiile și a promova stabilitatea, securitatea și bunăstarea. Integrarea statului în UE, desigur, necesită schimbări în diferite sfere ale vieții publice, politice, economice, sociale, culturale etc. Totuși trebuie să recunoaștem că dreptul este elementul central al mecanismului de integrare europeană. De aceea elementele-cheie ale integrării cu succes a RM în UE este atingerea unui anumit nivel de coerență a legislației țării noastre și a practicilor de punere în aplicare a acestora cu legislația UE. De fapt, armonizarea sau modificarea legislației naționale care reglementează utilizarea, protejarea, conservarea resurselor naturale are loc astfel încât cerințele relevante ale legislației UE să fie integrate pe deplin în sistemul legislativ al RM, ceea ce ne face să considerăm că este unul din primii pași spre integrarea RM în UE în ceea ce privește legislația privind mediul.

Unul din obiectivele pe care UE le stabilește pentru sine și pentru fiecare stat care intenționează să devină un stat membru este ca fiecare stat să se străduie să aibă un nivel ridicat de protecție și îmbunătățire a mediului. În consecință, dezvoltarea legislației de mediu a RM în stadiul actual ar trebui să aibă loc tocmai în lumina proceselor de integrare europeană.

Metode și materiale utilizate. Studiul efectuat a avut la bază cercetarea legislației naționale și internaționale (UE) în domeniul de mediu. Au fost utilizate următoarele metode: juridică, sistemică, logică și comparativă.

which expressed its support for democracy as well as economic transformations.

The enlargement of the European Union from May 1, 2004 has led to a historical change for the Union in political, geographical and economic terms, further strengthening the political and economic interdependence between the EU and Moldova. Enlargement offers the EU and Moldova the opportunity to develop a continuous close relationship beyond cooperation, to significantly involve economic integration and to deepen political cooperation. EU and Moldova are determined to use this opportunity to strengthen their relationships and promote stability, security and well-being. State integration in the EU, of course, requires changes in different spheres, like public, political, economic, social, cultural, etc. However, we must recognize that law is the central element of the European integration mechanism. Therefore, the key elements of successful integration of the Republic of Moldova into the EU are to achieve a certain level of coherence of the legislation of our country and of the practices of its implementation with the EU legislation. In fact, the harmonization or modification of the national legislation regulating the use, protection, conservation of natural resources takes place in such a way that the relevant requirements of EU law are fully integrated into the legislative system of the Republic of Moldova, which makes us consider that it is one of the first steps towards the integration of the Republic of Moldova into the EU regarding the environmental legislation.

Among the goals that the EU sets for itself and for each state that intends to become a member state is that every state strives to have a high level of environmental protection and improvement. Consequently, the development of the environmental legislation of the Republic of Moldova in the current state should take place precisely in the light of the European integration processes.

Methods and materials used. The

Rezultate obținute și discuții. Principiile generale pe care ar trebui să se bazeze, printre altele, reglementarea relațiilor de punere în aplicare a politicii de mediu a UE sunt incluse în Tratatul UE, Tratatul de funcționarea UE, Carta Drepturilor Fundamentale și Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și a directivelor UE. O astfel de gamă largă de obligații contractuale ajută la asigurarea unui echilibru între fundamentele economice ale dezvoltării UE și protecția mediului natural. Pentru RM, este foarte important să se stabilească modele specifice de punere în aplicare a politicilor și practicilor relevante în UE pentru transferul acestora în sistemul juridic național, deoarece problemele legate de legislația de mediu și de dreptul mediului nu sunt doar formele juridice și procedurile legale. Aceasta este în primul rând o chestiune de fond, o întrebare, în multe privințe, a unei alegeri de valoare. În plus, legislația UE în materie de mediu, pe lângă principiile de bază ale funcționării ordinii juridice a UE în ansamblul său, are un sistem propriu de obiective, principii, proceduri specifice de luare a deciziilor privind o gamă largă de probleme: poluarea mediului și a climei, gestionarea deșeurilor și substanțelor periculoase pentru mediu, conservarea naturii etc. Un loc important în reglementarea juridică a relațiilor de mediu în UE, împreună cu directivele îl ocupă practica judiciară a Curții Europene de Justiție, care deseori se confruntă cu necesitatea abordării problemelor de mediu, prin completarea și dezvoltarea legislației UE în materie de mediu.

Trebuie remarcat faptul că începutul numărătoarei inverse a momentului formării și dezvoltării dreptului mediului al comunității europene poate fi considerat anul 1968, când Adunarea Generală a ONU a adoptat rezoluția nr.2398, prin care se prevedea convocarea unei conferințe mondiale asupra mediului, care a stat la baza pregătirii primei conferințe mondiale privind mediul.

study was based on researching national and international (EU) environmental laws. The following methods were used: legal, systemic, logical and comparative.

Results obtained and discussions. The general principles, which should be based, inter alia, on the regulation of relations for the implementation of EU environmental policy, are included in the EU Treaty, the Treaty on the Functioning of the EU, the Charter of Fundamental Rights and the European Convention for the Protection of Human Rights and of Fundamental Freedoms as well as EU directives. Such a wide range of contractual obligations helps to ensure a balance between the economic fundamentals of EU development and the protection of the natural environment. For the Republic of Moldova, it is very important to establish specific models for the implementation of the relevant policies and practices in the EU for their transfer to the national legal system, because the issues related to environmental legislation and environmental law are not just legal forms and legal procedures. This is primarily a question of substance, a question, in many respects, of a choice of value. EU environmental law, in addition to the basic principles of the functioning of the EU legal order as a whole, has its own system of objectives, principles, specific decision-making procedures on a wide range of issues: environmental pollution and climate, waste management and environmentally hazardous substances, nature conservation, etc. An important place in the legal regulation of environmental relations in the EU, together with the directives is the judicial practice of the European Court of Justice, which often faces the need to address environmental issues, by supplementing and developing EU environmental law.

It should be noted that the beginning of the inverted counting of the moment of formation and development of the environmental law of the European community can be considered in 1968, where the UN Gener-

Astfel, în urma mai multor pregătiri din partea reprezentanților statelor membre între 5 și 16 iunie 1972 a avut loc conferința ONU privind mediul de la Stockholm [2]. În cadrul conferinței au fost aprobate un număr mare de texte, printre care o declarație generală, adoptate prin aclamații 109 recomandări care au constituit un „Plan de acțiune” și o rezoluție. Declarația de la Stockholm a fost ca o introducere generală în problematica mediului și a cuprins mai multe idei precum: omul este creația și creatorul mediului său; elementul natural și cel pe care omul l-a creat el însuși sunt indispensabile bunăstării și exercitării depline a drepturilor și libertăților sale fundamentale, inclusiv dreptul la viață; protecția și ameliorarea mediului au o importanță majoră pentru bunăstarea populației și dezvoltarea ei etc. Astfel, în anul 1973 și 1977 au fost adoptate primul și cel de-al doilea program comunitar de acțiune pentru mediu, care conține principalele obiective ale politicii comunității europene, printre care, în special, prevenirea poluării, utilizarea redusă a resurselor naturale și a naturii, care pot afecta în mod semnificativ echilibrul ecologic, introducerea principiului „poluatorul plătește”, luarea în considerare a impactului asupra mediului în stadiile incipiente ale luării deciziilor, prevenirea impactului transfrontalier, definirea unui concept pe termen lung al politicii europene de mediu.

Apoi, în anii '70 ai secolului al XX-lea, a fost format conceptul european al legislației de mediu și de drept al mediului ca un rezultat indirect al compromisului celor două abordări, la prima vedere, incompatibile între ele. Una dintre aceste abordări se bazează pe indicatori obiectivi, care la rândul lor se bazează pe criterii științifice pentru starea de conservare a naturii, praguri de poluare, abordare ecosistemică, randamente durabile, capturi totale admisibile etc. Aceste criterii sunt îndreptate spre protejarea biosferei ca atare și se formează pe baza unei analize științifice a tipurilor de risc ecologic. O astfel de abordare științifică este în contradicție

al Assembly adopted resolution on the basis of the preparation of the first world environmental conference. Thus, following several preparations by the representatives of the Member States between 5 and 16 June 1972, the UN conference on the environment in Stockholm was held [2]. At the conference, a large number of texts were approved, among which a general statement, adopted by the acclamation of 109 recommendations which constituted an “Action Plan” and a resolution. The Stockholm Declaration was a general introduction to environmental issues and included several ideas such as: man is the creation and creator of his environment; the natural element and the one that man has created himself are indispensable to the well-being and full exercise of his fundamental rights and freedoms, including the right to life; environmental protection and improvement are of major importance for the welfare of the population and its development, etc. Thus, in 1973 and 1977, the first and the second Community Action Program for the environment were adopted, which contains the main objectives of the European Community policy, among which, in particular, the prevention of pollution, the reduced use of natural resources and nature, which can significantly affect the ecological balance, the introduction of the “polluter pays” principle, the environmental impact taking into account in the early stages of decision making, the prevention of cross-border impact, the definition of a long-term concept of European environmental policy.

Then, in the 1970s of the 20th century, the European concept of environmental legislation and environmental law was formed as an indirect result of the compromise of the two approaches, at first glance, incompatible with each other. One of these approaches is based on objective indicators, which in turn are based on scientific criteria for the state of nature conservation, pollution thresholds, ecosystem approach, sustainable yields, total allowable catches, etc. These criteria are

cu viziunea subiectivă a relației dintre om-nire și mediu, conform căreia accentul de bază se pune pe măsurarea calității vieții. În consecință, anumite aspecte ale mediului ar trebui protejate nu datorită rolului pe care îl joacă în ecosistem, ci având în vedere rolul lor în viața umană sau valoarea lor economică. Prin urmare, protecția biosferei este dependentă de interesele umanității. Echilibrarea intereselor sociale, economice și de mediu devin un element al conceptului de dezvoltare durabilă și servește drept fundament al politicii europene.

După conferința de la Stockholm și celelalte evenimente mondiale/europene menționate mai sus, mediul planetei a continuat să se deterioreze. În această situație, s-a căutat o nouă abordare, mai eficientă, care avea să se reflecte într-o concepție diferită asupra problematicii generale a protecției și conservării factorilor naturali.

Trebuie remarcat faptul că legislația UE în materie de mediu la etapa actuală este cuprinzător dezvoltată și avansată, spre deosebire de alte țări dezvoltate economic (China, Japonia, SUA etc.). Poziția comunității reprezintă un punct de referință în domeniul mediului pentru comunitatea globală. Uniunea Europeană operează în limitele acelor competențe care i-au fost conferite de tratatele constitutive. Ele definesc domeniul de aplicare a competențelor sale, precum și domeniile în care UE și statele sale membre au competențe mixte. Astfel, mediul este acel domeniu în care puterile sunt împărțite între statele membre și comunități. În cazul în care în legislația UE lipsesc norme care să reglementeze acțiunile într-un domeniu separat de protecție a mediului, atunci statele membre pot adopta în mod independent acte relevante. Actele juridice ale UE au supremație în domeniile reglementate, ele sunt obligatorii pentru statele membre. Uniunea Europeană este parte la numeroase acorduri și convenții internaționale, competențele de încheiere rezultă din art. 228 al Tratatului de constituire a Comunității Europene[1].

aimed at protecting the biosphere as such and are formed on the basis of a scientific analysis of the types of ecological risk. Such a scientific approach is in contradiction with the subjective view of the relationship between humanity and the environment, according to which the basic emphasis is placed on measuring the quality of life. As a result, certain aspects of the environment should be protected not because of the role they play in the ecosystem, but because of their role in human life or their economic value. Consequently, the protection of the biosphere is dependent on the interests of humanity. Balancing social, economic and environmental interests become an element of the concept of sustainable development and serve as the basis of European policy.

Following the Stockholm conference and the other world / European events mentioned above, the planet's environment continued to deteriorate. In this situation, a new, more efficient approach was sought, which would be reflected in a different conception on the general issue of the protection and conservation of natural factors.

It should be noted that EU environmental law at the present stage is comprehensively developed and advanced, unlike other economically developed countries (China, Japan, USA, etc.). The position of the community represents a reference point in the environment for the global community. The European Union operates within the limits of those powers conferred on it by the constituent treaties. They define the application domain of its competences and the areas in which the EU and its Member States have mixed competences. Thus, the environment is that area in which powers are shared between the Member States and communities. If, in EU law, rules governing actions in a separate area of environmental protection are lacking, then Member States can independently adopt relevant acts. EU legal acts have supremacy in the regulated areas, they are mandatory for the Member States. The

Cerință pentru acțiunea directă a normelor tratatului internațional sunt claritatea și calitatea formulării, nu este necesară adoptarea unui act special, ci siguranța destinatarului.

Reglementările juridice ale UE în general și reglementările juridice de mediu (ecologice) în special, care obligă statele membre să adopte măsuri de protecție a mediului, constau în cinci grupuri principale de acte juridice: directive, decizii, regulamente, recomandări și rezoluții. La ele se mai adaugă, de asemenea, numeroase materiale informative publicate, documente de program, care sunt instrumente ponderate în reglementarea politicii de mediu a UE. Trebuie remarcat faptul că directivele sunt principalele și cele mai eficiente tipuri de acte juridice, deoarece obligă statele membre ale UE să aducă în conformitate cu ele sistemele juridice naționale, și anume să le modifice sau să le completeze în conformitate cu directivele adoptate într-o anumită perioadă. Acestea cuprind astfel de probleme ca: monitorizarea nivelurilor de poluare și evaluarea stării mediului; sistemul informatic despre starea mediului; combaterea poluării aerului, solului și a apei la nivel local, regional și transfrontalier; producția și utilizarea de energie durabilă, eficientă și ecologică; securitatea întreprinderilor; reducerea volumului, reciclarea și eliminarea în siguranță a deșeurilor; protejarea pădurilor; conservarea diversității biologice, utilizarea rațională a resurselor biologice și gestionarea acestora; aplicarea pârghiilor economice și financiare; schimbările climatice globale; educația și formarea în domeniul mediului (ecologic) etc.

În stadiul actual al procesului de integrare europeană, principalul punct de referință este acordul de asociere dintre RM și Uniunea Europeană realizat prin prisma unui plan de acțiuni UE-RM. Implementarea Planului de Acțiuni va avansa semnificativ ajustarea legislației, normelor și standardelor R. Moldova la cele ale Uniunii Europene. În acest context, Planul de Acțiuni va construi o bază solidă pentru integrarea economică

European Union is a party to numerous international agreements and conventions, the powers of conclusion resulting from art.228 of the Establishing Treaty of the European Community [1]. Requirement for direct action of the rules of the international treaty is clarity and quality of formulation, it is not necessary to adopt a special act but the safety (certainty) of the recipient is important.

EU legal regulations in general and environmental legal regulations in particular, which oblige Member States to adopt environmental protection measures, consist of five main groups of legal acts: directives, decisions, regulations, recommendations and resolutions. There are also numerous published informative materials, program documents, which are weighted instruments in the regulation of EU environmental policy. It should be noted that directives are the main and most effective types of legal acts, as they force EU Member States to bring them into line with national legal systems, namely to amend or supplement them in accordance with directives adopted in a particular law period. These include such problems as: monitoring of pollution levels and assessing the state of the environment; the computer system regarding the state of the environment; combating air, soil and water pollution at local, regional and cross-border levels; the production and use of sustainable, efficient and environmentally friendly energy; business security; volume reduction, recycling and safe disposal of waste; forest protection; conservation of biological diversity, rational use of biological resources and their management; the application of economic and financial levers; global climate change; environmental education and training (ecological), etc.

At the current stage of the European integration process, the main reference point is the association agreement between the Republic of Moldova and the European Union, realized through the perspective of an EU-Moldova action plan. The implementa-

bazată pe adoptarea și implementarea regulilor și reglementărilor economice și comerciale, având potențialul să sporească comerțul, investițiile. Mai mult ca atât, el va ajuta la elaborarea și implementarea politicilor și măsurilor vizând promovarea creșterii economice și coeziunii sociale, reducerea sărăciei și *protejarea mediului*, contribuind astfel la obiectivul pe termen lung al dezvoltării durabile [3].

În general, cea parte a acordului de asociere care se referă la legislația de mediu acoperă o gamă largă de probleme de mediu. Printre acestea, de o mare importanță sunt considerate directivele privind prevenirea și controlul cuprinzător al poluării cu deșeuri, calitatea apei, tratarea apelor reziduale (uzate) urbane și altele. Acordul definește principalele direcții de dezvoltare a cooperării bilaterale dintre RM și UE în domeniul protecției mediului și include, printre altele, schimbările climatice, managementul mediului, calitatea aerului și apei, deșeurile, protecția mediului, poluarea și substanțele chimice, modificările genetice, poluarea fonică, protecția civilă a populației, taxele de mediu etc.

La 30 decembrie 2016, Guvernul RM aprobă Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană în perioada 2017-2019 [4]. Prin acest plan RM a armonizat legislația RM la legislația UE în domeniul protecției mediului. Astfel, în art.86 capitolul 16 al planului respectiv se menționează că părțile RM-UE își dezvoltă și își consolidează cooperarea în chestiuni legate de mediu, contribuind astfel la obiectivul pe termen lung privind dezvoltarea durabilă și ecologizarea economiei. Se prevede că protecția sporită a mediului va aduce beneficii cetățenilor și întreprinderilor din UE și din Republica Moldova, inclusiv prin îmbunătățirea sănătății publice, prin conservarea resurselor naturale, prin sporirea eficienței economice și ecologice, prin integrarea mediului în alte domenii de politică, precum și prin utilizarea

tion of the Action Plan will significantly advance the adjustment of the laws, norms and standards of Moldova to those of the European Union. In this context, the Action Plan will build a solid foundation for economic integration based on the adoption and implementation of economic and commercial rules and regulations, with the potential to increase trade, investments. Moreover, it will help to develop and implement policies and measures aimed at promoting economic growth and social cohesion, reducing poverty and protecting the environment, thus contributing to the long-term objective of sustainable development [3].

In general, that part of the association agreement that refers to environmental legislation covers a wide range of environmental issues. Among them, of great importance, are the directives on comprehensive pollution prevention and control, on water quality, on the treatment of (waste) urban and other waste water. The agreement defines the main directions for the development of bilateral cooperation between the Republic of Moldova and the EU in the field of environmental protection and includes, but is not limited to, climate change, environmental management, air and water quality, waste, environmental protection, pollution and chemicals, genetic changes, noise pollution, civil protection of the population, environmental taxes, etc.

On December 30, 2016, the Government of Moldova approved the National Action Plan for the implementation of the Association Agreement Republic of Moldova-European Union for the period 2017-2019 [4]. Through this plan Moldova has harmonized the legislation of the Republic of Moldova with the EU legislation in the field of environmental protection. Thus, in art.86 chapter 16 of the respective plan it is mentioned that the Moldovan-EU parties develop and strengthen their cooperation on environmental issues, thus contributing to the long-term objectives on sustainable development and greening the economy. Increased

de tehnologii moderne, mai curate, care să contribuie la modele de producție mai sustenabile. După cum observăm, îndeplinirea acestor obligații juridice internaționale a RM are loc prin cooperare. Cooperarea vizează conservarea, protejarea, îmbunătățirea și reabilitarea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea durabilă a resurselor naturale și promovarea măsurilor la nivel internațional pentru a aborda problemele legate de mediu la nivel regional sau global, inclusiv în următoarele domenii: (a) guvernanta în materie de mediu și aspecte orizontale, inclusiv o evaluare a impactului asupra mediului și o evaluare strategică de mediu, educația și formarea, răspunderea pentru daune aduse mediului, combaterea infracțiunilor împotriva mediului, cooperarea transfrontalieră, accesul la informații în materie de mediu, la procesele de luare a deciziilor și la procedurile de control administrativ și judiciar eficiente; (b) calitatea aerului; (c) calitatea apei și gestionarea resurselor de apă, inclusiv gestionarea riscurilor de inundații, deficitul de apă și seceta; (d) gestionarea deșeurilor și a resurselor, precum și transferul deșeurilor; (e) protejarea naturii, inclusiv conservarea și protecția diversității biologice și peisagistice; (f) poluarea industrială și riscurile industriale; (g) produsele chimice; (h) poluarea fonică; (i) protecția solului; (j) mediul urban și rural; (k) taxele și redevențele de mediu; (l) sistemele de monitorizare și de informare în domeniul mediului; (m) inspecțiile și asigurarea respectării legii; (n) ecoinovarea, inclusiv cele mai bune tehnologii disponibile.

Republica Moldova realizează apropierea legislației sale naționale de mediu de actele normative ale UE și de instrumentele internaționale menționate în anexa XI a acordului de asociere RM-UE în perioada 2017-2019 [4, pct.91 cap.16], și anume:

a) *Guvernarea în domeniul mediului și integrarea politicii de mediu în celelalte politici* (Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie

environmental protection is expected to benefit citizens and businesses in the EU and the Republic of Moldova, including by improving public health, conserving natural resources, increasing economic and ecological efficiency, integrating the environment into other policy areas, and by the use of cleaner modern technologies that contribute to more sustainable production models. As we can see the fulfillment of these international legal obligations of the Republic of Moldova takes place through cooperation. The cooperation aims at preserving, protecting, improving and rehabilitating the quality of the environment, protecting human health, sustainable use of natural resources and promoting measures at international level to address environmental issues at regional or global level, including the following areas: (a) governance in environmental issues and horizontal issues, including environmental impact assessment and strategic environmental assessment, education and training, liability for environmental damage, combating environmental crimes, cross-border cooperation, access to environmental information, decision-making processes and effective administrative and judicial control procedures; (b) air quality; (c) water quality and water resource management, including flood risk management, water shortage and drought; (d) waste and resource management as well as waste transfer; (e) nature protection, including conservation and protection of biological and landscape diversity; (f) industrial pollution and industrial risks; (g) chemicals; (h) noise pollution; (i) soil protection; (j) urban and rural areas; (k) environmental taxes and fees; (l) environmental monitoring and information systems; (m) inspections and enforcement; (n) eco-innovation, including best available technologies.

The Republic of Moldova achieves the approximation of its national environmental legislation to the normative acts of the EU and to the international instruments mentioned in Annex XI of the Moldova-EU asso-

2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului; Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului);

b) *Calitatea aerului* (Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa; Directiva 2004/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind limitarea emisiilor de compuși organici volatili cauzate de utilizarea de solvenți organici în anumite vopsele și lacuri și în produsele de refinisare a vehiculelor; Directiva 2001/81/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2001 privind plafoanele naționale de emisie pentru anumiți poluanți atmosferici; Directiva 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arsenicul, cadmiul, mercurul, nichelul și hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător; Directiva 94/63/CE din 20 decembrie 1994 privind controlul emisiilor de compuși organici volatili (COV) rezultați din depozitarea carburanților și din distribuția acestora de la terminale la stațiile de distribuție a carburanților);

c) *Calitatea apei și gestionarea resurselor acvatice* (Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei; Directiva 2007/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații; Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale; Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman; Directiva 91/676/CEE a Consiliului din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole);

d) *Gestionarea deșeurilor și a resurse-*

ciation agreement for the period 2017-2019 [4, point 91 chapter 16], and namely:

a) Governance in the field of the environment and integration of the environmental policy in the other policies (Directive 2011/92 / EU of the European Parliament and of the Council from 13 December 2011 on the evaluation of the effects of certain public and private projects on the environment; Directive 2001/42 / EC of the Parliament Commission and the Council from 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programs on the environment);

b) Air quality (Directive 2008/50 / EC of the European Parliament and of the Council from 21 May 2008 on ambient air quality and cleaner air for Europe; Directive 2004/42 / EC of the European Parliament and of the Council from 21 April 2004 on limitation of emissions of volatile organic compounds caused by the use of organic solvents in certain paints and varnishes and in vehicle refinishing products; Directive 2001/81 / EC of the European Parliament and of the Council from 23 October 2001 on national emission ceilings for certain atmospheric pollutants; Directive 2004/107 / EC of the European Parliament and of the Council from 15 December 2004 on arsenic, cadmium, mercury, nickel and polycyclic aromatic hydrocarbons in ambient air; Directive 94/63 / EC from 20 December 1994 on the control of emissions of volatile organic compounds (VOC) resulting from the storage of fuels and their distribution from the terminal at the fuel distribution stations);

c) Water quality and management of aquatic resources (Directive 2000/60 / EC of the European Parliament and of the Council from 23 October 2000 establishing a Community water policy framework; Directive 2007/60 / EC of the European Parliament and of the Council from 23 October 2007 on flood risk assessment and management; Council Directive 91/271 / EEC from 21 May 1991 on the treatment of urban waste water;

lor (Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile; Directiva 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri; Directiva 2006/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind gestionarea deșeurilor din industriile extractive);

e) *Protecția naturii* (Directiva 92/43/CEE a Consiliului privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică);

f) *Poluarea industrială și pericolele industriale* (Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării); Directiva 96/82/CE privind controlul asupra riscului de accidente majore care implică substanțe periculoase; Regulamentul (CE) nr. 1272/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2008 privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor; Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH).

Tot prin acest plan părțile se angajează, printre altele:

(a) să facă schimb de informații și de experiență;

(b) să pună în aplicare activități comune de cercetare și un schimb de informații privind tehnologiile ecologice;

(c) să planifice gestionarea riscurilor și a accidentelor industriale;

(d) să pună în aplicare activități comune la nivel regional și internațional, inclusiv cu privire la acordurile multilaterale în domeniul mediului ratificate de părți, precum și activități comune în cadrul agențiilor competente, după caz. Părțile acordă o atenție deosebită aspectelor transfrontaliere și cooperării regionale.

Implementarea în acest context este identificată cu crearea la nivel național a

Council Directive 98/83 / EC from 3 November 1998 on the quality of water intended for human consumption; / 676 / EEC from 12 December 1991 on the protection of waters against pollution with nitrates from agricultural sources);

d) Waste and resources management (Directive 2008/98 / EC of the European Parliament and of the Council from 19 November 2008 on waste; Council Directive 1999/31 / EC from 26 April 1999 on landfills; Directive 2006/21 / EC of the European Parliament and of the Council from 15 March 2006 on waste management in the extractive industries);

e) Nature protection (Council Directive 92/43 / EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora);

f) Industrial pollution and industrial hazards (Directive 2010/75 / EU of the European Parliament and of the Council on industrial emissions (integrated pollution prevention and control); Directive 96/82 / EC on the control of major accident risks involving dangerous substances; Regulation (EC) No 1272/2008 of the European Parliament and of the Council from 16 December 2008 on the classification, labeling and packaging of substances and mixtures; Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council from 18 December 2006 on chemical registration, evaluation, authorization and restriction (REACH).

Also through this plan the parties undertake, among others:

(a) to exchange information and experience;

(b) to implement joint research activities and exchange of information on green technologies;

(c) to plan the management of industrial risks and accidents;

(d) to implement joint activities at regional and international level, including on multilateral environmental agreements ratified by the parties, as well as joint activities within the relevant agencies, as appropri-

unui set de condiții prealabile: reglementări juridico-normative instituționale și, într-o anumită măsură, organizatorico-economice, care asigură formularea și implementarea sarcinilor cu privire la implementarea practică a cerințelor stabilite.

Concluzii. În prezent, UE consideră că fiecare stat în parte trebuie să asigure ca legislația sa actuală și viitoare să respecte cât mai mult posibil legislația UE. Rezultatul armonizării este faptul că diferite state au un sistem unic nu numai al principiilor comune, dar și sectoriale de drept, obiective și sarcini comune în politicile externe, un singur mecanism de reglementare juridică a relațiilor publice. În consecință, numai cunoașterea directivelor UE nu este suficientă. În primul rând, legislația UE în materie de mediu trebuie luată în considerare într-un context mai larg de sarcini, obligații și angajamente care vizează asigurarea dezvoltării durabile, a unui nivel ridicat de protecție, a proceselor de integrare, a punerii în aplicare a principiilor generale ale funcționării comunității europene, asigurarea drepturilor fundamentale ale omului. Trebuie remarcat faptul că cercetătorii occidentali subliniază în mod corect faptul că problemele de mediu nu pot fi reduse doar la standardele tehnice, ele sunt strâns legate de problemele drepturilor omului și nu pot fi luate în considerare în lumea modernă în afară de aceasta, într-un aspect pur formal și neutru. Deși doctrina drepturilor omului și teoria dreptului mediului s-au dezvoltat de mult ca și cum în paralel, în zilele noastre se intersectează din ce în ce mai mult. În general, trebuie să plecăm de pe poziția că mediul nu este o abstractizare, este spațiul vieții umane care determină calitatea existenței și starea de sănătate a oamenilor, inclusiv a generațiilor viitoare.

Referințe bibliografice:

ate. The Parties pay particular attention to cross-border issues and regional cooperation.

Implementation in this context is identified with the creation at national level of a set of prerequisites: institutional legal-normative regulations and, to a certain extent, organizational-economic ones, which ensures the formulation and implementation of tasks regarding the practical implementation of the established requirements.

Conclusions. At present, the EU believes that each state must ensure that its current and future legislation complies with EU law as much as possible. The result of the harmonization is the fact that different states have a unique system not only of common principles, but also of sectoral law, common goals and tasks in foreign policies, a single mechanism of legal regulation of public relations. Consequently, only knowledge of EU directives is not sufficient. First and foremost, EU environmental law must be considered in a broader context of tasks, obligations and commitments aimed at ensuring sustainable development, a high level of protection, integration processes, implementation of general principles of the functioning of the European community, ensuring the fundamental human rights. It should be noted that Western researchers rightly point out that environmental issues cannot be reduced only to technical standards, they are closely linked to human rights issues and cannot be considered in the modern world apart from that, in a pure formal and neutral look. Although the doctrine of human rights and the theory of environmental law have developed much as if in parallel, nowadays they are increasingly intersecting. In general, we must start from the position that, the environment is not an abstraction; it is the space of human life that determines the quality of life and the health of people, including future generations.

1. Comunitatea Europeană a fost înființată la Roma sub numele de Comunitatea Economică Europeană (CEE), la data de 25 martie 1957. Constituirea CE a avut la bază Tratatul privind constituirea Comunității Europene, https://ro.wikipedia.org/wiki/Comunitatea_European%C4%83(vizitat 26.05.2019).
2. Conferința ONU privind mediul de la Stockholm, 5-16 iunie 1972, https://www.academia.edu/30605786/Tema_2_Conferin%C8%9Be_interna%C8%9Bionale_privind_protec%C8%9Bia_mediului(vizitat 26.05.2019).
3. Planul de acțiuni UE-Moldova, aprobat prin planul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene nr.2005 din 22.02.2005. În Tratatul Internațional al Republicii Moldova, 2006, nr.38.
4. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1472 din 30.12.2016. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 103-108.

Despre autor

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: marcel842002@mail.ru
tel: 079993182

About author

Marcel BOȘCANEANU,
PhD,
Academy „Stefan cel Mare” of MIA
e-mail: marcel842002@mail.ru
tel: 079993182

CZU 343.621(478)

DOI 10.5281/zenodo.3871416

LATURA OBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII PREVĂZUTE LA ARTICOLUL 159 CP RM

Alexandru CICALA,

doctor în drept,

lector al Catedrei „Activitate specială

de investigații și securitate informațională”,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

THE OBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSE PROVIDED FOR IN ARTICLE 159 OF THE CC RM

Alexandru CICALA,

PhD,

University lecturer at the Department „Special

investigation and information security acti-

vity”, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

În cele ce urmează vom prezenta unele aspecte ale laturii obiective a infracțiunii de provocare ilegală a avortului așa cum este incriminată în legislația penală în vigoare a R. Moldova la art. 159 C.pen.

Provocarea ilegală a avortului este, incontestabil, una dintre puținele infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei care a cunoscut de-a lungul existenței umane o abordare inedit de diferită: de la instituirea celor mai severe pedepse până la dezincriminarea acesteia.

Cuvinte-cheie: infracțiune, provocare ilegală a avortului, răspunderea penală, sănătatea reproductivă, sarcină, întrerupere a cursului sarcinii.

In the following, we present some aspects of criminal law of the illegal performance of abortion misdemeanor as it is criminalized in the criminal law in force of the Republic of Moldova (RM) under art. 159 of the Criminal Code (CC).

The illegal performance of abortion is undoubtedly one of the few crimes against the life and health of a person that has experienced a different approach during the whole human existence: from the most severe punishment to decriminalization.

Keywords: misdemeanor, illegal performance of the abortion, criminal liability, reproductive health, pregnancy, termination of pregnancy.

Introducere. Sediul incriminator, cu denumirea marginală de Provocare ilegală a avortului, este dislocat la art. 159 C.pen. al R. M., varianta tipică a infracțiunii presupunând întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită: a) în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop; b) de către o persoană care nu are studii medicale superioare speciale; c) în cazul sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa indicațiilor medicale, stabilite de Ministerul Sănătății; d) în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unei asemenea operații; e) în condiții antisănătare.

În varianta tipică, infracțiunea se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 500 de unități convenționale sau cu privarea de dreptul de ocupa anumite funcții sau de a

Introduction. The incriminating basis, with the marginal designation of the Illegal performance of abortion, is deployed at art. 159 CC of the Republic of Moldova, the typical variant of the crime involving the termination of the pregnancy through any means committed: a) outside the medical institutions or medical offices authorized for this purpose; b) by a person who does not have a special medical specialization; c) in case of pregnancy exceeding 12 weeks, in the absence of medical indications, established by the Ministry of Health; d) in case of medical contraindications for such surgery; e) under unsanitary conditions.

In art.159 paragraph (2) CC of the Republic of Moldova, the following aggravated forms of the offence are envisaged:

exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, sau cu închisoare de până la 2 ani.

La art. 159 alin. (2) C. pen. al R. Moldova sunt prevăzute următoarele forme agravate ale infracțiunii:

a) care a cauzat din imprudență o vătămare gravă sau medie a integrității gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății;

b) care a provocat din imprudență decesul victimei.

În forma agravată infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Conținutul de bază. Sub aspectul laturii obiective, infracțiunea incriminată la art. 159 C.pen. al R. M. este o faptă comisivă, deoarece se săvârșește prin încălcarea unei dispoziții prohibitive a legii penale, deci a unei norme care interzice săvârșirea avorturilor în condiții de ilegalitate. Acest lucru reiese din expresia uzuală utilizată în textul de lege la descrierea comportamentului infracțional: „întreruperea cursului sarcinii”.

Pentru existența componenței de infracțiune nu are însemnătate mijloacele prin care se realizează întreruperea cursului sarcinii. În acest sens legiuitorul utilizează sintagma „orice mijloace”.

În general, mijloacele de întrerupere a sarcinii pot fi de două feluri:

1. **Mijloacele legale**, adică mijloacele sau metodele recunoscute ca standarde medicale la efectuarea întreruperii sarcinii. Aceste metode sunt prestabilite prin standardele elaborate de către Ministerul Sănătății, fiind consfințite în două acte normative: Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova din 12.09.2010 și Ordinul Ministerului Sănătății privind aprobarea Standardelor pentru efectuarea întreruperii sarcinii în condiții de siguranță nr. 482 din 14 iunie 2011.

a) which has caused imprudently serious or average damage to the physical integrity or health;

b) which caused the death of the victim imprudently.

In its aggravated form, the offense is punished with imprisonment from 1 to 6 years with (or without) the deprivation of the right to occupy certain positions or to exercise certain activity for up to 5 years.

Basic content. From the aspect of the objective side, the offence stipulated in art. 159 CC of the Republic of Moldova is a committed act because they are performed in violation of a prohibitive provision of the criminal law, which is a rule prohibiting the performance of abortions under conditions of unlawfulness. This results from the usual expression used in the text for the description of criminal behavior “termination of pregnancy”.

For the existence of the offence composition, the means by which the termination of the pregnancy is performed are of no importance. For this purpose, the legislator uses the phrase “any means”.

In general, the means of pregnancy termination can be classified in two types:

1. **Legal means**, namely the means or methods recognized as medical standards when performing a termination of pregnancy. These methods are predetermined by the standards elaborated by the Ministry of Health, being consolidated in two normative acts: the Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation, approved by the Order of the Ministry of Health of the Republic of Moldova of 12.09.2010 and the Order of the Ministry of Health regarding the approval of the Standards for the safe termination of the pregnancy No. 482 of June 14, 2011.

In the Order of the Ministry of Health regarding the approval of the Standards for the safe termination of the pregnancy No. 482 of June 14, 2011 it is said that, in accordance with the WHO, abortion is

În ordinul Ministerului Sănătății privind aprobarea Standardelor pentru efectuarea întreruperii sarcinii în condiții de siguranță nr. 482 din 14 iunie 2011 se prevede că în conformitate cu OMS avortul este o procedură medicală sigură, atunci când este efectuat de către personal medical calificat, cu echipament corespunzător, prin metoda corectă și cu respectarea standardelor sanitare (OMS, 2003). Organizația Mondială a Sănătății recomandă următoarele metode de întrerupere a sarcinii:

- aspirația vacuum manuală sau electrică pentru trimestrul I;
- avortul medicamentos cu mifepriston și misoprostol, care poate fi utilizat până la 9 săptămâni de sarcină;
- metoda preferabilă după a 12-a săptămână de sarcină este cea medicamentoasă care constă în administrarea mifepristonului, după care urmează doze repetate de prostaglandine-misoprostol sau gemeprost, iar cea chirurgicală preferabilă este dilatarea colului uterin și evacuarea produsului de concepție cu utilizarea vacuum-aspirației și a pensei, după pregătirea prealabilă a colului uterin cu misoprostol.

De asemenea, potrivit actului normativ, la metodele nerecomandate de OMS se referă dilatarea și chiuretajul (raclajul) în trimestrul I și instilare a intra-/ sau extra-amnionale a soluției hipertonică sau a prostaglandinelor în trimestrul II. Dilatarea colului uterin și raclajul constituie o procedură mai periculoasă decât vacuum-aspirația și totodată mult mai dureroasă pentru femei. În majoritatea țărilor industrializate, dar și în alte țări, procedura de dilatare a colului uterin și raclaj a fost înlocuită prin vacuum-aspirație. Incidența complicațiilor severe în urma chiuretajului depășește de 2-3 ori incidența complicațiilor cauzate de vacuum-aspirație.

2. **Mijloacele ilegale** sunt mijloace nerecunoscute de medicină la care recurg persoanele care nu au studii medicale corespunzătoare.

a safe medical procedure when performed by qualified medical personnel, with appropriate equipment, by the correct method and in compliance with health standards (WHO, 2003). The World Health Organization recommends the following methods of pregnancy termination:

- manual or electrical vacuum aspiration for the 1st term;
- medication abortion with mifepristone and misoprostol, which can be used up to 9 weeks of pregnancy;
- the suitable method after the 12th week of pregnancy is the drug which consists of administering mifepristone followed by repeated doses of prostaglandins-misoprostol or gemeprost and the suitable surgical procedure is dilation of the cervix and evacuation of the conception product using vacuum - sucking and forceps after the preparation of the uterine cervix with misoprostol.

Also according to the normative act the methods not recommended by WHO refers to dilation and curettage (scraping) in the first trimester and intra or extra-amniotic instillation of the hypertonic solution or prostaglandins in the second trimester. Cervical dilation and scraping are a more dangerous procedure than vacuum-aspiration and more painful for women. In most industrialized countries, but also in other countries, the procedure for cervical dilation and scraping was replaced by vacuum-suction. The incidence of severe complications following curettage exceeds 2-3 times the incidence of complications caused by vacuum-aspiration.

2. **Illegal means** are medically unrecognized means performed by people who do not have proper medical training.

Forensic science classifies these means in three categories: chemical, mechanical and physical.

The chemical means include drugs, hormones, vaccines, various organic or inorganic combinations, plant extracts, with

Știința medico-legală clasifică aceste mijloace în trei categorii: chimice, mecanice și fizice.

Mijloacele chimice sunt reprezentate de medicamente, hormoni, vaccinuri, diverse combinații organice sau anorganice, extracte de plante, administrate local sau general [5, p. 135]. Autorul D. Dermengiu distinge următoarele substanțe chimice a căror administrare poate provoca avortul: chinina; secara comută; stricnina (poate ucide și gravida); lohimbrina; fosforul; plante care conțin uleiuri eterice: pătrunjel, pelin; tutun; laur (administrat pe cale locală sau generală sub formă de decoct, infuzie); purgative drastice (aloe, rubarbă) etc. [4, p. 119]. Multe dintre substanțele chimice produc insuficiențe hepato-renale toxice după administrare pe cale generală. În introducerea direct în uter (iod, apă oxigenată, caustice) acestea produc infarcte [1, p. 155].

Mijloacele mecanice pot fi utilizate de persoane calificate sau nu. Dintre aceste metode cităm: *masajul forte al abdomenului în hipogastru* asociat, de regulă, cu injectarea intramusculară sau intravenoasă a diverse medicamente, sau cu administrarea pe cale locală sau bucală a unora din substanțele toxice citate mai sus; *perforarea mecanică a membranelor* cu cele mai diverse corpuri, începând cu instrumente ginecologice și sondele medicale, până la creioane, sârmă, spițe de bicicletă sau umbrelă, fusuri, andrele, rădăcini de plante etc.; *administrarea intrauterină*, prin seringă sau sondă de ceai de mușețel, apă cu săpun, oțet, decocturi și infuzii din substanțele citate mai sus; *injectare intraamniotică pe cale transabdominală sau intravaginală* a multor substanțe (soluție de clorură de sodiu, alcool, dezinfectante, alte substanțe chimice), toate aceste substanțe duc la moartea fătului, dar nu și la expulsia lui [1, p. 357].

Mijloace fizice sunt folosite în exclusivitate. Între acestea sunt mai cunoscute băile fierbinți locale, asociate cu ingestie de vin fiert sau câteva tablete de chinină care au

local or general administration [5, p. 135]. The author, D. Dermengiu, distinguishes the following chemical substances whose administration can cause abortion: quinine; corn rye; strychnine (may also kill the pregnant woman); lohimbrina; phosphorus; plants containing ethereal oils: parsley, wormwood; tobacco; laurel (administered locally or generally as decoction, infusion); drastic purgatives (aloe, rhubarb) etc. [4, p. 119]. Many of the chemicals produce toxic hepato-renal insufficiency after generalized administration. By direct introduction into the uterus (iodine, oxygen, caustic) they may cause infarctions [1, p. 155].

The mechanical means can be used by qualified persons or not. Among these methods we quote: the strong abdominal massage in hypogastrium, usually by intramuscular or intravenous injection of various drugs, or by the local or oral administration of some of the above-cited toxic substances; mechanical punching of membranes with various bodies, from gynecological instruments and medical probes to pencils, wire, bicycle or umbrella spikes, spindles, knitting needles, plant roots, etc.; intrauterine administration through a syringe or chamomile tea, soapy water, vinegar, decoctions and infusions of the above mentioned substances probe; transabdominal or intravaginal intraamniotic injection of many substances (sodium chloride solution, alcohol, disinfectants, other chemicals), all of these lead to the death of the fetus, but not to its expulsion [1, p. 357].

The physical means are rarely used exclusively. Among these local hot baths associated with boiling ingested wine or some quinine tablets intended to cause congestion in the small basin and especially the uterus when the menstrual cycle is to be installed are known. Among some means we can mention the ultrasounds, the electric current (the anode being placed in the coccygeal region and the cathode being placed on the cervix) [1, p. 366].

menirea să producă congestie în micul bazin și în special în uter la data când trebuie să se instaleze ciclul menstrual. Dintre mijloacele respective mai pot fi menționate ultrasunetele, curentul electric (anodul fiind plasat în regiunea coccigiană, iar catodul fiind plasat pe colul uterin) [1, p. 366].

Pentru existența componenței de infracțiune prevăzute la art. 159 C.pen. nu sunt relevante mijloacele abortive. Caracterul ilegal al faptei este determinat de circumstanțele alternative descrise în dispoziția textului de lege, în prezența cărora se derulează acțiunea de întrerupere a sarcinii, și anume:

- a) în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop;
- b) de către o persoană care nu are studii medicale superioare speciale;
- c) în cazul sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa indicațiilor medicale, stabilite de Ministerul Sănătății;
- d) în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unei asemenea operații;
- e) în condiții antisănătare.

Aceste circumstanțe se referă la:

- **locul de comitere a infracțiunii** – în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor autorizate în acest scop;
- **subiectul infracțiunii** – de către o persoană care nu are studii medicale superioare speciale;
- **timpul de comitere a infracțiunii** – în cazul sarcinii ce depășește 12 săptămâni plus **împrejurarea specială** – în lipsa **contraindicațiilor medicale**;
- **împrejurările infracțiunii** – în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unei asemenea operații și în **condiții antisănătare**.

După structura semnelor ce formează conținutul laturii obiective, infracțiunea de provocare ilegală a avortului are o componență materială. Manoperele abortive sunt acțiuni de rezultat care atrag după sine urmarea prejudiciabilă sub forma întreruperii sarcinii.

În acest sens susținem aserțiunea

For the existence of this offence provided in art. 159 CC abortive means are not relevant. The illegal nature of the act is determined by the alternative circumstances described in the provision of the law, in the presence of which the termination of pregnancy is performed, namely:

- outside medical establishments or medical offices authorized for that purpose;
- by a person who does not have special medical specialization;
- in case of pregnancy exceeding 12 weeks, in the absence of medical indications, established by the Ministry of Health;
- in the case of medical contraindications for such surgery;
- in unsanitary conditions.

These circumstances refer to:

- **the place where the offence was committed** – outside medical institutions or cabinets authorized for this purpose;
- **the subject of the offence** – by a person who does not have medical specialization;
- **the time when offence was committed** – in case of a pregnancy exceeding 12 weeks plus the special circumstance – in the absence of medical contacts;
- **the circumstances of the offence** – in case of medical contraindications for such an operation and in unsanitary conditions.

According to the structure of the signs that form the content of the objective side, the offense of illegal performance of abortion has a material composition. Abortifacient maneuvers are resulting actions that lead to injurious consequences under the form of termination of pregnancy.

In this respect, we support the assertion of the authors S.Brînza and V. Stati, according to which the offense is considered consumed from the moment of the harmful consequences in the form of termination of the pregnancy, regardless of the moment when it is performed, but not later than the beginning of the process of birth, because

autorilor S. Brânză și V. Stati, potrivit căroră infracțiunea se consideră consumată din momentul producerii urmării prejudiciabile sub formă de întrerupere a cursului sarcinii, indiferent de momentul în care se realizează, dar nu mai târziu de începerea procesului nașterii, deoarece după acest moment viața nou-născutului este protejată prin incriminarea omorului, nu însă a provocării ilegale a avortului [2, p. 398].

Provocarea ilegală a avortului în afara instituțiilor medicale autorizate în acest scop.

Întreruperea cursului sarcinii în condiții de siguranță pentru viața și sănătatea femeii nu poate fi realizată decât în instituții medicale autorizate în acest scop, care sunt stabilite prin *Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*. La stabilirea instituției medicale în care urmează a fi efectuată întreruperea sarcinii se ține cont de mai multe criterii: durata sarcini, metoda de întrerupere a sarcinii, voința femeii.

În conformitate cu actul normativ susmenționat, întreruperea voluntară a cursului sarcinii se efectuează în instituția medico-sanitară care prestează acest gen de servicii, la alegerea femeii gravide, indiferent de locul de trai sau de viza de reședință (pct. 8). De asemenea, în conformitate cu pct. 13, instituția medico-sanitară efectuează întreruperea voluntară a cursului sarcinii prin metoda aleasă de femeia gravidă sau o referă către altă instituție medico-sanitară care prestează servicii de întrerupere a sarcinii prin metoda aleasă de femeia gravidă [10].

Reieșind din prevederile *Regulamentului privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, pot fi identificate următoarele instrucțiuni medicale în care poate fi realizată întreruperea cursului sarcinii:

a) Întreruperea voluntară a cursului sarcinii prin metoda medicamentoasă, în perioada primelor 9 săptămâni, fără patologie asociată, se efectuează de către medicii obstetricieni-ginecologi, care au pregătirea nece-

after this moment the life of the newborn is protected by the criminalization of murder, but not by the illegal performance of abortion [2, p. 398].

The illegal performance of abortion outside authorized for this purpose medical institutions.

The termination of pregnancy in safe conditions for the life and health of women can only be carried out by medical institutions authorized for these purposes, which are laid down in the Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation. The setting up of the medical institution where pregnancy is to be terminated is subject to several criteria: pregnancy duration, method of termination of pregnancy, woman's will.

According to the aforementioned normative act, the voluntary termination of the pregnancy is carried out in the sanitary institution providing this kind of services at the choice of the pregnant woman, regardless the place of residence or the residence visa (item 8). Also, in accordance with paragraph 13, the healthcare institution carries out the voluntary termination of pregnancy by the method chosen by the pregnant woman or refers to another medical institution that provides pregnancy termination services by the method chosen by the pregnant woman [10].

Taking into account the provisions of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, the following medical instructions can be identified by which the termination of the pregnancy can be accomplished:

a) The voluntary termination of pregnancy through the drug method during the first 9 weeks without associated pathology is performed by obstetricians-gynecologists who have the necessary training in the medical abortion method, Territorial Medical Associations, Women's Health Centers, Consultative Departments of the Perinatal Centers, Reproductive Health Department of the National Center of Repro-

sară în metoda avortului medicamentos, în Asociațiile Medicale Teritoriale, Centrele de Sănătate a Femeii, Secțiile Consultative din cadrul Centrelor Perinatologice, în secția de sănătate a reproducerii a Centrului Național Sănătatea Reproducerii și Genetică Medicală (pct. 30);

b) Întreruperea voluntară a cursului sarcinii prin metoda vacuum aspirării manuale sau electrice, în perioada primelor 10 săptămâni, fără patologie asociată, se efectuează de către medicii obstetricieni-ginecologi, care au pregătirea necesară în metoda vacuum aspirării manuale sau electrice, în Asociațiile Medicale Teritoriale, Centrele de Sănătate a Femeii, Secțiile Consultative din cadrul Centrelor Perinatologice, în secția de sănătate a reproducerii a Centrului Național Sănătatea Reproducerii și Genetică Medicală (pct. 31);

c) Întreruperea voluntară a cursului sarcinii cu termen între 10-12 săptămâni de sarcină se efectuează în instituțiile medico-sanitare ce oferă asistență medicală specializată spitalicească (secții de ginecologie sau obstetrică-ginecologie) prin metoda vacuum aspirării manuale/electrice sau raclaj, dacă metodele de aspirare vacuum nu sunt disponibile (pct. 32);

d) Întreruperea voluntară a cursului sarcinii în perioada primelor 12 săptămâni cu patologie asociată (cu risc major pentru pacientă) și la pacientele cu vârstă sub 16 ani (indiferent de prezența sau nu a patologiei asociate) se efectuează numai în instituția medico-sanitară ce oferă asistență medicală specializată spitalicească (secții de ginecologie sau obstetrică-ginecologie (pct. 33);

e) Întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni de sarcină se efectuează doar în instituțiile medico-sanitare publice (pct. 36).

Provocarea ilegală a avortului de către o persoană care nu are studii medicale speciale

În acest caz, gradul prejudiciabil al faptei este determinat de efectuarea manopere-

ductive Health and Medical Genetics (point 30);

b) The voluntary termination of pregnancy by manual vacuum or electrical vacuum aspiration methods during the first 10 weeks without associated pathology is performed by obstetricians-gynecologists who have the necessary training in manual vacuum or electric vacuum aspiration, in the Territorial Medical Associations, Women's Health Centers, Consultative Departments of the Perinatalogical Centers, Reproductive Health Department of the National Center of Reproductive Health and Medical Genetics (point 31);

c) The voluntary termination of pregnancy between 10-12 weeks of pregnancy is performed in the sanitary institutions providing specialized hospital care (gynecology or obstetrics-gynecology departments) by the manual vacuum / electric vacuum aspiration method or scraping, if the aspiration-vacuum methods are not available (point 32);

d) The voluntary termination of pregnancy during the first 12 weeks with associated pathology (with major risk for the patient) and with patients under 16 years of age (regardless of whether or not the associated pathology is present) is performed only in the health care institution providing specialized medical hospital assistance (gynecology or obstetrics-gynecology departments (point 33);

e) The voluntary termination of pregnancy after the first 12 weeks of pregnancy is performed only in public health care institutions (section 36).

The illegal performance of abortion by a person who does not have medical specialization.

In this case the damaging degree of the deed is determined by the performance of abortifacient maneuvers by unqualified persons.

According to the mandatory rules stipulated in sections 9 and 10 of the *Voluntary*

lor abortive de către persoane necalificate.

Potrivit normelor imperative prevăzute la pct. 9 și 10 al *Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, întreruperea voluntară a cursului sarcinii se efectuează numai de medicii specialiști în obstetrică-ginecologie, instruiți în prestarea acestui gen de servicii. Medicii rezidenți în obstetrică-ginecologie pot efectua întreruperea voluntară a cursului sarcinii doar sub supravegherea responsabililor pentru instruirea și pregătirea lor.

În afară de aceasta, medicii specialiști în obstetrică-ginecologie trebuie să aibă o pregătire specială în raport cu metoda de avortare pe care o aplică, lucru care reiese din următoarele prevederi:

1. Întreruperea voluntară a cursului sarcinii prin metoda medicamentoasă (...) se efectuează de către medicii obstetricieni-ginecologi, care au pregătirea necesară în metoda avortului medicamentos (pct. 30 al *Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*);

2. Întreruperea voluntară a cursului sarcinii prin metoda vacuum aspirării manuale sau electrice (...) se efectuează de către medicii obstetricieni-ginecologi, care au pregătirea necesară în metoda vacuum aspirării manuale sau electrice (pct. 30 al *Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*);

Întreruperea cursului sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa contraindicațiilor medicale

Întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni de sarcină se efectuează doar în instituțiile medico-sanitare publice. Întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni și până la sfârșitul săptămânii a 21-a de sarcină se efectuează la indicații medicale (anexa nr. 1 la Regulament) și sociale (anexa nr.2 la Regulament).

Potrivit Anexei nr. 1 al *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, sunt prevăzute indicații-

Termination of the Pregnancy Regulation, the voluntary termination of pregnancy is performed only by specialists in obstetrics and gynecology trained in the provision of this kind of services. Resident physicians in obstetrics and gynecology may perform a termination of pregnancy only under the supervision of those responsible for their training and education.

In addition, specialists in obstetrics and gynecology must have a special training regarding the abortion method they apply, which emerge from the following provisions:

1. The voluntary termination of the pregnancy through the medical method (...) is performed by obstetricians-gynecologists who have the necessary training in the medical abortion method (point 30 of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*);

2. The voluntary termination of the course of pregnancy by electrical or manual vacuum aspiration method (...) is performed by obstetricians-gynecologists who have the necessary training for electrical or manual vacuum aspiration method (point 30 of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*);

Termination of pregnancy exceeding 12 weeks without medical contraindications.

The voluntary termination of the pregnancy after the first 12 weeks of pregnancy is only performed in public health care institutions. The voluntary termination of the pregnancy after the first 12 weeks and until the end of the 21st week of pregnancy is performed under medical prescriptions (Annex No. 1 to the Regulation) and social (Annex No. 2 to the Regulation).

According to Annex №. 1 of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, the medical indications for the voluntary termination of pregnancy after 12 weeks and until the end of the 21st week of pregnancy are stipulated as following:

le medicale pentru întreruperea voluntară a cursului sarcinii după 12 săptămânii și până la sfârșitul săptămânii a 21-a de sarcină:

- malformațiile fetale incompatibile cu viața/ incurabile;
- stările în urma tratamentului chirurgical cu înlăturarea unui organ vital important;
- maladiile sau stările patologice care pun în pericol sănătatea și viața femeii gravide.

În continuare este prevăzută lista exhaustivă a maladiilor sau a stărilor patologice care pot întemeia recurgerea la avortul medical [10].

Comparând prevederile *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, e posibilă și modalitatea normativă de comitere a provocării ilegale a avortului de la lit. c) a art. 159 C.pen., poate fi observată o coliziune a normelor de drept în sensul că normele juridice ce aparțin diferitor ramuri de drept rezolvă în mod diferit una și aceeași situație juridică. Astfel, *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* permite întreruperea sarcinii de la 12 până la 21 de săptămâni în baza indicațiilor sociale, pe când prevederile imperative ale art. 159 C.pen. interzic asemenea manopere. Respectiv, apare întrebarea: căror prevederi urmează să dea prioritate cel care interpretează legea penală? Prevederilor *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* sau art. 159 lit. c) C.pen.?

Este bine știut că reieșind din ierarhizarea actelor normative, Codul penal, comparativ cu *Regulamentul pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, are prioritate netă de aplicare. Însă din moment ce actele normative din domeniul medicinei recunosc dreptul la avort al femeii de la 12 la 21 de săptămâni din rațiuni sociale, cât de corect ar fi ca C.pen. să interzică o asemenea intervenție?

În accepțiunea noastră, prevederile juridico-penale nu au menirea de a stabili stan-

– fetal malformations incompatible with life / incurable;

– conditions following surgical treatment with removal of an important vital organ;

– diseases or pathological conditions endangering the health and life of the pregnant woman.

The following is an exhaustive list of diseases or pathological conditions that may justify the recourse to medical abortion [10].

By comparing the provisions of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, there is also a normative way of committing the illegal performance of abortion from letter c) and art. 159 CC, there can be noticed a collision of the norms of law in the way that the legal norms belonging to different branches of law solve differently the same legal situation. Thus, the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation* allows the termination of the pregnancy from 12 to 21 weeks on the basis of the social directions, while the imperative provisions of art. 159 CC forbid such action. Respectively, the question arises: whose provisions are to give priority to the perpetrator of the criminal law? The provisions of the Regulation for *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation* or Art. 159 letter c) CC.

It is well known that taking into account the hierarchy of normative acts, the Criminal Code, compared to the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, has a net priority to apply. But since the normative acts in the medical field recognize women's right to abortion from 12 to 21 weeks for social reasons, how correct would it be for the Criminal Code to prohibit such intervention?

In our opinion, the legal-criminal provisions are not intended to establish standards in the field of medicine, but to protect standards established in the specialized fields, as is medical science.

We therefore propose the reformula-

darde în domeniul medicinei, ci de a proteja standardele stabilite în domeniile de specialitate, precum este și știința medicală.

Prin urmare, propunem reformularea art. 59 lit. c) C.pen. prin suplinirea și extinderea dispoziției incriminatoare și la avortul social. Astfel, modalitatea descrisă va avea următorul conținut normativ: *întreruperea cursului sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa contraindicațiilor medicale sau sociale.*

În Anexa nr. 2 a *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* sunt prevăzute următoarele indicații sociale ale avortului: divorț în timpul sarcinii; decesul soțului în timpul sarcinii; privațiune de libertate sau de drepturi părintești a unuia sau a ambilor soți; femeile gravide aflate în procesul de migrație; femeile gravide cu 5 și mai mulți copii; femeile gravide care au în grija lor un copil mai mic de 2 ani sau unul sau mai mulți membri ai familiei încadrați în gradul I de invaliditate, care necesită îngrijire, conform concluziei Consiliului de Expertiză Medicală a Vitalității; asocierea a minimum 2 circumstanțe – lipsa domiciliului, lipsa surselor financiare de existență, abuz de alcool sau/și droguri, acte de violență domestică, vagabondaj.

În viziunea noastră este totuși necesară o reevaluare a situațiilor sus-menționate pentru a se vedea măsura în care acestea justifică întreruperea sarcinii reieșind din realitățile timpului.

Provocarea ilegală a avortului în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unei asemenea operații.

În conformitate cu pct. 17 al *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* în cazul depistării proceselor inflamatorii acute și subacute de diverse localizări și a bolilor infecțioase acute, intervenția de întrerupere voluntară a cursului sarcinii se efectuează după tratamentul acestora, luând în considerare și termenul sarcinii.

Suntem solidari opiniei exprimate de A. Plop, potrivit căreia lipsa contraindicațiilor

tion of art. 59 letter c) CC by supplementing and extending the incriminating provision as well to social abortion. Thus, the described way will have the following normative content: termination of the pregnancy over 12 weeks, in absence of medical or social contraindications.

In Annex No. 2 of the *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, the following are listed as social abortions: divorce during pregnancy; death of the husband during pregnancy; imprisonment or deprivation of parental rights of one or both spouses; pregnant women in the process of migration; pregnant women with 5 and more children; pregnant women who have a child under 2 years of age or one or more family members in the first degree of disability who require care, in accordance with the Council of Medical Expertise on Vitality; the association of at least 2 circumstances - lack of domicile, lack of financial sources of existence, alcohol and / or drug abuse, domestic violence, vagrancy.

In our view, however, it is necessary to re-evaluate the aforementioned situations in order to see the extent to which they justify the termination of the pregnancy arising from the realities.

The illegal performance of abortion in case of medical contraindications to perform such an operation.

In accordance with p. 17 *Voluntary Termination of the Pregnancy Regulation*, in case of detection of acute and sub-acute inflammatory processes with various locations and infectious diseases, the intervention of voluntary performance of pregnancy is performed after their treatment, taking into account implicitly the term of pregnancy.

We agree with the opinion expressed by A. Plop that the lack of medical contraindications is a sine qua non condition for the termination of pregnancy, the termination of pregnancy in case of medical contraindications to perform such interventions acts regardless the term of gestation even in

medicale reprezintă o condiție **sine qua non** de întrerupere a cursului sarcinii, întreruperea cursului sarcinii în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unor asemenea intervenții operează indiferent de termenul de gestație, chiar și în cazul unei sarcini care depășește 12 săptămâni de amenoree se impune tragerea la răspundere penală pentru provocarea ilegală a avortului, dacă manoperele abortive au fost realizate în prezența bolilor infecțioase acute și subacute de diverse localizări ori în prezența bolilor infecțioase acute, adică în prezența contraindicațiilor medicale [8, p. 104].

Provocarea ilegală a avortului în condiții antisănătore

După cum menționează autorii S. Brânză și V. Stati, în contextul acestei circumstanțe, cel mai relevant exemplu de boală pe care o poate contacta femeia care a avortat în condiții antisănătore este septicemia – o infecție generalizată a sângelui care poate provoca decesul femeii [2, p. 398].

În cazul art. 159 alin. (1) lit. e) dispoziția art. 159 este de blanchetă, întrucât legiuitorul face trimitere la actele normative de referință care reglementează regulile ce asigură respectarea condițiilor sanitare în cazul întreruperii sarcinii. Din nomenclatorul acestor acte normative fac parte: Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice nr. 10 din 03.02.2009 [7]; Regulamentul sanitar privind condițiile de igienă pentru instituțiile medico-sanitare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 663 din 23.07.2010; Instrucțiunile metodice privind prelucrarea instrumentelor în cazul întreruperii sarcinii prin metoda vacuum aspirație electrică sau manuală [6].

Concluzie și recomandări. Generalizând aspectele și problemele abordate în acest articol, desprindem următoarele concluzii și recomandări:

1. Introducerea unei noi forme agravate, la art. 159 Cod penal, prin suplینirea textului de lege cu alin. (1)¹, cu următoarea formulare legislativă:

case of a pregnancies exceeding 12 weeks of amenorrhea the criminal liability is required for the illegal performance of abortion if abortifacient maneuvers were performed in the presence of acute and sub-acute infectious diseases of various localizations or in presence of acute infectious diseases, i.e. in the presence of medical contraindications [8, p. 104].

The illegal performance of abortion in unsanitary conditions.

As mentioned by the authors S. Brânză and V. Stati, in the context of this circumstance, the most relevant example of the disease that the woman who aborts in unsanitary conditions can contact is septicemia - a generalized blood infection that can cause the death of the woman [2, p. 398].

In the case of art.159 paragraph (1) letter e) the provision of art. 159 is just conventional, as the legislator refers to the normative acts that regulate the rules that ensure compliance with sanitary conditions in case of interruption of pregnancy. The nomenclature of these normative acts contains: The Law on Public Health Surveillance No. 10 from 03.02.2009 [7]; The sanitary regulation on the hygiene conditions for sanitary institutions, approved by Government Decision No. 663 from 23.07.2010; Methodical instructions on processing tools for abortion through electric or manual vacuum aspiration [6].

Conclusion and recommendations:

1. The introduction of new aggravated forms under the art. 159 of the Criminal Code, by fulfilling the text of the law with paragraph (1), with the following legally binding wording:

(1) 1 the actions referred to paragraph (1) committed:

b) after the expiry of 21 weeks of gestation;

In order to highlight this position, we can forward the following argument.

After the 21st week of gestation, the fetus becomes viable in the sense that it can

(1)¹ Acțiunile prevăzute la alin. (1) săvârșite:

după expirarea a 21 de săptămâni de gestație.

Întru învederarea acestei poziții putem înainta următorul argument.

După a 21-a săptămână de gestație fătul devine viabil, în sensul că poate duce o viață extrauterină independentă. Făptuitorul conștientizează că suprimă o ființă cu o probabilitate mare de existență umană, care deși pentru moment duce o viață intrauterină, însă nivelul de dezvoltare îi permite să ducă o viață extrauterină, chiar și întreținută artificial, până la o dezvoltare completă. În afară de aceasta, manoperele abortive efectuate la un termen de gestație mai avansat produc un pericol mai mare pentru viața și sănătatea femeii, aspect care, de asemenea, este conștientizat de către făptuitor.

Reformularea art. 59 lit. c) C.pen. prin suplینirea și extinderea dispoziției incriminatoare și la avortul social. Astfel, modalitatea descrisă va avea următorul conținut normativ: *întreruperea cursului sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa contraindicațiilor medicale sau sociale.*

Studiul practicii judiciare relevă însă că în cele mai frecvente cazuri motivul de comitere a provocării ilegale a avortului infracțiuni îl constituie interesul material, adică dorința de îmbogățire de către cel care efectuează ilegal întreruperea sarcinii. Prin urmare, considerăm că pentru o individualizare mai echitabilă a legii penale și pentru dozarea efectului preventiv al acesteia, *lege ferenda* se face necesar de a suplini textul incriminator cu forma: *săvârșirea faptei din interes material.*

Referințe bibliografice:

1. Beliș V., Dragomirescu V., *Medicină legală*. București: Ed. Teora; 1992. 289 p.
2. Brînză S., Stati V., *Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p.*

lead an independent extrauterine life. The perpetrator is aware of suppressing a being with a high probability of human existence that, although at the moment it leads an intrauterine life, but the level of development allows it to lead an extrauterine life, even artificially maintained, to a complete development. Besides these, the abortifacient maneuvers performed at a more advanced gestational age cause a greater danger to the life and health of the woman, which is also perceived by the perpetrator.

2. Reformulation of art. 59 letter c) CC by supplementing and extending the incriminating provision and to social abortion. Thus, the described way will have the following normative content: termination of the pregnancy over 12 weeks, in the absence of medical or social contacts.

The study of judicial practice reveals that in the most frequent cases the reason for committing the illegal performance of abortion is the material interference, i.e. the desire for enrichment by the one who illegally performs the termination of the pregnancy. Therefore, we consider that for a fairer individualization of the criminal law and for the dosing of its preventive effect, *lege ferenda* makes it necessary to supplement the incriminating text with form: committing the act because of material interest.

3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002.
4. Dermengiu D. *Medicină legală*. Note de

- curs. București: Ed. Universitară, 2011, 253p.
5. Groza I.L., Astărăstoie V., Introducere în medicina legală pentru juriști. București: Ed. C.H. Beck. 2007, 215 p.
 6. Instrucțiuni metodice privind prelucrarea instrumentelor pentru vacuum aspirație electrică sau manuală, elaborate de centrul Național de Medicină Preventivă, aprobate de Ministerul Sănătății. Nr. 09.-3/1338 din 3.10.2002. www.ms.gov.md (vizitat la 12.05.2018).
 7. Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice. Nr.10 din 03.02.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.67.
 8. Plop A., Răspunderea penală pentru provocarea ilegală a avortului. Teză de doctor în drept. Chișinău:2015, 173 p.
 9. Plop A. Necesitatea apărării întreruperii cursului sarcinii în condiții de siguranță prin mijloace juridico-penale. În: Revista națională de drept, 2015, Nr. 1, p. 41. (p. 39-43).
 10. Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății cu privire la efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii în condiții de siguranță. Nr.647 din 21.09.2010. În: Monitorul Oficial al R. Moldova, 2010, nr.241-246.

Despre autor

Alexandru CICALA,
doctor în drept, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru
tel. 078307773

About author

Alexandru CICALA,
PhD, University lecturer at the
Department “Special investigation
and information security activity”,
Academy „Stefan cel Mare” of MIA
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru
tel: 078307773

CZU 343.3.1.7

DOI 10.5281/zenodo.3871422

MODELE DE ABORDARE A CONCEPTULUI INFRAȚIUNII ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC

Radion COJOCARU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Cezar PEȚA,

*doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța,
România*

MODELS OF APPROACH OF THE CONCEPT OF OFFENCE IN THE ROMANIAN AREA

Radion COJOCARU,

*PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Cezar PEȚA,

*PhD, associate professor,
University “Andrei Saguna”, Constanta,
Romania*

Acest studiu este destinat abordării modelelor legislative de definire a infracțiunii în legislațiile penale din spațiu românesc (România și Republica Moldova). Au fost identificate trei concepte prin prisma cărora în legislațiile de referință a fost definită noțiunea de „infracțiune”: conceptul substanțial sau material, conceptul formal și conceptul substanțial-formal. Aceste modele au fost determinate de interesele sociale ce au format obiect al protecției juridico-penale în respectiva perioadă de dezvoltare a societății.

Cuvinte-cheie: infracțiune, pedeapsă, pericol social, ilegalitate.

This study is intended to approach the legislative models of the definition of the offence in the criminal legislations of the Romanian area (Romania and Republic of Moldova). Three concepts were identified through the prism of which in the reference legislations was defined the notion of offence: substantial or material concept, formal concept and substantial-formal concept. These models were determined by the social interests that formed the object of the legal-criminal protection in the corresponding period of the development of society.

Keywords: offence, punishment, social danger, illegality.

Introducere. Principala sarcină a politicii penale o constituie identificarea și descrierea faptelor ce constituie infracțiuni și determinarea pe această bază a pedepselor aplicabile în privința persoanelor care le săvârșesc. O premisă absolut necesară pentru realizarea acestei sarcini o constituie stabilirea și buna înțelegere a conceptului infracțiunii.

Noțiunea generică a infracțiunii cuprinde trăsăturile esențiale comune tuturor faptelor penale și nu doar numai a unora dintre ele sau numai a unor categorii ale acestora. Infracțiunea este cea mai importantă instituție a dreptului penal, deoarece reglementările din cadrul ei se răsfrâng asupra tuturor normelor incriminatoare din sis-

Introduction. The main objective of the criminal policy is the identification and description of the facts that constitute the offences and determination on this basis of the penalties applicable in relation to the persons that commit them. An absolutely necessary prerequisite for the execution of this objective is the establishment and good understanding of the concept of offence.

The generic notion of offence comprises the essential features common to all criminal offences and not only to some of them or only to some their categories. An offence is the most important institution of the criminal law, because the regulations within it are applicable to all incriminating norms of the criminal law system.

In a broad sense, offence is an act of ex-

temul de drept penal.

În sens larg, infracțiunea este un act de conduită exterioară a omului, care din cauza vătămării ordinii sociale și de drept este supusă represiunii penale. În sens restrâns, infracțiunea se identifică cu o faptă prejudiciabilă concretă, descrisă de legea penală, pentru care legiuitorul stabilește o anumită pedeapsă.

Metode de cercetare. La elaborarea acestui studiu au fost folosite următoarele metode de cercetare: metoda istorică, metoda comparativistă de studiere a dreptului și metoda analizei logice.

Conținut de bază. La definirea noțiunii de „infracțiune” urmează a fi luat în considerare faptul că aceasta poate fi abordată din perspectiva mai multor științe, juridice sau nejuridice. Astfel, infracțiunea și diferite laturi ale fenomenului criminal formează obiect de studiu a mai multor științe, cum ar fi criminologia, sociologia, psihologia, etiologia, statistica etc.

Din această perspectivă, infracțiunea reprezintă o realitate complexă cu valențe și exprimări în plan material-obiectiv, social, moral și juridico-penal. În plan material obiectiv infracțiunea se exprimă întotdeauna printr-un act de conduită exterioară a omului, de natură a produce modificări în lumea înconjurătoare; în plan uman – ea reprezintă o exteriorizare a personalității infractorului; în plan social – se manifestă ca o reacție negativă antisocială aptă de a pune în pericol sau a leza valorile ei și condițiile de existență ale societății; în plan moral – infracțiunea presupune întotdeauna o negare a regulilor de comportare general admise de majoritatea celorlalți membri ai societății; în plan juridico-penal – ea reprezintă o încălcare a ordinii de drept penale [1, p.113].

În acest sens se poate reține că dintre diferitele aspecte ale fenomenului infracțiunii, numai **aspectul juridic** formează obiect de cercetare pentru știința dreptului penal, celelalte fiind studiate în cadrul

tertnal behaviour of man that due to the disturbance of social order and of law is subject to criminal repression. In a restricted sense, offence is identified with a concrete prejudicial action, described by the criminal law, for which the legislator establishes a certain punishment.

Methods of research. The following methods of research were used at the elaboration of this study: historical method, comparative method of study of law and method of logical analysis.

Basic content. At the definition of the notion of offence is to be taken into account the fact that it can be approached from the perspective of several sciences, legal or non-legal. Thus, offence and different sides of criminal phenomenon form the object of study of several sciences, such as criminology, sociology, psychology, aetiology, statistics, etc.

From this perspective, offence represents a complex reality with valences and expressions in material-objective, social, moral and legal-criminal terms. In the objective-material terms – offence is expressed always through an act of external conduct of man, capable of producing modifications in the surrounding world; in the human terms – it represents an externalization of the personality of offender; in social terms – it manifests itself as a negative antisocial reaction capable of endangering or damaging its values and conditions of existence of society; in the moral terms – offence implies always a negation of the rules of general behaviour admitted by the majority of other members of society; in the legal-criminal terms – it represents a violation of the criminal law order [1, p.113].

In this sense it can be noted that of different aspects of the phenomenon of offence, only the **legal aspect** forms an object of research for the science of criminal law, others being studied within other sciences. However, at the elaboration of the notion of offence, all aspects of the phenomenon of offence and data provided by the disciplines that study them are taken into account.

The legal definition of offence is deter-

altor științe. Cu toate acestea, la elaborarea noțiunii de infracțiune se ține seama de toate aspectele fenomenului infracțiunii și de datele furnizate de disciplinele care le studiază.

Definirea juridică a infracțiunii este determinată de tipul istoric și de regimul politic existent în respectiva societate, care determină interesele protecției juridico-penale, adică valorile sociale și relații sociale existente pe lângă aceste valori supuse protecției penale.

În general, sunt cunoscute trei concepte fundamentale de definire a infracțiunii:

- **conceptul substanțial sau material;**
- **conceptul formal;**
- **conceptul substanțial - formal.**

Potrivit conceptului substanțial, la baza definirii infracțiunii stă răul pe care aceasta îl produce pentru societate. Trăsătură de bază a infracțiunii o constituie pericolozitatea acesteia pentru societate și pentru ordinea stabilită de către aceasta.

Un asemenea concept de abordare a infracțiunii a fost promovat în momentul formării Uniunii Sovietice.

De exemplu, în C. pen. al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse (RSFSR) din 1922, infracțiunea era definită după cum urmează: „Infracțiunea este orice acțiune sau inacțiune social-periculoasă, care atentează la bazele ordinii sociale și juridice sovietice, stabilite de puterea muncitorilor și țăranilor în perioada de tranziție la puterea comunistă” [2, p. 26].

Se poate constatat că la definirea infracțiunii în C.pen. al URSS din 1922 nu se pune accent pe ilegalitatea faptei, ci doar pe pericolul social al acesteia, ca trăsătură substanțială sau materială a infracțiunii. Încadrarea unei fapte ca infracțiune era fundamentată pe ideea prejudicierii orânduirii sovietice sau a ordinii stabilite de puterea muncitoare și cea țărănească. Mai târziu această noțiune a fost implementată în toate Codurile penale ale republicilor ce intrau în componența URSS.

mined by the historical type and by the political regime existing in the corresponding society that determines the interests of the legal-criminal protection, i.e. the social values and social relations existing in addition to these values subject to criminal protection.

In general, three fundamental concepts of the definition of offence are known:

- **substantial or material concept;**
- **formal concept;**
- **substantial - formal concept.**

According to the substantial concept, on the basis of the definition of the offence lies the evil that it produces for the society. The basic feature of the offence constitutes its danger for the society and for the order established by it.

Such a concept of the approach to offence was promoted at the moment of the formation of the Soviet Union.

For example, in the Criminal Code of the Russian Soviet Federative Socialist Republic (RSFSR) of 1922, the offence was defined as follows: “Offence is any social-dangerous action or inaction that violates the basis of the Soviet social and legal order established by the power of workers and peasants during the period of transition to the communist power” [2, p. 26].

It can be found that at the definition of the offence in the Criminal Code of the USSR of 1922 the emphasis was not put on the illegality of the action, but only on its social danger, as a substantial or material feature of the offence. The classification of an offence as a crime was based on the idea of damaging the Soviet order or the order established by the labour and peasant power. Later this notion was implemented in all the Criminal Codes of the republics that were members of the USSR.

This manner of the approach of the notion of offence was the result of the profound socio-economic and ideological changes that took place in the context of the formation of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR). The Commissioner for Justice D.I. Kurtki, the author of the project of the Criminal Code of the RSFSR of 1922, mentioned

Acest mod de abordare a noțiunii de infracțiune era rodul profundelor schimbări social-economice și ideologice ce se produceau în contextul formării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS). Comisarul pentru justiție D.I. Kurtșkii, autorul proiectului C.pen. RSFSR din 1922, menționa „...noțiunea de infracțiune reprezintă un concept de bază ce fundamentează toate reglementările juridico-penale” [2, p. 26].

O noțiune similară a infracțiunii a fost consacrată și în C.pen. al RSFSR din 1926, în care la art. 6 se prevedea: „Se consideră social-periculoasă (infracțiune) orice faptă care pune în pericol orânduirea sovietică sau ordinea de drept stabilită de puterea muncitoare și țărănească pe perioadă trecerii la puterea comunistă” [3, p. 39].

Prin acest concept, infracțiunea se identifica cu o faptă social-periculoasă și nu cu o ilegalitate penală, fapt ce justifică aplicarea legii penale prin analogie.

Inițial, Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM), constituită pe 2 august 1940 ca republică unională a marelui imperiu sovietic, nu a avut propria legislație penală, pe teritoriul acesteia aplicându-se Codul penal al Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene (RSSU) din 1927. Aplicarea temporară a legislației penale ucrainene pe teritoriul RSSM a durat până la adoptarea și punerea în vigoare a Codului penal din 24.03.1961. De menționat că noțiunea de infracțiune prevăzută la art. 4 din C.pen. al RSSU din 1927 [3, p. 84] era o reproducere fidelă a noțiunii de infracțiune prevăzute la art. 6 din C.pen. al RSFSR.

Examinând noțiunea de infracțiune consacrată în C.pen. al RSFSR din 1922 și din 1926, se poate concluziona că principala trăsătură ce le caracteriza era elementul substanțial, adică pericolul pe care aceste fapte îl prezentau pentru puterea sovietică. Noțiunea de infracțiune era produsul luptei dintre clase care se producea în societate în acele vremuri. Prin urmare, orice infracțiune, in-

“... the notion of offence represents a basic concept that bases all legal-criminal regulations” [2, p. 26].

A similar notion of offence was covered also in the Criminal Code of the RSFSR of 1926, in which in the art. 6 the following were stipulated: “It is considered social-dangerous (offence) any action that endangers the Soviet arrangement or the law order established by the labour and peasant power during the transition to the communist power”. [3, p. 39].

Through this concept the offence is identified with a social-dangerous action and not with a criminal illegality, the fact that justifies the application of the criminal law by analogy.

Initially, the Moldavian Soviet Socialist Republic (MSSR), established on August 2nd, 1940 as a union republic of the great Soviet empire, did not have its own criminal law, on its territory being applied the Criminal Code of the Ukrainian Soviet Socialist Republic (USSR) of 1927. Temporary application of the Ukrainian criminal law on the territory of the MSSR lasted until the adoption and enforcement of the Criminal Code of March 24th, 1961. It should be mentioned that the notion of the offence provided in the art. 4 of the Criminal Code of the USSR of 1927 [3, p. 84] was a faithful reproduction of the notion of offence provided in the art. 6 of the Criminal Code of the RSFSR.

Examining the notion of offence covered in the Criminal Code of the RSFSR of 1922 and of 1926, it can be concluded that the main feature that characterized them was the substantial element, i.e. the danger that these actions presented for the Soviet power. The notion of offence was the product of the class struggle that took place in the society at that time. Therefore, any offence, irrespective of its nature, was considered, first of all, as being an action that impinged on the labour or peasant power installed for the passage of the society to the socialist or communist regime. This political desire, i.e. the installation and maintenance of the Soviet power, oriented all the legal-criminal regulations that were

diferent de natura acesteia, se considera, în primul rând ca fiind o faptă care atenta la puterea muncitorească sau țărănească instalată pentru trecerea societății la regimul socialist sau la cel comunist. Acest deziderat politic, adică instalarea și menținerea puterii sovietice, orienta toate reglementările juridico-penale ce erau adoptate pe timpuri.

După cum afirma distinsul penalist A. Piontkovski, în cunoscuta sa lucrare „Ucenie o prestuplenii”, recunoașterea unei fapte drept infracțiune în perioada trecerii societății de la un stat capitalist la unul socialist este determinată de interesele clasei muncitoare, iar în perioada trecerii de la un stat socialist la unul comunist – de interesele întregului popor, care se află sub conducerea clasei muncitoare a partidului comunist. Totodată, același autor a sesizat că definirea infracțiunii în societatea socialistă ca **faptă social periculoasă de clasă** poate duce la soluții contradictorii. Orice infracțiune atentează la interesele de clasă și orice infractor este dușman al poporului. Acest lucru însă poate influența negativ activitatea instanțelor de judecată în sensul amplificării fenomenului represiv [2, p. 41].

Potrivit conceptului **formal** de definire a infracțiunii, se face abstracție de caracterul social, fapta penală (infracțiunea) fiind considerată cu prioritate ca fiind un fenomen juridic. Printr-un asemenea mod de abordare este reflectată, în mod exclusiv, înfățișarea juridică a faptei penale (incriminarea și pedeapsa). În această accepțiune, infracțiunea nu este altceva decât o faptă prevăzută și pedepsită de legea penală.

În baza acestui model de definire a infracțiunii, știința penală are menirea de a aborda fenomenul criminal numai din unghiul și limitele incriminării și sancționării sale, subordonându-și preocupările unui legalism sever, singurul de natură a asigura o protecție juridică eficientă individului contra unor posibile abuzuri ale autorităților executive sau judecătorești. Concepția

adopted in those times.

As stated the distinguished criminalist A. Piontkovski, in his well-known work *Ucenie o prestuplenii*, the recognition of an action as an offence during the period of the transition of the society from a capitalist state to a socialist one is determined by the interests of the working class, and during the period of the transition from a socialist state to a communist one – the interests of the whole people that are under the leadership of the working class of the communist party. At the same time, the same author pointed out that the characterization of the offence in the socialist society as **a dangerous social action of class** can lead to contradictory solutions. Every offence impinges upon the interests of class and every offender is the enemy of people. This, however, can influence negatively the activity of the courts in the sense of the amplification of the concerned phenomenon [2, p. 41].

According to the **formal** concept of the definition of offence, it is made the abstraction from the social character, the criminal action (offence) being considered with priority as a legal phenomenon. By such a manner of approach is reflected exclusively the legal appearance of the criminal action (incrimination and punishment). In this sense, the offence is nothing more than an action provided and punished by the criminal law.

On the basis of this model of the definition of offence, criminal science aims to approach the criminal phenomenon only from the angle and limits of its incrimination and sanctioning, subordinating its concerns to a severe legalism, the only one of nature to provide an effective legal protection to an individual against some possible abuses of the executive or judicial authorities. The formal concept orientates the criminal legislation towards a precise regulation not only of the conditions of incrimination, but also of those for the execution of punishments [1, p. 114].

Criminal legislation that approaches this legislative model, either they do not define the notion of offence, the objective being entrusted to the criminal doctrine, or define

formală orientează legislația penală spre o reglementare precisă nu numai a condițiilor de incriminare, dar și a celor de executare a pedepselor [1, p. 114].

Legislațiile penale care abordează acest model legislativ, fie că nu definesc noțiunea de infracțiune, sarcina revenindu-i doctrinei penale, fie că o definesc prin nuanțarea caracterului ilegal și al pasibilității de pedeapsă penală.

Modelul formal de reglementare a infracțiunii a fost unul propriu și pentru legislația românească antebelică și interbelică. Astfel, în C.pen. al României din 1864 și din 1934 nu era prevăzută o noțiune legală a infracțiunii. În dispozițiile preliminare se pune accent doar pe caracterul ilegal al faptei penale. De exemplu, potrivit art. 2 C.pen. al României din 1864: „Nici o infracțiune nu se va pedepsi, dacă pedepsele nu vor fi fost hotărâte înaintea săvârșirii sale” [4], iar potrivit art. 1 C.pen. al României din 1936: „Nimeni nu poate fi pedepsit pentru o faptă, care, în timpul când a fost săvârșită, nu era prevăzută de lege ca infracțiune și nici condamnat la alte pedepse sau supus la alte măsuri de siguranță, decât acelea pe care le prevede legea” [5].

Conceptul formal al infracțiunii este implementat și în legislația penală în vigoare a României, adică în C.pen. din 2009. Astfel, potrivit art. 15 alin. (1): „**Infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o**”.

Prin urmare, la definirea infracțiunii în C.pen. din 2009, legiuitorul român, spre deosebire de C.pen. din 1968, a renunțat la pericolul social ca trăsătură de bază a infracțiunii. Astfel, la stabilirea conceptului s-a ținut cont de tradițiile dreptului penal românesc din perioada interbelică și de legislațiile penale europene, care în majoritatea cazurilor definesc infracțiunea în baza conceptului formal.

În același sens, pot fi aduse drept

it by shading of the illegal nature and of the liability of criminal punishment.

The formal model of the regulation of offence was an appropriate one also for the Romanian pre-war and inter-war legislation. Thus, in the Criminal Code of Romania of 1864 and of 1934 there was not provided a legal notion of offence. In the preliminary dispositions was put the emphasis only on the illegal nature of the criminal action. For example, according to the art. 2 of the Criminal Code of Romania of 1864: “No offence shall be punished, unless the punishments have been decided before its commission” [4], and according to the art. 1 of the Criminal Code of Romania of 1936: “No one can be punished for an action that during the time when it was committed was not provided by law as an offence, nor condemned to other penalties or subject to other security measures, than those provided by law” [5].

The formal concept of the offence is implemented also in the criminal law in force of Romania, i.e. in the Criminal Code of 2009. Thus, according to the art. 15 paragraph (1): “**Offence is an action provided by the criminal law, committed with guilt, unjustified and imputable to the person that committed it**”.

Therefore, at the definition of the offence in the Criminal Code of 2009, the Romanian legislator, unlike the Criminal Code of 1968 renounced the social danger as a basic feature of the offence. Thus, at the establishment of the concept there were taken into account the traditions of the Romanian criminal law of the interwar period and of the European criminal legislations that in most cases define the offence on the basis of the formal concept.

In the same sense, other criminal legislations that approach the formal concept of the definition of offence also can be brought as examples. Thus, according to the art. 111-2 of the Criminal Code of France, “The law determines offences and contraventions, as well as punishments that can be applied in relation to offenders”, and according to the

exemple și alte legislații penale care abordează conceptul formal de definire a infracțiunii. Astfel, potrivit art.111-2 C.pen. al Franței, „Legea determină infracțiunile și contravențiile, precum și pedepsele ce pot fi aplicate în privința făptuitorilor”, iar conform art.111-3 C.pen. al Franței: „Nimeni nu poate fi supus pedepsei pentru o infracțiune sau o contravenție elementele căreia nu sunt stabilite de legea penală” [6]. Deși nu definește infracțiunea, legiuitorul francez evidențiază două trăsături formale ale infracțiunilor – *ilegalitatea* și *pasibilitatea de pedeapsă*.

În conformitate cu art. 1 C.pen. al Suediei: „În calitate de infracțiune este recunoscută fapta, determinată de prezentul Cod sau de alte legi ori statute, pentru care este prevăzută o pedeapsă penală” [7].

În paragraful 1 din C.pen. al Germaniei se prevede că „Fapta poate fi pedepsită doar dacă pasibilitatea de pedeapsă a fost stabilită anterior de către lege” [8].

Potrivit art. 1 alin. (1) C.pen. al Belgiei: „Încălcările pe care legea le sancționează cu pedeapsă penală constituie infracțiuni” [9]. Din această ultimă prevedere legală reiese că trăsătura de bază a infracțiunii o constituie pedeapsa penală, care la rândul ei poate fi stabilită doar de legea penală, marcându-se astfel și ilegalitatea faptei.

În dreptul penal englez nu este formulată o noțiune legală a infracțiunii. În viziunea majorității dintre autorii englezi, din punct de vedere legal este imposibil de a formula o noțiune ce ar cuprinde toate acțiunile sau inacțiunile cu caracter infracțional.

Totuși în doctrina penală engleză majoritatea autorilor o abordează în baza conceptului substanțial-formal. Astfel, se consideră că infracțiunea reprezintă acțiunea sau inacțiunea care provoacă o daună societății și care este interzisă de legea sub amenințarea aplicării pedepsei aplicate de către stat [10].

Într-o altă accepțiune mai largă se consideră că infracțiunea sau fapta penală o constituie dauna, interzisă de lege, efectul

art. 111-3 of the Criminal Code of France: “No one shall be liable to punishment for an offence or a contravention the elements of which are not established by the criminal law” [6]. Although it does not define the offence, the French legislator highlights two formal features of offences: *illegality* and *punishability*.

According to the art. 1 of the Criminal Code of Sweden: “As an offence it is recognized an action determined by the given Code or by other laws or statutes, for which a criminal punishment is provided” [7].

In paragraph 1 of the Criminal Code of Germany, it is stipulated that “An action can be punished only if punishability has been previously established by the law” [8].

According to the art. 1 paragraph (1) of the Criminal Code of Belgium: “Infringements sanctioned by the law with criminal punishment constitute offences” [9]. From this last legal provision results that the basic feature of the offence is the criminal punishment that in its turn can be established only by the criminal law, thus being marked also the illegality of the offence.

In the English criminal law a legal notion of offence is not formulated. In the view of most English authors, from a legal point of view it is impossible to formulate a generic notion that would include all criminal actions or inactions.

However, in the English criminal doctrine most authors approach it on the basis of the substantial-formal concept. Thus, it is considered that offence represents an action or inaction that causes damage to society and that is prohibited by law under the threat of the application of the punishment imposed by the state [10].

In another broader definition it is considered that offence or criminal action is constituted by damage, prohibited by law, the main effect of which consists in the fact that if the offender is detained and liable to criminal punishment, being able to be prosecuted criminally in the order provided by law in the name of the state and if will be

principal al căreia constă în aceea că dacă infractorul este reținut și pasibil de pedeapsă penală, putând fi urmărit penal în ordinea prevăzută de lege în numele statului și dacă va fi recunoscut vinovat și se va putea aplica o anumită pedeapsă [11, p. 1].

Conceptul **substanțial-formal** îmbină două elemente de bază care stau la definirea generică a infracțiunii. *Elementul material*, prin care în noțiunea generală de infracțiune se include precizarea că aceasta reprezintă un pericol social, adică este o faptă care aduce atingere și tulbură ordinea socială constituită. *Elementul formal*, prin care conduita ilegală este introdusă în prevederile legii penale, adică supusă incriminării și pentru care legea penală prevede o anumită sancțiune. În plus, conceptul material-formal mai poate include și aspectul uman-moral al infracțiunii, cerând ca fapta să fie comisă cu *vinovăție*.

Acest model de reglementare a noțiunii de infracțiune este specific pentru țările din fostul spațiu ex-sovietic, care includ fostele republici unionale ale URSS și fostele state socialiste (Bulgaria, Polonia etc.).

Dacă inițial în URSS la baza noțiunii legale a infracțiunii a stat conceptul substanțial, ulterior aceasta a evoluat sub aspectul nuanțării, pe de o parte, a ilegalității faptei, iar pe de altă parte, a diversificării valorilor sociale supuse protecției penale, alternativ cu cele legate de ideologia sovietică.

Astfel, în C. pen. model al URSS din 1958, în norma definitorie a infracțiunii s-a mers pe calea diversificării valorilor susceptibile de a fi vătămate prin comiterea acesteia. La art. 7 se statua: „Infracțiunea este fapta social-periculoasă prevăzută de legea penală (acțiunea sau inacțiunea), care atentează la orânduirea socială și statală sovietică, sistemul socialist economic, proprietatea socialistă, personalitatea, la drepturile politice, de muncă și alte drepturi ale cetățenilor, precum și alte fapte ilegale social-periculoase care atentează la orânduirea socialistă prevăzute de legea penală” [2, p. 32].

convicted, a certain punishment may be imposed on him/her [11, p. 1].

The **substantial-formal** concept combines in itself two basic elements that lie at the generic definition of the offence. The *material element*, by which in the general notion of the offence is included the indication that it represents a social danger, i.e. is an action that harms and disturbs the constituted social order. The *formal element*, by which the illegal conduct is introduced in the provisions of the criminal law, i.e. subject to incrimination and for which the criminal law provides a certain sanction. In addition, the material-formal concept may include also the human-moral aspect of the offence, demanding that the offence be committed with *guilt*.

This model of regulation of the notion of offence is specific to the countries of the former ex-Soviet area that include the former union republics of the USSR and the former socialist states (Bulgaria, Poland, etc.).

If initially in the USSR on the basis of the legal notion of offence was the substantial concept, subsequently it evolved under the aspect of shading, on the one hand, the illegality of the action, and on the other hand, the diversification of social values subject to criminal protection, alternatively with those related to Soviet ideology.

Thus, in the model of the Criminal Code of the USSR of 1958, in the defining norm of the offence there was followed the path of the diversification of values likely to be injured by its commission. In the art. 7 was stated: “Offence is the social-dangerous action provided by the criminal law (action or inaction) that impinges upon the Soviet social and state system, economic socialist system, socialist property, personality, political, labour and other rights of the citizens, as well as other social-dangerous illegal actions that impinges upon the socialist order provided by the criminal law” [2, p. 32].

A similar notion of the offence was provided also in the art. 7 of the Criminal Code of MSSR of 1961, according to which: “Offence is the socially dangerous action (action or in-

O noțiune similară a infracțiunii era prevăzută și la art. 7 din C.pen. al RSSM din 1961, potrivit căruia: „Infracțiunea este fapta social periculoasă (acțiunea sau inacțiunea) prevăzută de legea penală, ce atentează la ordinea socială a URSS, la sistemul ei politic și social, proprietatea socialistă, personalitate, drepturile politice, de muncă, patrimoniale și alte drepturi și libertăți ale cetățenilor, precum și alte fapte social periculoase prevăzute de legea penală ce atentează la ordinea de drept socialistă” [12, p. 9].

După destrămarea URSS și formarea R. Moldova ca stat independent și suveran, această noțiune a fost supusă unui amendament legislativ, fiind reformulată după cum urmează: „Se consideră infracțiune fapta (acțiune sau inacțiune) social-periculoasă, care atentează la viața și sănătatea persoanei, la drepturile și libertățile cetățenilor, la proprietate, la orânduirea de stat, la sistemul politic și economic, precum și alte fapte social-periculoase prevăzute de legea penală” [13].

Conceptul substanțial-formal a stat la baza definirii infracțiunii și în România socialistă. În C.pen. al Republicii Socialiste România (RSR) din 1968, la art. 17 cu denumirea marginală de „Trăsăturile infracțiunii”, era formulată următoarea noțiune legală a infracțiunii: „Infracțiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală” [14, p.11]. Din această noțiune rezulta următoarele trăsături esențiale ale infracțiunii: pericolul social; vinovăția și ilegalitatea penală.

În prezent, acest model de formulare a infracțiunii în legea penală s-a păstrat în mai multe state din fostul lagăr socialist.

Spre exemplu, în conformitate cu art. 9 alin. (1) C.pen. al Bulgariei din 2001: „Infracțiunea constituie fapta social periculoasă (acțiunea sau inacțiunea), care este comisă cu vinovăție și declarată de lege ca fiind pedepsibilă”. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol: „Nu constituie infracțiune fapta care deși formal întrunește semnele unei infracțiuni

action) provided by the criminal law that impinges upon the social order of the USSR, its political and social system, socialist property, personality, political, labour, patrimonial rights and other rights and freedoms of the citizens, as well as other socially dangerous facts provided by the criminal law that impinges upon the order of socialist law” [12, p. 9].

After the disintegration of the USSR and the formation of the Republic of Moldova as an independent and sovereign state, this notion was subjected to a legislative amendment, being reformulated as follows: “It is considered an offence a socially dangerous action (action or inaction) that impinges upon life and health of person, rights and freedoms of citizens, property, state system, political and economic system, as well as other socially dangerous actions provided by the criminal law” [13].

The substantial-formal concept was the basis of the definition of offence also in socialist Romania. In the Criminal Code of the Socialist Republic of Romania (SRR) of 1968, in the art. 17 with the marginal name “Features of offence”, was formulated the following legal notion of the offence: “Offence is the action that presents social danger, committed with guilt and stipulated by the criminal law” [14, p. 11]. From this notion resulted the following essential features of the offence: social danger; guilt and criminal illegality.

At present, this model of formulation of offence in the criminal law has been preserved in several states of the former socialist camp.

For example, in accordance with the art. 9 paragraph (1) of the Criminal Code of Bulgaria of 2001: “Offence constitutes the socially dangerous action (action or inaction) that is committed with guilt and declared by the law as being punishable”. According to paragraph (2) of the same article: “It does not constitute an offence the action that although formally comprises the signs of an offence punished by the law, but that due to its lack of importance is not socially dangerous or if the social danger is clearly insignificant

pedepsite de lege însă care datorită lipsei sale de importanță nu este social periculoasă sau dacă pericolul social este în mod vădit neînsemnat” [15]. Pot fi evidențiate patru trăsături definitorii ale infracțiunii: fapta social-periculoasă; fapta săvârșită cu vinovăție; fapta este ilegală și fapta este pedepsită de lege.

În conformitate cu art. 1 paragraf. 1 C.pen. al Poloniei: „Răspunderii penale poate fi supusă doar persoana care a săvârșit o faptă interzisă sub amenințarea aplicării pedepsei penale ce este stabilită de legea în vigoare la momentul comiterii faptei”. Potrivit paragraf. 2 al aceluiași articol: „Nu constituie infracțiune fapta interzisă, prejudiciul social al căreia este neînsemnat” [16]. Din prima prevedere a legii reiese ilegalitatea și pasibilitatea de pedeapsă, iar din cea de a doua, periculozitatea faptei.

În legislația penală a Federației Ruse conceptul material-formal al infracțiunii este specificat la art. 14 alin. (1) C.pen.: „Prin infracțiune se înțelege săvârșirea cu vinovăție a unei fapte social periculoase, interzise de legea penală sub amenințarea pedepsei”. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol: „Nu constituie infracțiune acțiunea (inacțiunea), care deși formal întrunește semnele unei infracțiuni prevăzute de prezentul Cod, însă care datorită lipsei de importanță nu prezintă pericol social” [18].

Conceptul material-formal al infracțiunii este consacrat și în alte legislații penale ale fostelor republici unionale, cum ar fi: C. pen. al Ucrainei [art. 11]; C. pen. al Belarusului [art. 11]; C. pen. al Kazahstanului [art. 10 alin. (2)] etc.

Este de menționat că unele dintre fostele republici unionale au abandonat conceptul material-formal al infracțiunii, consacându-l pe cel formal. De exemplu, potrivit art. 7 alin. (1) C.pen. al Estoniei: „Infracțiunea este fapta prevăzută de prezentul Cod, acțiunea sau inacțiunea, care este sancționată în ordine penală” [20].

În legislația penală a R. Moldova,

nificant” [15]. Four defining features of the offence can be highlighted: social-dangerous action; action committed with guilt; action is illegal and action is punished by law.

According to the art. 1 paragraph 1 of the Criminal Code of Poland: “Only the person that committed a prohibited action under the threat of the application of the criminal punishment that is established by the law in force at the moment of the commission of the action can be subject to the criminal liability”. According to paragraph 2 of the same article “It does not constitute an offence the forbidden action, the social damage of which is insignificant” [16]. From the first provision of the law results the illegality and punishability, and from the second the dangerousness of the action.

In the criminal legislation of the Russian Federation the material-formal concept of the offence is specified in the art. 14 paragraph (1) of the Criminal Code: “By offence it is understood the commission with guilt of a socially dangerous action, prohibited by the criminal law under the threat of punishment”. According to paragraph (2) of the same article: “It does not constitute the offence the action (inaction) that although meets formally the signs of an offence provided by the given Code, but which due to the lack of importance does not present a social danger” [18].

The material-formal concept of the offence is covered also in other criminal legislations of the former Union republics, such as: Criminal Code of Ukraine [art. 11]; Criminal Code of Belarus [art. 11]; Criminal Code of Kazakhstan [art. 10 par. (2)] etc.

It is worth mentioning that some of the former Union republics abandoned the material-formal concept of the offence, establishing the formal one. For example, according to the art. 7 paragraph (1) of the Criminal Code of Estonia: “Offence is the action provided by the given Code – action or inaction, - that is sanctioned in the criminal order” [20].

In the criminal legislation of the Republic of Moldova, the substantially formal notion of the offence is provided in the art.

noțiunea substanțial formală a infracțiunii este prevăzută la art. 14 C. pen.: „Infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală”. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol: „Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de prezentul cod, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni” [21].

Concluzii. În lumina celor prezentate mai sus, se poate concluziona, că în spațiul românesc (România și R. Moldova), noțiunea de infracțiune a evoluat în baza a două concepte legislative:

– **substanțial-formal**, caracteristic regimului sovietic, în care, în afară de caracterul ilegal al faptei penale, se pune accent și pe substanța socială a infracțiunii, și anume susceptibilitatea acesteia de a aduce o vătămare în adresa intereselor sociale protejate de stat. Din perspectiva modelului material-formal noțiunea de infracțiune a fost definită în C.pen. al RSSM din 1961 și în C.pen. al RSR din 1968. Acest concept este păstrat și în C.pen. al R. Moldova din 2002;

– **formal**, este caracteristic C.pen. al României din 1864 și 1936 în care se pune accent doar pe caracterul juridic al infracțiunii, determinat de ilegalitatea faptei, adică prevederea acesteia în legea penală. Acest model de definire a infracțiunii este consacrat și în actualul C.pen. al României din 2009.

14 of the Criminal Code “Offence is a prejudicial action (action or inaction), provided by the criminal law, committed with guilt and liable to criminal punishment”. According to paragraph (2) of the same article: “It does not constitute the offence the action or inaction that, although formally, contains the signs of an action provided by the given Code, but, having no importance, does not present the prejudicial degree of an offence” [21].

Conclusions. In the light of the above mentioned, it can be concluded that in the Romanian area (Romania and Republic of Moldova), the notion of offence evolved on the basis of two legislative concepts:

– **substantial-formal**, characteristic of the Soviet regime, in which, in addition to the illegal nature of the criminal action, it is put the emphasis also on the social substance of the offence and namely its susceptibility to bring a damage to the social interests protected by the state. From the perspective of the material-formal model the notion of offence was defined in the Criminal Code of MSSR of 1961 and in the Criminal Code of SRR of 1968. This concept is preserved also in the Criminal Code of the Republic of Moldova of 2002;

– **formal**, is characteristic to of the Criminal Code of Romania of 1864 and of 1936 in which was put the emphasis only on the legal character of the offence, determined by the illegality of action, i.e. its provision in the criminal law. This model of the definition of the offence is covered also in the current Criminal Code of Romania of 2009.

Referințe bibliografice:

1. Giurgiu N. Legea penală și infracțiunea. Doctrină, legislație, practică judiciară. Iași, Ed. Gama, 2000.
2. Пионтковский А.А. Учение о преступлении. Курс советского уголовного права. Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1964.
3. Уголовное законодательство СССР и союзных республик. Москва: Госюриздат, 1957.
4. Codul penal al României din 1864. În: Monitorul Oficial al României din 30 octombrie 1864.
5. Codul penal al României din 1936. În: Monitorul Oficial al României din 18

- martie 1936.
6. Уголовный кодекс Франции. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2002.
 7. Уголовный кодекс Швеции. [on-line]: <http://constitutions.ru/archives>.
 8. Уголовный кодекс Германии, Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2002.
 9. law.edu.ru/norm/norm.asp?normID.
 10. Jowtt's. Dictionary of English Law. London: 1977.
 11. Card, Gross and Jones, Introduction to Criminal LoW. London: 1988.
 12. Уголовный кодекс Молдавской ССР. С изменениями и дополнениями на 1 октября 1986 с приложением постановлений систематизированных материалов. Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1987.
 13. Hotărârea Parlamentului privind unele modificări de ordin redacțional în Codul penal, Codul de procedură penală și Codul cu privire la contravențiile administrative Nr.1600-XII din 22.09.1993. În: Monitorul Oficial nr.11/343 din 30.11.1993.
 14. Codul penal și legile conexe. București: Ed. C.H. Beck, 2012.
 15. <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovnyj-kodeks-bolgarii>.
 16. Уголовный кодекс Республики Польши. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2001.
 17. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699.
 18. <https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-3>.
 19. <http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/statya-11>.
 20. <https://www.legislationline.org> Estonia.
 21. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009.

Despre autori

Radion COJOCARU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Director al școlii doctorale
„Științe penale și drept public” a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176

Cezar PEȚA,
doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea „Andrei Șaguna”,
Constanța, România
e-mail: petacezar@yahoo.com
tel.: +40745022193

About authors

Radion COJOCARU,
PhD, associate professor,
Director of the doctoral school
„Criminal sciences and public law”
of the Academy “Stefan cel Mare” of MIA
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176

Cezar PEȚA,
PhD, associate professor,
University “Andrei Saguna”,
Constanta, Romania
e-mail: petacezar@yahoo.com
tel.: +40745022193

**MECANISME DE SECURIZARE
A FRONTIERELOR EXTERNE
ALE UNIUNII EUROPENE ȘI
COMBATAREA CRIMINALITĂȚII
TRANSFRONTALIERE**

Mihail DAVID,
doctor în drept, IPA, Constanța, România

Ion CORCIMARI,
*asistent universitar al Catedrei
„Drept polițienesc și securitate publică”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand*

**MECHANISMS FOR SECURING
THE EXTERNAL BORDERS OF
THE EUROPEAN UNION AND
COMBATING CROSS-BORDER
CRIME**

Mihail DAVID,
PhD, IPA, Constanta, Romania

Ion CORCIMARI,
*university assistant of the Department
“Public Law and Border Security”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA, PhD student*

Cetățenii UE au dreptul de a locui în orice stat membru. De la intrarea în vigoare a Acordului Schengen, care a eliminat controalele la frontierele interne ale UE, se poate trece foarte ușor dintr-o țară în alta. Pentru ca cetățenii să poată circula liber pe teritoriul UE, trebuie să existe controale eficiente la toate punctele de intrare în UE. Statele membre colaborează pentru a ameliora securitatea prin controale mai eficiente la frontieră și pentru a facilita intrarea în UE a persoanelor îndreptățite. Astfel, strategia de securitate internă a UE se află la baza cooperării statelor membre în acest domeniu. Ea include acțiuni care vizează eliminarea amenințărilor celor mai urgente cu care se confruntă UE.

Cuvinte-cheie: UE, securitate, frontiere externe, migrație, criminalitate transfrontalieră etc.

EU citizens have the right to live in any member state. Since the entry into force of the Schengen Agreement, which has removed controls at the EU's internal borders, it is very easy to move from one country to another. For citizens to move freely across the EU borders there must be effective controls at all points of entry into the EU. Member States work together to improve security through more effective border checks and to facilitate entry into the EU of entitled persons. Thus, the EU's internal security strategy underpins the member states cooperation in this area. It includes actions aimed at eliminating the most urgent threats faced by the EU.

Keywords: security, external borders, migration, cross-border crime etc.

Introducere. Europa s-a confruntat de la începutul acestui secol și mileniu cu o serie de încercări care au adus, și se pare că vor continua să aducă, atingere securității cetățeanului Europei și cetățeanului Uniunii Europene. Dacă la nivel global conflictele existente în lumea arabă au generat relocarea masivă a unei părți a populației sau nevoia de protecție umanitară pe continentul european, și în Uniunea Europeană s-au manifestat consecințele acestei situații sub forma unui flux masiv de imigranți, a abuzului protecției umanitare și a deteriorării crescânde a securității cetățeanului [1]. Numai

Introduction. Since the beginning of this century and millennium, Europe has faced a series of attempts which have affected, and seems to continue to affect, the security of the citizen of Europe and the citizen of the European Union. If globally the conflicts existing in the Arab world have generated a massive relocation of a part of the population or the need for humanitarian protection, the consequences, in the European Union, are expressed in the form of a massive flow of immigrants, the abuse of

în anii 2015-2016 Uniunea Europeană s-a confruntat cu un număr de refugiați și imigranți fără precedent. Peste un milion de persoane au sosit în Uniunea Europeană, majoritatea fugind de războiul și teroarea din Siria și din alte regiuni [2].

Materiale și metode de cercetare aplicate. La realizarea studiului de față au fost utilizate un spectru larg de surse sub formă de acte normative comunitare, comunicate de presă ale instituțiilor UE, monografii, atât în domeniul dreptului european, cât și în materia securității europene și a frontierelor sale externe. Studiarea și analiza acestora nu ar fi fost posibile în mod eficient decât prin utilizarea metodelor de cercetare, de genul: observația, metoda deducției, metoda comparativă, metoda istorică, metoda logică, precum și cea sistemică.

Rezultate obținute și discuții. Recentele acte considerate a avea un caracter terorist și prezența în Europa a unui număr mare de cetățeni non-europeni au ridicat semne de întrebare cu privire la securitatea internă a Uniunii Europene, definitorie pentru spațiul european și securitatea frontierelor sale externe care au permis accesul pe teritoriul comunității a resurselor necesare pentru ca aceste acte să aibă loc. Uniunea Europeană a propus o serie de măsuri pentru a face față crizei. Printre acestea se numără încercarea de a soluționa cauzele profunde ale crizei, precum și sporirea ajutorului acordat persoanelor care au nevoie de asistență umanitară atât în interiorul, cât și în afara UE. Se iau măsuri pentru relocarea solicitanților de azil care deja se află în Europa, reinstalarea persoanelor aflate în dificultate din țările învecinate și returnarea celor care nu îndeplinesc condițiile pentru azil. Uniunea Europeană îmbunătățește securitatea la frontiere, combătând traficul de imigranți și oferind modalități sigure de intrare pe teritoriul său [3].

Întrucât au frontiere externe comune, toate statele din UE sunt obligate să investească în măsuri de protecție pentru a garanta securitatea Uniunii. Gestionarea eficace a frontierelor externe ale Uniunii Europene este esențială pentru buna funcționare a liberei circulații în interiorul Uniunii Europene.

În acest sens Comisia Europeană a adop-

humanitarian protection have manifested on the European continent and in the European Union and the increasing deterioration of the security of the citizens. [1] Only in 2015 – 2016 European Union faced unprecedented numbers of refugees and immigrants. Over a million people have arrived in the European Union, most fleeing war and terror in Syria and other regions. [2]

Applied materials and research methods. A wide range of sources in the form of community normative acts, press releases of EU institutions, monographs, both in the field of European law, as well as in the field of European security and its external borders were used in carrying out the present study. The most efficient method for studying and analysing of them became possible due to the usage of the following research methods: observation, deduction method, comparative method, methodological, as well as systematic one.

Obtained results and discussions. Recent acts considered to be terrorist in nature and the presence of large numbers of non-European citizens in Europe have raised questions about the European Union's internal security, which is very important for the European space, and the security of its external borders that allowed access to the community territory of the resources necessary for these acts to take place. The European Union has proposed a series of measures to deal with the crisis. These include trying to address the root causes of the crisis, as well as increasing aid to people in need of humanitarian assistance, both inside and outside the EU. Measures are being taken to relocate asylum seekers who are already in Europe, resettle people in distress from neighbouring countries and return those who do not meet the conditions for asylum. The European Union improves border security, combating the trafficking of immigrants and providing safe means of entry into its territory. [3]

As they have common external borders, all EU countries are obliged to invest in

tat un set important de măsuri pentru gestionarea frontierelor externe ale UE și protejarea spațiului Schengen fără frontiere interne. Propunerile vor contribui la gestionarea migrației într-un mod mai eficace, la îmbunătățirea securității interne a Uniunii Europene și la protejarea principiului liberei circulații a persoanelor. Comisia propune instituirea unui corp de pază europeană a frontierelor și a coastelor pentru a asigura o gestionare riguroasă și partajată a frontierelor externe. Pentru a spori și mai mult securitatea cetățenilor Europei, Comisia propune, de asemenea, introducerea de controale sistematice în bazele de date relevante în cazul tuturor persoanelor care intră în spațiul Schengen sau ies din acesta [4].

Astfel, una din măsurile propuse de Comisia Europeană este înființarea unui corp de pază europeană a frontierelor și a coastelor pentru a proteja frontierele externe ale Europei. Prezenta propunere are ca obiectiv înființarea unei autorități care ar asigura un management integrat al frontierelor externe ale Uniunii Europene, pentru o gestionare mai eficientă a migrației și pentru a asigura un înalt nivel de securitate în cadrul Uniunii Europene, protejând în același timp libera circulație a persoanelor în cadrul acesteia.

Obiectivul politicii Uniunii în domeniul gestionării frontierelor externe este de a dezvolta și a pune în aplicare gestionarea integrată a frontierelor la nivel național și la nivelul Uniunii, care este un corolar necesar pentru libera circulație a persoanelor în cadrul Uniunii și este o componentă fundamentală a unui spațiu de libertate, securitate și justiție.

Noua autoritate, denumită „Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă”, a fost lansată în octombrie 2016, în urma solicitării Consiliului European din septembrie 2015 de a se consolida controalele la frontierele externe [5].

Noul corp de pază europeană a frontierelor și a coastelor va avea următoarele caracteristici:

- o rezervă disponibilă rapid de polițiști de frontieră și de echipamente tehnice: agenția va putea recurge la cel puțin 1500 de experți care pot fi mobilizați pe teren în mai puțin de 3 zile. Pentru prima dată, agenția va putea să

protection measures to guarantee the security of the Union. The effective management of the external borders of the European Union is essential for the proper functioning of the free movement within the European Union.

In this regard, the European Commission has adopted an important set of measures for managing the EU's external borders and protecting the Schengen area without internal borders. The proposals will contribute to managing migration more effectively, improving the internal security of the European Union and protecting the principle of free movement of persons. The Commission proposes the establishment of a European Border and Coast Guard to ensure rigorous and shared management of external borders. In order to further enhance the security of Europe's citizens, the Commission also proposes the introduction of systematic checks in databases relevant to all persons entering or leaving the Schengen area. [4]

The objective of the Union's policy in the field of external border management is to develop and implement integrated border management at national and Union level, which is a necessary aspect for the free movement of persons within the Union and is a fundamental component of a space of freedom, security and justice.

The new authority, called the “European Border Police and Coast Guard Agency”, was launched in October 2016, following the request of the European Council in September 2015, to strengthen controls at the external borders. [5]

The new European Border and Coast Guard Corps will have the following features:

- a rapidly available reserve for border guards and technical equipment: the agency will be able to use at least 1,500 experts who can be mobilized on the ground in less than 3 days. For the first time, the Agency will be able to purchase equipment itself and use a reserve of technical equipment provided by the Member States. There will be no shortage of personnel or equipment for operations at

achiziționeze ea însăși echipamente și să utilizeze o rezervă de echipamente tehnice furnizate de statele membre. Nu vor mai exista deficite de personal sau de echipament pentru operațiunile desfășurate la frontierele europene. Până în 2020, resursele umane ale noii agenții vor fi de peste două ori mai mari decât cele de care dispune Frontex, ajungând la 1000 de angajați permanenți, inclusiv agenți care își desfășoară activitatea pe teren;

– un rol de monitorizare și de supraveghere: va fi instituit un centru de monitorizare și de analiză a riscurilor pentru a monitoriza fluxurile de migrație către Uniunea Europeană și în interiorul acesteia și pentru a efectua analize de risc și evaluări obligatorii ale vulnerabilității în vederea identificării și a remedierii punctelor slabe. Vor fi detașați ofițeri de legătură în statele membre pentru a asigura prezența pe teren atunci când frontierele sunt expuse unor riscuri. Agenția va fi în măsură să evalueze capacitatea operațională, echipamentele tehnice și resursele de care dispun statele membre pentru a face față provocărilor de la frontierele lor externe și să solicite statelor membre să ia măsuri pentru a remedia situația într-un termen stabilit în cazul unor vulnerabilități;

– dreptul de a interveni: statele membre pot solicita efectuarea de operațiuni comune și de intervenții rapide la frontiere, precum și detașarea echipelor de pază europeană a frontierelor și a coastelor în sprijinul acestor acțiuni. În cazul în care deficiențele persistă sau un stat membru se află sub o presiune semnificativă a migrației care pune în pericol spațiul Schengen și în lipsa unor acțiuni la nivel național sau în cazul în care aceste acțiuni sunt insuficiente, Comisia va putea adopta o decizie de punere în aplicare stabilind faptul că situația de pe o anumită secțiune a frontierelor externe necesită măsuri urgente la nivel european. Aceasta va permite agenției să intervină și să detașeze echipele de pază europeană a frontierelor și a coastelor, pentru a garanta că se iau măsuri pe teren, chiar și atunci când un stat membru nu este în măsură sau nu este dispus să ia măsurile necesare;

– supravegherea efectuată de paza de coastă: pazele de coastă naționale vor face

European borders. By 2020, the human resources of the new agency will be more than twice compared to what Frontex has, reaching 1,000 permanent employees, including agents working in the field;

• a monitoring and supervisory role: a risk monitoring and analysis centre will be set up to monitor the flows of migration to and from the European Union and to carry out risk analyzes and mandatory vulnerability assessments to identify and remediate the weaknesses. Liaison officers will be posted in the Member States to ensure presence on the ground when borders are exposed to risks. The Agency will be able to assess the operational capacity, technical equipment and resources available to Member States to meet the challenges at their external borders and ask Member States to take action to remedy the situation within a set timeframe in case of vulnerabilities;

• the right to intervene: Member States may request joint operations and rapid border interventions, as well as the deployment of European border and coast guard teams in support of these actions. If the deficiencies persist or a Member State is under significant pressure from migration that endangers the Schengen area and the lack of national action or if these actions are insufficient, the Commission may adopt an implementation decision establishing that the situation on a certain section of external borders requires urgent measures at European level. This will enable the Agency to intervene and detach European border and coast guard teams to ensure that action is taken on the ground, even when a Member State is not able or willing to take the necessary action;

• Coast Guard surveillance: National coastguards will be part of the European Border Guard and Coast Guard as they carry out border control tasks. The mandate of the European Fisheries Control Agency and the European Maritime Safety Agency will be aligned with the mandate of the new European Border and Coast Guard. The three agen-

parte din corpul de pază europeană a frontierelor și a coastelor în măsura în care acestea efectuează sarcini de control la frontiere. Mandatul Agenției Europene pentru Controlul Pescuitului și al Agenției Europene pentru Siguranță Maritimă vor fi aliniate la mandatul noului corp de pază europeană a frontierelor și a coastelor. Cele trei agenții vor putea să lanseze operațiuni de supraveghere comune, de exemplu prin exploatarea în comun a sistemelor de aeronave pilotate de la distanță (drone) în Marea Mediterană;

- un mandat pentru a interveni în țări terțe: agenția va avea un nou mandat grație căruia va putea trimite ofițeri de legătură în țările terțe învecinate și va putea lansa operațiuni comune împreună cu acestea, inclusiv pe teritoriul lor;

- un rol mai important în materie de returnare: în cadrul agenției va fi creat un Birou european de returnare pentru a permite desfășurarea echipelor europene de intervenție pentru returnare, formate din escorte, observatori și specialiști în materie de returnare, care vor lucra pentru a asigura returnarea efectivă a resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală. Un document de călătorie european standard pentru returnare va contribui la o mai largă acceptare de către țările terțe a persoanelor returnate;

- garantarea securității interne: agenția va include criminalitatea transfrontalieră și terorismul în analiza sa de risc și va coopera cu alte agenții ale Uniunii și cu organizații internaționale în vederea prevenirii terorismului, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale [6].

O altă măsură propusă de Comisia Europeană este creșterea securității în spațiul Schengen. Comisia propune o modificare specifică a Codului frontierelor Schengen în vederea introducerii unor verificări sistematice obligatorii ale cetățenilor UE la frontierele externe terestre, maritime și aeriene. Verificarea obligatorie a cetățenilor UE se va efectua în baze de date precum Sistemul de Informații Schengen, baza de date a Interpolului privind documentele de călătorie furate și pierdute și sistemele naționale relevante, pentru a verifica dacă persoanele care sosesc nu reprezintă

cies will be able to launch joint surveillance operations, for example by jointly operating remote-controlled aircraft (drone) systems in the Mediterranean;

- a mandate to intervene in third countries: the Agency will have a new mandate through which it will be able to send liaison officers to neighbouring third countries and launch joint operations with them, including on their territory;

- a more important role in return matters: a European Return Office will be created in the European Border and Coast Guard structure to allow the deployment of European return intervention teams, consisting of escorts, observers and return specialists, who will work to ensure the effective return of illegally staying third-country nationals. A standard European travel document for return will contribute to a wider acceptance by third countries of returned persons;

- guaranteeing internal security: the agency will include cross-border crime and terrorism in its risk analysis and will cooperate with other Union agencies and international organizations in order to prevent terrorism, with full respect for fundamental rights [6].

Another measure proposed by the European Commission is to increase security in the Schengen area. The Commission is proposing a specific amendment to the Schengen Borders Code in order to introduce mandatory systematic checks of EU citizens at external land, sea and air borders. Mandatory verification of EU citizens will be carried out in databases such as the Schengen Information System, the Interpol database on stolen and lost travel documents and the relevant national systems, in order to check whether the persons arriving do not pose a threat to public order and internal security. Also, the proposal insists on the need to verify the biometric data in the passports of EU citizens in case of doubts about the authenticity of the passport or the legitimacy of the holder's possession. The checks will also be mandato-

o amenințare la adresa ordinii publice și a securității interne. De asemenea, propunerea insistă asupra necesității de a verifica datele biometrice din pașapoartele cetățenilor UE în caz de îndoieli cu privire la autenticitatea pașaportului sau la legitimitatea deținerii acestuia de către titular. Verificările vor fi obligatorii și la ieșirea din Uniunea Europeană [7].

Așadar, din cele relatate mai sus putem concludiona că fenomenul migrației ilegale este unul destul de periculos pentru societatea comunitară, care în același timp favorizează creșterea riscului comiterii crimelor transfrontaliere precum traficul de ființe umane, traficul de droguri, traficul de arme, spălarea de bani, comiterea actelor teroriste etc., ceea ce reprezintă o amenințare serioasă la adresa securității Uniunii Europene. Astfel, instituțiile decizionale ale UE au adoptat *strategia de securitate internă a UE*.

Strategia de securitate internă a UE se află la baza cooperării statelor membre în acest domeniu. Ea include acțiuni care vizează eliminarea amenințărilor celor mai urgente cu care se confruntă UE. Aceste acțiuni urmăresc cinci obiective strategice: contracararea rețelelor criminale și teroriste, abordarea problemelor radicalizării și recrutării, protejarea cetățenilor, a întreprinderilor și a societăților împotriva criminalității informatice, consolidarea gestionării frontierelor externe comune și ameliorarea reacției UE în situații de criză.

Rețelele criminale nu numai că operează la nivel internațional, dar deseori sunt implicate, simultan, în diverse activități infracționale, cum ar fi traficul de persoane, de droguri și de arme de foc, spălarea de bani sau contrafaceri. Aceste rețele pot folosi profiturile obținute din desfășurarea unei activități ilegale pentru a-și finanța restul operațiilor. Urmărirea și condamnarea acestor infractori continuă să rămână responsabilitatea statelor membre. Rolul UE este să ajute statele membre să combată mai eficient criminalitatea organizată, prin consolidarea cooperării transfrontaliere între autoritățile care răspund de aplicarea legii, cu sprijinul unor agenții ale UE precum Oficiul European de Poliție (Europol), Unitatea Europeană de Cooperare Judiciară (Eurojust) și Colegiul European de Poliție (CEPOL), prin ar-

ry upon leaving the European Union [7].

Therefore, from the above we can conclude that the phenomenon of illegal migration is quite dangerous for the community society, which at the same time favours the increased risk of committing cross-border crimes such as human trafficking, drug trafficking, arms trafficking, money laundering, the committing of terrorist acts, etc., which represents a serious threat to the security of the European Union. Thus EU decision-making institutions have adopted *the EU's internal security strategy*.

The EU's internal security strategy is the basis of the cooperation of the Member States in this area. It includes actions aimed at eliminating the most urgent threats facing the EU. These actions pursue five strategic objectives: counteracting criminal and terrorist networks, addressing the issues of radicalization and recruitment, protecting citizens, businesses and societies against cybercrime, strengthening the management of common external borders and improving the EU's response to crisis situations.

Criminal networks not only operate internationally, but are often involved simultaneously in various criminal activities, such as human trafficking, drugs and firearms, money laundering or counterfeiting. These networks can use the profits obtained from conducting an illegal activity to finance the rest of the operations. The prosecution and conviction of these offenders remains the responsibility of the Member States. The EU's role is to help Member States more effectively to fight against organized crime, by strengthening cross-border cooperation between law enforcement authorities, with the support of EU agencies such as the European Police Office (Europol), the European Judicial Cooperation Unit (Eurojust) and The European Police College (CEPOL), by harmonizing practices in criminal law, by conducting multidisciplinary police actions based on information and by strengthening the training and exchange of information.

monizarea practicilor în materie de drept penal, prin desfășurarea de acțiuni polițienești multidisciplinare bazate pe informații și prin consolidarea formării și a schimbului de informații. Noua abordare în domeniul formării, prevăzută de Programul european de formare în materie de aplicare a legii (*European Law Enforcement Training Scheme* – LETS), își propune să le ofere tuturor funcționarilor implicați (de la polițiști la agenți vamali și procurori sau alți oficiali, acolo unde este cazul) șansa de a dobândi toate cunoștințele și competențele de care au nevoie pentru a preveni și combate mai eficient criminalitatea transfrontalieră [8].

Infraactorii trebuie aduși în fața justiției, indiferent de țara în care se află sau în care au comis infracțiunea.

The new approach in the field of training, provided by the European Law Enforcement Training Scheme (LETS), aims to offer it to all the officials involved (from police to customs officers and prosecutors or other officials there, where applicable) the chance of acquiring all the knowledge and skills they need to prevent and combat cross-border crime more effectively. [8]

Offenders must be brought to justice, regardless of the country in which they are or where they committed the crime.

Referințe bibliografice:

1. Lăzăroaia Adrian, Managementul frontierelor externe ale UE și Spațiului Schengen, Rezumatul tezei de doctor, București 2017, p.4.
2. Direcția Generală Comunicare a Comisiei Europene „UE și criza migrației”, 24.08.2016.
3. consilium.europa.eu.
4. Comunicat de presă al Comisiei Europene, Strasbourg, 15 decembrie 2015.
5. Propunerea proiectului de regulament al Parlamentului European și al Consiliului din 15.12.2015, pct.1.
6. Propunerea proiectului de regulament al Parlamentului European și al Consiliului din 15.12.2015, pct.18-26.
7. Codul frontierelor Schengen din 15.03.2006, art.7, alin.2. Consiliul UE, Comunicat de presă din 07.03.2017.
8. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene: „Securitatea la frontiere”, p. 8, 2014.

Despre autori

Mihail DAVID,

doctor în drept,

IPA, Constanța, România

e-mail: david_mihail@yahoo.com

tel.: +40744369892

Ion CORCIMARI,

asistent universitar al Catedrei

„Drept polițienesc și securitate publică”,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,

doctorand

e-mail: corcimari-ion@mail.ru

tel: 079549044

About authors

Mihail DAVID,

PhD,

IPA, Constanta, Romania

e-mail: david_mihail@yahoo.com

tel.: +40744369892

Ion CORCIMARI,

university assistant of the Department

”Public Law and Border Security”,

Academy “Stefan cel Mare” of MIA,

PhD student

e-mail: corcimari-ion@mail.ru

tel: 079549044

CZU 343.132

DOI 10.5281/zenodo.3871434

CONCEPTUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Boris GLAVAN,*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI***Victor MÎRZAC,***lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI***Ghenadie CALCAVURA,***asistent universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

THE CONCEPT OF SPECIAL INVESTIGATION MEASURES

Boris GLAVAN,*PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA***Victor MÎRZAC,***university lector,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA***Ghenadie CALCAVURA,***university assistant,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Definirea noțiunii de „măsuri speciale de investigație” este una din cele mai discutate probleme ale activității speciale de investigație și care stă la baza întregului sistem de reglementări juridice menite să realizeze anumite sarcini concrete legate de combaterea criminalității și asigurarea ordinii de drept. În articol este abordat sub aspect istoric conceptul măsurilor speciale de investigație și analizate definițiile expuse în literatura de specialitate cu referire la același subiect. În baza cercetărilor efectuate autorii propun propria definiție a măsurilor speciale de investigație.

Cuvinte-cheie: *activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, utilizarea rezultatelor, tehnici speciale de investigare, metode, sarcini, infracțiune, răspundere penală, teme, proces penal, urmărire penală, probe.*

Defining the notion of special investigative measures is one of the most discussed issues of the special investigative activity and underlies the entire system of legal regulations meant to carry out certain concrete tasks related to crime combating and ensuring the rule of law. The article deals historically with the concept of special investigative measures and analyzes the definitions presented in the literature with reference to the same subject. Based on the research, the authors propose their own definition of special investigative measures.

Keywords: *special investigative activity, special investigative measures, use results, special investigative techniques, methods, tasks, crime, criminal liability, cause, criminal trial, criminal prosecution, evidence.*

Introducere. În ultimii ani, aspectele reglementării juridice a activității speciale de investigații, în general, și a măsurilor speciale de investigații, în special, au devenit subiecte sensibile de discuție atât pentru mediul academic, cât și pentru practicienii cu atribuții de execuție sau control în acest domeniu de activitate. Problemele s-au acutizat după reforma din 2012 prin care conceptul investigațiilor speciale (operative) s-a schimbat radical – din investigații prioritar proactive, focusate pe realizarea măsurilor speciale în vederea prevenirii infracțiunilor, în investigații reactive, concentrate pe realizarea mă-

Introduction. During the last years, the aspects of the legal regulation of the special investigation activity, in general, and of the special investigation measures, in particular, have become sensitive topics for discussion both for the academic environment and for the practitioners with tasks of execution or control in this field. The problems were exacerbated after the reform of 2012 where the concept of special (operational) investigations changed radically - from priority *pro-active* investigations, focused on carrying out special measures to prevent crime, in *reactive* investigations, focused on carrying

surilor pentru cercetarea și descoperirea infracțiunilor deja comise.

Inconsecvența reglementărilor juridice referitoare la măsurile speciale de investigație a fost și rămâne în continuare motivul principal al polemicilor privind noțiunea, conținutul și statutul juridic al acestora. Referindu-se la aceleași instrumente juridice de obținere a informațiilor, legiuitorul le numește uneori *acțiuni de urmărire penală* (art.132¹ alin.(1) CPP al RM), alteleori *măsuri speciale de investigație* (art.132¹ alin.(2) CPP al RM). Deoarece nu a făcut o diferență între aceste două noțiuni, legiuitorul nu a văzut nici necesitatea definirii lor legale.

Complexitatea soluționării problemei în cauză însă sporește și mai mult, având în vedere faptul că în actele internaționale ratificate de țara noastră se folosește termenul *tehnici speciale de investigare* [8]. Legislația statelor vecine, sursă importantă de inspirație pentru cea națională, operează în acest sens cu termeni diferiți, legislația României – *Metode speciale de supraveghere sau cercetare* [2]; legislația Federației Ruse – *măsuri operative de investigație* [11], legislația Ucrainei – *acțiuni de investigație (de căutare) secrete* [18] sau *drepturi ale subdiviziunilor care desfășoară activitate specială de investigație* [12].

Din 2015, problema în cauză, alături de altele, se află pe ordinea de zi a echipei de lucru pentru identificarea problemelor și înaintarea propunerilor corespunzătoare în vederea îmbunătățirii legislației în domeniul investigațiilor speciale [4]. Pe parcurs în acest scop s-au înaintat mai multe propuneri, dar din cauza diverselor viziuni contradictorii proiectul de lege nu a fost definitivat.

Conform ultimelor schițe de proiect de lege, se propune excluderea termenului *acțiuni de urmărire penală* din art.132¹ alin.(1) CPP al RM și substituirea termenului *măsuri speciale de investigație* cu termenul *metode speciale de investigație*, fără definirea legală a acestuia, argumentându-se că termenul *metodă* este suficient de clar și nu necesită interpretare.

out evidences for research and discovery of offenses already committed.

The inconsistency of the legal regulations regarding the special investigative measures was and remains the main reason for the controversies regarding their notion, content and legal status. Referring to the same legal instruments for obtaining information, the legislator sometimes calls them criminal prosecution actions (art. 132¹ part. (1) CCP of the Republic of Moldova), sometimes calls them special investigative measures (art. 132¹ part. (2) CCP of the Republic of Moldova). Not making a difference between these two notions, the legislator did not see the necessity of defining them legally.

The complexity of solving the problem, however, is further increased, given that the term of special investigation techniques is used in international acts ratified by our country [8]. The legislation of the neighboring states, an important source of inspiration for the national one, operates in this sense with different terms, the legislation of Romania - Special methods of supervision or research [2]; Russian legislation - operational investigation measures [11], Ukrainian law - secret (search) investigation actions [18] or rights of the sub-divisions carrying out special investigation activity [12].

Since 2015, this problem, along with others, is on the agenda of the working team to identify problems and submit appropriate proposals to improve legislation in the field of special investigations [4]. During this purpose, several proposals were submitted, but due to the various contradictory views the draft law was not finalized.

According to the latest draft law, it is proposed to exclude the term of criminal prosecution actions from art.132¹ part. (1) CCP of the Republic of Moldova and to substitute the term special investigation measures with the term special investigation methods, without its legal definition, being argued, that the term method is sufficiently clear and does not require interpretation.

The methodology of the study derives

Metodologia cercetării derivă din scopul indicat în adnotarea acestei lucrări, aplicând metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul reprezintă o sinteză a gândirii teoretico-practice asupra evoluției și definirii măsurilor speciale de investigații.

Rezultate obținute și discuții. Importanța măsurilor speciale de investigație pentru ofițerii de investigație obligați să realizeze sarcinile activității speciale de investigație (ASI) este ca și importanța armelor pentru soldații trimiși să lupte pentru apărarea patriei. De aceea, analizând problemele activității speciale de investigație, cel mai des sunt presupuse analizei anume măsurile speciale de investigație. Asigurarea legalității în activitatea specială de investigație, de exemplu, presupune, în primul rând, respectarea temeiurilor și condițiilor legale de îndeplinire a măsurilor speciale de investigație, iar obținerea de informații relevante din punct de vedere juridic înseamnă rezultatul realizării cel puțin a unei măsuri speciale de investigație.

Istoriceste vorbind, conceptul activității speciale de investigație a apărut din necesitatea realizării *activităților confidențiale de căutare* puse pe seama organelor polițienești: urmărirea pe urme proaspete, căutarea persoanelor suspecte, împiedicarea învinuiților de a se eschiva de la anchetă și judecată, reținerea învinuiților, relevarea faptelor ilegale și persoanelor vinovate etc. [21].

La începutul sec. XX în cadrul subdiviziunilor de poliție, apoi miliție, au fost create subdiviziuni de căutare (сыскные отделения) care executau activități de cercetare penală (дознание) și măsuri operative (speciale) de investigație [13].

La nivel legislativ pentru prima dată s-a făcut referire la măsurile operative de investigație în *Bazele legislației penale unionale și a republicilor unionale* adoptate în 1958 de Sovietul Suprem al URSS (art.29), organelor

from the purpose indicated in the annotation of this article, applying the traditional research methods: logic, grammar, history, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. The study represents a synthesis of the theoretical-practical thinking on the evolution and definition of the special investigation measures.

Results obtained and discussions.

The importance of special investigative measures for the officers required to carry out the tasks of the special investigative activity (SIA) is as well as the importance of weapons for soldiers sent to fight for the defense of the homeland. Therefore, when analyzing the problems of the special investigation activity, they are most often subjected to the analysis, namely the special investigation measures. Ensuring legality in the special investigation activity, for example, involves firstly observing the legal grounds and conditions for carrying out the special investigation measures, and obtaining legally relevant information means the result of at least one special investigative measure.

Historically speaking, the concept of the special investigation activity arose from the necessity of carrying out the confidential search activities put on the account of the police bodies: following up on “hot traces”, looking for suspicious persons, preventing the accused from escaping from the investigation and trial, detaining the accused, illegal acts and guilty persons, etc. [21].

At the beginning of the XX century within the police subdivisions, then the militia, were created search subdivisions (сыскные отделения) that carried out criminal investigation activities (дознание) and operational (special) investigative measures [13].

At the legislative level, for the first time reference was made to the operational investigation measures in the Bases of the Union criminal law and of the union republics adopted in 1958 by the Supreme Soviet of the U.S.S.R. (art.29), the criminal investigation

de cercetare penală fiindu-le indicat „să întreprindă măsurile operative de investigație necesare” în scopul depistării infracțiunilor și persoanelor care le comiteau. Ulterior aceeași prescripție a fost inclusă și în codurile de procedură penală ale tuturor republicilor unionale, inclusiv în cel al RSSM din 1961, pe seama organelor de cercetare penală mai fiind pusă și sarcina realizării tuturor măsurilor posibile necesare pentru prevenirea și curmarea infracțiunilor (art.100) [17].

Expresia „măsurile operative de investigație necesare” a generat multiple discuții, deoarece legiuitorul a încercat să consolideze ceea ce nu a fost definit sau specificat din punct de vedere juridic. În această privință, nici teoreticienii și nici practicienii nu au putut ajunge la o înțelegere unanim acceptată. Cu alte cuvinte, experiența practică a activității operative de investigații (AOI) dezvoltată de secole a fost inclusă în regulamentele departamentale pentru explicarea termenului „măsurile operative necesare”. Prin urmare, apăreau permanente probleme legate de respectarea legalității. În lipsa unui nomenclator legal al respectivelor măsuri, reglementările departamentale încercau să ofere activității practice o listă destul de condiționată a acestora și, bineînțeles, fără definirea vreunui temei de desfășurare, chiar și în cazul intervenției în sfera drepturilor și libertăților omului [21].

Multe dintre măsurile operative, în esență, aminteau despre unele acțiuni de urmărire penală (anchetă) realizate de o manieră neprofesională. Lipsa unei legi speciale cu privire la activitatea operativă de investigație (AOI) și accesibilitatea restricționată la regulamentele departamentale au limitat în mod semnificativ cercetările științifice cu privire la principalele instituții ale AOI, fiind vorba, în primul rând, despre măsurile operative de investigație cu ajutorul cărora erau obținute informații pentru depistarea și cercetarea infracțiunilor [21].

Adoptarea la începutul anilor '90 ai secolului trecut a unei legi speciale cu privire

bodies being indicated “to take the necessary operational measures of investigation” in order to detect the crimes and the persons who committed them. Later the same prescription was included in the Criminal Procedure Codes of all the Union republics, including the CPC of Republic of Moldova of 1961, on the charge of the criminal investigation bodies being also placed the task of carrying out all possible measures necessary for the prevention and the end of the crimes (art. 100) [17].

This expression “operational investigation measures” generated many discussions, because the legislator tried to consolidate what was not defined or specified from a legal point of view. In this regard, neither theorists nor practitioners could reach a unanimously accepted understanding. In other words, the practical experience of the operational investigation activity (OIA) developed for centuries have been included in the departmental regulations to explain the term “necessary operational measures”. Therefore, problems related to the observance of legality were permanently present. In the absence of a legal nomenclature of the respective measures, the departmental regulations tried to offer to the practical activity a rather conditional list of them and, of course, without defining any theme of development, even in the case of intervention in the sphere of human rights and freedoms [21].

Many of the operational measures essentially referred to some criminal prosecution (investigation) actions carried out in a non-professional manner. The lack of a special law on the operational investigation activity (OIA) and the restricted accessibility to the departmental regulations have significantly limited the scientific research on the main institutions of the OIA, being, first of all, the operational measures of investigation with the help of which information was obtained for crime detection and investigation [21].

The adoption at the beginning of the 90s of the last century of a special law re-

la activitatea operativă de investigații, atât în țara noastră, cât și în restul republicilor ex-sovietice, a permis cetățenilor să afle pentru prima dată denumirea măsurilor speciale de investigație ce le limitau drepturile. Totodată, acest fapt a permis multor cercetători să-și expună public viziunile referitoare la definirea noțiunii de „măsuri speciale de investigație”, suplinind fondul teoretic, deja la mijlocul anilor 2000, cu câteva zeci de definiții și care continuă să sporească și astăzi [20, p.9].

Analiza unui număr al acestora permite observarea lipsei unanimității de opinii cu privire la acest subiect, unii autori considerând măsurile operative drept *forme* concrete de realizare a activității operative de investigație [19], alții apreciindu-le ca *fapte* sau *operațiuni* [22], alții ca *metode* [15], majoritatea autorilor însă sunt totuși de părere că termenul „măsuri” presupune anumite „acțiuni”, dar și în acest caz încercările de a explica caracteristicile „acțiunilor” conduce la o diversitate de opinii.

Astfel, o primă viziune este că măsurile operative sunt „*un complex coordonat de acțiuni optime în timp și unite de scopul căutării dovezilor (obiectelor, circumstanțelor etc.) care mărturisesc faptul că a fost comisă infracțiunea, care indică făptașii crimei și care permit tragerea lor la răspundere*” [10].

Cu puțină atenție, observăm că această definiție nu indică nici un semn esențial care ar delimita măsurile speciale de investigație de acțiunile de urmărire penală. Respectiv, în baza unei astfel de teorii, probabil, a apărut și s-a dezvoltat ideea potrivit căreia cele două tipuri de acțiuni sunt identice, iar, în ultimă instanță, identice devenind și genurile respective de activitate – cea de urmărire penală și cea de investigații speciale [6].

Nu împărtășim o asemenea opinie din mai multe considerente pe care le-am expus detaliat într-o altă lucrare consacrată definirii noțiunii de activitate specială de investigație și delimitării ei de activitatea de urmărire penală [4]. Amintim doar că aceste două genuri de activitate se deosebesc după mai

garding the operational investigations activity, both in our country and in the rest of the ex-Soviet republics, allowed the citizens to find out for the first time the name of the special investigation measures that limited their rights. At the same time, this allowed many researchers to publicly present their views on defining the notion of special investigative measures, replacing the theoretical background, already in the mid-2000s, with several tens of definitions and which are still increasing today [20, p. 9].

The analysis of a number of them allows the observation of the unanimity of opinions on this subject, some authors considering the operational measures as concrete forms of accomplishing the operational investigation activity [19], others considering them as facts or operations [22], others as methods [15], however, most authors, believe that the term “measures” implies certain “actions”, but in this case, attempts to explain the characteristics of “actions” lead to diversity of opinions.

Thus, a first vision is that the operational measures are “a coordinated complex of optimal actions in time and united for the purpose of looking for the evidence (objects, circumstances, etc.) that testify that the crime was committed, which indicate the perpetrators of the crime and that allow their bringing to liability” [10].

With little attention we note that this definition does not indicate any essential sign that would delimit the special investigative measures from the criminal prosecution actions. Respectively, based on such a theory, the idea that the two types of actions are identical and that, ultimately, the same types of activity – that of criminal prosecution and that of special investigations - has also emerged and developed. [6].

We do not share such an opinion for several reasons, which I have set out in detail in another paper devoted to defining the notion of special investigative activity and its delimitation of criminal activity [4]. We only mention that these two types of activity differ according to several criteria, such as the ob-

multe criterii, cum ar fi obiectul și forma de cercetare, organele care desfășoară respectivele activități, valoarea rezultatelor obținute, cadrul normativ etc.

În accepțiunea altei viziuni, măsurile operative sunt „*un set de acțiuni stabilite în legea specială, în cadrul cărora sunt aplicate forțele, mijloacele și metodele publice și secrete utilizate pentru rezolvarea sarcinilor AOI*” [16].

Această definiție o găsim mai concretă, cuprinzând semne specifice doar măsurilor speciale de investigații – „prevederea expresă a acțiunilor în legea specială”, „caracterul secret al realizării acestora” și „orientarea lor spre realizarea sarcinilor ASI”.

Observăm și faptul că *metodele*, în acest caz, sunt tratate ca parte componentă a acțiunilor, respectiv a măsurilor operative de investigație, ceea ce contravine viziunii indicate mai sus – măsurile operative sunt metode.

Din punct de vedere gramatical termenii discutați sunt sinonimi în sensul de – mijloc folosit pentru a ajunge la un anumit rezultat [3].

Pe de altă parte, unii cercetători au constatat că în trecutul istoric al ASI măsurile speciale de investigație multă vreme au fost considerate metode și, după cum afirmă profesorul rus Șmatov M.A., nu era nimic rău în asta, doar că metodele, fiind mai des întâlnite în știință ca niște căi de cercetare teoretică cu greu se deosebeau de metodele în calitate de tehnici și operații practice și mai ales în situații în care era vorba despre același obiect de cercetare [21].

Actualmente însă, cel puțin în spațiul național, acești doi termeni sunt folosiți și cu sens diferit, prin termenul „măsură” înțelegându-se aspectul organizatoric al acțiunii în cadrul căreia pot fi aplicate mai multe procedee de cunoaștere, iar prin termenul „metodă” înțelegându-se procedeul propriu-zis de cunoaștere.

În acest context sunt relevante și observațiile expuse în literatură precum că

object and form of the research, the bodies that carry out the respective activities, the value of the obtained results, the normative framework, etc.

According to another view, the operational measures are “*a set of actions established in the special law, within which the forces, means and public and secret methods used to solve the tasks of the SIA are applied*” [16].

We find this definition more concrete, with specific signs only for special investigative measures - “the express provision of actions in the special law”, “the secret character of their accomplishment” and “their orientation towards carrying out the tasks of the SIA”.

We also note that the *methods*, in this case, are treated as a component part of the actions, respectively of the operational measures of investigation, which contradicts the vision indicated above – the operational measures are methods.

From the grammatical point of view the terms discussed are synonymous in the mean - meaning used to reach a certain result [3].

On the other hand, some researchers have found that in the historical past of ASI, special investigative measures have long been considered methods and, as the Russian professor Șmatov M.A. states, there was nothing wrong with this, only that the methods, being more often encountered in science as theoretical research paths hardly differed from the methods as techniques and practical operations and especially in situations where it was the same research object [21].

Nowadays, however, at least in the national space, these two terms are used with different meaning, by the term “measure” being understood the organizational aspect of the action in which several knowledge processes can be applied, and by the term “method” understanding - is the proper process of knowledge.

In this context, the observations pre-

încercările unor cercetători de a identifica deosebiri între ASI și criminalistică au condus până la afirmarea faptului că metodele acestora sunt diferite. Această viziune însă a fost pe bună dreptate criticată, deoarece nu metodele aplicate, ci *obiectul de cercetare* servește drept criteriu în baza căruia se formează noile ramuri ale științei. Metodele de cunoaștere nu aparțin unei sau altei științe, ele, având un caracter universal, sunt aplicate în diferite domenii de cercetare [14].

Astfel, metoda comparativă, foarte frecvent aplicată în criminalistică și nu numai, este aplicată și în ASI. Același lucru se poate spune și despre restul metodelor: logică, statistică, sistematică, studiul documentelor etc.

Din această perspectivă, se pare totuși că mai corect ar fi dacă termenul „metodă” va rămâne aplicat cu înțelesul de cale științifică de cunoaștere, iar termenul „măsură” în sensul de procedeu organizatoric de cunoaștere.

Cât privește caracterul *public*, indicat în definiția analizată, al acțiunilor aplicate pentru soluționarea sarcinilor AOI, considerăm că această caracteristică nu este specifică doar acțiunilor speciale de investigație, respectiv nu ajută cu nimic la delimitarea lor de alte tipuri de acțiuni. Analizând mai profund, putem spune că includerea acestui semn în definiția măsurilor speciale de investigație ar putea să dăuneze și să creeze confuzii mari referitoare la aplicarea și eficiența măsurilor.

Să luăm, de exemplu, „chestionarea” care potrivit legii este o comunicare dintre două persoane, ofițerul de investigație sau altă persoană împuternicită de acesta, pe de o parte, și, pe de altă parte, persoana care poate să comunice despre fapte, evenimente etc. [5].

Conform art.18 al Legii nr.59, această măsură se autorizează de către conducătorul subdiviziunii specializate, respectiv realizarea ei fără autorizare este ilegală, aceasta însemnând că ofițerul de investigație nu poa-

sentat în literatura sunt de asemenea relevante și încercările unor cercetători de a identifica diferențe între SIA și forensică au dus la afirmația că metodele lor sunt diferite. Totuși, această viziune a fost criticată, deoarece nu metodele aplicate, ci *obiectul de cercetare* servește drept criteriu în baza căruia se formează noile ramuri ale științei. Metodele de cunoaștere nu aparțin unei sau altei științe, ele, având un caracter universal, sunt aplicate în diferite domenii de cercetare [14].

Deci, metoda comparativă, foarte frecvent aplicată în forensică și nu numai, este aplicată și în SIA. La fel se poate spune și despre restul metodelor: logică, statistică, sistematică, studiul documentelor etc.

Din această perspectivă, se pare totuși că mai corect ar fi dacă termenul „metodă” va rămâne aplicat cu înțelesul de cale științifică de cunoaștere, iar termenul „măsură” în sensul de procedeu organizatoric de cunoaștere.

Cât privește caracterul *public*, indicat în definiția analizată, al acțiunilor aplicate pentru soluționarea sarcinilor AOI, considerăm că această caracteristică nu este specifică doar acțiunilor speciale de investigație, respectiv nu ajută cu nimic la delimitarea lor de alte tipuri de acțiuni. Analizând mai profund, putem spune că includerea acestui semn în definiția măsurilor speciale de investigație ar putea să dăuneze și să creeze confuzii mari referitoare la aplicarea și eficiența măsurilor.

Să luăm, de exemplu, „interogatoriul” care potrivit legii este o comunicare între două persoane, ofițerul de investigație sau altă persoană împuternicită de acesta, pe de o parte, și, pe de altă parte, persoana care poate să comunice despre fapte, evenimente etc. [5].

Conform art.18 al Legii nr.59, această măsură se autorizează de către conducătorul subdiviziunii specializate, respectiv realizarea ei fără autorizare este ilegală, aceasta însemnând că ofițerul de investigație nu poa-

te să comunice cu nimeni ca să afle despre evenimente, fapte etc., până când nu obține autorizație de la șeful, în caz contrar există temei legal de sancționare (cel puțin disciplinară) a subalternului care nu respectă legea. Totodată, menționăm că în activitatea practică nu doar a organelor de poliție dar a tuturor organelor de drept, și nu numai a lor, acest procedeu de obținere a informațiilor „chestionarea” este foarte larg răspândit, sau poate chiar cel mai frecvent aplicat și nimeni nu este sancționat pentru aplicarea lui fără autorizare, deoarece nici o lege nu interzice aceasta. Rezultă că doar ofițerilor de investigație le este interzis să comunice fără autorizare, însă aceasta deja este un nonsens.

Ținând cont de faptul că „chestionarea” poate fi realizată atât public cât și secret (confidențial) și faptul că doar convorbirile confidențiale suscită întrebări legate de protecția vieții private, se cuvine ca doar această formă a chestionării să necesite autorizare și, respectiv, să fie considerată măsură specială de investigație, iar cea publică să rămână în afara limitelor acestei măsuri. Această logică este valabilă și pentru celelalte măsuri speciale de investigație, care potrivit susținătorilor viziunii abordate pot fi realizate atât secret, cât și public (culegerea informației despre persoane și fapte, cercetarea obiectelor și documentelor, identificarea persoanei, achiziția de control, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă).

În concluzie, doar forma confidențială a acțiunilor de investigație trebuie să se regăsească în conținutul noțiunii măsurilor speciale de investigație, iar forma publică să rămână în afara acestor limite. Aceasta nu înseamnă că ofițerii de investigație nu vor mai putea să chestioneze public sau să culegă informații despre persoane și fapte în mod public ori să realizeze alte acțiuni publice. Dimpotrivă, aceste acțiuni de culegere a informațiilor vor putea fi realizate în calitate de măsuri generale de investigație și nu în calitate de măsuri speciale de investigație. Din acest punct de vedere se vede bine di-

find out about events, facts, etc., until when he does not obtain authorization from the chief, otherwise there is a legal basis for sanctioning (at least disciplinary) the subordinate who does not comply with the law. At the same time, we mention that in the practical activity not only of the police but of all the law enforcement bodies, and not only theirs, this process of obtaining the information “questioning” is very widespread, or perhaps even the most frequently applied and no one it is sanctioned for its application without authorization, because no law prohibits it. It turns out that only investigating officers are forbidden to communicate without authorization, but this is already nonsense.

Considering the fact that “questioning” can be performed both publicly and secretly (confidential) and the fact that only confidential conversations raise questions about privacy, it is appropriate that only this form of questioning will require authorization and, respectively, be considered a special investigation measure, and the public one should remain outside the limits of this measure. This logic is also valid for the other special investigative measures, which according to the supporters of the approached vision can be carried out both secretly and publicly (collecting information about people and facts, researching objects and documents, identifying the person, acquiring control, collecting samples for comparative research).

In conclusion, only the confidential form of the investigative actions must be found in the content of the notion of special investigation measures, and the public form should remain outside these limits. This does not mean that investigating officers will no longer be able to publicly question or collect information about persons and facts in public or to perform other public actions. On the contrary, these actions for collecting information may be carried out as general investigative measures and not as special investigative measures. From this point of view, the difference and the correlation between the

ferența și raportul dintre activitatea specială de investigație care cuprinde o totalitate de acțiuni cu caracter public și secret (măsurile sau acțiuni cu caracter general și special de investigație) și măsurile speciale de investigație care reprezintă instrumente juridice de culegere a informațiilor în mod secret.

Potrivit celei de a treia viziuni, măsurile operative de investigație reprezintă „un sistem organizat în conformitate cu legea de acțiuni interdependente orientate spre obținerea și utilizarea informațiilor operative și a altor informații, a obiectelor și documentelor ca surse purtătoare de informații, importante pentru relevarea, prevenirea, curmarea și descoperirea faptelor ilegale, căutarea infractorilor și persoanelor dispărute, precum și pentru rezolvarea altor sarcini operativ-tactice în lupta împotriva criminalității” [9].

Evident, această definiție este mai consistentă dar ea, în viziunea noastră, conține semne inutile. Enumerarea în definiție a listei de sarcini concrete în vederea cărora sunt acumulate și utilizate informațiile obținute este inoportună și ineficientă. Legea nu este un obiect rigid, ea se schimbă, se adaptează permanent la condițiile de dezvoltare a societății. Respectiv, lista sarcinilor ce urmează a fi soluționată datorită informațiilor obținute în urma realizării măsurilor speciale de investigație se poate modifica, aceasta însemnând ca de fiecare dată să se schimbe și noțiunea discutată. Astfel, considerăm că în definiția măsurilor speciale de investigație ar fi suficientă o referință generală asupra sarcinilor prevăzute de lege.

Totodată, atragem atenția asupra unui detaliu extrem de important, după părerea noastră, stipulat în această definiție, și anume – acțiuni prin care se obțin informații operative, subliniem, este vorba de informații operative, nu de probe. Considerăm că acest semn este esențial și nu trebuie să lipsească din definiția măsurilor speciale de investigație.

În acest context, atragem atenția că și în textul definiției *tehnicienilor* (măsurilor) *spe-*

cial investigation activity that includes a totality of public and secret actions (measures or actions of general and special investigation nature) and the special investigative measures representing legal collecting instruments are well seen secret information.

According to the third vision, the operational investigation measures represent “a system organized according to the law of interdependent actions oriented to obtain and use the operational information and other information, of the objects and documents as sources of information important for the detection, prevention, the closing and discovery of illegal acts, the search for the offenders and the missing persons, as well as for solving other operational-tactical tasks in the fight against crime” [9].

Obviously this definition is more consistent but which, in our view, contains useless signs. The enumeration in definition of the list of concrete tasks for which the information obtained is accumulated and used is inappropriate and inefficient. The law is not a rigid object; it is constantly changing, adapting to the development conditions of the society. Respectively, the list of tasks to be solved due to the information obtained from the special investigation measures can be modified, which means that every time the notion discussed is changed. Thus, we consider that in defining the special investigative measures a general reference on the tasks provided by law would be sufficient.

At the same time, we draw attention to an extremely important detail, in our opinion, stipulated in this definition, namely - actions through which operational information is obtained, we emphasize it is operational information, not evidence. We consider this sign to be essential and should not be missing from the definition of special investigative measures.

In this context, we draw attention to the fact that in the text of the definition of the special investigative techniques (measures) recommended by the Committee of Ministers of the Council of Europe, which we will

cială de investigare recomandate de Comitetul de Miniștri al Consiliului European, pe care o vom comenta mai jos, este folosit, de asemenea, termenul „informații”, nu „probe”.

Conform următoarei viziuni, măsurile operative de investigație sunt „*acțiuni indicate expres în Legea AOI și realizate de către anumiți subiecți în conformitate cu cerințele legale și care sunt bazate pe utilizarea unor mijloace și metode predominant sub acoperire în combinație cu mijloace și metode publice care vizează identificarea directă și utilizarea datelor de fapt necesare rezolvării sarcinilor AOI*” [20].

Observăm că și în acest caz nu se folosește cuvântul „probe”, ci „date de fapt”, termen procesual-penal sinonim cu termenul „informații” și foarte apropiat termenului „probe”, dar nicidecum identic. „Probele” prin natura lor sunt „informații”, adică „date de fapt”, însă nu toate „datele de fapt” sunt „probe”, ci doar cele dobândite în modul stabilit de Codul de procedură penală (art.93).

Această definiție, comparativ cu cele anterioare, este importantă prin faptul că pune în evidență un alt semn esențial al măsurilor speciale de investigație – *realizarea acțiunilor respective de către anumiți subiecți*.

Într-adevăr, procesul de obținere clandestină a informațiilor operative și de influență în vederea dezbinării mediului criminal este o muncă foarte complexă care nu poate fi încredințată oricui, dar numai anumitor organe specializate, cu personal calificat, cu abilități deosebite. Această meserie necesită nu doar cunoștințe (juridice sau de altă natură), dar înainte de toate impune anumite abilități, fiind vorba în primul rând de abilități psihologice, teatrale, abilități de influențare, de analiză și intuiție, de luare rapidă a deciziilor, de orientare în situații de risc, abilități ingineresti tehnico-electronice, abilități de a discuta în limbajul și maniera contingentului criminal etc. Anume din aceste considerente dreptul la realizarea măsurilor speciale de investigație aparține și trebuie să aparțină doar unor organe specializate.

comment below, the term “information” not “evidence” is also used.

According to the following vision, the operational investigation measures are “*actions indicated expressly in the SIA Law and carried out by certain subjects according to the legal requirements and which are based on the use of predominantly undercover means and methods in combination with public means and methods aimed at direct identification and the use of factual data needed to solve SIA tasks*” [20].

We notice that in this case the word “evidence” is not used, but “factual data”, a criminal-procedure term synonymous with the term “information” and very close to the term “evidence” but by no means identical. “Evidence” by their nature is “information” or “factual data”, but not all “factual data” are “evidence” but only those obtained in the manner established by the Criminal Procedure Code (art. 93).

This definition, compared to the previous ones, is important in that it highlights another essential sign of the special investigative measures – the realization of the respective actions by certain subjects.

Indeed, the process of clandestine obtaining of operational and influential information in order to split the criminal environment is a very complex work that cannot be entrusted to anyone, but only to certain specialized bodies, with qualified personnel, with special abilities. This job requires not only knowledge (legal or other), but first of all requires certain skills, being primarily psychological, theatrical, influencing, analyzing and intuitive, quick decision-making, orientation skills, in risk situations, technical-electronic engineering skills, ability to discuss in the language and manner of the criminal contingent, etc. It is for these reasons that the right to carry out special investigative measures belongs and should only belong to specialized bodies.

By the above mentioned, we do not diminish the value of the institution of the criminal prosecution officer and perhaps it

Prin cele spuse nu diminuăm valoarea instituției ofițerului de urmărire penală și poate că nu ar fi corect să spunem că de la ofițerul de urmărire penală se cer mai puține cunoștințe și abilități. Problema este că aceste abilități sunt formate și dezvoltate în funcție de anumite sarcini, iar combinarea atribuțiilor de investigații speciale cu cele de urmărire penală ar fi o povară prea dificilă pe umerii unui singur funcționar și care cu siguranță va însemna un pas în urmă în luptă cu criminalitatea și protecție mai slabă a securității cetățeanului.

În acest context, ne expunem părerea că este ruptă de realitate viziunea celor care pledează pentru desființarea instituției *ofițerului de investigație* prin transferul atribuțiilor acestuia *ofițerului de urmărire penală*.

Alte definiții reflectate în literatură privind măsurile operative de investigații în mare parte se raliază definițiilor și comentariilor de mai sus.

Cât privește noțiunea reflectată în Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei și potrivit căreia prin noțiunea de „**tehnici speciale de investigație**” se înțelege *tehnicile aplicate de autoritățile competente în cadrul anchetelor penale, vizând depistarea sau anchetarea unor infracțiuni grave și a unor suspecti în vederea strângerii de informații, de așa manieră încât persoanele în cauză să nu aibă cunoștință de acest lucru*, menționăm că această definiție pune în evidență anumite semne esențiale remarcate mai sus (acțiuni aplicate de un organ competent, acțiuni îndreptate spre strângerea de informații, forma nepublică de realizare a măsurilor), dar care conține și semne ce merită comentate.

Atragem atenția, în primul rând, asupra unor semne, să le zicem nepotrivite pentru sistemul național de drept, și anume – limitarea aplicării tehnicilor respective doar în cadrul anchetelor penale și doar pentru anchetarea unor infracțiuni grave.

Potrivit legislației naționale, gama sarcinilor pe care urmează să le realizeze or-

would not be correct to say that less knowledge and skills are required from the criminal prosecution officer. The problem is that these skills are trained and developed according to certain tasks and the combination of special investigations and criminal prosecution would be too difficult a burden on a single official and that would certainly mean a step back in the fight with criminality and weaker protection of citizen security.

In this context, we express the view that the vision of those who plead for the termination of the institution of the investigating officer by transferring his attributions to the criminal prosecution officer is broken by reality.

Other definitions reflected in the literature regarding investigative operational measures are largely in line with the definitions and comments above.

Regarding the concept reflected in Recommendation (2005) 10 of the Committee of Ministers of the Council of Europe and according to which the notion of “*special investigation techniques*” means *techniques applied by the competent authorities in the context of criminal investigations for the purpose of detecting and investigating serious crimes and suspects, aiming at gathering information in such a way as not to alert the target persons*, we mention that this definition highlights some of the essential signs noted above (actions implemented by a competent body, actions aimed at collecting information, the non-public form of implementation of the measures), but which also contains signs that are worth commenting on.

We draw attention, first of all, to some signs, let's call them, inappropriate for the national system of law, namely - limiting the application of the respective techniques only in criminal investigations and only for investigating serious crimes.

According to the national legislation the range of tasks to be performed by the specialized bodies in the special investigation activity is much wider than the detection and investigation of offenses (criminal pros-

ganele specializate în activitatea specială de investigații este mult mai largă decât depistarea și anchetarea unor infracțiuni (urmărirea penală) și, prin urmare, apare problema mijloacelor juridice care ar face posibilă realizarea celorlalte sarcini (prevenirea, curmarea infracțiunilor și persoanelor care le organizează și/sau le comit, depistarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund ori se eschivează de la executarea pedepsei, depistarea bunurilor provenite din activități ilegale, colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului (art.2 al Legii nr.59)).

Același lucru se poate spune și despre categoria de infracțiuni în vederea cărora se desfășoară respectivele tehnici speciale, infracțiunile grave constituind doar una din cele cinci categorii de infracțiuni prevăzute în Codul penal al RM (art.16). Întrebarea este simplă – cum rămâne cu investigarea celorlalte categorii de infracțiuni?

Și încă o observație, în definiție lipsește semnul legalității, adică faptul ca măsurile să fie expres indicate în lege. Conform acestei definiții, tehnici (măsuri) speciale de investigație se vor considera orice acțiuni clandestine de culegere a informațiilor indiferent de prezența lor în lege. Prin urmare, va fi foarte complicat să dăm o apreciere juridică a măsurilor de investigație neprevăzute legal, a limitelor acestora și a procedurilor lor de realizare.

Din cele menționate anterior, putem trage următoarea **concluzie:** numărul mare de definiții reflectat în literatura de specialitate vorbește despre interesul sporit al cercetătorilor de a soluționa problema definirii măsurilor speciale de investigație, iar lipsa unității de opinii vizavi de acest subiect demonstrează complexitatea acestei probleme. Fiecare definiție o găsim importantă prin faptul că cercetătorii, implicându-se activ în studierea problemei vizate, își fac publice rezultatele obținute, ceea ce ne permite să înțelegem mai bine conținutul noțiunii de

ecution) and therefore the problem of legal means that would make the accomplishment of the other tasks (prevention, termination) appears the crimes and the persons who organize and / or commit them, the detection of missing persons without trace or those who hide or dodge from the execution of the punishment, the detection of the goods from illegal activities, the collection of information about possible events and / or actions that could endanger the security of the state (art.2 of Law No.59).

The same can be said about the category of offenses for which the respective special techniques are developed, the serious offenses constituting only one of the five categories of offenses provided in the Criminal Code of the Republic of Moldova (art. 16). The question is simple – what about the investigation of other categories of crime?

And another observation, in the definition is missing the sign of legality, meaning that the measures are expressly indicated in the law. According to this definition special investigation techniques (measures) will be considered any clandestine actions to collect information regardless of their presence in the law. Therefore, it will be very difficult to give a legal assessment of the unforeseen investigative measures, their limits and their procedures for implementation.

In conclusion: the large number of definitions reflected in the literature speaks of the increased interest of the researchers in solving the problem of defining the special investigation measures, and the lack of unity of opinions on this topic demonstrates the complexity of this problem. We find each definition important by the fact that the researchers, actively engaging in the study of the problem concerned, make public their results which allows us to better understand the content of the notion of special investigation measures.

Thus, taking into account the theoretical approach of the problem discussed, the recommendations of the international institutions, analyzing the current norma-

măsuri speciale de investigație.

Astfel, ținând cont de abordarea teoretică a problemei discutate, de recomandările instituțiilor internaționale, analizând actualul cadru normativ, precum și ținând cont de esența activității speciale de investigații, considerăm că prin noțiunea de „*măsuri speciale de investigații*” se înțelege *acțiuni strict reglementate de legislație, aplicate autorizat și confidențial de către autoritățile competente în cadrul sau în afara procesului penal, în scopul strângerii de informații necesare pentru realizarea sarcinilor activității speciale de investigații.*

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003.
2. Codul de procedură penală al României din 2010 (art.138).
3. Dicționar explicativ al limbii române // <https://dexonline.ro/> (vizitat la 16.04.2019).
4. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh. Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale // *Legea și viața*, 2019, nr.3, p.48-51.
5. Legea nr.59 cu privire la activitatea specială de investigație (art. 34).
6. Nota accesibilă pe www.justice.gov.md/.../NOTĂ%20INFORMATIVĂ%281%29.doc (vizitat la 13.02.2019).
7. Ordinul Ministrului Justiției nr. 288, la data de 3 iulie 2015 cu privire la formarea grupului de lucru interdepartamental pentru elaborarea propunerilor de modificare și completare a actelor legislative ce vizează activitatea specială de investigații.
8. Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei; Protocolul al doilea al Convenției europene de asistență juridică în materie penală nr. 1959 din 20.04.1959.
9. Бобров В.Г. Понятие оперативно-розыскного мероприятия. Основания и условия проведения оперативно-розыскных мероприятий: лекция. М., 2003. С. 4.
10. Горяинов К.К., Кваша Ю.Ф., Сурков К.В. Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности»: комментарий. М., 1997. С. 200.
11. Закон РФ об оперативно-розыскной деятельности от 12.08.1995 N 144-ФЗ (ст.6).
12. Закон Украины об оперативно-розыскной деятельности от 18.02.1992 № 2135-XII (ст.8).
13. Карягина О.В. История становления института дознания в уголовном процессе России. Вестник Таганского института управления и экономики N.1/2016. С.65-67.
14. Красиков В.С. Оперативно-розыскная деятельность: актуальные проблемы, методы и оперативно-розыскные мероприятия. Междунар. науч.-практич. конф. (Минск, 3 апреля 2015 года) / учреждение образования «Акад. М-ва внутр. дел Респ. Беларусь». – Минск: Академия МВД, 2015. – С. 189–190.
15. Кузнецов Е.В. Оперативно-розыскные мероприятия как универсальные ме-

- тоды познания действительности. Журнал. Сибирский юридический вестник N1, 2012. С.80-85.
16. Теория оперативно-розыскной деятельности: учебник / под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Сенилова. М., 2010. С. 281.
 17. Уголовно-процессуальный кодекс Молдавской ССР в ред. от 01.07.1973
 18. Уголовный процессуальный кодекс Украины (УПКУ, УПК) от 13.04.2012 № 4651-VI (ст.246).
 19. Фирсов О.В. Правовые основы оперативно-розыскных мероприятий: учеб. пособие. М.: Норма: ИНФРА-М., 2011. С. 168.
 20. Чечетин А.Е. Актуальные проблемы теории оперативно-розыскных мероприятий. М., 2006. С. 21.
 21. Шматов М. А. Оперативно-розыскные мероприятия. Виды, сущность и назначение оперативно-розыскных мероприятий // https://studme.org/62160/pravo/operativno-rozysknye_meropriyatiya (vizitat la 12.03.2019).
 22. Шумилов А.Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности: Учебник для вузов / А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перер. М, 2008. С. 183.

Despre autori

Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitate specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: gba74@rambler.ru
tel.: 079402916

Victor MÎRZAC,
lector universitar,
Catedra „Activitate specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: victor.mirzac@mail.ru
tel.: 068052643

Ghenadie CALCAVURA,
asistent universitar,
Catedra „Activitate specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI e-mail:
calcavura.ghena@gmail.com
tel.: 078476152

About authors

Boris GLAVAN,
PhD, associate professor,
Department „Special investigations
activity and anti-corruption”,
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: gba74@rambler.ru
Phone: 079402916

Victor MÎRZAC,
university lector,
Department „ Special investigations
activity and anti-corruption”,
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: victor.mirzac@mail.ru
Phone: 068052643

Ghenadie CALCAVURA,
university assistant,
Department „ Special investigations
activity and anti-corruption”,
Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: calcavura.ghena@gmail.com
Phone: 078476152

CZU 343.137(478)

DOI 10.5281/zenodo.3871449

ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII ÎN CONTEXTUL LEGIS- LAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Boris GLAVAN,*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

CONCEPTUAL APPROACHES REGARDING THE SPECIAL INVESTIGA- TION ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Boris GLAVAN,*PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

La general vorbind, investigațiile speciale constituie un gen de activitate umană a cărei menire socială constă în relevarea și curmarea promptă a amenințărilor la adresa securității valorilor cetățeanului și statului de drept prin mijloace netraditionale de culegere a informațiilor. Acest gen de activitate este privit cu admirație atunci când acționează în beneficiul întregii societăți și, invers, este disprețuit dacă servește anumitor grupuri de interese. Atunci când nivelul de securitate al cetățeanului nu se ridică la înălțimea așteptărilor, se cuvine să identificăm și să soluționăm problemele ce împiedică buna funcționare a serviciilor speciale de investigații, acesta de fapt și fiind scopul prezentului articol.

Cuvinte-cheie: *activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, utilizare rezultate ASI, tehnici speciale de investigare, infracțiune, răspundere penală, teme, proces penal, urmărire penală, probe, mandat de securitate.*

Generally speaking, special investigations are a kind of human activity whose social purpose is to detect and promptly end the threats to the security of the values of the citizen and the rule of law through non-traditional means of collecting information. This type of activity is viewed with admiration when it acts for the benefit of the whole society and, conversely, it is despised if it serves certain interest groups. When the security level of the citizen does not rise to the expectations, it is appropriate to identify and solve the problems that prevent the proper functioning of the special investigation services; this is actually the purpose of this article.

Keywords: *special investigative activity, special investigative measures, use SIA results, special investigative techniques, criminal offense, criminal liability, ground, criminal trial, criminal investigation, evidence.*

Introducere. Reforma juridică din 2012 în domeniul investigațiilor speciale a schimbat din temelie conceptul acestui gen de activitate, transformându-l dintr-unul *pro-activ*, axat pe obținerea operativă a informațiilor necesare în vederea neadmiterii lezării celor mai de preț valori sociale, în special neadmiterea producerii infracțiunilor, sau altfel spus pentru realizarea în egală măsură a tuturor sarcinilor stabilite de lege (art.2) [19] (relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea, descoperirea infracțiunilor și a persoanelor care le organizează sau le comit etc.), în altul *reactiv*, focusat pe colectarea post-factum a probelor în vederea rea-

Introduction. The legal reform of 2012 in the field of special investigations has fundamentally changed the concept of this type of activity, transforming it from a pro-active one, focused on obtaining the necessary information quickly in order not to admit the injury of the most valuable social values, especially the non-admission of production of crimes, or in other words for carrying out equally all the tasks established by law (art.2) [19] (detecting criminal attacks, preventing, stopping, detecting crimes and persons organizing or committing them, etc.), in another reactiv focused on the post-factum collection of evidence in order to carry out

lizării doar a unei singure sarcini – *cercetarea și descoperirea infracțiunilor* deja comise. Ca urmare, eficacitatea serviciilor speciale de investigații s-a redus considerabil, iar lumea criminală s-a simțit mai în siguranță [21].

Drept reacție la situația nou-creată, prin Decizia Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică CSN/7 nr. 257 din 10 iunie 2015, s-a decis ca Guvernul, prin intermediul Ministerului Justiției, să creeze un grup de lucru și să înainteze, conform procedurii stabilite, un proiect de lege menit să îmbunătățească actuala stare de lucruri din domeniul investigațiilor speciale reieșind din problemele identificate în aplicarea legislației corespunzătoare.

În urma activității respectivului grup de lucru au fost identificate mai multe probleme rămase actuale și astăzi. Soluțiile identificate au fost materializate în mai multe proiecte de lege menite să ajusteze legislația națională în acest domeniu, totuși, până în prezent, niciunul nu a fost prezentat Parlamentului. Reprezentantul Ministerului Justiției în fiecare an comunică Comisiei Parlamentului despre activitatea grupului de lucru, însă din cauza diversităților de viziuni contradictorii proiectul în cauză nu a fost definitivat.

Propriile cercetări și analize ne-au permis să soluționăm o parte din aceste probleme, despre ele vom discuta puțin mai jos, însă cel mai important este faptul că deficitul abordărilor teoretice în baza legislației naționale produc, pe cale de consecință, efecte negative atât sub aspectul calității actului normativ, cât și în privința eficienței combaterii criminalității. Acesta a fost motivul de bază care ne-a provocat să lansăm mai multe proiecte de cercetare, unele din ele devenind chiar teme de disertație.

Este îmbucurător faptul că în ultima perioadă tot mai mulți cercetători se implică activ în abordarea științifică a diferitor subiecte ale activității speciale de investigații, acoperind astfel deficitul încă prea mare de literatură de specialitate autohtonă. Salutăm și pe cei care au reușit deja să susțină teze-

only one task - the investigation and discovery of the crimes already committed. As a result, the effectiveness of the special investigation services decreased considerably, and the criminal world felt more secure [21].

As a reaction to the new situation created by the Commission Decision on national security, defense and public order CSN / 7 No. 257 from June 10, 2015, it was decided that the Government, through the Ministry of Justice, would set up a working group and submit, according to the established procedure, a draft law aimed at improving the current state of affairs in the field of special investigations based on the problems identified in the legislation.

As a result of the activity of the respective working group, several remaining current problems have been identified today. The identified solutions have been materialized in several bills aimed at adjusting the national legislation in this area, however, so far, none have been presented to Parliament. The representative of the Ministry of Justice every year communicates to the Parliament's Commission about the work of the working group, but due to the diversity of conflicting views, the project in question has not been finalized.

Our own research and analysis have allowed us to solve some of these problems, about which we will discuss a little below, but the most important is that the deficiency of the theoretical approaches based on the national legislation produces, consequently, negative effects both under the aspect quality of the normative act, as well as, regarding the efficiency of combating crime. This was the basic reason that prompted us to launch more research projects, some of them becoming dissertation topics.

It is encouraging that lately more and more researchers are actively involved in the scientific approach of different subjects of the special investigation activity, thus covering the still too great deficit of native literature. We also welcome those who have already

le de doctor în domeniul activității speciale de investigații dar și pe cei care urmează să demonstreze capacitățile și abilitățile de cercetător.

Metodologia studiului derivă din scopul indicat în adnotarea acestei lucrări, aplicând metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul reprezintă o abordare a celor mai importante probleme în domeniul activității speciale de investigații și sunt prezentate propriile soluții în speranța că vor fi luate în calcul la perfecționarea cadrului legal din acest domeniu.

Rezultate obținute și discuții. Activitatea specială de investigații sau operativă de investigații, așa cum se numea anterior, dintotdeauna a atras ca un magnet multiple întrebări rămase adeseori fără răspuns. Anume specificul său tainic de operare și culegere a informațiilor, precum și imperativul de a păstra în secret față de ochiul public metodologia și tactica de acțiune, a fost și rămâne motivul principal care împiedică soluționarea transparentă a respectivelor probleme.

De la proclamarea independenței Republicii Moldova și până în prezent domeniul activității speciale de investigații a fost reglementat de două legi speciale care au acționat în perioade diferite: prima – din 1994 până în 2012 (Legea nr.45 cu privire la activitatea operativă de investigații) și a doua – din 2012 până în prezent (Legea nr.59 cu privire la activitatea specială de investigații).

Dacă ne întrebăm care dintre aceste legi este mai bună, firesc ar fi să optăm pentru ultima, deoarece totul în jurul nostru tinde spre perfecțiune și legislația inclusiv. Răspunsul nostru însă este următorul – „depinde”. Depinde cum privim lucrurile, depinde de unghiul de vedere, depinde de cine face aprecierea, depinde de scopul urmărit etc.

Cert este faptul că prima lege a fost elaborată la răscrucea dintre apusul statului sovietic și răsăritul gândirii statului de drept, în

succedat în susținerea tezelor doctorale în domeniul activității speciale de investigații, dar și pe cei care urmează să demonstreze capacitățile și abilitățile de cercetător.

The methodology of the study derives from the purpose indicated in the annotation of this article, applying the traditional research methods: logic, grammar, history, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. The study represents an approach of the most important problems in the field of special investigation activity and their own solutions are presented in the hope that they will be taken into account when improving the legal framework in this field.

Results obtained and discussions. The special investigative or operative investigative activity, as it was previously called, has always attracted as many questions and often unanswered questions as a magnet. Namely its secret specificity of operation and collection of information, as well as the imperative to keep the methodology and tactics of action secret to the public eye, was and remains the main reason that prevents the transparent solution of these problems.

Since the proclamation of the independence of the Republic of Moldova and until now the field of special investigation activity has been regulated by two special laws that acted in different periods: the first - from 1994 to 2012 (Law No.45 on the operative investigation activity) and the second from 2012 to present (Law No.59 on the special investigation activity).

If we wonder which of these laws is better, it would be natural for us to opt for the latter, because everything around us tends to perfection and the legislation also. But our answer is – “it depends”. It depends on how we look at things, it depends on the point of view, it depends on who makes the assessment, and it depends on the purpose pursued.

It is certain that the first law was made

condiții de criză de timp și în lipsa suportului teoretico-științific în stil democratic. Pe măsura aspirării tânărului nostru stat la valorile și rigorile europene au fost scoase în evidență unele carențe ale respectivei legi, care într-un final au fost contestate la CEDO, fiind vorba despre Cauza Iordache și alții contra R. Moldova. Fondul cauzei l-a constituit lipsa în lege a suficientelor garanții contra eventualelor abuzuri privind aplicarea măsurilor operative de investigații, în special discutându-se despre interceptări.

Drept reacție, în 2012 a urmat abrogarea Legii nr.45 și adoptarea Legii nr.59 valabilă și astăzi. Este important să menționăm că noua lege a apărut practic în aceleași condiții ca și legea anterioară, fără dezbateri științifice și cu un deficit încă prea mare de literatură de specialitate, puținele cercetări și observații care reușiseră totuși să vadă lumina tiparului rămânând și ele ocolte pentru autorii respectivului proiect de lege.

Prea s-au străduit respectivii autori cu stabilirea garanțiilor contra unor eventuale abuzuri. Aplicarea măsurilor speciale de investigații (vorbim de cele eficiente legate de interceptări) a fost limitată la maxim, ele fiind permise doar în cadrul urmăririi penale, adică după ce infracțiunea a avut loc atunci când eficiența respectivelor măsuri este minimă sau chiar egală cu zero.

Deși actuala lege comparativ cu prima este mai bogată sub aspect textual, totuși aceasta limitează esențial potențialul anticriminogen al activității speciale de investigații. Prin urmare, răspunzând la întrebarea de mai sus (Care lege este mai bună?), putem spune: din perspectiva lumii criminale actuala lege este mai bună, pentru că le asigură mai multe garanții și pot să acționeze mai liber, iar din punctul de vedere al serviciilor speciale de investigații menite să combată criminalitatea prin identificarea și curmarea în faza incipientă a amenințărilor la adresa bunăstării cetățeanului țării noastre această lege comparativ cu prima se poziționează mult sub nivelul așteptărilor.

at the crossroads between the sunset of the Soviet state and the emergence of the rule of law, in times of crisis and in the absence of theoretical-scientific support in a democratic style. As the aspiration of our young state to European values and rigor, some misguided laws were highlighted, which were finally challenged at the ECHR (Iordache and others against Moldova). The substance of the case was the lack in law of sufficient guarantees against possible abuses regarding the application of the operative measures of investigations, especially discussing about interceptions.

As a reaction in 2012, the repeal of Law No.45 and the adoption of Law No.59, valid today, followed. It is important to mention that the new law appeared practically under the same conditions as the previous law, without scientific debates and with a still too large a deficit of specialized literature, the few researches and observations that nevertheless managed to see the light of the pattern and remained hidden for the authors of the respective draft law.

The authors have tried “very hard” to establish guarantees against possible abuses. The application of the special investigative measures (we speak of the effective ones related to the interceptions) was limited to the maximum, they being allowed only in the criminal prosecution, that is, after the crime took place, when the efficiency of these measures is minimal or even equal to zero.

Although the current law compared to the first law is richer in textual aspect, however this essentially limits the anti-criminal potential of the special investigation activity. Therefore, answering the above question (Which law is better?), We can say: from the perspective of the criminal world, the current law is better, because it provides them with more guarantees and they can act more freely, and from the point of view of special investigation services meant to combat crime by identifying and ending in the early stages of threats to the welfare of the citizen of our

Mai mult text de lege nu este neapărat un indicator al calității acesteia. Calitatea legii se apreciază prin claritate, simplitate, consecvență și coerență, ori tocmai aceste caracteristici nu sunt specifice actualelor prevederi juridice în domeniul activității speciale de investigații.

Reforma din 2012 în domeniul activității speciale de investigații s-a făcut în numele protecției drepturilor cetățeanului lăsându-l neprotejat în fața pericolelor care îi amenință cele mai de preț valori și dreptul la un trai decent. Ar fi un neadevăr să spunem că astăzi, comparativ cu perioada de până la reformă, cetățeanul R. Moldova se simte mai în siguranță și cu mai multă speranță de viață, sau tocmai din cauza sporirii criminalității și diminuării competenței serviciilor de investigații societatea își pierde tot mai mult încrederea în eficiența organelor de drept.

Cu titlu de concluzie, putem menționa că reforma activității speciale de investigații a produs mai multe probleme decât a adus soluții.

În continuare nu vom vorbi despre întreg spectrul de probleme, deoarece este prea mare și depășește limitele acestui gen de lucrări. Ne vom axa în special pe problemele cu caracter general, ori soluționarea problemelor generale își pune amprenta și asupra problemelor mai înguste. Un moto filosofic spune cam așa: „*Cine se apucă să rezolve probleme private fără a le hotărî în prealabil pe cele generale acela inevitabil, la fiecare pas, în mod inconștient se va «înțepa» de acele probleme generale*”.

Pe parcursul carierei de cercetător în domeniul investigațiilor speciale am identificat diverse probleme și cu ocazia întrunirilor, conferințelor, meselor rotunde am înaintat soluțiile corespunzătoare și, se pare că unele din ele au fost luate în considerare, altele, probabil, încă nu au ajuns până la factorii de decizie. În cele ce urmează vom face o sinteză a problemelor identificate și soluțiilor propuse.

Așadar, **prima problemă** și probabil și

country this law compared to the first is well below the expectations level.

Much legal text is not necessarily an indicator of its quality. The quality of the law is appreciated by clarity, simplicity, consistency and coherence, or precisely these characteristics are not specific to the current law regarding the special activity of investigations.

The reform of 2012 in the field of special investigative activity was done in the name of protecting the rights of the citizen, but, left the citizen unprotected in the face of the dangers that threaten his most valuable values and the right to a decent living. It would be untrue to say that today, compared to the period until the reform, the citizen of the Republic of Moldova feels safer and with more life expectancy. Due to increasing crime and diminishing the competence of the investigation services, the society is losing more and more confidence in the efficiency of law enforcement agencies.

In conclusion, the reform of the special investigation activity produced more problems than it brought solutions.

Next, we will not talk about the whole spectrum of problems; because, it is too large and goes beyond the limits of this kind of work. We will focus in particular on problems of a general nature, or the solution of general problems will have its mark on narrower issues. A philosophical motto says something like this: “*Whoever sets out to solve private problems without first deciding the general ones that inevitably, at every step, unconsciously, will hit him of those general problems*”.

During my research career in the field of special investigations I identified various problems and at the meetings, conferences, round tables I submitted the appropriate solutions and it seems that some of them have been taken into consideration, others, probably have not reached the factors of decision. In the following we will make a synthesis of the identified problems and the proposed solutions.

cea mai importantă ține de valorificarea insuficientă a potențialului activității speciale de investigații capabil să realizeze real un șir întreg de sarcini foarte importante, necesare și utile pentru statul de drept spre care aspiră să devină Republica Moldova, fiind vorba despre relevarea, prevenirea, curmarea, cercetarea și descoperirea infracțiunilor, asigurarea securității statului, identificarea și căutarea persoanelor vinovate de comiterea infracțiunilor și a celor care se sustrag de la răspundere penală, căutarea persoanelor dispărute fără urmă etc.

Problema este că, deși legislația actuală prevede un nomenclator bogat de măsuri speciale de investigații menite să satisfacă sarcinile indicate mai sus, în total fiind vorba de 20 de măsuri, trebuie să evidențiem faptul că majoritatea din ele, fiind și cele mai eficiente, sunt concentrate pe realizarea unei singure sarcini, *cercetarea și descoperirea infracțiunilor*, aceasta realizându-se doar în cadrul urmăririi penale și doar după ce infracțiunea s-a comis, celelalte sarcini rămânând fără suport eficient de realizare.

Astfel, importanța activității speciale de investigații la etapa actuală este nevalorificată și diminuată, serviciile speciale de investigații fiind private de instrumentele juridice eficiente de culegere a informațiilor și intervenție promptă în vederea curmării actului criminal.

Pentru soluționarea corectă a acestei probleme propunem o abordare cronologică a circumstanțelor în care aceasta a apărut, deoarece numai înțelegând corect toate condițiile problemei putem găsi și soluția veridică.

Pornind de la axioma *o persoană informată este o persoană protejată*, menționăm faptul că investigațiile speciale (operative) formează un instrument foarte puternic și eficient de informare, de acumulare a informațiilor și care, în mod normal, într-un stat de drept, ar trebui să folosească în scopuri utile pentru întreaga societate, în primul rând pentru combaterea infracțiunilor, dar

The **first problem** and probably the most important one is the insufficient use of the potential of the special investigation activity, potential that would be able to actually carry out a whole series of very important, necessary and useful tasks for the rule of law that aspires to become the Republic of Moldova. It is about detecting, preventing, investigating and detecting crimes, ensuring state security, identifying and searching for persons guilty of committing crimes and those who evade criminal liability, searching for missing persons without trace.

Although the current legislation provides a rich nomenclature of special investigative measures designed to meet the tasks indicated above (20 measures), we must emphasize that the majority of them, being the most effective ones, are focused on carrying out a single task, research and the discovery of the crimes, this being realized only in the criminal prosecution and only after the crime was committed. The other tasks remain without effective support.

Thus, the importance of the special investigation activity at the present stage is unqualified and diminished, the special investigation services being deprived of the efficient legal instruments for collecting information and prompt intervention to end the criminal act.

For the correct solution of this problem we propose a chronological approach of the circumstances in which it appeared, because only by correctly understanding of all the conditions of the problem can we find the true solution.

Starting from the axiom *an informed person is a protected person*, we mention that special (operative) investigations form a very powerful and efficient tool of information, of accumulation of information and which, normally, in a state of law, should to use it for useful purposes for the whole society, firstly for the fight against crime, but also for the protection of all the values of the citizen. In this context, it is not surprising that all the

și pentru protecția tuturor valorilor cetățeanului. În acest context, nu este de mirare că toate statele civilizate și democratice ale lumii uzează, după cum este și firesc, de instrumente similare în vederea asigurării securității bunăstării cetățeanului lor împotriva amenințărilor ce apar atât în interiorul, cât și în exteriorul respectivelor țări.

Conștiente de valoarea și eficacitatea activității speciale de investigații, partidele politice din țara noastră care s-au tot perindat pe la putere de-a lungul anilor '90 ai secolului trecut se pare că au încercat, mai mult sau mai puțin, să subordoneze și să folosească această armă de informare și protecție nu doar în interesul cetățeanului, dar și pentru realizarea propriilor interese de partid.

Pentru oponentii politici situația a devenit mai alarmantă odată cu venirea la guvernare în 2001 a forțelor de stânga, numărul violărilor drepturilor omului, potrivit estimărilor unui grup de juriști, sporind considerabil [2].

Deranjați de situația nou-creată, cei din opoziție se pare că au căutat modalități legale prin care să slăbească la maxim eficacitatea serviciilor speciale de investigații, iar prin aceasta, și puterea partidului de guvernământ, neținând cont de faptul că slăbind serviciile de investigații va slăbi în primul rând securitatea cetățeanului. Neavând probe care ar demonstra în fața instanțelor de judecată abuzuri privind aplicarea de către guvernare a investigațiilor speciale în interese de partid, soluția optimă a fost contestarea unor eventuale abuzuri direct la CEDO contra cărora Legea nr.45 nu conținea suficiente garanții [2].

Deși cererea fusese depusă la CEDO în 2002, totuși Hotărârea a fost pronunțată tocmai în 2009. De ce a durat atât de mult, sau de ce acest proces a fost amânat atât de mult? Ne vine greu să răspundem. Și de ce anume în 2009, de ce nu mai târziu sau mai devreme? Este o altă întrebare la fel de complicată. Poate că aceasta a însemnat un croșeu din partea opoziției, cu mâna CEDO, asupra

civilized and democratic states of the world, as it is natural, use similar instruments to ensure the security of their citizen's well-being against the threats that appear both inside and outside the respective countries.

Aware of the value and effectiveness of the special investigative activity, the political parties in our country that have been striving for power since the 90s of the last century seem to have tried, more or less, to subordinate and use this weapon of information and protection not only in the interest of the citizen but also for the realization of his own party interests.

For political opponents, the situation has become more alarming with the left-wing government coming to power in 2001, the number of human rights violations, according to estimates by a group of lawyers, has increased considerably [2].

Disturbed by the newly created situation, the opposition seems to have sought legal ways to maximize the effectiveness of the special investigation services, and thereby the power of the ruling party, not taking into account that weakening the investigation services will weaken firstly the security of the citizen. Lacking evidence that would prove to the courts of any abuses regarding the government's application of special investigations in party interests, the most optimal solution was to challenge any abuses directly to the ECHR against which Law No. 45 did not contain sufficient guarantees [2].

Although the application had been lodged with the ECHR in 2002, however, the Decision was delivered only in 2009. Why did it take so long, or why this process was delayed so much? We find it difficult to answer. And why exactly in 2009, why not sooner or later? It's another equally complicated question. Perhaps this meant a cross from the opposition, with the hand of the ECHR, on the ruling party which immediately lost its power in the state. It may be that the change of the representative judge at the ECHR on the part of Moldova, only half a year before the

partidului de guvernare care imediat după aceasta a și pierdut puterea în stat. S-ar putea ca și schimbarea judecătorului reprezentant la CEDO din partea R. Moldova, doar cu o jumătate de an înainte de pronunțarea Hotărârii indicate [15] să nu fi avut nici o legătură cu urgentarea procesului și să fi fost o simplă coincidență – rămâne și aceasta o enigmă.

Lanțul coincidențelor însă a continuat cu Hotărârea CSJ din 2013 [14] semnată de nimeni altul decât de judecătorul nostru la CEDO, dar care, între timp, revenise deja în țară. Este vorba despre examinarea adresării după ajutor a ofițerilor de investigații loviți de patima reformei din 2012, nemaiputând duce lupta cu criminalitatea prin realizarea măsurilor eficiente în afara urmăririi penale, mai concret, nemaiputând da de urmele condamnărilor care se eschivau de la executarea pedepsei penale. Cererea urma să fie transmisă pe scară ierarhică la Curtea Constituțională, dar a fost blocată, argumentându-se prin faptul că legea este suficient de clară și nu admite excepții în privința realizării măsurilor discutate în afara urmăririi penale [12; 13].

O altă coincidență a fost și furtul miliardului care s-a produs după blestemata reformă din 2012, după ce serviciilor speciale li s-au amputat competențele și li s-a arătat locul, spunându-le să stea cumiți în banca lor.

Coincidențe sau nu, rămâne de văzut, cert este însă faptul că anul 2009 a fost unul de cotitură pentru scena politică din R. Moldova, cei de stânga oficial pleacă de la putere și vin cei de centru-dreapta, rândurile cărora, așa cum s-a văzut mai târziu, au fost completate cu mulți activiști din fosta nomenclatură.

Deși noua guvernare avea și ea nevoie de oportunitățile investigațiilor speciale, trebuia, totuși să demonstreze cumva cetățenilor o altă față mult mai „curată”, „nevinovată” și „păsătoare de binele cetățeanului”. Respectiv, s-au mimat niște reforme. În loc să lupte cu abuzurile, sau mai bine zis cu cei care au comis abuzuri în domeniul investiga-

judgment given was issued [15], had no connection with the speeding up of the trial and was a mere coincidence - it remains a riddle.

The chain of coincidences, however, continued with the 2013 SCJ Decision [14] signed by no one other than our judge at the ECHR, but which, in the meantime, had already returned to the country. It is about examining the help of investigating officers hit by the reform passion in 2012, not being able to fight crime by making effective measures outside the criminal investigation, more specifically, not mentioning the traces of the convicts who avoided the execution of the criminal punishment. The request was to be transmitted on a hierarchical scale to the Constitutional Court but was blocked, arguing that the law is sufficiently clear and does not allow exceptions regarding the implementation of the measures discussed outside the criminal prosecution [12; 13].

Another coincidence was the theft of the billion that occurred after the cursed reform of 2012, after the special services were deprived of their skills and shown their place, telling them to stay happy in their bank.

These may be coincidences or might not, it should be seen further, but it is certain that the year 2009 was a turning point for the political scene in Moldova, those of the left officially leave the power and come those of center-right, whose ranks, as seen later, were completed with many activists from the former nomenclature.

Although the new government also needed the opportunities of special investigations, it still had to prove to citizens a much more “clean”, “innocent” and “caring for citizen’s good” face. Respectively, some reforms have been pampered. Instead of fighting with the abuses, or rather with those who committed abuses in the field of special investigations, it was blamed, as usual, on the law, the faces of the law were not perfect, and they allowed abuses and respectively needed not only to be modified but substituted. In addition, that ECHR Decision of 2009 served

țiilor speciale, s-a dat vina, ca de obicei, pe legislație, chipurile legea nu era perfectă, permittea abuzuri și respectiv necesita nu doar să fie modificată dar substituită. În plus, Hotărârea CEDO din 2009 a servit drept argument de bază pentru învinuirea Legii nr.45 și spălarea tuturor păcatelor legate de abuzuri. Cel mai interesant este faptul că atunci când este învinuită legea pentru ilegalitățile comise nu mai răspunde nimeni, doar legea este de vină și respectiv aceasta trebuie să și răspundă, prin abrogare.

Interesantă abordare, de parcă cei care comit abuzuri ar respecta legea, ori prin definiție termenul „abuz” înseamnă încălcarea legislației [6]. Ce fel de garanții sunt acestea când celor care permanent încalcă legea le mai interzici încă o dată tot prin lege să nu o mai încalce. Este pur și simplu un nonsens, deoarece poți să interzici iar și iar, de câte ori dorești și, oricum, cei care au încălcat legea o vor încălca și în continuare. Cei care nu au respectat buchea legii trebuiau trași la răspundere, dar nu să le mai interzici iar să o mai încalce. Legea nr.45 prevedea suficient de clar și exhaustiv sarcinile în vederea cărora puteau să intervină investigațiile operative, printre acestea nu se regăsea sarcina precum lupta cu oponenții politici sau culegerea de informații în interesul vreunui partid politic, iar realizarea investigațiilor speciale pentru înfăptuirea altor sarcini decât cele indicate era interzisă expres în lege (alin.(1) al art.5 al Legii 45 din 1994).

Reforma din 2012 pentru cetățenii noștri a fost un fel de aruncare cu praf în ochi, asigurându-i că legea nu va mai permite abuzuri, deoarece investigațiile speciale de acum încolo se vor desfășura doar în limitele urmării penale. De fapt, ofițerii de investigații care și-au făcut meseria cinstit s-au pomenit că după reformă nu mai pot face mare lucru și, deoarece lucrul lor nu este atât de esențial, s-ar putea ca în general să dispară instituția ofițerului de investigații, prin reducere, reorganizare, optimizare și tot felul de termeni pompoși. În schimb, cei care au încălcat le-

the basic argument for blaming Law No.45 and washing away all sins related to abuses. The most interesting thing is that when the law for the illegalities is blamed no one responds anymore, only the law is to blame and this must be answered, by repeal.

An interesting approach, as if those who commit abuses would comply with the law, or by definition the term “abuse” means a violation of the law [6]. What kind of guarantees are these when those who permanently break the law again forbid them again by law not to break it again. It is simply nonsense, because you can ban it again and again, whenever you want, and yet those who have broken the law will still violate it. Those who did not obey the law were to be held liable, but not to prohibit them again and to violate it. Law No. 45 provided sufficiently clear and exhaustive tasks for which operative investigations could intervene, among them there was no such task as fighting with political opponents or gathering information in the interest of any political party, and carrying out special investigations to carry out other tasks than those indicated was expressly forbidden in the law (paragraph 1 of art.5 of Law 45 from 1994).

The 2012 reform for our citizens was a kind of dust-eye, assuring them that the law will no longer allow abuses, because special investigations from now on will be conducted only within the limits of criminal prosecution. In fact, the honest officers, after the reform, could not do anything anymore and, because they do nothing, it is still discussed that they will be fired, by reduction, reorganization, optimization and all kinds of beautiful terms. Instead, those who have broken the law, washed away with sin and armed with great courage, continue to violate the law. The criminal prosecution is started illegally and special investigative measures are carried out not for the purpose of combating crime but for the purpose of fighting with political opponents.

I have said it several times and we will

gea, spălați de păcate și înarmați cu mult curaj, au continuat s-o încalce și în continuare, pornind ilegal urmărirea penală și respectiv realizând ilegal și măsuri speciale de investigații nu în scopul combaterii criminalității, ci în scopul luptei cu oponenții politici.

Am spus-o de mai multe ori și vom repeta încă o dată că restricționarea investigațiilor speciale până la limitele urmăririi penale și doar în scopul cercetării și descoperirii infracțiunilor deja comise va conduce negreșit la distrugerea activității speciale de investigații în calitatea sa de scut de protecție al siguranței cetățeanului și al statului.

Din punct de vedere logic dar și procesual-penal, este inadmisibil ca în lipsa infracțiunii să fie pornită urmărirea penală, iar în lipsa acesteia, în actualele condiții, nu pot fi realizate nici măsurile discutate. Pe de altă parte, după comiterea infracțiunii realizarea măsurilor speciale de investigații nu prea își mai au rostul în sensul curmării acesteia, pentru că nu poți să împiedici ceea ce s-a produs deja.

Anume în aceste condiții apare o practică foarte periculoasă pentru statul de drept și securitatea cetățeanului, când urmărirea penală se pornește nu în temeiul infracțiunii comise dar în baza unor acțiuni preparatoare, nepasibile încă de pedeapsă penală [8]. Anume acesta este un adevărat abuz în adresa cetățeanului care nu a încălcat legea penală. Prin urmare, această practică deschide larg porțile pentru un șir întreg de „mijloace probatoare” efectuate în secret și de măsuri procesuale cu caracter de constrângere, inclusiv arestul preventiv, care de asemenea va fi aplicat abuziv (art.175) [4].

O altă latură a problemei ține de lipsa de integritate și moralitate a celor care au comis abuzuri, prin acțiunile cărora s-a ruinat încrederea cetățeanului în profesionalismul, valoarea socială și bunele intenții ale serviciilor de investigații. Ce folos din schimbarea legii, pentru că celor lipsiți de moralitate nici nu le pasă de lege. Cu cât investigațiile speciale au fost mai restricționate, cu atât mai în

repeat once again that restricting special investigations to the limits of criminal prosecution and only for the purpose of investigating and detecting crimes already committed will definitely lead to the destruction of special investigative activity in its capacity as a protection shield of the security of the citizen and the state.

From a logical point of view, but also a criminal process, it is inadmissible that in the absence of the crime the criminal prosecution should be started, and in the absence of it, under the present conditions, neither the measures discussed can be carried out. On the other hand, after committing the crime, the carrying out of special investigative measures does not have much meaning in terms of ending it, because you cannot prevent what has already happened.

It is precisely in these conditions that it appears a very dangerous practice for the rule of law and the security of the citizen, when the criminal prosecution is started not on the basis of the crime committed but on the basis of preparatory actions, not yet subject to criminal punishment [8]. This is a real abuse against the citizen who did not break the criminal law. Therefore, this practice opens wide the gates for a whole series of “probationary means” performed in secret and of the procedural measures of constraint, including the preventive arrest, which will also be applied abusively (art. 175) [4].

Another side of the problem relates to the lack of integrity and morality of those who committed abuses, and through the actions that ruined the citizen’s confidence in the professionalism, social value and good intentions of the investigation services. What good is it about changing the law, because those who are unmorally do not even care about the law? The more special investigations were restricted, the more secure the criminal world felt and the lower the security level of the citizen and the state in general.

A weakened police, a weakened security service or other competent authority to

siguranță s-a simțit lumea criminală și tot cu atât s-a redus nivelul de securitate al cetățeanului și al statului în general.

O poliție slăbită, un serviciu de securitate slăbit sau altă autoritate competentă să desfășoare investigații speciale slăbită convine în primul rând lumii criminale și nicidecum cetățeanului. Pentru noi, cel puțin, este foarte complicat să înțelegem cum în actualele condiții Serviciul de Informații și Securitate (SIS), fără să încalce legea, reușește să *colecteze informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului*, dat fiind faptul că astfel de informații sunt prețioase și necesită să fie obținute până la comiterea infracțiunii și respectiv până la pornirea urmăririi penale.

Apropo de SIS, cunoaștem și împărtășim greutățile cu care se confruntă acest Serviciu, suntem la curent cu inițiativele legislative de soluționare a problemelor prin aprobarea „mandatului de securitate”, și anume în acest context vrem să spunem că experții de la Veneția nu sunt împotriva admiterii investigațiilor speciale, inclusiv a interceptărilor, în afara procedurilor penale, îngrijorarea lor fiind, așa cum am menționat mai sus, față de integritatea, onestitatea și lipsa de moralitate a unor angajați ai serviciilor speciale de investigații, precum și față de seriozitatea, severitatea și, iarăși, lipsa de moralitate a celor care exercită controlul acestui gen de activitate [1].

Rolul de bază al activității speciale de investigații a fost și trebuie să rămână vegherea și curmarea în timp oportun a amenințărilor la adresa securității cetățeanului și nu strângerea post-factum a probelor contra celor care au comis infracțiuni. Activitatea specială de investigații dintotdeauna a avut menirea să curme pericolele ce amenință securitatea cetățeanului și dacă este cazul să asigure cu informații urmărirea penală, pentru ca ofițerul de urmărire penală, la rândul său, să-și formeze strategia de acumulare a probelor. La baza activității speciale de investigații stă principiul operativității acumulării

carry out special weakened investigations is first and foremost for the criminal world and not for the citizen at all. For us, at least, it is very difficult to understand how, under the current conditions, the Information and Security Service (ISS), without breaking the law, manages to collect information about possible events and / or actions that could endanger the security of the state, given being that such information is valuable and needs to be obtained until the crime is committed and the criminal prosecution is started.

About ISS, we know and share the difficulties that this Service faces, we are aware of the legislative initiatives for solving problems by approving the “security mandate”, namely in this context we want to say that the experts from Venice are not against the admission special investigations, including interceptions, outside the criminal proceedings, their concern being, as I mentioned above, regarding the integrity, honesty and lack of morality of some employees of the special investigation services, as well as, seriously, severity, and again, the lack of morality of those who exercise control of this kind of activity [1].

The basic role of the special investigation activity was and must remain the vigilance and timely closure of threats to the security of the citizen and not post-factum collection of evidence against those who committed crimes. The special investigation activity has always had the purpose of curbing the dangers that threaten the security of the citizen and if necessary to provide criminal investigation with information, so that the criminal investigation officer, in his turn, to form his strategy of accumulation of evidence.

At the basis of the special investigation activity is the principle of the operative accumulation of information, and at the base of the criminal investigation is the principle of the truthfulness of the information so that no innocent person can be accused unfairly. Because of the principles, we also draw at-

informațiilor, iar la baza urmăririi penale se află principiul veridicității informațiilor, astfel ca nici o persoană nevinovată să nu poată fi acuzată pe nedrept. Fiindcă a venit vorba de principii, atragem atenția și asupra principiului *ofensivității* care după reformă a devenit al *inofensivității*. Adică, până la reformă ofițerii de investigații trebuiau să ducă un mod de lucru activ, mai bine zis ofensiv, iar după reformă ei trebuie să lucreze pasiv, să stea cuminți în apărare, aceasta însemnând, că ofițerii nu mai trebuie să-i caute activ pe infractori, dar să-i caute pasiv, să aștepte ca criminalii să vină la ei și să spună: „Șeful, am comis o crimă, mă căutați?”

Din cele relatate se poate spune că ideea transformării activității speciale de investigații dintr-o activitate proactivă în una reactivă (probatorie) a apărut, pe lângă alte chestiuni, din necesitatea slăbirii capacității serviciilor de investigații care, la rândul lor, creau mare deranj activităților latente ale lumii criminale.

În calitate de soluție a problemei abordate venim din nou cu propunerea reanimării serviciilor speciale de investigații cu dreptul de realizare a tuturor măsurilor speciale de investigații necondiționat de faza urmăririi penale [13], astfel ca securitatea cetățeanului să sporească și să revină în spațiul constituțional [3].

Desigur că nu poate fi vorba despre aplicarea nelimitată a măsurilor speciale de investigații. Dar dacă se știe despre pregătirea unei infracțiuni, această informație trebuie mai întâi verificată, iar pentru aceasta sunt necesare măsuri speciale de investigații eficiente. Și poate că nu este atât de important caracterul prejudiciabil al infracțiunii care se pregătește, pentru că, de multe ori, acesta sporește în momentul comiterii faptei. Accentul ar trebui să fie pus în primul rând pe caracterul periculos al persoanei suspectate, de ex.: persoana are antecedente penale, duce un mod de viață parazitar, se caracterizează negativ în societate, se află la evidență ca o persoană agresivă și scandaloasă etc. Nu

attention to the principle of offensive which, after the reform, has become harmless. That is, until the reform, the investigating officers had to carry out an active, rather offensive, way of working, and after the reform they had to work passively, to stand guard in defense, which means that the officers no longer had to actively seek them, but to look passively for them, to wait for the criminals to come to them and say, “Boss, I have committed a crime, are you looking for me?”

From the related ones it can be said that the idea of transforming the special investigation activity from a proactive activity into a reactive one (probationary) arose, besides other issues, from the necessity of weakening the capacity of the investigation services that, in their turn, created great disturbance of the latent activities of the criminal world.

As a solution to the problem addressed, we come again with the proposal to resuscitate the special investigation services with the right to carry out all the special investigation measures unconditionally during the criminal prosecution phase [13] so that the security of the citizen will increase and return to the constitutional area [3].

Of course, it cannot be about the unlimited application of special investigative measures. But if it is known about the preparation of a crime this information must first be verified, and for this purpose special measures of effective investigations are needed. And it may not be so important the prejudicial nature of the crime being prepared, because, often, it increases when the crime is committed. Emphasis should be placed first on the dangerous character of the suspect, for example: the person has a criminal record, leads a parasitic way of life, is negatively characterized in society, is on record as an aggressive and scandalous person, etc.

We also see nothing wrong with establishing the place of the missing person without trace (especially the missing minors) with the help of the GPS global positioning system, this may sometimes be the

vedem nimic rău nici în faptul stabilirii locului persoanei dispărute fără urmă (în special a minorilor dispăruți) cu ajutorul sistemului de poziționare globală prin GPS, aceasta uneori s-ar putea să fie unica șansă de a o salva. Găsim justificată și interceptarea convorbirilor persoanei condamnate dar care se sustrage de la executarea pedepsei, anume pentru identificarea locului unde se ascunde și reținerea acesteia. Toate aceste acțiuni absolut utile pentru societate nu pot fi realizate dacă respectăm cu strictețe legislația actuală. Cui servește o astfel de legislație? Cu siguranță, nu cetățeanului.

Totodată, ținem să amintim că trebuie înăsprit controlul activității speciale de investigații atât la nivel departamental, cât și la nivel de procuratură, al celui judecătoresc și parlamentar. Considerăm că este cazul să sporească și pedepsele în privința celor care încalcă legea în domeniul investigațiilor speciale. Nu în ultimul rând, se impune și o purificare în rândurile angajaților serviciilor speciale de investigații sub aspectul moralității și responsabilității.

O altă problemă extrem de importantă ține de definirea conceptului activității speciale de investigații. Menționăm că acest subiect l-am abordat în detaliu, împreună cu alți colegi, într-un articol separat publicat recent în revista „Legea și viața” [10]. Aici vrem doar să amintim că această problemă derivă din incoerența celor două definiții legale privind activitatea specială de investigații expuse în art.132¹ al CPP al RM și art.1 al Legii RM nr.59, pe de o parte, activitatea specială de investigații fiind o *totalitate de acțiuni de urmărire penală* ..., iar pe de altă parte, o *procedură cu caracter secret și/sau public*...

Subliniem, în mod special, importanța acestei probleme, dat fiind faptul că definiția activității speciale de investigații este piatra de temelie în baza căreia este clădit întreg sistemul de reglementări juridice în domeniul vizat. Neclaritatea noțiunii de activitate specială de investigații sau înțelegerea neunitară a acesteia produce un impact negativ asupra

only chance to save it. We also find justified the interception of the calls of the convicted person but who is avoiding the execution of the punishment, namely for identifying the place where he is hiding and his detention. All these actions absolutely useful for the society cannot be carried out if we strictly respect the current legislation. Who does such legislation serve? It will certainly not serve the citizen

At the same time, we would like to remind you that the control of the special investigation activity must be tightened both at the departmental level and at the level of the prosecutor's office, the judicial and parliamentary ones. We consider it necessary to increase the penalties for those who break the law in the field of special investigations. Last but not least, purification is required among the employees of the special investigation services in terms of morality and responsibility.

Another extremely important issue concerns the definition of the concept of the special investigation activity. We mention that we addressed this topic in detail, together with other colleagues, in a separate article recently published in the journal Law and Life [10]. Here we just want to remember that this problem derives from the incoherence of the two legal definitions regarding the special investigation activity, on the one hand, the special investigation activity being a totality of criminal prosecution actions ..., and on the other a secret procedure...

In particular, we emphasize the importance of this problem, because the definition of the special investigation activity is the cornerstone on which the entire legal regulation system in the field concerned is built. The lack of clarity of the notion of the special investigation activity or its non-unitary understanding produces a negative impact on the whole system of legal regulations in this field of activity, leads to dissensions at the level of concrete regulations and to the non-unitary application of the law. Namely, the definition

întregului sistem de reglementări juridice în acest domeniu de activitate conduce la disensiuni la nivelul reglementărilor concrete și la aplicarea neunitară a legii. Anume definirea activității speciale de investigații ca fiind o *totalitate de acțiuni de urmărire penală* ... a și servit drept motiv pentru schimbarea conceptului acestei activități din informativă în una probatoare.

Problema cercetată se complică și mai mult având în vedere că nici la nivel doctrinar nu s-a conturat o definiție unanim acceptată, fapt confirmat chiar și de unii cercetători de valoare [32].

În urma cercetărilor și analizelor efectuate am formulat propria definiție a conceptului activității speciale de investigații pe care o și propunem cu titlu de *lege ferenda* (vezi concluzia de la sfârșitul acestei lucrări).

O altă **problemă**, de asemenea, cu caracter fundamental și extrem de importantă, este legată de definirea măsurilor speciale de investigații. Inconsecvența reglementărilor juridice referitoare la măsurile speciale de investigații a fost și rămâne în continuare motivul principal al polemicilor privind noțiunea, conținutul și statutul juridic al acestora. Referindu-se la aceleași instrumente juridice de obținere a informațiilor, legiuitorul le numește uneori *acțiuni de urmărire penală* (art.132¹ alin.(1) CPP al RM), alteori *măsuri speciale de investigații* (art.132¹ alin.(2) CPP al RM).

Deci, fără a face o diferență între aceste două noțiuni, legiuitorul nu a văzut nici necesitatea definirii lor oficiale.

Conform ultimelor proiecte de modificare a legislației în domeniul investigațiilor speciale, se propune schimbarea expresiei *măsuri speciale de investigații* cu cea de *metode speciale de investigații*, fără definirea legală a acesteia, argumentându-se că termenul „metodă” este suficient de clar și nu necesită interpretare [21].

Poate că pentru autorii respectivului proiect de lege lucrurile sunt clare, însă pentru noi și cu siguranță pentru practicieni

of the special investigation activity as a totality of criminal prosecution actions ... served as a reason for changing the concept of this activity from an informative one to a probatory one.

The researched problem is further complicated by the fact that, at doctrinal level, a unanimously accepted definition has not been outlined, a fact confirmed even by some valuable researchers [32].

Following the researches and analyzes we have formulated our own definition of the concept of the special activity of investigations that we propose as a law *ferenda* (see the conclusion at the end of this paper).

Another problem, also of fundamental and extremely important character, is related to the definition of special investigation measures. The inconsistency of the legal regulations regarding the special investigative measures was and remains the main reason for the controversies regarding their notion, content and legal status. Referring to the same legal instruments for obtaining information, the legislator sometimes calls them criminal prosecution actions (art. 132¹ paragraph (1) Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova), sometimes special measures of investigations (art. 132¹ paragraph (2) Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova).

So, making no difference between these two notions, the legislator did not even see the need for their official definition.

According to the latest projects to amend the legislation in the field of special investigations, it is proposed to change the expression special measures of investigations with that of special methods of investigations, without its legal definition, arguing that the term method is sufficiently clear and does not require interpretation [21].

Perhaps for the authors of this bill, things are clear, but for us and certainly for practitioners, this means nothing more than a pun and avoiding the answer to the questions: What is the status and legal nature of

aceasta înseamnă nu altceva decât un joc de cuvinte și evitarea răspunsului la întrebările: Care este statutul și natura juridică a *măsurilor* sau a *metodelor* speciale de investigații? Care este raportul dintre aceste metode și acțiunile de urmărire penală? Care este valoarea juridică a rezultatelor obținute prin așa-numitele metode? Dacă metoda este secretă, atunci rezultatele obținute sunt secrete sau publice? Cum se corelează toate aceste inovații cu Legea cu privire la secretul de stat în care se spune expres că ...*metodele, mijloacele și rezultatele activităților operative de investigații constituie secret de stat* [17]. Dacă metodele (măsurile) speciale de investigații prevăzute în CPP au același statut juridic ca și acțiunile de urmărire penală, atunci în procesul-verbal ar trebui descrisă procedura lor de realizare, ceea ce deja constituie secret de stat (a nu se confunda procedura de realizare a măsurilor cu procedura de autorizare a lor).

Prin urmare, apare întrebarea, cum poate fi verificată respectarea legalității acumulării probelor prin metode speciale de investigații de către partea apărării dacă metodologia și tactica realizării acestora rămâne sub protecția legii privind secretul de stat? Totodată, devine incertă și valoarea principiului egalității armelor în procesul penal.

Abordând problema în cauză, profesorul român Viorel Pașca concluzionează că principiul egalității armelor în cazul urmăririi penale pe baza metodelor speciale de supraveghere sau cercetare este mai degrabă o mimare decât o realitate [24].

Tendența unor reformatori de combinare artificială într-un tot unitar a celor două tipuri de activități (urmărirea penală și investigațiile speciale) diferite atât după formă, cât și după esență este inacceptabilă, deoarece, după cum menționează profesorul A. Ghinzburg, în cele din urmă duce la haos și la distrugerea proceselor acestor activități de stat și a bazelor lor legislative. Introducerea măsurilor speciale de investigații în procesul penal și recunoașterea rezultatelor acestora

the measures or whether special investigative methods? What is the correlation between these methods and the prosecution actions? What is the legal value of the results obtained by the so-called methods? If the method is secret then are the results obtained secret or public? How do all these innovations correlate with the Law on state secrecy in which it is expressly stated that... the methods, means and results of operative investigations are state secrets [17]. If the special investigation methods (measures) provided for in the CCP have the same legal status as the criminal prosecution actions then in the minutes should be described their procedure of execution, the one that already constitutes state secret (not to confuse the procedure for carrying out the measures with their authorization procedure).

Therefore, the question arises, how can the compliance of the legality of the accumulation of evidence be verified by special methods of investigation by the defense side if, the methodology of their accomplishment remains under the protection of the state secret law. At the same time, the value of the principle of equality of arms in the criminal process becomes uncertain.

Addressing the problem in question, the Romanian professor Viorel Pasca concludes that the principle of equality of arms in the case of criminal prosecution based on special methods of supervision or research is rather mimicry than a reality [24].

The tendency of reformers of artificial combination into a whole unit of the two types of activities (criminal prosecution and special investigations) different in both form and essence is unacceptable, because, as Professor A. Ghinzburg finally mentions, chaos and the destruction of the processes of these state activities and their legislative bases. The introduction of special investigative measures in the criminal process and the recognition of their results directly (without verification) as evidence, throws the criminal process back in a period of closure not very

direct (fără verificare) ca probe aruncă înapoi procesul penal într-o perioadă de inchiziție nu foarte îndepărtată [27]. Această convingere este împărtășită și de alți renumiți criminaliști [31].

O **problemă** nu mai puțin importantă ține de protecția juridică a agenților sub acoperire. În două articole anterioare am analizat detaliat acest subiect și am înaintat propunerile corespunzătoare [7; 9]. Din păcate, nu s-a schimbat nimic, probabil mesajul a rămas neuzit sau necitit de factorii de decizie. Totuși păstrez speranța că măcar de această dată soarta propunerilor va fi cu totul alta. În continuare nu vom repeta din nou textele deja publicate. Insist doar asupra a trei teze mai importante ale acestui subiect.

În primul rând, atragem atenția asupra importanței instituției investigatorului sub acoperire pentru combaterea criminalității și riscului la care se supune agentul infiltrat într-o grupare criminală. Este de la sine înțeles că astăzi, ca niciodată, grupările criminale acționează cu mai mult profesionalism și cu mai multă vigilență, iar pentru deconspirarea membrilor și a planurilor lor diabolice este nevoie de infiltrarea în rândurile acestora a agentului acoperit. Pentru ca acesta să intre în posesia informațiilor necesare trebuie să câștige mai întâi încrederea căpeteniilor grupărilor respective, iar pentru aceasta agentul va fi pus la diferite încercări periculoase care uneori vor trece linia de demarcație a ilegalității penale. Respectiv se impune, în mod firesc, necesitatea protejării sub aspect juridic a agentului împotriva răspunderii penale pentru săvârșirea sau participarea la săvârșirea anumitor categorii de fapte. Desigur că se impune și o anumită limită până unde se poate merge și ce categorii de fapte ar putea fi admise.

Anume aici intervine cel de al doilea aspect al problemei, și anume cum formulăm acea prevedere juridică astfel încât să fie un scut de protecție viabil și clar. Legea nr.50 din 2012 cu privire la combaterea criminalității organizate cunoaște o astfel de preve-

far away [27]. This conviction is shared by other famous criminals [31].

A no less important issue concerns the legal protection of undercover agents. In two previous articles I analyzed this topic in detail and submitted the corresponding proposals [7; 9]. Unfortunately, nothing changed; the message was probably unheard or unread by the decision makers. However, I hope that at least this time the fate of the proposals will be completely different. Next we will not repeat the texts already published. I only insist on three major theses of this subject.

First of all, we draw attention to the importance of the undercover investigator's institution in combating crime and the risk that the agent infiltrates in a criminal group. It goes without saying that today, as never before, criminal groups act with more professionalism and more vigilance, and in order to discredit members and their diabolical plans, it is necessary to infiltrate the covered agent into their ranks. In order for him to get in possession of the necessary information, he must first gain the trust of the captains of the respective groups, and for this the agent will be put to various dangerous trials that will sometimes cross the line of criminal illegality. In this respect, it is naturally necessary to protect the agent from a legal point of view from the criminal liability for committing or co-participating in the commission of certain categories of facts. Of course, there is a certain limit to how far you can go and what categories of facts can be admitted.

This is where the second aspect of the problem comes into play, namely how we formulate that legal provision so that it is a viable and clear protection shield. Law No. 50 from 2012 on combating organized crime knows such a provision - the controlled crime, but its wording is, to say the simplest, unsuccessful and contradicts the criminal theory on crime.

According to art.14 of the law indi-

dere – *infracțiunea controlată*, însă redacția acesteia este, să zicem mai simplu, nereușită și vine în contradicție cu teoria penală despre infracțiune.

Conform art.14 al legii indicate, „*Infracțiunea controlată reprezintă comiterea de către persoana încadrată controlat în grupul sau organizația criminală a unei fapte ce prezintă doar semne obiective ale unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, în mod controlat și dirijat de autoritatea prevăzută la art. 6 alin. (1), în scopul curmării sau descoperirii infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave*”.

Studentii de la facultățile de drept cunosc, începând cu anul doi, că fapta care nu întrunește măcar unul din semnele obiective sau subiective ale infracțiunii nu poate fi considerată infracțiune. În cazul textului de mai sus, se vorbește despre infracțiunea care întrunește doar semnele obiective ale unei infracțiuni, ceea ce înseamnă că îi lipsesc semnele subiective, însă deja aceasta nu mai este infracțiune, adică nu este pasibilă de pedeapsă și prin urmare dispăre necesitatea unei astfel de prevederi juridice.

Aceiași studenți cunosc și faptul că orice infracțiune este în același timp o faptă ilegală, respectiv este absurd să discutăm despre infracțiuni legale, ori prin *infracțiunea controlată* se încearcă acreditarea ideii infracțiunilor legale. Cu o astfel de teorie în mod sigur vom făuri „statul de drept” sau mai degrabă devii bolnav de schizofrenie, deoarece se despică creierul în două, nu alta: infracțiuni legale și ilegale. Și unde mai pui că aceste prevederi au fost adoptate în cadrul reformei juridice din 2012. Iată așa ne-au fericit pe toți, asigurându-ne contra lumii criminale, crimei organizate și eventualelor abuzuri privind aplicarea măsurilor speciale de investigații.

În fine, să admitem că dorința de a lupta cu criminalitatea organizată a fost, a existat și chiar s-a dorit protejarea agentului infiltrat. Anume aici intervine al treilea aspect al problemei abordate, și anume lipsa meca-

cated “The controlled crime represents the commission by the person controlled in the criminal group or organization of a fact that presents only objective signs of a slight or less serious crime, in a controlled way and directed by the authority provided in art. 6 paragraph (1), for the purpose of curbing or detecting serious offenses, particularly serious and exceptionally serious”.

Students from law schools know from the second year that the fact that does not meet at least one of the objective or subjective signs of the crime cannot be considered a crime. In the case of the above text, we talk about the crime that only includes the objective signs of an offense, which means that the subjective signs are missing, but already this is no longer an offense, that is to say, it is not punishable and therefore the need for such an offense disappears of legal provisions.

The same students also know that any crime is at the same time an illegal act, respectively it is absurd to talk about legal offenses, or through controlled crime it is tried to accredit the idea of legal offenses. With such a theory we will surely make the “rule of law” or rather become ill with schizophrenia, because the brain splits into two not another: legal and illegal crimes. And where else do you say that these provisions were adopted in the framework of the legal reform of 2012. This is how we were all happy, assuring us against the criminal world, organized crime and any abuses regarding the application of special investigative measures.

Finally, let’s admit that the desire to fight organized crime was, existed and even wanted to protect the infiltrating agent. This is where the third aspect of the problem is addressed, namely the lack of the mechanism for implementing such a legal provision. From the text of the law on the controlled crime it is not clear its legal nature and its place in the system of circumstances that exclude the crime or eliminates the

nismului de punere în aplicare a unei astfel de prevederi juridice. Din textul legii cu privire la *infracțiunea controlată* nu este clară natura ei juridică și locul acesteia în sistemul circumstanțelor care exclud infracțiunea sau înlătură răspunderea penală. Codul de procedură penală nu cunoaște o circumstanță ca *infracțiunea controlată* și atunci care este temeiul neînceperii urmăririi penale sau încetării acesteia? Nici legea penală nu admite ca o altă lege să prevadă faptele care constituie sau nu infracțiuni (art.1 al CP). Respectiv dacă există dorință legislativă ca o anumită faptă să fie incriminată sau dezincriminată atunci o atare prevedere trebuie să se regăsească în Codul penal.

Anterior am propus ca o prevedere juridică în acest sens să fie expusă alături de circumstanțele numite generic „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei”. Drept model de inspirație a servit legea penală a Ucrainei, R. Kazahstan și R. Belarus (propunerea de lege ferenda în acest sens o găsiți mai jos).

Concluzii. Activității speciale de investigație îi revine un rol deosebit de important în protejarea valorilor fundamentale ale cetățeanului și asigurarea securității statului de drept. Nivelul securității cetățeanului și statului este direct proporțional cu nivelul de valorificare al potențialului activității speciale de investigații. Implicarea politicului în bunul mers al activității speciale de investigații a știrbit grav din imaginea și credibilitatea funcționarilor acestui domeniu de activitate. Lupta dintre oponenții politici a condus la restricționarea exagerată a potențialului activității speciale de investigații, lovind grav nu în cei care au comis și mai comit abuzuri, dar în cei care au respectat și respectă în continuare legea.

Nu sunt necesare reforme majore pentru schimbarea situației, cu înțelepciune se pot face lucruri grandioase. Apelăm la conștiința celor care se ascund în spatele drepțurilor omului, susținând restricționarea activității speciale de investigații în limitele

criminal liability. The Criminal Procedure Code does not know such a circumstance as the controlled crime and when that is the reason for the non-commencement of the criminal prosecution or its termination. Nor does the criminal law admit that another law provides for the facts that constitute or not crimes (art.1 of the CC). Respectively if there is a legislative desire for certain act to be incriminated or decriminalized then such a provision should be found in the Criminal Code.

Earlier I proposed that a legal provision in this regard be set out alongside the circumstances called generically “Cases that remove the criminal character of the act”. As a model of inspiration, the criminal law of Ukraine, R. Kazakhstan and R. Belarus served (the draft law in this respect can be found below).

In conclusion. The special investigation activity has a very important role in protecting the fundamental values of the citizen and ensuring the security of the rule of law. The security level of the citizen and the state is directly proportional to the level of exploitation of the potential of the special investigation activity. The involvement of the politician in the proper approach of the special investigation activity severely damaged the image and the credibility of the officials of this field of activity. The fight between political opponents has led to an exaggerated restriction of the potential of the special investigation activity, severely striking, not in those who have committed and abuses, but in those who have continued and abide by the law.

No major reforms are necessary to change the situation; wisely great things can be done. We appeal to the conscience of those who hide behind human rights, supporting the restriction of special investigative activity within the limits of criminal prosecution. This restriction agrees and contributes to the development of the criminal environment. Those who have abused and are still abusing special investigations

urmării penale. Această restricționare conține și contribuie la dezvoltarea mediului criminal. Cei care au abuzat și mai abuzează de investigațiile speciale nu țin cont de buchea legii. Cu ei trebuie dusă lupta, ei necesită să fie eliminați din sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept. Legea nr.59 trebuie să permită ofițerilor de investigații onești să activeze *proactiv* și nu doar *reactiv* contra criminalității.

În acest context, **propunem** reinvestirea serviciilor speciale de investigații cu dreptul de realizare a tuturor măsurilor speciale de investigații necondiționat de faza urmării penale, înăsprind, totodată, controlul asupra celor care încalcă legea.

În același timp, propunem ca următoarele noțiuni să fie considerate în următorul proiect de îmbunătățire a legii vizate:

– **Activitatea specială de investigații** este un gen legal și complex de acte fizice și intelectuale ale organelor specializate de stat orientate spre obținerea operativă și prioritar în mod ascuns a informațiilor corespunzătoare în vederea realizării anumitor sarcini concrete prevăzute de lege.

– **Măsurile speciale de investigații** sunt acțiuni strict reglementate de legislație, aplicate autorizat și confidențial de către autoritățile competente în cadrul sau în afara procesului penal, în scopul culegerii de informații necesare pentru realizarea sarcinilor activității speciale de investigații.

Alte propuneri de lege ferenda: excluderea art. 14 din Legea RM nr.50 din 22.03.2012 cu privire la prevenirea și combaterea criminalității organizate și completarea Codului penal al Republicii Moldova cu următorul conținut:

„Articolul 40² Cauzarea prejudiciului în cadrul misiunii speciale

1) Nu constituie infracțiune prejudicierea inevitabilă a valorilor ocrotite de prezenta Lege de către persoana ce a acționat în limitele conspirativității în vederea realizării misiunii speciale a organului care exercită activitate specială de investigații urmărind scopul cur-

do not consider the law. They must fight with them; they need to be eliminated from the system of law enforcement bodies. Law No.59 should allow honest investigation officers to proactively and not reactively react to crime.

In this context we **propose** the reinvestment of the special investigation services with the right to carry out all the special investigation measures unconditionally during the criminal prosecution phase, while at the same time tightening the control over those who break the law.

At the same time, we propose to consider the following notions in the following project to improve the law:

• **The special investigation activity** is a legal and complex genre of physical and intellectual acts of the specialized state bodies oriented towards obtaining operative and secretly prioritizing the appropriate information in order to perform certain concrete tasks provided by the law.

• **Special investigative measures** are actions strictly regulated by the law, applied authorized and confidential by the competent authorities within or outside the criminal process, in order to gather information necessary for carrying out the tasks of the special investigation activity.

Other proposals of the law referenda: exclusion of art. 14 of the Law of the Republic of Moldova No. 50 from 22.03.2012 on the prevention and combating of organized crime and the completion of the Criminal Code of the Republic of Moldova with the following content:

“Article 40² causing damage in the special mission

1) It is not criminal offense the inevitable prejudice of the values protected by this Law by the person who has acted within the limits of the conspiracy in order to accomplish the special mission of the body that carries out special activity of investigations pursuing the purpose of curbing, investigating and discovering the criminal activity of the respective formation.

mării, cercetării și descoperirii activității infracționale a respectivei formațiuni.

2) Prevederile alineatului unu al prezentului articol nu se aplică persoanelor care au comis fapte prejudiciabile îndreptate împotriva vieții și sănătății persoanei, producerii unei calamități ecologice precum și altor consecințe grave”.

2) *The provisions of paragraph one of this article shall not apply to persons who have committed harmful acts directed against the life and health of the person, the production of an ecological disaster and other serious consequences”.*

Referințe bibliografice:

1. Aviz comun al Comisiei de la Veneția nr. 878/2017 din 14 martie 2017 pe marginea proiectului de lege al RM nr. 281 pentru modificarea și completarea legislației moldovenești cu privire la așa-numitul mandat de securitate// <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=rfvjEsLD1Ac%3D&tabid=90&language=ro-RO> (vizitat la 25.05.2019)
2. Cauza Iordachi și alții contra Moldovei din 10.02.2009.
3. Cauza Ludi c. Elveției (15 iunie 1992, nr. 12433/86, Par. 38-39) // <https://jurisprudencedo.com/LUDI-c.-ELVETIEI-Punerea-sub-ascultare-dublata-de-interventia-unui-agent-infiltrat-in-cantonul-Berna.html> (vizitat la 25.05.2019)
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003.
5. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002.
6. DEX [on-line].
7. Glavan B. Aspecte teoretice privind noile tehnici speciale de combatere a criminalității organizate // Conferința științifico-practică internațională „Criminalitatea în spațiul UE și al CSI: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere”, 12-13 iunie 2012, Chișinău. p. 97-100.
8. Glavan B. Locul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunilor în sistemul normelor penale ale Republicii Moldova // Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău. 2008. p. 93-96.
9. Glavan B. Protecția juridică a agenților ce au încălcat prevederile Legii penale în procesul realizării măsurilor investigativ-operative. Conferința științifico-practică internațională: Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și a altor organe de drept. 26-27 octombrie 2010. Chișinău. p. 73-75.
10. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh. Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale. // Legea și viața, 2019, nr.3, p. 48-53.
11. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh. Conceptul măsurilor speciale de investigații (Acest studiu îl puteți găsi în prezenta culegere de lucrări științifice).
12. Glavan B., Rolul activității speciale de investigație în combaterea criminalității juvenile în Republica Moldova // Conferința internațională „Ordinea publică în Europa, între tradiție și contemporaneitate”, ediția a VI-a, Ed. Mega, 2015, Cluj-Napoca. p. 120-124.
13. Glavan B., Rolul ofițerului de investigație în combaterea criminalității politice în RM. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 06 ianuarie 2015 „Criminalitatea politică: reflecții istorico-juridice, manifestări, consecințe”, Chișinău - 2015. p. 276-281.
14. Hotărârea Curții Supreme de Justiție nr.4s-10/13 din 30 septembrie 2013.
15. JUDGES OF THE COURT SINCE 1959 // <https://www.echr.coe.int/Documents/>

- List_judges_since_1959_BIL.pdf (vizitat la 25.05.2019)
16. Legea RM nr.45 din 12.04.1994 cu privire la activitatea operativă de investigație.
 17. Legea RM nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat.
 18. Legea RM nr.50 din 22.03.2012 cu privire la prevenirea și combaterea criminalității organizate.
 19. Legea RM nr.59 din 29.03.2012 cu privire la activitatea specială de investigație.
 20. Maior G.C., Un război al minții, Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI, Ed. RAO, București, 2011, p. 10.
 21. NOTA INFORMATIVĂ la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative p.8 // http://www.particip.gov.md/public/documente/131/anexe/ro_4387_NFPL010817.pdf (vizitat la 25.05.2019).
 22. Ordinul ministrului Justiției nr. 288, la data de 3 iulie 2015 cu privire la formarea grupului de lucru interdepartamental pentru elaborarea propunerilor de modificare și completare a actelor legislative ce vizează activitatea specială de investigații.
 23. Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei; Protocolul al doilea al Convenției europene de asistență juridică în materie penală nr. 1959 din 20.04.1959.
 24. Viorel Pașca, Principiul egalității armelor în procesul penal român – o realitate sau o ficțiune? Revista Universul Juridic. nr. 8, august 2016, p. 4-20.
 25. Астафьев Ю. В. Оперативно-розыскные элементы уголовного процесса. Вестник ВГУ. Серия: Право. 2017 № 2. С. 232-242.
 26. Брылев В.И., Кулькова Е.В. Соотношение оперативно-розыскной деятельности со смежными видами деятельности. Журнал: Известия тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. 2012. № 1-2. С. 12-19.;
 27. Гинзбург А. О так называемых «негласных следственных действиях». // <https://www.zakon.kz/4568011-o-tak-nazyvaemykh-neglasnykh.html> (vizitat la 02.06.2019).
 28. Закон РФ об оперативно-розыскной деятельности от 12.08.1995 N 144-ФЗ (ст.6).
 29. Закон Украины об оперативно-розыскной деятельности от 18.02.1992 № 2135-XII (ст.8)
 30. Уголовный процессуальный кодекс Украины (УПКУ, УПК) от 13.04.2012 № 4651-VI (ст.246).
 31. Шейфер С.А. Следственные действия – правомерны ли новые трактовки? // Lex Russica. 2015. № 10. С. 115-127.;
 32. Шумилов, Д.Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности: учебник для вузов / А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008. с.9.

Despre autor

Boris GLAVAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitate specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: gba74@rambler.ru
tel.: 079402916*

About author

Boris GLAVAN,

*PhD, associate professor,
Department „Special investigations
activity and anti-corruption”,
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: gba74@rambler.ru
Phone: 079402916*

CZU 343.77

DOI 10.5281/zenodo.3871467

PARTICULARITĂȚILE EVALUĂRII PREJUDIICIULUI CAUZAT PRIN PRACTICAREA VÂNATULUI ILICIT

Eugenia GUGULAN,

*doctor în drept, lector universitar,
Catedra „Drept privat” a Facultății Drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Tatiana KURILO,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Drept și proces civil”,
Universitatea de Stat a Afacerilor Interne
din Lvov, Ucraina*

THE PARTICULARITIES OF THE ASSESSMENT OF THE DAMAGE CAUSED BY THE PRACTICE OF THE ILLEGAL HUNT

Eugenia GUGULAN,

*PhD, Lecture, Department “Private Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA*

Tetyana KURILO,

*PhD,
Associate Professor of the Department
of Civil Law and Process, Lviv State University
of Internal Affairs, Ukraine*

Vânătoarea, înțelesă ca act final al activității liber consimțite de gestionare durabilă a faunei cinegetice, s-a desfășurat în ultimul secol și va trebui să se desfășoare în continuare, într-un cadru juridic echitabil reglementat, prin norme scrise și reguli nescrise de comportament vânătorec responsabil și civilizată. Un aspect extrem de important în procesul exercitării dreptului la reparare a prejudiciului cauzat regnului animal prin activitatea de vânat ilicit îl constituie cel al evaluării cuantumului pagubei care reprezintă întinderea reparației ce urmează a fi acordate.

Pe lângă complexitatea evaluării prejudiciului ecologic adus oricăror categorii de resurse, particularitățile prejudiciului adus speciilor faunistice de interes cinegetic constau în imposibilitatea restabilirii în natură a componentelor nimicite care în materie de evaluare determină necesitatea considerării și altor parametri, costuri necesare refacerii fondului cinegetic.

Ca consecință, autorii realizează un studiu minuțios în ceea ce privește particularitățile și problemele ce țin de evaluarea prejudiciului cauzat prin practicarea vânătoarei ilicite.

Cuvinte cheie: *evaluare, prejudiciu ecologic, faună cinegetică, vânătoare ilicită.*

Hunting being understood as the final act of business coerced sustainable management of wildlife hunting took place in the last century, and will be carried out further in a balanced legal framework regulated by written rules and unwritten rules of behaviour hunter responsible and civilized. A key issue in exercising their right to compensation for damage caused by the animal kingdom is the illegal hunting activities that damage assessment amount representing extent of the damages to be awarded.

Besides the complexity of assessing the environmental damages caused to any category of resources, the specific injury caused to fauna species of hunting is the impossibility of restoring nature destroyed components which make it necessary for the assessment and consideration of other parameters, costs for rebuilding hunting.

As a consequence, the authors made a thorough study on the characteristics and problems related to the assessment of damages caused by illegal hunting practice.

Keywords: *evaluation, environmental damage, wildlife hunting, illegal hunting.*

Introducere. Un aspect extrem de important în procesul exercitării dreptului la reparare a prejudiciului cauzat regnului animal prin activitatea de vânat ilicit îl constituie cel al evaluării mărimii pagubei care reprezintă întinderea reparației ce urmează a

Introduction. An extremely significant aspect in the process of exercising the right to fix the damage caused to the animal kingdom by the illicit hunting activity is that of assessing the size of the damage that represents the extent of the reparation that is to

fi acordate. Pe lângă complexitatea evaluării prejudiciului ecologic adus oricăror categorii de resurse, particularitățile prejudiciilor aduse speciilor faunistice de interes cinegetic constau în imposibilitatea restabilirii în natură a componentelor nimicite care în materie de evaluare determină necesitatea considerării și altor parametri, costuri necesare refacerii fondului cinegetic.

Pe lângă aceste constatări, considerăm necesar să consultăm opiniile expuse în literatura de specialitate în ce privește complexitatea, cauzele și condițiile, precum și particularitățile evaluării prejudiciului ecologic în general pentru ca mai apoi să ne referim în special la resursele regnului animal de interes vânătoresc.

În acest sens, vom analiza unele diferențieri ale particularității de evaluare a prejudiciului de mediu de cel civil care în planul prejudiciului adus faunei cinegetice de interes vânătoresc este mai puțin abordat, având în vedere că specia de animale ale fondului cinegetic sunt proprietate publică a statului și doar în foarte rare cazuri poate apărea în ipostaza unui regim de proprietate privată pentru a considera dauna civilă suportată doar de un particular.

Aspecte teoretice. Așadar, după cum se afirmă, determinarea componentei structurale a prejudiciului ecologic și diferențierea componentelor ce aparțin prejudiciului de mediu și celor ce aparțin prejudiciului civil reprezintă un proces destul de complex, care în momentul înaintării cererii de despăgubire, este condiționat de următoarele:

– În majoritatea cazurilor pagubele rezultate din poluare se conturează într-un câștig nerealizat.

– Nu întregul volum de prejudicii pricinuite se identifică imediat, majoritatea acestora pot fi apreciate doar într-o perioadă durabilă.

– „Lanțul” efectelor nocive este condiționat de legătura de interdependență a proceselor în cadrul complexului natural.

Marea majoritate a pagubelor cauzate

be provided. In addition to the complexity of assessing the ecological damage brought to any category of resources, the particularities of the damages brought to the fauna species of hunting interest consist in the impossibility of restoring in kind the destroyed components that in the matter of evaluation determine the need to consider and other parameters, costs necessary to restore the hunting fund.

Beside to these findings initially, we consider it necessary to consult the opinions expressed in the specialty literature regarding complexity, causes and conditions, as well as the particularities of the assessment of the ecological damage in general, and then to refer in particular to the resources of the animal kingdom of hunting interest.

On this line, we will analyze some differentiations of the particularity of the assessment of the environmental damage from the civil one which, in the plane of the damage brought to the hunting fauna of hunting interest, is less addressed considering that the category of animals of the hunting fund are public property of the state and only in very rare cases can arise in the case of a private property regime in order to consider the civil damage suffered only by a private individual.

Theoretical aspects. Therefore, as stated, the determination of the structural composition of the ecological damage and the differentiation of the components which belong to the environmental damage and those belonging to the civil damage, is a quite complex process, which at the time of the claim, is subject to the following:

– In most cases the damages resulting from pollution are outlined in an unrealized gain.

– Not the entire volume of the caused damage is immediately identified; most of them can only be appreciated in a sustainable period.

– The “chain” of harmful effects is conditioned by the interdependence link of processes within the natural complex.

The vast majority of the caused dam-

se prezintă în cheltuielile suportate la restabilirea și îmbunătățirea obiectelor poluate, dar care nu au adus efectul dorit.

În acest sens, „determinarea cuantumului prejudiciului cauzat în baza normelor dreptului civil este deosebit de complicată din cauza specificului componentelor acesteia, condiționat de particularitățile rolului economic și statutului juridic al componentelor mediului”. În soluționarea acestei situații, legislația privind protecția mediului operează cu sistemele de taxe pentru poluare, degradare, deteriorare etc., care stabilesc posibilitatea unificării sistemului de calculare a prejudiciului în fiecare caz și asigurarea posibilității dirijării centralizate a finanțelor privind restabilirea, renovarea, regenerarea obiectivelor mediului care au fost afectate prin activități poluante.

Cadrul juridic național în materie de evaluare, ne referim aici la *Legea regnului animal* [6, *Anexa nr.6*], stabilește taxe (baremuri fixe) de evaluare, unde valoarea materială a unui exemplar de specie faunistică nimicit prin activitatea de vânat ilegal este echivalentă cu prejudiciul adus mediului pe această cale, ceea ce după părerea noastră nu corespunde realității. Deci, la evaluarea acestor categorii de prejudicii nu se ține cont și de alte costuri cum ar fi:

- costurile necesare adaptării speciilor înlocuite la condițiile naturale sau a habitatului natural în care sunt introduse;
- costurile necesare supravegherii modului de dezvoltare și înmulțire a speciilor integrate în mediul natural;
- cheltuielile legate de transportarea acestora, îngrijire, precum și a cheltuielilor suportate în legătură cu efectul negativ asupra factorilor de mediu înregistrat în lipsa exemplarului nimicit etc.

Prin urmare, la evaluarea prejudiciului adus mediului prin nimicirea speciilor de interes cinegetic ar trebui să se țină cont de un spectru mai mare de valori care urmează să fie considerate la stabilirea întinderii reparației, care de fapt determină componența

ages are presented in the expenses in restoring and improving the polluted objects, but which did not bring the desired effect.

In this sense, “determining the amount of the damage caused according to the norms of civil law is particularly complicated because of the specificity of its components, conditioned by the particularities of the economic role and the legal status of the environmental components”. In solving this situation, the legislation on environmental protection operates with the tax systems for pollution, degradation, deterioration, etc., which establish the possibility of unifying the damage calculation system in each case and ensure the possibility of centralized management of finances regarding the restoration, renovation, regeneration of the environmental objectives that were affected by polluting activities.

According to the national legal framework regarding evaluation, we refer here to *the Law of the animal kingdom* [6, *Anex nr.6*], establishes evaluation fees (fixed scales), where the material value of one destroyed faunal specimen by illegal hunting activity is equivalent to the damage brought to the environment in this way, which in our opinion does not correspond to reality. So, when assessing these categories of damages, it is not taken into account and other costs such as:

- the costs necessary to adapt the replaced species to the natural conditions or the natural habitat in which they are introduced;
- the costs necessary to supervise the development and the propagation of the species integrated in the natural environment;
- the expenses related to their transportation, care, as well as the expenses incurred in connection with the negative effect on the environmental factors recorded in the absence of the destroyed specimen, etc.

Therefore, when assessing the damage brought to the environment by destroying the species of hunting interest, a larger spectrum of values should be taken into account

structurală a prejudiciului cauzat astfel.

Prin componenta structurală a prejudiciului ecologic este necesar de înțeles categoriile de prejudicii patrimoniale, care după natura lor formează prejudiciul ecologic, aparținând la unul din elementele acesteia – prejudiciul civil sau prejudiciul de mediu. În acest sens, literatura de specialitate prezintă o serie de soluții concrete, conform cărora prejudiciul ecologic îl formează după caz [17, p.143]:

- cel cauzat unor elemente de mediu precum și de întregul plan de reparație a acestuia, pe care autoritatea administrativă ar trebui să le facă pentru a restabili situația anterioară a mediului;

- cheltuielile rezonabile făcute de victimă în legătură cu evaluarea prejudiciului;

- costurile rezonabile ale evaluării impactului prejudiciului asupra sănătății populației și asupra stării mediului în general.

Altfel spus, întinderea prejudiciilor este egală cu costul măsurilor de restaurare, la care se adaugă costul lucrărilor de evaluare a prejudiciului și de determinare a măsurilor de restaurare ce trebuie luate.

În totalizarea acestora s-ar impune concluzia că natura costurilor (cheltuielilor) concrete, care vor constitui valoarea prejudiciului ecologic, formează un spectru destul de variat. Din cadrul acestuia fac parte atât costurile directe (valoarea bunurilor deteriorate, cheltuielile pentru tratament medical, costul lucrărilor de restabilire etc.), cât și indirecte (cheltuieli pentru estimarea prejudiciilor de mediu, pentru diferite expertize criminalistice etc.). În acest context, în ceea ce privește costurile directe, nu întâlnim probleme privind recunoașterea lor drept componente ale prejudiciului ecologic, atunci în ceea ce privește recunoașterea costurilor indirecte drept componente ale prejudiciului ecologic, considerăm că această problemă necesită o examinare și o argumentare aparte.

Costurile indirecte trebuie să facă parte din componenta prejudiciului ecologic, pe când costurile indirecte (cheltuielile de

when determining the extent of the repair, which in fact determines the structural composition of the damage caused thereby.

By the structural component of the ecological damage it is necessary to understand those categories of patrimonial damages, which by their nature form the ecological damage, belonging to one of its elements - the civil damage or the environmental damage. In this sense, the specialized literature presents a series of concrete solutions, according to which the ecological damage forms as appropriate [17, p. 143]:

- caused by environmental elements as well as by the whole plan of its repair, which the administrative authority should make in order to restore the previous environmental situation,

- the reasonable expenses made by the victim in connection with the assessment of the damage,

- the reasonable costs of assessing the impact of the damage on the health of the population and on the state of the environment in general.

In other words, the extent of the damage is equal to the cost of the restoration measures, plus the cost of the damage assessment works and the determination of the restoration measures that have to be taken.

In order to sum up all of these it would be necessary to conclude that the nature of the concrete costs (expenses), which will form the value of the ecological damage, forms a quite varied spectrum. It includes both direct costs (the value of damaged goods, expenses for medical treatment, the cost of restoration work, etc.) and indirect costs (costs for estimating environmental damage, for different forensic expertise, etc.). In this context, as regards direct costs, we do not encounter problems regarding their recognition as components of ecological damage, and then in terms of indirect costs recognition as components of ecological damage, we consider that this issue requires a separate examination and argumentation.

Indirect costs must be part of the en-

evaluare a prejudiciului, cheltuielile pentru realizarea expertizelor biologice, chimice și de altă natură, cheltuielile pentru serviciile specialiștilor consultanți, inclusiv în cadrul procesului de judecată etc.), acestea nu pot forma o componentă a prejudiciului ecologic, deși în mod necesar vor face parte din cifra pretinsă de către cel ce a avut de suportat de pe urma prejudiciului ecologic. Evident, cu toate că cheltuielile necesare exercitării dreptului la acțiune care pot consta din costuri pentru efectuarea expertizei și în general evaluării prejudiciului adus fondului cinegetic prin evaluarea prejudiciului sunt suportate de autoritatea responsabilă, acestea până la urmă se încadrează în categoria cheltuielilor de judecată și nu au nici o atribuție cu întinderea prejudiciului, deoarece sumele suportate de cel care va pierde procesul nu sunt destinate reparării prejudiciului, ci sunt destinate asigurării desfășurării procesului judiciar.

Cercetarea științifică. Altfel spus, la evaluarea pretențiilor celui prejudiciat față de cel ce a prejudiciat vor fi luate în calcul atât costurile directe, cât și cele indirecte suportate de victimă, însă asupra celor din urmă nu se vor aplica regulile și principiile răspunderii civile pentru prejudiciul ecologic.

Prin urmare, costurilor indirecte suportate de victimă în cazul prejudiciului ecologic li se va aplica regimul juridic general de despăgubire, și anume a celor ce privesc cheltuielile de judecată.

Revenind la componentele prejudiciului ecologic, și în special al celui adus regnului animal de interes vânătorească, în urma celor menționate mai sus, ajungem la concluzia că pe acestea le formează doar costurile directe rezultate din actul poluator. Aici, reamintim că întinderea prejudiciului cauzat prin vânat ilicit trebuie stabilită începând cu valoarea materială pierdută prin nimicirea animalelor de vânătoare, dar și a altor valori privite sub aspectul ecologic, adică reieșind din funcția pe care o îndeplinesc în raport

environmental damage component, while indirect costs (the costs of assessing the damage, the costs of carrying out the biological, chemical and other expertise, the expenses for the services of the specialist consultants, including in the court process, etc.), they cannot form a component of the ecological damage, although they will necessarily be part of the figure claimed by the one who had to bear from the ecological damage. Obviously, although the expenses necessary for exercising the right to action, which may consist of costs for carrying out the expertise and generally assessing the damage to the hunting fund by evaluating the damage, are borne by the responsible authority, these ultimately fall into the category of trial costs and have no attribution to the extent of the damage, because the amounts incurred by the one who will lose the trial are not intended to repair the damage but are intended to ensure the judicial process.

Scientific research. In other words, when assessing the claims of the injured party against the party which had been harmed, both the direct and indirect costs incurred by the victim will be taken into account, but the rules and principles of civil liability for ecological damage will not apply to the latter.

Therefore, the indirect costs incurred by the victim in the case of ecological damage will be applied to the general legal regime of compensation, namely those concerning the costs of the proceedings.

Returning to the components of the ecological damage, and in particular of the one brought to the animal kingdom of hunting interest, following the aforementioned ones, we conclude that they form only the direct costs resulting from the pollution act. Here, we recall that the extent of the damage caused by illicit hunting must be established starting from the material value lost by killing of hunting animals, but also from other values considered in the ecological aspect, that is, based on the function that they perform in relation to the environment, the expenses necessary to replace them, reintegration into

cu mediul, cheltuielile necesare înlocuirii lor, reintegrării în mediul natural din care au fost excluse prin nimicire, dar și a altor cheltuieli ce ar face posibilă o reparare integrală a prejudiciului astfel cauzat.

Singura problemă care mai necesită a fi soluționată și care poate apărea în acest sens este dacă pot face parte cheltuielile de restabilire a stării inițiale a mediului și a patrimoniului persoanei din componența prejudiciului ecologic. Răspunsul este afirmativ, pornind de la ipoteza că prin prejudiciu este necesar de înțeles „acel efect cuantificabil al pagubelor...”, în sensul că nu doar suferința sau pierderea concretă va fi calificată drept prejudiciu, ci și cheltuielile de reparare a acestei suferințe sau pierderi vor forma prejudiciu, deoarece acestea, de asemenea, sunt efectul actului poluator.

În consecință, potrivit opiniei doctrinare [17, p.144], prejudiciul ecologic ar avea următoarea structurare:

1) Componentele prejudiciului de mediu sunt:

– prejudiciul cauzat nemijlocit obiectivului natural (sectorului de teren, obiectivului acvatic, masivului forestier etc.) prin deteriorare, scăderea calității, scoaterea din circuitul natural etc.;

– dezechilibrarea mediului (schimbarea raportului numeric al reprezentanților speciilor de animale, micșorarea volumului de oxigen livrat în atmosferă etc.);

– cheltuielile de refacere a factorilor de mediu;

– suma de compensare în cazul imposibilității de reparare în natură a daunei.

2) Componentele prejudiciului civil sunt:

– prejudiciul cauzat patrimoniului persoanei (scăderea valorii patrimoniului, inclusiv pierderea bunurilor, deteriorarea sau modificarea calităților acestora etc.);

– prejudiciul cauzat omului (în răutățirea stării sănătății, inclusiv pierderea totală sau parțială a capacității de muncă, decesul persoanei etc.);

the natural environment from which they were excluded by being killed, but also other expenses that would make possible a complete repair of the damage caused in such a way.

The only problem that still needs to be solved and which can arise in this regard is whether the expenses of restoring the initial state of the environment and the patrimony of the person from the ecological damage component can be included. The answer is affirmative, starting from the assumption that by prejudice it is necessary to understand “that quantifiable effect of the damages ...”, in the sense that not only the suffering or the concrete loss will be qualified as the prejudice, but also the expenses to repair this suffering or loss will form the damage, because they are also the effect of the polluting act.

As a consequence, according to the doctrinal opinion [17, p. 144], the ecological damage would have the following structure:

1) The components of the environmental damage are:

– the damage caused directly to the natural object (land sector, aquatic object, forestry massif, etc.) by deterioration, quality loss, removal from the natural circuit, etc.,

– the environmental imbalance (changing the numerical ratio of the representatives of animal species, decreasing the volume of oxygen delivered into the atmosphere, etc.),

– the expenses of the environmental factors recovering,

– the amount of compensation in case of inability to repair the damage in a kind.

2) The components of the civil damage are:

– the damage caused to the person’s patrimony (decrease of the value of the patrimony, including the loss of the goods, deterioration or modification of their qualities, etc.),

– the damage caused to human being (the worsening of the health state, including total or partial loss of work capacity, person’s death, etc.),

– cheltuielile de refacere a stării inițiale a sănătății omului, a bunurilor acestuia sau a valorii lor;

– suma de compensare a pierderilor care nu pot fi reparate în natură (decesul persoanei etc.).

E de menționat că cele indicate în compartimentele de mai sus formează tipul de cheltuieli, ele putând fi concretizate în fiecare caz aparte. De multe ori, prejudiciul adus regnului animal se rezumă la cheltuielile necesare restabilirii habitatului distrus prin activitatea ilicită de vânat, fără a lua în calcul și anumite suferințe ale persoanei privite individual atâta timp cât aceasta nu poate invoca un prejudiciu personal, deoarece resursele regnului animal aproape în tot cazul fac obiectul proprietății publice a statului, prin urmare nu se individualizează în raport cu particularul. Totuși pot exista și anumite excepții, atunci când proprietarul unei fâșii forestiere întreține o gospodărie cinegetică, dar și în acest caz se poate vorbi despre animalele ținute în captivitate care nu fac parte din categoria animalelor sălbatice atât din perspectiva regimului juridic, cât și din destinația lor.

Deci, după cum s-a menționat anterior, o problemă nu mai puțin importantă în ceea ce privește dezdaunarea este însăși estimarea prejudiciului ecologic. În special, această problemă se referă la evaluarea prejudiciului de mediu, deoarece problema estimării prejudiciului civil și-a găsit deja soluții adecvate. Astăzi, în lipsa unui procedeu argumentat științific, legislația diferitor țări apelează la diverse modalități de evaluare a prejudiciilor de mediu. Cel mai frecvent sunt întâlnite cazurile în care estimarea prejudiciilor de mediu este guvernată de regulile de estimare a prejudiciilor civile, adică a acelor prejudicii ce cad sub incidența regimului juridic general de despăgubire de pe urma unui delict. Considerăm inadmisibilă această modalitate de evaluare, deoarece în astfel de cazuri criteriile de evaluare se vor limita doar la considerarea valorii prejudiciului cauzat persoanei,

– the costs of restoring of the initial state of human health, his goods or their value,

– the amount of compensation for losses that cannot be recovered in a kind (the person's death, etc.).

It is worth mentioning that those indicated in the above sections form the type of expenses, they can be materialized in each particular case. Often, the harm done to the animal kingdom is limited to the expenses necessary to restore the habitat destroyed by the illegal activity of hunting, without taking into account certain sufferings of the person viewed individually as long as it cannot invoke personal damage, because the resources of the animal kingdom in almost all cases form the object of the public property of the state, therefore it is not individualized in relation to the individual. However, there may be some exceptions, when the owner of a forest strip maintains a hunting farm, but also in this case we can talk about captive animals that do not belong to the category of wild animals both from the perspective of the legal regime and from their destination.

So, as mentioned above, one not less important issue regarding the indemnification is the estimation of the ecological damage itself. In particular, this problem concerns the assessment of the environmental damage, because the problem of estimating the civil damage has already found adequate solutions. Today, in the absence of a scientifically argued process, the legislation of different countries calls for various ways of assessing the environmental damages.

The most common cases are the cases in which the estimation of the environmental damages is governed by the rules of estimating the civil damages, namely of those damages that fall under the incidence of the general legal regime for compensation from a crime. We consider this method of evaluation inadmissible, because in such cases the evaluation criteria will be limited only to the consideration of the value of the damage caused to the person, thus excluding the

excluzând astfel evaluarea prejudiciilor reale cauzate mediului.

Argumentul în acest sens este că prejudiciile provocate sub orice formă mediului natural se răsfrâng în cele din urmă, mai devreme sau mai târziu, asupra omului, dar considerăm că raportul de cauzalitate este cel dintre faptă și modificarea adusă factorilor de mediu, indiferent dacă această modificare a condus sau nu la prejudicierea altor persoane. Totodată, este firesc că nu în toate cazurile este posibilă estimarea prejudiciului.

O problemă deosebit de dificilă, cu importante semnificații pentru aprecierea cuantumului prejudiciului adus regnului animal, constă în evaluarea pagubelor cauzate. [9, p. 6]. În acest context, în jurisprudența internațională s-au conturat patru metode principale:

- *calcularea valorii de înlocuire a elementelor de faună și floră;*
- *evaluarea costului readucerii la starea anterioară a ecosistemelor afectate de poluare;*
- *recurgerea la o evaluare forfetară;*
- *evaluarea costului compensației prin restaurarea unei suprafețe de mărime echivalentă, în vecinătatea zonei poluate* [10, p. 124].

Drept urmare, se conturează două căi fundamentale de compensare și una intermediară:

- *evaluarea monetară a daunelor este posibilă pentru daunele cauzate integrității persoanelor, bunurilor private sau activităților civile.* De altfel, analiza jurisprudenței internaționale arată în mod frecvent că acestea sunt singurele pagube efectiv reparate [20].

Însă în anumite situații, dreptul trebuie să ia în considerare și pagubele aduse bunurilor statuate în afara dreptului civil, prin „atingerile pe care acestea le suferă în urma activităților antropice”. În această ordine de idei, practica internațională a acceptat interpretarea unor degradări ale mediului marin în sensul de „pierderi” pentru activitățile de pescuit ori turism. Potrivit opiniei dr. Ștefan Țarcă această metodă (evaluarea monetară a

evaluation of the real damages caused to the environment.

The argument in this regard is that the damage caused in any form to the natural environment will eventually be spread to the human being, sooner or later, but we consider that the causal relationship is between the deed and the change made to the environmental factors, regardless of whether this change led or not to the prejudice of other people. At the same time, it is natural that not in all cases it is possible to estimate the damage.

An extremely difficult problem, with important meanings for assessing the amount of the harm brought to the animal kingdom, consists in the assessment of the caused damages [9, p.6]. In this context, in the international jurisprudence four main methods have been outlined:

- *the reckoning of the replacement value of the fauna and flora elements;*
- *the assessing of the cost of returning to the previous state of the ecosystems affected by pollution;*
- *the use of a lump sum assessment;*
- *the assessing of the cost of compensation by restoring an area of equivalent size, close to the polluted area* [10, p. 124].

As a result, there are two basic ways of redemption and an intermediate one:

the monetary assessment of damages is possible for the damages caused to the persons' integrity, private property or civil activities. Moreover, the analysis of international jurisprudence frequently shows that these are the only damages actually redressed [20].

However, in certain situations, the law must also take into account the damages caused to the goods settled outside the civil law, by “the damages that they suffer as a result of the anthropic activities”. In this connection, the international practice has accepted the interpretation of some degradation of the marine environment in the sense of “losses” for fishing or tourism activities.

According to Dr. Ștefan Țarcă, this method (the monetary damage assessment)

daunelor) prezintă și unele inconveniente: contribuie la mascarea unei părți din degrădările obiective; confirmă că orice pierdere care nu poate fi convenită în pagubă nu poate fi luată în calcul [19, p.391].

Evaluarea forfetară a unei pagube reprezintă o serie de avantaje:

- simplitatea și costul redus de negociere;
- previzibilitatea și securitatea;
- face mai facil recursul la asigurare;
- în același timp, introduce o mare rigiditate, greutăți tehnice în elaborarea baremurilor.

Unele sisteme de drept au instituit această metodă de evaluare pe calea stabilirii de tarife fixe pentru situațiile de distrugere a unor categorii de specii din bunuri naturale sau specii de animale sălbatice.

Legea privind protecția mediului înconjurător a Republicii Moldova [5, art. 3] consacră în mod expres principiile și procedura de evaluare a impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu și expertiza ecologică de stat. Evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu și expertiza ecologică de stat sunt mecanisme de asigurare a protecției mediului efectuate la etapele inițiale de planificare a activităților în scopul:

- identificării prealabile a efectelor directe sau indirecte pe care le pot avea unele proiecte publice sau private ori unele genuri de activitate planificată asupra mediului și sănătății populației și corespunderii caracteristicilor acestor activități legislației, normelor și standardelor de mediu în vigoare;
- prevenirii și minimizării impactului asupra mediului și sănătății populației prin elaborarea măsurilor pentru protecția mediului care trebuie respectate, în cazul realizării proiectului, sau prin interzicerea demarării activităților planificate, în cazul încălcării cerințelor de mediu;
- elaborării și asigurării unui cadru normativ clar și aplicabil în domeniul mediului.

also presents some disadvantages: it contributes to masking a part of the objective degradation; it confirms that any loss that cannot be agreed in for damages cannot be taken into account [19, p.391].

- the lump sum assessment of a damage represents a number of advantages:
 - the simplicity and the low cost of negotiation;
 - the predictability and security;
 - makes insurance recourse easier;
 - and, at the same time it introduces a great rigidity, technical difficulties in the elaboration of the scales.

Some legal systems have instituted this method of assessment by establishing fixed tariffs for situations of destruction of certain categories of species from natural goods or species of wild animals.

The law on the protection of the environment of the Republic of Moldova [5, art. 3] expressly sets out the principles and the assessment procedure of the impact on the environment, the strategic environmental assessment and the state ecological expertise. The environmental impact assessment, the strategic environmental assessment and the state ecological expertise are mechanisms for ensuring the environmental protection carried out at the initial planning stages of the activities for:

- prior identification of the direct or indirect effects that some public or private projects or some types of planned activity may have on the environment and population health and the correspondence of the characteristics of these activities to the legislation, norms and environmental standards in effect;
- preventing and minimizing the impact on the environment and the health of the population by elaborating the measures for environmental protection that must be respected, in the case of carrying out the project, or by prohibiting the start of the planned activities, in case of violation of the environmental requirements;
- elaborating and ensuring a clear re-

Potrivit *Legii privind evaluarea impactului asupra mediului* [4, art. 2], evaluarea impactului asupra mediului constituie o procedură efectuată pentru evaluarea impactului eventual al activității planificate asupra mediului, precum și pentru elaborarea propunerilor privind prevenirea și minimizarea impactului negativ sau pentru interzicerea demarării activității planificate. De altfel, legislația autohtonă consacră evaluarea anticipată, planificată a prejudiciului ce se va produce în viitor, stabilind anumite criterii de apreciere a pagubei care poate fi adusă mediului.

Dacă prejudiciul civil poate fi estimat cu o mare precizie (aceasta va constitui diferența dintre valoarea de piață a locuinței din zona poluată și valoarea de piață a locuinței de același tip dintr-un sector care nu este supus poluării), atunci evaluarea poluării sonore va întâlni mari dificultăți.

Pe lângă metodele de evaluare expuse mai sus, desprindem o serie de procedee de evaluare, dintre care am putea evidenția următoarele:

- evaluarea judiciară;
- evaluarea forfetară legală;
- evaluarea administrativă.

Evaluarea judiciară reprezintă acel mod de evaluare a prejudiciului ecologic, care este realizat de instanța de judecată reieșind din împrejurările cazului poluator. Aceste împrejurări privesc importanța culturală, istorică, socială, ecologică a obiectivului natural afectat, dimensiunile prejudiciului, diminuarea capacității de regenerare în raport cu situația la zi (ex: în cazul prejudiciului cauzat prin activitatea ilicită de vânat, cu cât mai puțini reprezentanți ai unei specii de animale există, cu atât mai mică este capacitatea lor de a se înmulți, iar prin urmare, devine mai mare prejudiciul cauzat prin scoaterea unor asemenea reprezentanți ai regnului animal din mediul natural). Aceeași opinie este împărtășită și de autorul român [15, p.134] care susține că în baremurile de evaluare a prejudiciului figurează valoarea

regulatory framework and applicable in the field of the environment.

According to the *Law on the environmental impact assessment* [4, art. 2], the assessment of the impact on the environment is a procedure carried out for evaluating the possible impact of the planned activity on the environment, as well as for elaborating proposals on preventing and minimizing the negative impact or for prohibiting the start of the planned activity. Moreover, the domestic legislation consecrates the anticipated, planned assessment of the damage that will occur in the future, establishing certain criteria for appreciation of the damage that can be brought to the environment.

If the civil damage can be estimated with high accuracy (this will be the difference between the market value of the house in the polluted area and the market value of the housing of the same type in a sector that is not subject to pollution), then the noise pollution assessment will meet great difficulties.

In addition to the evaluation methods set out above, we outline a series of evaluation procedures, from which we could highlight the following:

- judicial evaluation;
- legal lump rate assessment;
- administrative evaluation.

Judicial evaluation is that way of assessing the ecological damage, which is performed by the court based on the circumstances of the polluting case. These circumstances concern the cultural, historical, social, ecological importance of the affected natural objective, the dimensions of the damage, the diminishing of the regeneration capacity in relation to the current situation (e.g.: in the case of the damage caused by the illegal activity of hunting, the fewer representatives of an animal species there are, the lower is their ability to multiply, and thus the harm caused by removing such representatives of the animal kingdom from the natural environment is major). The same opinion is also shared by the Romanian author [15, p.134] who argues that in the assessment

atribuită fiecărei dintre speciile prevăzute, cu cât specia este mai rară ori pe cale de dispariție, cu atât valoarea ei crește. Deși un asemenea procedeu este destul de larg întâlnit în practica judecătorească a diferitor țări, totuși considerăm că acesta nu reprezintă cel mai adecvat mod de evaluare în raport cu principiul „poluatorul plătește”, deoarece în asemenea cazuri se admite ca pentru unul și același prejudiciu să fie expuse de către instanța de judecată concluzii diferite în ce privește valoarea prejudiciului.

Evaluarea forfetară legală este utilizată în special pentru cazurile în care valoarea prejudiciului de mediu nu poate fi evaluată sau evaluarea acesteia poate fi făcută doar în raport cu prejudiciul cauzat patrimoniului persoanei. Acest mod de evaluare a prejudiciilor cauzate factorilor de mediu este caracteristic și pentru legislația României. Astfel, *Codul silvic al României* [1] prevede 15 anexe în care sunt reflectate tarifele pentru calculul cuantumului despăgubirilor pentru diferite tipuri de prejudicii cauzate resurselor forestiere. Această tactică în reglementare a fost preluată și de *Codul silvic* [2] al Republicii Moldova, dar și de *Legea regnului animal* [6] unde în anexe sunt stabilite baremuri fixe ce constituie valori de referință la evaluarea categoriilor vizate de prejudicii și care, de fapt, recurg la o patrimonializare a prejudiciului. *Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor a României* [7], de asemenea, stabilește tarifele pentru calculul cuantumului despăgubirilor pentru scoaterea din circuitul natural a diferitor tipuri de reprezentanți ai regnului animal. La calcularea acestor sume se ia în considerare vârsta, importanța economică și ecologică, amplasamentul, specia etc. În cazul în care se constată cauzarea prejudiciilor de așa fel, atât pentru despăgubirea prejudiciului de mediu, cât și pentru calificarea cazurilor contravenționale și penale, instanța de judecată nu realizează o evaluare separată, dar face referire doar la actele legislative în vigoare, după care se estimează valoarea prejudiciului de mediu cauzat.

scales of the damage there is a value attributed to each of the predicted species; the rarer the species or the endangered species are the higher is their value. Although such a process is quite widespread in the judicial practice of different countries, however, we consider that this is not the most appropriate way of evaluation in relation to the “polluter pays” principle, because in such cases it is admitted for one and the same damage to be presented by the court with different conclusions regarding the amount of the damage.

The legal lump rate assessment is used especially for cases where the value of the environmental damage cannot be assessed, or its assessment can be made only in relation to the damage caused to the person’s heritage. This way of assessing the damage caused to environmental factors is also characteristic for the Romanian legislation. Thus, *the Forestry Code of Romania* [1] provides 15 annexes which reflect the rates for calculating the amount of compensation for different types of damage caused to the forest resources. This regulatory tactic has been taken over by the *Forestry Code of the Republic of Moldova* [2], but also by the *Law of the animal kingdom*, where fixed scales are set out in the annexes, which are reference values for the assessment of the categories targeted by the damage and which, in fact, resort to its patrimonialisation.

The Law No. 205/2004 regarding the animal protection of Romania [7] also establishes the tariffs for calculating the amount of recompenses for removing from the natural circuit the different types of representatives of the animal kingdom. In calculating these amounts, are taken into account the age, the economic and ecological importance, the location, the species, etc. If the cause of the damage is found to be so, both for the compensation of the environmental damage, as well as for the qualification of the contravention and criminal cases, the court does not carry out a separate evaluation, but refers only to the legislative acts in force, after which estimates the value of the environ-

O astfel de modalitate de evaluare, după părerea noastră, manifestă un caracter limitativ, nu ia în calcul și alte valori afectate, costuri ce urmează a fi suportate în legătură cu readucerea la starea anterioară a componentelor de mediu afectate. Cu atât mai mult, baremurile fixe stabilite în anexe nu acoperă integral cheltuielile necesare reabilitării factorului de mediu afectat și, de fapt, nu permite o flexibilizare a costurilor. Spre exemplu, în comunitatea autonomă a Austriei există baremuri pentru speciile de apă dulce (de la 100 000 la 500 000 pesetas pentru un somon, adică în jur de 5000 USD), iar în Spania, fiecare comunitate autonomă are propriul său barem – (de la 2500 de pesetas pentru speciile relativ comune, protejate – până la un milion și jumătate de pesetas pentru specii pe cale de dispariție, precum **ursul** sau **linxul**) [15, p.134].

Evaluarea administrativă reprezintă un mod de evaluare a prejudiciului în baza unui act de decizie administrativ și este întâlnită destul de rar, deoarece se poate aplica doar dacă legea prevede aceasta în mod expres.

Aplicabilitatea acestei modalități este fundamentată pe considerarea unei prezumții simple, rezultate din dubla prezumție de legalitate și autenticitate a actului administrativ. Perspectiva implementării unui asemenea mod de realizare a estimării bunurilor este destul de mare, având în vedere faptul că, pe lângă metoda de evaluare forfetară legală, aceasta asigură operativitatea soluționării problemei privind valoarea prejudiciului.

Un mod deosebit de evaluare, la care întâlnim foarte rar referire, este **evaluarea convențională**, care de cele mai multe ori este caracteristică prejudiciilor ecologice ce rezultă din contracte și asupra cărora se aplică răspunderea civilă contractuală.

Concluzii și implicații. În concluzie, insistăm să ne expunem asupra constatărilor realizate în privința dificultăților de evaluare a prejudiciului adus regnului animal de interes vânătorească care reprezintă o etapă ce

mental damage caused.

Such an evaluation method, in our opinion shows a limiting character, it is not taking into account other affected values, costs to be borne in connection with the return to the previous state of the affected environmental components. Moreover, the fixed scales set out in the annexes do not fully cover the expenses necessary to rehabilitate the affected environmental factor and, in fact, do not allow for cost flexibility. For example, in the autonomous community of Austria there are scales for freshwater species (from 100,000 to 500,000 pesetas for a salmon, that is about \$ 5,000), and in Spain, each autonomous community has its own scale (from 2500 pesetas for relatively common, protected species - up to one and a half million pesetas, for endangered species, such as the **bear** or **lynx**) [15, p.134].

Administrative evaluation is a way of assessing the damage based on an administrative decision act and is rarely encountered, because it can only be applied if the law expressly provides for it.

The applicability of this modality is based on the consideration of a simple presumption, resulting from the double presumption of legality and authenticity of the administrative act. The prospect of implementing such a way of realizing the estimation of the goods is quite high, considering that, together with the method of legal lump rate assessment, this ensures the operability of solving the problem regarding the value of the damage.

A special way of evaluation, to which we rarely find references, is the **conventional evaluation**, which is most often characteristic to the ecological damages resulting from contracts and to which the contractual civil liability is applied.

Conclusions and implications. In conclusion, we insist on exposing ourselves to the findings made regarding the difficulties of assessing the harm brought to the animal kingdom of hunting interest, which represents a stage that necessarily precedes

precedă în mod necesar acțiunea în reparare și care comportă un șir de particularități ce lasă deschis acest capitol spre discuție la nivel doctrinar, dar și aplicativ.

Astfel, o problemă destul de accentuată sesizată actualmente în procesul evaluării prejudiciului adus regnului animal prin activitatea de vânat ilegal constă în rigiditatea valorilor de referință determinată de baremurile fixe stabilite, dar și de aspectul de patrimonializare a prejudiciului, fapt prin care se lasă în umbră celelalte valori de natură estetică sau ecologică, destul de necesare la considerarea acestor categorii de prejudicii. Or, pe lângă beneficiile de natură economică pe care le prezintă resursele regnului animal, cele de natură ecologică prevalează și sunt mult mai necesare menținerii echilibrului ecologic general, a tuturor ecosistemelor naturale, atât de necesare și indispensabile încât în lipsa lor s-ar pune la îndoială și existența altor resurse naturale, chiar și cea a speciei umane.

Nu în zadar se afirmă în acest sens în literatura de specialitate [11, p.121] că, exprimându-se printr-o alterare a resurselor din afara pieței, prejudiciul ecologic a întâmpinat dificultăți majore în evaluarea sa și, prin aceasta, chiar în repararea sa, pe această cale. Pentru depășirea acestui impas, știința economică a propus recurgerea la ficțiunea unei piețe specifice și metode adecvate care să permită evaluarea prejudiciului cauzat prin practicarea vânatului ilicit.

the action in redressing and which includes a series of particularities that leave this chapter open for discussion at a doctrinal and applicative level.

Thus, a rather accentuated problem currently noticed in the process of assessing the damage brought to the animal kingdom by the illegal hunting activity consists in the rigidity of the reference values determined by the established fixed scales, but also by the aspect of patrimonialisation of the damage, a fact that leaves the other values of an aesthetic or ecological nature in the shadow, quite necessary when considering these categories of damages. However, in addition to the economic benefits of the resources of the animal kingdom, the ecological ones prevail and are much more necessary to maintain the general ecological balance, of all the natural ecosystems, as necessary and indispensable as in their absence the existence of other natural resources, even that of the human species, would be questioned.

Not in vain it is stated in this sense in the specialized literature [11, p.121] that, by expressing itself through an alteration of the resources outside the market, the ecological damage encountered major difficulties in its evaluation and through it, even in its redressing, in this way. To overcome this deadlock, economic science has proposed the using of a specific market fiction and appropriate methods to assess the damage caused by practicing the illegal hunt.

Referințe bibliografice:

1. Codul silvic al României. Legea nr. 46/2008. Monitorul Oficial nr. 238 din 27.03.2008.
2. Codul silvic al Republicii Moldova. Legea nr. 887 din 21.06.1996. Monitorul Oficial nr. 4-5 din 01.16.1997.
3. Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor. Monitorul Oficial al României nr.320 din 30.04.2014.
4. Legea nr. 86 din 29.05.2014 privind evaluarea impactului asupra mediului. Publicat: 04.07.2014 în Monitorul Oficial Nr. 174-177. Data intrării în vigoare: 04.01.2015.
5. Legea nr.1515 privind protecția mediului înconjurător din 16.06.1993. Publicat: 01.10.1993 în Monitorul Parlamentului nr. 10, art.21.
6. Legea regnului animal nr.439 din 27.04.1995. Publicat: 09.11.1995 în Mo-

- nitorul Oficial nr. 62-63.
7. Legea României 407/2006 privind vânătoria și protecția fondului cinegetic.
 8. Ordonanța Guvernului României nr.37/2002 pentru protecția animalelor folosite în scopuri științifice sau alte scopuri experimentale (Monitorul Oficial al României nr. 95 din 2 februarie 2002).
 9. Durac, Gh. (2016). Considerații privind răspunderea juridică pentru daune ecologice. Acta Universitatis George Bacovia. Juridica-Volume 5. Issue 1. <http://www.ugb.ro/Juridica/Issue9RO/7.%20Raspunderea%20juridica%20pentru%20daune%20ecologice.Durac%20Gheorghe.RO.pdf>
 10. Duțu, M. (2008). Dreptul mediului. Ediția a 2-a. Editura C.H. Beck. București.
 11. Duțu, M. Duțu, A. (2015). Dreptul mediului. Ediția a 4-a. Ed. C.H. Beck. București.
 12. Ene, C. (2011), Dreptul mediului. Ed. C.H. Beck. București.
 13. Lupan, E. (2009). Tratat de dreptul protecției mediului. Ed. C.H. Beck. București.
 14. Marinescu, D. (2008). Tratat de protecție a dreptului mediului. Ediția a 3-a. Universul Juridic. București.
 15. Teodoroiu, S-M, (2003), Răspunderea civilă pentru dauna ecologică, București, Editura Lumina Lex, 2003.
 16. Trofimov, I. (2002). Dreptul mediului. Chișinău.
 17. Trofimov, I., (2006). Răspunderea civilă în raporturile de dreptul mediului. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2006.
 18. Trofimov, I., Ardeleanu, Gr., Crețu, A. (2015). Dreptul mediului. Bons Offices. Chișinău.
 19. Țarcă, Șt. (2010). Tratat de dreptul mediului, Ed. Lumina Lex, București.
 20. https://en.wikipedia.org/wiki/Amoco_Cadiz_oil_spill

Despre autori**Eugenia GUGULAN,**

*doctor în drept, lector universitar,
Catedra „Drept privat” a Facultății Drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail:gugulan.eugenia@gmail.com
tel.: 069299708*

Tatiana KURILO,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Drept și proces civil”,
Universitatea de Stat a Afacerilor
Interne din Lvov, Ucraina*

About authors**Eugenia GUGULAN,**

*PhD, Lecture, Department “Private Law”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail:gugulan.eugenia@gmail.com
tel.: 069299708*

Tetyana KURILO,

*PhD,
Associate Professor of the Department
of Civil Law and Process, Lviv State
University of Internal Affairs, Ukraine*

CZU 343.54

DOI 10.5281/zenodo.3871474

NOȚIUNEA ȘI NATURA SOCIAL-JURIDICĂ A EXPLOATĂRII SEXUALE A FEMEILOR ȘI COPIILOR

Iurie LARII,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Oleg POHILĂ,

*doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

THE NOTION AND SOCIO-LEGAL NATURE OF SEXUAL EXPLOITATION OF WOMEN AND CHILDREN

Iurie LARII,

*PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Oleg POHILĂ,

*PhD student,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

În ultimii ani, problema criminalității în domeniul exploatării sexuale a femeilor și copiilor a constituit subiectul mai multor lucrări și studii separate realizate de diferiți cercetători. Cu toate acestea, nu putem afirma că problema exploatării sexuale s-a dezvoltat teoretic în modul corespunzător. Înainte de toate, ar trebui să se acorde atenție faptului că, până în prezent, lipsește abordarea uniformă a noțiunii de „exploatare sexuală”. De asemenea, lipsește claritatea în ceea ce privește criteriile care reflectă esența acestui concept, precum și lista faptelor penale care conțin semnele exploatării sexuale. Prin urmare, respectivul articol științific urmărește clarificarea conceptelor menționate supra.

Cuvinte-cheie: exploatare sexuală, trafic de ființe umane, trafic de copii, prostituție, proxenetism, pornografie infantilă etc.

During the recent years the problem of criminality in the field of sexual exploitation of women and children has been the subject of several separate works and studies performed by different researchers. Nevertheless, we cannot say that the problem of sexual exploitation has theoretically developed properly. First of all, attention should be paid to the fact that, to the present moment, there is no uniform approach to the concept of “sexual exploitation”. There is also a lack of clarity regarding the criteria that reflect the essence of this concept, as well as the list of criminal facts that contain the signs of sexual exploitation. Therefore, the respective scientific article presumes to clarify the concepts mentioned above.

Keywords: sexual exploitation, trafficking in human beings, child trafficking, prostitution, pimping, child pornography etc.

Introducere. Ideile conceptuale și dispozițiile specifice prevăzute în documentele juridice internaționale au fost și rămân a fi principala sursă de inspirație pentru dezvoltarea dreptului penal autohton și a cercetărilor științifice în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului exploatării sexuale. Bazându-ne pe totalitatea ideilor umanitare pe care se fundamentează reglementările juridice internaționale ce se referă la contracararea exploatării sexuale a femeilor și copiilor, putem distinge principalul element care caracterizează esența socială și morală a acestui fenomen infracțional. De fapt, este vorba despre categoriile de infracțiuni, a căror

Introduction. The conceptual ideas and the specific provisions provided in international legal documents have been and remain the main source of inspiration for the development of domestic criminal law and scientific research in the field of prevention and combating the phenomenon of sexual exploitation. Based on the totality of the humanitarian ideas on which the international legal regulations that refer to the counteracting of sexual exploitation of women and children are founded, we can distinguish the main element that characterizes the social and moral essence of this criminal phenomenon. As a matter of fact, it is about those

complexitate, de regulă, este însoțită de scopul exploatarei sexuale a femeilor și copiilor.

În Codul penal al Republicii Moldova lista unor astfel de fapte infracționale se află în dispozițiile care prevăd răspundere pentru: traficul de ființe umane în scop de exploatare sexuală (art. 165 CP), traficul de copii în scopul exploatarei sexuale, comerciale și necomerciale, implicării în prostituție sau în industria pornografică (art. 206 alin. (1), lit. a) CP), pornografia infantilă (art. 208¹ CP), recurgerea la prostituția practică de un copil (art. 208² CP), proxenetismul (art. 220 CP). De asemenea, Codul contravențional al Republicii Moldova sancționează la art. 89 practicarea prostituției, însă când este vorba despre categoriile de persoane care obțin venituri în urma prostituării altei sau altor persoane, atunci respectivele acțiuni se vor încadra în prevederile art. 220 Cod penal, constituind infracțiunea de proxenetism.

Prin urmare, este important de a clarifica trăsăturile comune ale acestor manifestații infracționale, fiindcă, deși sunt diferite după formă, fiecare regăsindu-se într-un articol separat al Codului penal, totuși în realitate faptele infracționale menționate mai sus sunt aceleași în esența lor socială și morală.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul doctrinar-teoretic și normativ cu privire la infracțiunile de exploatare sexuală a femeilor și copiilor. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei dreptului și criminologiei: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, metoda studiului de caz etc. Totodată, au fost analizate lucrările savanților autohtoni, precum și materialele științifice ale doctrinarilor din străinătate.

Rezultate obținute și discuții. Constatările succinte făcute mai sus ne conduc spre esența juridică a exploatarei sexuale, îndeosebi a traficului de ființe umane realizat în același scop. Dezvăluind conținutul acesteia, este necesar de a aborda și problema obiec-

categories of crimes, the complexity of which is usually accompanied by the purpose of sexual exploitation of women and children.

In the Criminal Code of the Republic of Moldova the list of such criminal acts is included in the provisions providing liability for: trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation (art.165 CC), trafficking of children for the purpose of sexual, commercial and non-commercial exploitation, involvement in prostitution or in the pornographic industry (art. 206 paragraph 1, letter a) CC), child pornography (art. 208¹ CC), the use of prostitution practiced by a child (art. 208² CC), pimping (art. 220 CC). Art. 89 of the Contravention Code of the Republic of Moldova is sanctioning the practice of prostitution, but when it comes to the categories of persons who obtain income as a result of prostitution in case of one person or many persons, then the respective actions will fall within the provisions of art.220 of Criminal Code, constituting the crime of pimping.

Therefore, it is important to clarify the common features of these criminal manifestations, because, although they are different in form, each being found in a separate article of the Criminal Code, however in reality the criminal acts mentioned above are the same in their social essence and morality.

Methods and materials applied. The theoretical and normative doctrinal material regarding the offences on sexual exploitation of women and children was used in the elaboration of this article. Also, the research of this subject became possible by applying of several methods of scientific investigation, specific to the theory of law and criminology: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, case study method etc. At the same time, the works of the local scientists, as well as the scientific materials of the doctrinaires from abroad were analyzed.

Obtained results and discussions. The brief ascertainments made above lead us to the legal essence of sexual exploitation, in

tului principal al atentatului criminal, a cărei protecție este asigurată de normele dreptului penal. În cazul nostru este vorba despre libertatea persoanei (un caz particular fiind libertatea sexuală), care este și un element esențial al tuturor drepturilor omului.

Bazându-ne pe prevederile art. 25 din Constituția Republicii Moldova, putem vorbi despre inviolabilitatea libertății persoanei ca libertate în comportament, lipsită de orice constrângere fizică din exterior care poate crea obstacole pentru libera circulație a omului, fapt ce l-ar lipsi de posibilitatea de a acționa în orice domeniu al vieții conform propriei voințe. Aceste prevederi rezultă și din art. 3 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, art. 9 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și art. 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Este necesar de menționat că fenomenul exploatarei sexuale, îndeosebi prin prisma traficului de persoane, nu este altceva decât o formă a sclaviei moderne, prin care se încalcă prevederile art. 4 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, adică sclavia și condiții similare de aservire. Acest fapt este bine argumentat de CtEDO (vezi cazul *Rantsev versus Cipru și Rusia* [1]) și, din aceste considerente, în prezent nu se mai pune problema dacă traficul de ființe umane este sau nu de domeniul art. 4 din CEDO.

Hotărârea în cazul menționat a constituit premisele instituirii unor obligații pozitive ale statelor de a elabora un cadru juridic adecvat și eficient, juridic și administrativ, de a lua măsuri de protecție și de a investiga traficul în cazul în care acesta s-a produs [2, p. 58].

Revenind la conceptul „libertate” în sensul menționat mai sus, constatăm că interpretarea acestuia se regăsește în lucrările mai multor autori [3, p. 43; 4, p. 52; 5, p. 1]. Cu alte cuvinte, libertatea este abilitatea unei persoane de a acționa independent și

particular human trafficking for the same purpose. By revealing its content, it is necessary to address the problem of the main object of the criminal attempt, the protection of which is insured by the norms of criminal law. In our case it is about the freedom of a person (sexual freedom in particular), which is also an essential element of all human rights.

Based on the provisions of art.25 of the Constitution of the Republic of Moldova, we can talk about the inviolability of the person's freedom as a freedom of behavior, devoid of any physical constraint from outside which can create obstacles for the free movement of a human, the fact that would deprive him of any opportunity in any area of life according to his own desire. These provisions also reside from the art.3 of the Universal Declaration of Human Rights, art.9 of the International Covenant on Civil and Political Rights and art.5 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

It is necessary to mention that the phenomenon of sexual exploitation, especially from the point of view of human trafficking, is nothing more than a form of modern slavery, by which the provisions of art.4, paragraph 1 of the European Convention on Human Rights are violated, that is slavery and similar conditions of servitude. This fact is well argued by the ECHR (see the case of *Rantsevvs Cyprus and Russia* [1]) and for these reasons the problem arises, whether or not human trafficking is in the field of art.4 of the ECHR.

The decision in this case set the premises for establishing positive obligations of the states to develop an adequate, efficient and administrative framework, to take protective measures and to investigate the traffic in case it occurred [2, p. 58].

Returning to the concept of “freedom” in the sense mentioned above, we find that its interpretation can be found in the works of several authors [3, p. 43; 4, p. 52; 5, p. 1]. In

personal în conformitate cu interesele sale. Anume aceste valori fundamentale protejate de Constituție, în cumul cu alte acte juridice, împiedică acțiunile infractorilor implicați în exploatarea sexuală a femeilor și copiilor.

Mai exact, este vorba despre formele socialmente periculoase de încălcare a normelor de comportament din sfera relațiilor sexuale acceptate de societate, a principiilor și ordinii tradiționale a respectivelor relații sau, cu alte cuvinte, a contactului sexual în general. Despre aceasta, autorul V. Kovalenko menționează că, în ciuda tuturor transformărilor din domeniul valorilor sexual-erotice, există anumite principii imuabile ale contactului sexual, îndeosebi fiind vorba despre caracterul benevol și conștientizarea contactelor sexuale, neînfăptuirea unor daune de moralitate publică prin propriul comportament sexual, excluderea din sfera contactelor sexuale a minorilor, interzicerea relațiilor sexuale dintre părinți și copii [6, p. 128].

În literatura de specialitate se menționează, pe bună dreptate, că sub aspect conceptual nu este oferită o noțiune juridico-penală clară a exploatării sexuale [7, p. 4]. Din aceste considerente, în studiul realizat la acest capitol este important constatarea faptului că lipsește nu doar conceptul juridico-penal al exploatării sexuale, ci și cel de natură criminologică susceptibil să cuprindă întregul volum al caracteristicilor sale cheie.

Prin urmare, vom începe analiza categoriei „exploatare sexuală” pentru a clarifica termenii inițiali și esența entităților care derivă din aceștia. În sensul semantic, vorbind despre termenul „sex” care rezultă din sintagma „exploatare sexuală”, acesta este interpretat în limba română ca o totalitate a caracteristicilor morfologice și fiziologice care deosebesc ființele și plantele în două categorii distincte: masculi și femele, bărbați sau femei [8, p. 980]. În ceea ce privește termenul „sexual”, acesta este definit ca raport dintre sexe care se referă la viața sexuală [8, p. 980].

other words, freedom is the ability of a person to act independently and personally in accordance with his or her interests. Namely, these fundamental values protected by the Constitution, in combination with other legal acts, impede the actions of the offenders involved in the sexual exploitation.

More specifically, it is about the socially dangerous forms of violation of the norms of behavior in the sphere of the sexual relations accepted by the society, of the traditional principles and order of the respective relations or, in other words, of the sexual contact in general. Hereof, the author V. Kovalenko mentions that, in spite of all the transformations in the field of sexual-erotic values, there are certain immutable principles of sexual contact, in particular regarding the voluntary character and the awareness of sexual contacts, failure to perform public morality damages through their own sexual behavior, exclusion from the sexual contacts of minors, prohibition of sexual relations between parents and children [6, p. 128].

It is rightly mentioned in the specialized literature, that a clear legal-criminal notion of sexual exploitation is not offered conceptually [7, p. 4]. For these reasons, in the study accomplished at this chapter it is important to find that not only the legal-criminal concept of sexual exploitation is missing, but also that of a criminological nature that would encompass the entire volume of its key features.

Therefore, we will begin the analysis of the category “sexual exploitation” in order to clarify the initial terms and the essence of the entities that derive from them. According to the semantic meaning, talking about the term “sex” that results from the phrase “sexual exploitation”, it is interpreted in Romanian as a totality of the morphological and physiological characteristics that distinguish being and plants in two distinct categories: males and females, men or women [8, p. 980]. As for the term “sexual” it is defined as the sex ratio that refers to the sexual life [8, p. 980].

Referitor la semnificația termenului „exploatare”, dicționarul explicativ al limbii române îl interpretează ca „...profit, tragere de folos în mod abuziv...” [8, p. 359]. Tot în acest context, exploatarea mai este interpretată ca „...obținere (în mod abuziv) a unui profit de la o persoană sau dintr-o anumită situație, împrejurare etc. (prin mijloace lipsite de scrupule)...” [9], „...însușire a rezultatelor muncii altora” [10, p. 895].

Sensul implicit al aceleiași formule ne permite să vorbim despre exploatare ca atribuire ilegală a rezultatelor muncii altora. Exploatarea, în acest ultim sens, va constitui „obiect generic” al respectivului studiu. Evident că în cazul nostru exploatarea sexuală va deveni „obiect nemijlocit” de cercetare. Prin urmare, rezultatele muncii altora ar trebui să fie considerate în acest sens ca venituri obținute de către infractori (subiecți ai exploatării), prin însușirea fondurilor primite ca plată pentru servicii sexuale pe care le oferă femeile și copiii ce depind de ei (victime exploatare).

În contextul celor consemnate, regretatul profesor Alexandru Borodac confirmă cele relatate mai sus în manualul său de „Drept penal: partea specială”, explicând că scopul exploatării sexuale comerciale sau necomerciale presupune profitarea de relațiile sexuale, contrar voinței victimei, în interes material sau alte interese personale [11, p. 102].

Tot în acest sens, autorii S. Brânză și V. Stati, în manualul de „Drept penal: partea specială”, constată că exploatarea sexuală, în sensul infracțiunii de trafic de ființe umane, presupune aservirea victimei prin a o obliga să presteze în acord cu voința făptuitorului unele servicii cu caracter sexual. Referindu-se la exploatarea sexuală comercială, aceștia atribuie la ea folosirea victimei în prostituție, în industria pornografică, pentru masajul erotic, în reprezentări striptease, în reprezentări erotice de alt gen implicând profitarea de sexualitatea victimei [12, p. 348]. Aceiași autori, în „Tratat de drept penal: partea

Regarding the meaning of the term “exploitation”, the explanatory dictionary of the Romanian language interprets it as “... profit, abusive use ...” [8, p. 359]. Also in this context, exploitation is also interpreted as „... obtaining (abusively) a profit from a person or from a certain situation, circumstance etc. (by unscrupulous means)...” [9], „...appropriation of the results of the work of others” [10, p. 895].

The implicit meaning of the same formula allows us to talk about exploitation as an illegal attribution of the results of the work of others. The exploitation, in this last sense, will constitute “generic object” of the respective study. Obviously, in our case sexual exploitation will become a “direct object” of research. Therefore, the results of the work of others should be considered in this regard as income obtained by the offenders (subject of exploitation), by appropriating the funds received as payment for sexual services offered by women and children depending on them (exploited victims).

In the context of those recorded, professor Alexandru Borodac confirms the ones mentioned above in his handbook on “Criminal Law: the special part”, explaining that the purpose of commercial or non-commercial sexual exploitation involves the use of sexual relations, contrary to the will of victim, in material or other personal interests [11, p. 102].

Also in this regard, the authors S.Brânză and V.Stati, in the handbook of “Criminal Law: the special part”, find that sexual exploitation in the sense of the crime of trafficking in human beings, implies the victim’s service, by forcing the victim to provide services of a sexual nature in accordance with the will of the perpetrator. Referring to commercial sexual exploitation, they attribute to it the use of the victim in prostitution, in the pornographic industry, for erotic massage, in striptease representations, in erotic representations of another kind implying the sexuality of the victim [12, p. 348]. The same

specială”, constată că prin „exploatare sexuală necomercială” se înțelege activitatea care nu are nici un impact direct asupra mărimii patrimoniului, exprimându-se în căsătorie (inclusiv poligamică), concubinaj sau alte asemenea forme de coabitare, realizate pentru propria consumație a făptuitorului. Prin „exploatare sexuală comercială” se înțelege activitatea aducătoare de profituri, care are drept urmare majorarea activului patrimonial al făptuitorului, exprimându-se în folosirea victimei, prin constrângere, în prostituție, în pornografie sau în alte activități sexuale [13, p. 482-483].

Exploatarea sexuală, ca formă a traficului de ființe umane, în special a femeilor și copiilor, în opinia unor autori, include: organizarea prostituției, practicarea prostituției în unitățile militare sau în locurile de dislocare a forțelor armate, turismul sexual, servicii pornografice (în special, folosirea copiilor de ambele sexe în acest scop) [14, p. 14].

Aceași opinie, dezvăluită prin prisma aspectelor criminologice, o au autorii O. Bejan și Gh. Butnaru, care susțin că în cazul exploatării sexuale victimele sunt folosite în special pentru prostituție, pornografie (filme, fotografii, imagini cu relații sexuale transmise în direct pe Internet etc.) sau sex-show-uri (striptease, diverse dansuri erotice etc.) [15, p. 26].

Și în literatura de specialitate rusă exploatarea sexuală este concepută ca implicarea persoanelor în prostituție, pornografie etc. [16, p. 282].

În contextul relatat, este important de menționat și faptul că legislația internațională nu conține o definiție complexă a acestui fenomen. Totuși în prevederile Protocolului de la Palermo se constată că „...exploatarea include, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală...” [17]; „...toate cazurile de recrutare, transportare, transfer, adăpostire sau primire a unui copil în scopul exploatării sunt considerate trafic de persoane...” [17]. Evident că acest text nu reprezintă o definiție

authors, in the “Criminal Law Treaty: the special part”, affirm that “non-commercial sexual exploitation” means the activity that has no direct impact on the size of the estate, expressing itself in marriage (including polygamy), cohabitation or the likely forms of cohabitation, made for the perpetrator’s own consumption. “Commercial sexual exploitation” means the profit-making activity, which results in the increase of the perpetrator’s assets, expressing itself in the use of the victim, by constraint, prostitution, pornography or other sexual activities [13, p. 482-483].

Sexual exploitation, as a form of trafficking in human beings, especially of women and children, according to some authors, includes: organizing of prostitution, practicing of prostitution in military units or in places of displacement of the armed forces, sexual tourism, pornographic services (in particular, the use of children of both sexes for this purposes) [14, p. 14].

The authors O. Bejan and Gh. Butnaru have the same opinion, revealed from the point of view of criminological aspects, they argue that in the case of sexual exploitation the victims are used especially for prostitution, pornography (movies, photos, pictures with sex relations transmitted directly through the internet etc.) or sex shows (striptease, various erotic dances, etc.) [15, p. 26].

And in Russian specialty literature, sexual exploitation is conceived as involving persons in prostitution, pornography etc. [16, p. 282].

In the related context, it is important to mention that the international law does not contain a complex definition of this phenomenon. However, the provisions of the Palermo Protocol state that “... exploitation includes, at least, exploitation by prostitution of another person or other forms of sexual exploitation ...” [17]; “... all cases of recruiting, transporting, transferring, sheltering or receiving a child for the purpose of exploitation are considered human trafficking ...”

propriu-zisă în sensul direct al cuvântului.

Legislația națională, de asemenea, abordează exploatarea sexuală în cadrul conceptului mai larg de „exploatare a persoanei”, reproducând, în esență, această formulă, cu anumite concretizări. Astfel, Codul penal al Republicii Moldova definește exploatarea ființei umane ca „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală, comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, pentru cerșetorie, în sclavie sau condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor, țesuturilor și/sau celulelor, precum și de folosire a femeii în calitate de mamă-surogat...” (alin. (1), art. 165 CP). Totodată, Codul penal autohton incriminează separat infracțiunea de trafic de copii, agravând răspunderea penală în comparație cu acțiunile similare comise în privința unei persoane mature. În acest context, conform prevederilor alin. (1) al art. 206 CP, traficul de copii presupune „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, precum și darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul: a) exploatării sexuale, comerciale sau necomerciale, în prostituție sau industrie pornografică; b) exploatării prin muncă sau servicii forțate; b¹) practicării cerșetoriei sau altor scopuri josnice; c) exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, inclusiv în cazul adopției ilegale; d) folosirii în conflicte armate; e) folosirii în activitate criminală; f) prelevării organelor, țesuturilor și/sau celulelor umane; h) vânzării sau cumpărării...”. Alin. (2), lit. b) al aceluiași articol prevede o circumstanță agravantă a traficului de copii legată de exploatarea sexuală a acestora, fiind vorba despre acțiunile vizate la alin. (1), însoțite de abuz și/sau violență sexuală.

Prin urmare, reieșind din prevederile legislației penale naționale, constatăm că ex-

[17]. Obviously, this text does not represent a definition in the direct sense of the word.

National legislation also addresses sexual exploitation within the broader concept of “exploitation of the person”, essentially reproducing this formula, with certain concretizations. Thus the Criminal Code of the Republic of Moldova defines the exploitation of the human being as “the recruitment, transportation, transfer, shelter or reception of a person, with or without his consent, for the purpose of sexual, commercial or non-commercial exploitation, through forced labor or services, for begging, in slavery or conditions similar to slavery, for use in armed conflicts or in criminal activities, for the collection of organs, tissues and / or cells, as well as for the use of women as mother-surrogate ...” (paragraph 1, art. 165 CC). At the same time, the local Criminal Code separately incriminates the crime of trafficking in children, aggravating the criminal liability in comparison with the similar actions committed regarding a mature person. In this context, according to the provisions of paragraph 1 of the article 206 of the CC, trafficking in children involves “recruiting, transporting, transferring, sheltering or receiving a child, as well as giving or receiving payments or benefits to obtain the consent of a person who has control over the child, for the purpose of: a) sexual, commercial or non-commercial exploitation, prostitution or pornographic industry; b) exploitation through forced labor or services; b¹) practicing of begging or other dirty purposes; c) exploitation in slavery or in conditions similar to slavery, including in the case of illegal adoption; d) use in armed conflicts; e) use in criminal activity; f) removal of human organs, tissues and / or cells; h) sale or purchase ...”. Paragraph 2, letter b) of the same article provides an aggravating circumstance for trafficking in children related to their sexual exploitation, specifying the actions referred to paragraph 1, accompanied by abuse and / or violence.

Therefore, based on the provisions of

ploatarea sexuală, comercială sau necomercială, prostituția și industria pornografică constituie principalele forme de exploatare atât în privința femeilor, cât și a copiilor.

Totuși nu ar fi corect să afirmăm că exploatarea sexuală se reduce doar la prostituție și industria pornografică. Astfel, analiza actelor normative internaționale, naționale și străine, inclusiv a practicii judiciare, permite de a referi la alte forme de exploatare sexuală următoarele fapte: hărțuirea sexuală a minorilor, abuzul și violența sexuală în privința unui minor, căsătoria forțată, turismul sexual (inclusiv cel cu copii), „cyber-sex” virtual cu un minor pentru a stabili o relație de încredere cu el în scopul exploatării sexuale („grooming”).

Finalizând analiza succintă a aspectelor care vizează latura juridică a exploatării sexuale, în continuare este necesar de a face anumite incursiuni cu referire la problemele pe le care le evocă acest fenomen prin prisma abordărilor existente în literatura de specialitate, inclusiv cea criminologică.

În contextul general de abordare a esenței exploatării sexuale, experții în domeniu au viziuni diferite referitoare la unele aspecte specifice ale acestei probleme. De menționat că majoritatea din ei sunt de acord cu faptul că respectivul fenomen cuprinde o totalitate diversă de fapte infracționale. Cu toate acestea, constatăm că nu este percepută uniform lista faptelor penale care formează acest complex infracțional. Însăși sintagma „exploatare sexuală” nu poate fi considerată unica utilizată în descrierea fenomenului vizat. Uneori, diferiți autori îl înlocuiesc cu alți termeni – „exploatare sexuală comercială” [18, p. 5], „sex comercial ilegal” [19, p. 17] etc. Fără îndoială, o poziție solidară este deținută de experți și oameni de știință atunci când vine vorba despre traficul de ființe umane și de exploatarea sexuală ca obiectiv principal și interes dominant. Aici este necesar de adăugat că tipul respectiv de proximitate presupune, în esență, principii stabile de încadrare juridică și condiții unice

national criminal law, we ascertain that sexual, commercial or non-commercial exploitation, prostitution and the pornographic industry are the main forms of exploitation for both women and children.

However, it would not be fair to say that sexual exploitation is reduced only to prostitution and the pornographic industry. Thus the analysis of international, national and foreign normative acts, including the judicial practice, allow to refer to other forms of sexual exploitation the following facts: sexual harassment of minors, sexual abuse and violence of a minor, forced marriage, sexual tourism (including the one with children), virtual “cyber-sex” with a minor to establish a trusting relationship with him for the purpose of sexual exploitation (“grooming”).

After completing the brief analysis of the issues concerning the legal side of sexual exploitation, it is still necessary to make certain incursions with reference to the problems that this phenomenon evokes through the prism of the existing approaches in the specialized literature, including the criminal one.

In the general context of addressing the essence of sexual exploitation, experts in the field have different views on some specific aspects of this issue. It is worth mentioning that most of them agree with the fact that this phenomenon comprises the different totality of criminal facts. However, we find that the list of criminal facts that make up this criminal complex is not uniformly perceived. The very phrase “sexual exploitation” cannot be considered the only one used to describe the phenomenon in question. Sometimes, different authors replace it with other terms – “commercial sexual exploitation” [18, p. 5], “illegal commercial sex” [19, p. 17] etc. Undoubtedly, a supportive position is held by experts and scientists when it comes to trafficking in human beings and sexual exploitation as the main objective and dominant interest. It is necessary to add here that the type of proximity implies, in essence, stable

de tragere la răspundere pentru aceste fapte infracționale cu caracter interdependent.

Totuși există mai multe discuții cu privire la încadrarea juridică a cazurilor de exploatare sexuală în care o persoană este de acord să se implice în mod voluntar în astfel de activități sau când vine cu o inițiativă în acest sens. Cel mai probabil, motiv pentru astfel de dispute este soluționarea neuniformă a acestei probleme la nivelul reglementărilor internaționale.

Revenind la conținutul Protocolului de la Palermo, constatăm că: „a) traficul de persoane presupune recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe; b) consimțământul unei victime a traficului de persoane pentru exploatarea amintită, astfel cum este enunțată la lit. a) din prezentul articol, este indiferent atunci când unul din oricare dintre mijloacele enunțate la lit. a) a fost folosit; c) recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării este considerată trafic de persoane, chiar dacă aceștia nu fac apel la nici unul dintre mijloacele menționate la lit. a) din prezentul articol; d) termenul copil indică orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani” [20].

Prin urmare, în textul acestui act normativ este identificată o poziție clară a legiuitorului legată de exploatarea sexuală (inclusiv în cadrul traficului de ființe umane), recunoscută ca atare numai în cazul în care victima este implicată în acest proces împo-

principles of legal classification and unique conditions for taking responsibility for these criminal acts of interdependent character.

However, there are several discussions regarding the legal classification of sexual exploitation cases in which a person agrees to voluntarily engage in such activities or when a person comes with an initiative in this regard. Most likely, the reason for such disputes is the patchy solution of this problem at the level of international regulations.

Returning to the content of the Palermo Protocol, we notice that: “a) trafficking in persons involves the recruitment, transport, transfer, shelter or reception of persons, by threat or by recourse to force or other forms of compulsion, through kidnapping, fraud, deception, abuse of authority or a situation of vulnerability or through the offering or acceptance of payments or benefits to obtain the consent of a person having authority over another for the purpose of exploitation. Exploitation includes, at least, exploitation by prostitution of another person or other forms of sexual exploitation, forced labor, or services, slavery or practices similar to slavery, use or removal of organs; b) the consent of a victim of human trafficking for the exploitation mentioned before, as stated by letter a) from this article, indifferently if any of the means mentioned by letter a) was used; c) the recruitment, transport, transfer, shelter or reception of a child for the purpose of exploitation is considered human trafficking, event if they do not appeal to any of the means mentioned by letter a) of this article; d) the term of child indicates any person under the age of 18 years” [20].

Therefore, in the text of this normative act a clear position of the legislator related to the sexual exploitation (including the trafficking in human beings) is identified, recognized as such only if the victim is involved in this process against the will, forced to do that. Taking into account the exception formulated by the letter c) from art.3 of the mentioned Protocol, which refers only to

triva voinței sale, în mod forțat. Luând în considerare excepția formulată la lit. c) din art. 3 al Protocolului menționat ce se referă doar la copii, concluzia nu poate fi decât una singură: consimțământul unui adult elimină problema exploatării. Cu alte cuvinte, acordul persoanei mature va exclude semnele exploatării sexuale.

Diametral opus este soluționată această problemă în Convenția ONU pentru suprimarea traficului de persoane și a exploatării prostituției semenilor din 1949, care prevede în art. 1 următoarele: „Părțile la prezenta Convenție decid pedepsirea oricărei persoane care, pentru a satisface pasiunile altuia: 1) ademenește, atrage sau îndeamnă, în vederea prostituției, o altă persoană, chiar și cu consimțământul acesteia; 2) exploatează prostituția unei alte persoane, chiar cu consimțământul acesteia” [21].

În contextul celor menționate, precizăm că nu ne-am pus ca scop revizuirea aspectelor legate de teoria dreptului internațional care vizează problema forței juridice comparative expusă în două documente contradictorii. Totuși este important de subliniat faptul că o astfel de disonanță juridică influențează semnificativ pozițiile oamenilor de știință atunci când este vorba despre evaluările acțiunilor legate de exploatarea sexuală în funcție de voința victimei.

Concluzii. Toate argumentele de mai sus cu privire la natura juridică a fenomenului abordat ne permit să oferim o formulă care reflectă noțiunea, esența și principalele caracteristici ale „exploatării sexuale” a femeilor și copiilor. Astfel, este vorba despre *folosirea, de regulă sistematică și în scop de profit, a femeilor și copiilor în prostituție, în industria pornografică sau în alte activități cu caracter sexual, prin aplicarea diferitor metode de constrângere sau prin profitarea de anumite condiții în care victima nu are libertatea sau capacitatea de a lua decizii în acest sens.*

De menționat că majoritatea autorilor care au studiat această problemă ajung la concluzia privind necesitatea introducerii în

children, the conclusion can be only one: the consent of an adult eliminates the problem of exploitation. In other words, the consent of the mature person will exclude the signs of sexual exploitation.

The same problem is oppositely solved by the UN Convention for the Suppression of Human Trafficking and Exploitation for Prostitution from 1949, which provides in art.1 the following: “The Parties to this Convention decide to punish any person who, in order to satisfy the passions of another: 1) through enticement, allurements and exhortation, for the purpose of prostitution involves another person, even with his / her consent ; 2) exploits the prostitution of another person, even with his or her consent” [21].

In the above mentioned context, we should notice that we did not aim to review the aspects related to the theory of international law regarding the problem of comparative legal force set out in two contradictory documents. However, it is important to point out that such legal dissonance significantly influences the positions of scientists when it comes to evaluating actions related to sexual exploitation according to the victim’s will.

Conclusions. All the above arguments regarding the legal nature of the phenomenon addressed allow us to offer a formula that reflects the notion, the essence and the main characteristics of the “sexual exploitation” of women and children. Thus, it is about *the use as a systematic and for profit purpose, of women and children in prostitution, in the pornographic industry or in other activities of a sexual nature, by applying different methods of constraint or by taking advantage of certain conditions in which the victim does not have the freedom or capacity to make decisions in this regard.*

It is worth mentioning that most of the authors who have studied this problem come to the conclusion regarding the need to introduce in the criminal law special rules establishing liability for sexual exploitation.

legislația penală a normelor speciale ce stabilesc răspundere pentru exploatarea sexuală.

O altă problemă esențială este necesitatea distingerii conceptelor ce vizează exploatarea sexuală și exploatarea sexuală comercială.

Așadar, în opinia noastră, exploatarea sexuală comercială are ca scop final obținerea beneficiului material (patrimonial, financiar) în urma exploatării, victimele acesteia fiind atât adulții, cât și copiii. Abordând în mod special problema exploatării sexuale a copiilor, experții străini subliniază adesea caracterul comercial al acestui fenomen.

Așa cum menționa M. Hecht în cadrul celui de al Treilea Congres Mondial împotriva exploatării sexuale a copiilor și adolescenților, care a avut loc la 25-28 noiembrie 2008 la Rio de Janeiro (Brazilia), exploatarea sexuală comercială constituie o încălcare gravă a drepturilor copiilor. Aceasta include hărțuirea sexuală din partea adulților și remunerarea bănească sau sub o altă formă a copilului sau a persoanei terțe (ori a grupului de indivizi). Copilul este tratat ca un obiect sexual și comercial. Exploatarea sexuală comercială a copiilor este o modalitate de constrângere și violență împotriva lor, fiind considerată ca muncă forțată și o formă contemporană de sclavie [18, p. 6].

În sensul celor menționate mai sus, constatăm că exploatarea sexuală comercială diferă semnificativ de formele de exploatare cu caracter sexual în care autorul infracțiunii nu urmărește obținerea obligatorie a unui beneficiu material.

În cazul exploatării sexuale a copilului de către adult „beneficiile” pot avea un caracter nepatrimonial, însă exploatarea minorului oricum are loc, întrucât folosirea copilului, pe de o parte, satisface nevoile unui anumit grup de adulți, iar pe de altă parte, această implicare cauzează prejudicii fizice sau morale grave, de multe ori ireversibile, personalității minorului.

Pentru a nu ne repeta în privința unor aspecte evidente, și anume absența componente materiale, considerăm util de a spe-

Another essential issue is the need to distinguish between concepts related to sexual exploitation and commercial sexual exploitation.

Therefore, in our opinion, the commercial sexual exploitation has the final aim to obtain the material benefit (patrimonial, financial) as a result of exploitation, its victims being both adults and children. Dealing with the issue of sexual exploitation of children, foreign experts often emphasize the commercial nature of this phenomenon.

As M. Hecht mentioned during the Third World Congress against the sexual exploitation of children and teenagers, held on November 25-28, 2008 in Rio de Janeiro (Brazil), commercial sexual exploitation is a serious violation of the rights of the child. This includes sexual harassment by adults and monetary or other remuneration of the child or the third person (or a group of individuals). The child is treated as a sexual and commercial object. The commercial sexual exploitation of children is a form of coercion and violence against them, being considered forced labor and a contemporary form of slavery [18, p. 6].

For the above mentioned purposes, we notice that commercial sexual exploitation differs significantly from the forms of sexual exploitation in which the perpetrator of the crime does not seek to obtain a material benefit.

In the case of the sexual exploitation of the child by the adult “the benefits” may be non-impartial, but the exploitation of the child anyway takes place, since the use of the child, on the one hand, satisfies the needs of a certain group of adults, and on the other hand, this involvement causes serious physical or moral damage, often irreversible, to the minor’s personality.

In order to avoid the repetition regarding obvious aspects, and namely the absence of the material component, we consider it useful to specify that exploitation options “without material interest”, compared to the

cifica faptul că opțiunile de exploatare „fără interes material”, în comparație cu cel comercial, este mult mai restrâns.

Totodată, constatăm că, potrivit normelor de drept internațional, obținerea veniturilor din prostituție se consideră infracțiune. De menționat că și legislația națională prevede răspundere penală pentru comiterea unor astfel de fapte (art. 220 CP). În acest sens, existența unor norme care reflectă o asemenea atitudine față de persoanele care obțin venituri din prostituție pare a fi justificată, fiindcă aceasta corespunde realităților cotidiene și tendințelor negative de consolidare a criminalității în domeniul exploatării sexuale.

Și în literatura de specialitate rusă, experții în domeniu au subliniat de mai multe ori necesitatea incriminării faptelor legate de obținerea unor venituri din prostituție de către persoanele terțe [22, p. 41].

Printre altele, ni se pare ambiguă abordarea problemei ce vizează delimitarea traficului de ființe umane în scop de prostituție și exploatarea prostituției. Astfel, I. Izmailova, în lucrarea sa dedicată acestei probleme se concentrează asupra faptului că în Convenția din 1949 nu sunt bine concepute o serie de probleme, cum ar fi, de exemplu, faptul că termenul „prostituție” este utilizat alături de „trafic de persoane”, ca fenomene omogene, similare [23, p. 16].

Cu toate acestea, mai târziu, același autor subliniază că atunci când raportăm prostituția la domeniul traficului de ființe umane este necesar să se indice că nu este vorba doar despre prostituție, ci despre prostituție forțată... [23, p. 16].

În opinia noastră, acest punct de vedere este discutabil. Documentele juridice internaționale interpretează prostituția și traficul de ființe umane ca fenomene distincte, însă corelația strânsă a lor este argumentată prin faptul că prostituția și exploatarea prostituției constituie unul din principalele scopuri ale traficului de ființe umane. Totodată, dacă un astfel de scop nu ar exista, traficul de persoane nu ar avea asemenea dimensiune agresivă și arie de extindere.

commercial one are much narrower.

At the same time, we observe that, according to the rules of the international law, obtaining income from prostitution is considered a crime. It should be mentioned that national law also provides criminal liability for such actions (art. 220 CC). In this sense, the existence of norms that reflect such an attitude towards the people who obtain income from prostitution seems to be justified, because it corresponds to the daily realities and the negative tendencies to increase the crime in the field of sexual exploitation.

Also in the Russian literature, experts in the field have repeatedly emphasized the need to incriminate the facts related to obtaining of income from prostitution by the third parties [22, p. 41].

Among other things, we find it ambiguous to tackle the problem of delimiting trafficking in human beings for the purpose of prostitution and exploitation of prostitution. Thus, I. Izmailova, in her work dedicated to this problem focuses on the fact that in the Convention from the year 1949 a number of problems are not well conceived, such as, for example, the fact that the term “prostitution” is used in conjunction with “trafficking in persons”, as homogeneous and similar phenomena [23, p. 16].

However, later, the same author points out that when reporting prostitution in the field of human trafficking, it is necessary to indicate that it is not just about prostitution, but about forced prostitution ... [23, p. 16].

In our opinion, this point of view is contestable. International legal documents interpret prostitution and trafficking in human beings as distinct phenomena, but their close correlation is argued by the fact that prostitution and exploitation of prostitution are one of the main purposes of trafficking in human beings. At the same time, if such a purpose did not exist, human trafficking would not have such an aggressive dimension and extension area.

Referințe bibliografice:

1. Case of Rantsev vs Cipru and Russia [citată 12.05.2019]. Disponibil: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/rantsev_vs_russia_cyprus_en_4.pdf
2. Dolea I., Zaharia V. Jurisprudența CtEDO și interesele copilului. Chișinău: Cartea Juridică, 2012. 182 p. – ISBN 978-9975-80-619-0.
3. Громов С.В. Уголовно-правовая характеристика торговли людьми и использования рабского труда. Дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2006. 155 с.
4. Клименко А.В. Уголовно-правовая характеристика похищения человека: Дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2004. 195 с.
5. Марахтапова К.А. Преступления против свободы личности: вопросы законодательной регламентации и квалификации: Дис. ... канд. юрид. наук. Самара, 2006.
6. Коваленко В.И. Теоретические и прикладные проблемы противодействия криминальной эксплуатации человека (криминологическое исследование): Дис. ... доктора юрид. наук. Москва, 2017. 515 с.
7. Смирнов Ю.П. Уголовная ответственность за сексуальную эксплуатацию других лиц в форме занятия ими проституцией: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2010. 25 с.
8. Coteanu Ion, Seche Luiza, Seche Mircea et al. Dicționarul explicativ al limbii române. Ediția a II-a. București: Ed. UNIVERS ENCICLOPEDIC, 1998. 1192 p.
9. Dicționarul explicativ al limbii române [citată 23.04.2018]. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/exploatare%20>
10. Лопатин В.В., Лопатина Л.Е. Толковый словарь современного русского языка. Москва: Эксмо, 2011. 928 с.
11. Borodac Alexandru. Manual de drept penal: partea specială. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2004. 622 p.
12. Brânză S., Stati V. Drept penal: Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011. 1062 p.
13. Brânză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. 1. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2015. 1328 p.
14. Vidaicu M., Dolea I. Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual). Chișinău: „Nova Imprim” SRL, 2009. 188 p.
15. Bejan O., Butnaru Gh. Traficul de ființe umane. Chișinău: Pontos, 2002. 76 p.
16. Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации. 2-е издание. Санкт-Петербург: Питер, 2006. 848 с.
17. Railean Daniela. Prevenirea victimologică a infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor săvârșite prin violență. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2012. 242 p.
18. Hecht M.E. Private Sector Accountability in Combating the Commercial Sexual Exploitation of Children. ECPAT International Report for the Third World Congress against Sexual Exploitation of Children and Adolescents. Rio de Janeiro, Brazil, 25-28 November 2008. 127 p. [citată 12.06.2017]. Disponibil: https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Thematic_Paper_CSR_ENG.pdf
19. Левин М.И., Покатович Е.В. Экономика нелегального коммерческого секса: красный свет на синем фоне. Научное издание. Москва: Труды Фонда ИНДЕМ, 2006. 48 с.
20. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, din 15.11.2000. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 17-XV

- din 17.02.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 36-38/126 din 04.03.2005.
21. Convenția pentru suprimarea traficului de persoane și a exploatării prostituției semenilor, aprobată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 317 (IV) din 2 decembrie 1949, intrată în vigoare la 25 iulie 1951 [citat 27.02.2017]. Disponibil: http://www.undp.md/publications/hr/DO_in_Activitatea_Politiei_PNUD.pdf
22. Корунова М.О. Международные стандарты в области противодействия торговле людьми – перспективы имплементации в Российской Федерации. В: Взаимодействие правоохранительных органов и неправительственных организаций – эффективная стратегия противодействия торговле людьми: Сборник материалов международного круглого стола. 23 января 2004. Москва: Изд-во «Экслист», 2005. С. 44-46.
23. Измайлова И.Д. Уголовная ответственность за торговлю людьми: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2007. 33 с.

Despre autori

Iurie LARII,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
prorector pentru știință, Academia „Ștefan
cel Mare” a MAI al R. Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com
tel.: 079402873*

Oleg POHILĂ,

*doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: oleg.pohila@gmail.com
tel: 069105952*

About authors

Iurie LARII,

*PhD, associate professor,
Prorector of Science, Academy “Stefan cel
Mare” of MIA of the Republic of Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com
tel.: 079402873*

Oleg POHILĂ,

*PhD student, Academy
“Stefan cel Mare” of MIA
e-mail: oleg.pohila@gmail.com
tel: 069105952*

CZU 343.13:341.645(4)

DOI 10.5281/zenodo.3871480

**RESPECTAREA DREPTULUI
LA APĂRARE A PERSOANELOR
BĂNUITE: CADRUL NORMATIV
INTERN ȘI JURISPRUDENȚA
CTEDO**

Tudor OSOIANU,
*doctor în drept, conferențiar universitar
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

**RESPECTING THE RIGHT OF
DEFENSE OF SUSPECTED PERSONS:
THE INTERNAL REGULATORY
FRAMEWORK AND ECTHR
JURISPRUDENCE**

Tudor OSOIANU,
*PhD, associate professor (docent),
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA*

Reglementarea dreptului la apărare în CEDO, Constituție și în Codul de procedură penală, constituie o garanție a exercitării acestui drept fundamental. Jurisprudența CtEDO în cauze moldovenești permite a constata că CtEDO. În unele cauze în care s-a stabilit violarea dreptului la apărare s-au constatat și abuzuri psihice și fizice asupra reținuților. În cea mai mare parte, aceste constatări au vizat etapa incipientă a procesului penal și detenția reclamantului în custodia poliției. Considerăm că asigurarea eficientă a dreptului la apărare ar fi putut preîntâmpina abuzurile din partea polițiștilor și altor organe abilitate cu dreptul de a reține persoanele suspectate de comiterea infracțiunii. În toate cauzele s-a constatat violarea dreptului la apărare, datorită relexor practici în acțiunilor organului de constatare și de urmărire penală. CtEDO nu a constatat unele inconsevențe și neconcordanțe ale legislației naționale cu standardele CEDO.

Cuvinte-cheie: reținere, bănuir, apărare, jurisprudența Curții Europene.

The regulation of the right to defense in the ECHR, Constitution and the Code of Criminal Procedure, is a guarantee of the exercise of this fundamental right. The ECtHR jurisprudence in Moldovan cases makes it possible to find that the ECtHR, in some cases where the violation of the right of defense was established, there were also psychic and physical abuses on the detainees. For the most part, these findings concerned the early stage of the criminal trial and the applicant's detention in police custody. We believe that effective assurance of the right to defense could have prevented abuses by police and other bodies empowered with the right to detain persons suspected of committing the crime. In all cases it was found that the right to defense was violated, due to the bad practices in the actions of the body for finding and prosecuting. The ECtHR did not find any inconsistencies and discrepancies in the national legislation with the ECHR standards.

Keywords: restraint, suspicion, defense, European Court case law.

Introducere. Asistența juridică este una dintre cele mai importante componente ale dreptului de apărare al părților, alături de posibilitatea acestora de a-și asigura personal apărarea prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege (art. 64 alin. (1) CPP) și de obligația organelor judiciare de a avea în vedere, din oficiu, toate aspectele care sunt în favoarea părților, iar reglementarea ei în Constituție, în Codul de procedură penală, constituie o garanție a exercitării acestui drept fundamental.

Introduction. Legal aid is one of the most important components of the parties' right to defense, along with their possibility to personally exercise their right to defense through all means and methods allowed by the law (art. 64, paragraph 1, CCP) and the obligation of the legal bodies to take into account, *ex officio*, all aspects which are in favor of parties and its regulation in the Constitution and the Criminal Procedure Code represents a guarantee of exercising this fundamental right.

CEDO consacră în art. 6, §3 lit. c) *dreptul persoanei acuzate de a fi asistată de un apărător ales și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistată în mod gratuit din oficiu, atunci când interesele justiției o cer.*

Constituția proclamă dreptul părților la asistența juridică din partea unui apărător ales sau numit din oficiu pentru toată durata procesului (art. 26 alin. (3)). În acest context, CPP concretizează că organul de urmărire penală și instanța de judecată sunt obligate să asigure participarea în proces a unui avocat în vederea apărării bănuțului, învinuțului, inculpatului (art. 17 alin. 3 și 5 CPP).

Metode și materialele aplicate. Pentru realizarea scopurilor și obiectivelor tratate, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică, de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației internaționale și naționale.

Rezultate obținute și discuții. În literatura de specialitate există mai multe definiții ale asistenței juridice, care, în ansamblu, pun în evidență corelația dintre participarea în proces a unui profesionist, calificat în domeniul jurisprudenței și activitatea de protejare a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei care a nimerit în sfera justiției penale.

„Prin *asistență juridică* se are în vedere sprijinul pe care apărătorul îl dă bănuțului/învinuțului/ inculpatului în cadrul procesului penal prin lămuririle, sfaturile și intervențiile lui ca specialist în domeniului dreptului” [1, p. 14; 2, p. 124].

„Un raport juridic între o persoană fizică sau juridică și o persoană cu pregătire specială (avocat), în cadrul căruia prima beneficiază de sfaturile, recomandările și opiniile avocatului și/ori este reprezentată de către acesta în mod calificat în cursul unui proces ori în afara lui pentru exercitarea și apărarea drepturilor și intereselor legitime” [3, p. 110].

În conformitate cu prevederile art. 2 al

The ECHR stipulates in art. 6, paragraph 3 let. c) *the right of the accused to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice are required.*

The Constitution proclaims the right of parties to legal aid by a defender chosen or appointed *ex officio* throughout the proceedings (art.26, paragraph 3). The CCP specifies that the criminal investigation body and the court are obliged to ensure the participation of a lawyer to defend the suspect, accused (art. 17, paragraph 3 and 5, CCP).

Material and method. In order to achieve the goals and objectives set, taking into account the specificity and complex character of the topic investigated, as research methods have used the logical, systematic, comparative method. The research undertaken is based on study of doctrine, international and national legislation.

The result of the discussion. There are several definitions of legal aid in the doctrine, which as a whole, highlight the correlation between participation of a qualified and legally trained professional in the hearing and the activity of protecting the legitimate rights and interests of the person in contact with criminal justice.

“Legal aid” means the support provided by the defender to the suspect/accused within criminal proceedings through his/her explanations, advice and interventions as specialist in the legal field” [1, p. 14; 2, p. 124].

Another definition: “a legal relationship between a natural or legal person and a specially trained person (lawyer), where the first benefits from advice, recommendations and opinions of the lawyer and/or is represented by him/her in a qualified manner during or outside proceedings for exercising and defending rights and legitimate interests” [3, p. 110].

According to art. 2 of the Law on State Guaranteed Legal Aid No. 198-XVI of

Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198- XVI din 26.07.2007 (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 157-160/614 din 05.10.2007, intrată în vigoare din 01 iulie 2008), „...asistență juridică calificată este acordarea serviciilor juridice de consultanță, reprezentare și/sau apărare în organele de urmărire penală, în instanțele judecătorești pe cauze penale, contravenționale, civile sau de contencios administrativ, reprezentare în fața autorităților administrației publice”.

Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 [3] conține prevederi importante pentru asigurarea dreptului la apărare în procesul penal, inclusiv a persoanelor reținute.

Prevederile CPP și ale LAJGS privind prestarea serviciilor de asistență juridică calificată, inclusiv în cazul reținerii persoanei, sunt suficient de clare pentru aplicare în practică. Dacă persoana suspectată de comiterea unei infracțiuni este reținută, dreptul de a fi asistat de un avocat apare din momentul perfectării procesului-verbal de reținere și comunicării acestuia bănuțului (art. 64, alin. (2), pct. 5; art. 69, alin. (2), pct. 2, lit. a); art. 167, alin. (2), CPP).

În cazul că suspectul reținut nu are posibilitate de a contacta un avocat ales, organul de urmărire penală va contacta în cel mult o oră Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat pentru a fi desemnat un avocat din oficiu (art. 167 alin. (11) CPP).

Înainte de audieră bănuțului, acesta are dreptul la consultații în condiții de confidențialitate cu apărătorul său (art. 64 alin. (2) pct. 4) și 6) CPP). Condiții pentru confidențialitatea întrevederii între avocat și bănuț sunt asigurate de organul de urmărire penală (art. 167 alin. (2) CPP). Bănuț reținut are dreptul de a fi asistat de avocat la realizarea oricărei acțiuni de urmărire penale începând cu audierea acestuia (art. 69 alin. (2) pct. 7) și 11); art. 68 CPP).

CPP impune eliberarea persoanei

26.07.2007 (published in the Official Monitor of the Republic of Moldova No. 157-160/614 of 05.10.2007, in force as of 1 July 2008), “... qualified legal aid is *the delivery of legal services of counseling, representation and/or defense before the criminal investigation bodies, courts of law in criminal cases, administrative offences cases, civil cases or cases of administrative jurisdiction, as well as representation before the public administration authorities*”.

The Directive 2013/48/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2013 [16] comprises important provisions for ensuring the right to defense in criminal proceedings, including of apprehended persons.

The provisions of the CCP and LSGLA on delivering qualified legal aid services, including in case of apprehension of a person are sufficiently clear for implementing them in practice. If the suspect of a crime is apprehended, the right to be assisted by a lawyer appears from the moment of drawing up the apprehension minutes and handing it out to the suspect (art. 64, paragraph 2, p. 5; art. 69, paragraph 2, p. 2, let. a); art. 167, paragraph 2, CCP; also see art. 25, paragraph 5 of the Constitution).

In case the apprehended person does not have the possibility to contact a chosen lawyer, the criminal investigation body shall, within one hour, contact the National Council for State Guaranteed Legal Aid to appoint a lawyer *ex officio* (art. 167, paragraph 11, CCP).

Before hearing the suspect, he/she has the right to confidential consultation with his/her defender (art. 64, paragraph 2. p.4) and 6, CCP). The conditions for confidential lawyer-client consultation are ensured by the criminal investigation body (art. 167, paragraph 2, CCP). The suspect has the right to be assisted by a lawyer during any criminal investigation action starting with his/her hearing (art. 69, paragraph 2. p.7) and 11); art.68, CCP).

The CCP requires the release of the apprehended person if an essential violation of the law took place during apprehension (art.

reținute, dacă la reținere acestea a fost admisă o încălcare esențială a legii (art. 177 alin. (1) pct. 3) CPP). Potrivit art. 94, alin. (2) CPP - încălcare esențială constituie și lipsa de asistență juridică.

Dacă în procedurile de reținere și audiere a bănuțitului nu a fost asigurată participarea unui avocat, legea permite solicitarea și declararea nulității acestora (art. 251 CPP). De asemenea, legea procesual penală interzice a pune în baza sentinței și a altor hotărâri judecătorești, probe obținute cu încălcarea dreptului la apărare (art. 94 alin. (1) pct. 2) CPP). Dat fiind constatarea încălcării dreptului la apărare a persoanei reținute penal, instanța de judecată este în drept să reducă din pedeapsa stabilită inculpatului (art. 385 alin. (4) CPP).

Problema respectării dreptului la apărare și asistență juridică a persoanelor reținute a fost invocată la CtEDO și în mai multe cauze moldovenești.

În cauza *Levița c. Moldovei* (cererea nr. 17332/03, hot. 16.12. 2008) [4] reclamantii au pretins, în temeiul articolului 6 al CEDO, că condamnarea lor s-a bazat pe probe obținute ca rezultat al maltratării și în lipsa probelor reale cu privire la vinovăția lor. Ei au adăugat că lor nu li s-a permis să se întâlnească cu un avocat timp de 24 de ore după plasarea lor în detenție în Republica Moldova și că nu li s-a permis de facto să aibă astfel de întrevederi în perioada 4-8 noiembrie 2000 și ulterior; și că nu li s-a permis să se întâlnească cu avocații lor în condiții de confidențialitate (§. 95).

În cauza *Leva c. Moldovei* (cererea nr. 12444/05, hot. 15.03. 2010) [5], primul reclamant s-a plâns de faptul că, fiind reținut de către ofițeri ai CCCEC, inițial nu i s-a permis să fie reprezentat de un avocat ales de el. De asemenea, în cauza *Leva* a fost abordată problema confidențialității întrevederilor cu avocatul în incinta biroului ofițerului de urmărire penală și în izolatorul de detenție provizorie a CCCEC. Curtea a constatat că imposibilitatea primului reclamant să discu-

177, paragraph 1, p.3) CCP). According to art. 94, paragraph 2, CCP – the absence of legal aid also represents an essential violation.

If during apprehension and hearing procedures the participation of a lawyer has not been ensured, the law allows the application and declaration of invalidity (art. 251, CCP). Moreover, the criminal procedural law prohibits the sentence and other judgments to be based on evidence obtained by violating the right to defense (art. 94, paragraph 1, p.2, CCP). If violations of the defendant's right to defense were found, the court is entitled to reduce the punishment (art. 385, paragraph 4, CCP).

The problem of observing the right to defense and legal aid was invoked in the ECtHR case law, including several Moldovan cases.

In the case of *Levița v. Moldova* (application No. 17332/03, decision 16.12.2008) [4] the applicants complained under Article 6 of the Convention that their conviction had been based on evidence obtained as a result of ill-treatment and in absence of any real evidence of their guilt. They added that they had not been allowed to see a lawyer for 24 hours following their placement in detention in Moldova, and had been *de facto* prevented from having such meetings in the period of 4-8 November 2000 and thereafter; and that they had not been allowed to meet in private with their lawyers (paragraph 95).

In the case of *Leva v. Moldova* (application No. 12444/05, decision 15.03.2010) [5], the first applicant complained that, initially, upon his apprehension by the CFCEC, he had not been allowed to be represented by a lawyer chosen by him. Moreover, in the *Leva* case, the problem of confidentiality of meetings with the lawyer in the office of the criminal investigation officer and in the preventive detention isolator of the CFCEC has been addressed. The Court found that the impossibility of the first applicant to directly discuss with his lawyers the relevant questions for his defense and for challenging their pre-trial detention, without being

te cu avocații săi chestiuni direct relevante pentru apărarea lui și pentru contestarea detenției sale preventive, fără a fi separate de peretele de sticlă, a afectat dreptul la apărare, respingând celelalte pretenții privind încălcarea dreptului la asistență juridică.

Referitor la plângerea lui S.L. în temeiul articolului 5, §4 în privința paravanului din sticlă din Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC, Curtea reiterează că ea a constatat deja încălcări în ceea ce privește plângeri similare în cauze precum *Castraveț c. Moldovei* nr. 23393/05, § 61, 13 martie 2007; *Istratii și alții c. Moldovei* nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, §101, 27 martie 2007; *Modârca c. Moldovei* nr. 14437/05, § 99, 10 mai 2007; *Mușuc c. Moldovei* nr. 42440/06, § 57, 6 noiembrie 2007 și *Șarban c. Moldovei* (cererea nr. 3456/05, hot. 04.10.2005, § 48-50, 126-131). În asemenea circumstanțe și având în vedere asemănarea plângerii în prezenta cauză cu cele din cauzele menționate supra, Curtea consideră imposibilă îndepărtarea de la raționamentul și constatările sale în cauzele respective. Astfel, din acest punct de vedere, în privința lui S.L. s-a produs o încălcare a articolului 5, § 4 din Convenție (§ 68) [6].

Au existat cazuri când instanțele naționale au intervenit la solicitarea avocaților privind asigurarea confidențialității consultării clienților lor, care se află în custodia poliției. O astfel de situație a fost constatată în cauza *Popovici c. Moldovei* (cererea nr. 12444/05, hot. 15.03.2010, §21, 22) [7]. În această cauză Curtea a constatat de asemenea „*Se pare că, în timpul procedurilor administrative, reclamantul nu a fost asistat de un avocat, avându-se în vedere și pe perioada reținerii contravenționale a reclamantului*”.

Hotărârea CtEDO din 19 decembrie 2006 în cauza *OFERTA PLUS SRL c. Moldovei* (Cererea nr. 14385/04) a determinat autoritățile responsabile de a asigura întrevederi între persoana reținută și apărător în condiții de confidențialitate, fără suspiciuni de supraveghere audio sau video a acesteia, precum și posibilitatea ambilor de a se afla în

separated by a glass wall, affected his right to defense, dismissing the other complaints on violation of the right to legal aid.

In so far as S.L.'s complaint under Article 5 paragraph 4 concerning the glass screen in the CFEEC detention centre is concerned, the Court reiterates that it has already found violations in respect of similar complaints in such cases as *Castravet v. Moldova* No. 23393/05, paragraph 61, 13 March 2007; *Istratii and others v. Moldova* No. 8721/05, 8705/05 and 8742/05, paragraph 101, 27 March 2007; *Modarca v. Moldova* No. 14437/05, paragraph 99, 10 May 2007; *Musuc v. Moldova* no. 42440/06, paragraph 57, 6 November 2007 and *Șarban v. Moldova*, No. 3456/05, paragraph 48-50, 126-131, 04 October, 2005. In such circumstances and in view of the similarity of the complaint in the present case with those in the above cases, the Court does not consider it possible to depart from its reasoning and its findings in those cases. Accordingly, there has been a violation of Article 5 paragraph 4 of the Convention in this respect in the case of S.L. (paragraph 68). [6].

There were cases when national courts intervened upon the lawyers' request for ensuring confidentiality of their consultation with clients in police custody. Such a situation was found in the case of *Popovici v. Moldova* (application no. 12444/05, decision 15.03.2010, paragraph 21, 22) [7]. In this case, the Court also found that “*it appears that the applicant was not assisted by a lawyer during the administrative proceedings, taking into consideration also the period of contravenational apprehension of the applicant*”.

The ECtHR judgment of 19 December 2006 in the case *OFERTA PLUS SRL v. Moldova* (application No. 14385/04) determined the responsible authorities to ensure confidential meetings between the apprehended person and the defender, without suspicions of audio or video surveillance, as well as the possibility of locating both of them in the same room for exchange of documents. “*The Court considers that the impossibility for C.T.*

aceeași încăpere pentru a face schimb de acte și documente. „Curtea consideră că imposibilitatea lui C.T. de a discuta cu avocatul reclamantului chestiuni cu privire la această cerere depusă la Curte, fără a fi separați de peretele din sticlă, a afectat dreptul reclamantului la depunerea unei cereri individuale (§156). Într-adevăr, Curtea consideră acum că peretele din sticlă ar putea afecta exercitarea de către alte persoane a drepturilor lor la apărare (§153)” [8].

În cauza Buzilov c. Moldovei (cererea nr. 28653/05, hot., 23.06. 2009) [9], reclamantul s-a plâns că avocatului său nu i-au fost create facilități adecvate pentru a se întâlni cu el pe perioada reținerii în custodia poliției. În opinia Curții, deoarece reclamantul nu și-a întemeiat pretenția prin prezentarea unor probe, aceasta urmează a fi declarată inadmisibilă, ca vădit nefondată, în conformitate cu art.35, §§3 și 4 al Convenției (§21).

În Cauza Petru Roșca (cererea nr. 2638/05, hot. 06.10.2009) [10], reclamantul a pretins, în special, că poliția a aplicat excesiv forța în timpul reținerii și detenției sale, și că el a fost recunoscut vinovat de săvârșirea unei contravenții administrative, fără a avea suficient timp și facilități să-și pregătească apărarea sau să fie asistat de un avocat (§3). Curtea a concluzionat că, în cazul de față, a existat o încălcare a Articolului 6, §1 în conexitate cu Articolul 6, §3 lit. c) și d) din Convenție (§58).

În Hotărârea CtEDO Grădinar c. Moldovei (cererea nr. 7170/02, hot., 08.04.2008), Curtea a notat că G. și D.C. nu au fost asistați de avocat în perioada reținerii contravenționale și a arestului administrativ, atunci când au fost audiați asupra unor fapte penale ce le-au fost incriminate ulterior în cadrul unui dosar penal (§§ 18-22) [11].

În Hotărârea Cristina Boicenco c. Moldovei (cererea nr. 25688/09, hot. 27.09. 2011) se menționează că instanțele naționale, achitându-l pe reclamant într-un dosar penal, a constatat suplimentar că ofițerii de poliție

to discuss with the lawyer issues concerning the present application before the Court without being separated by a glass screen affected the applicant company's right of petition. Accordingly, there has been a violation of Article 34 of the Convention in this respect also (paragraph 156). Indeed, the Court now considers that the glass screen might affect the exercise by other individuals of their defense rights (paragraph 153)” [8].

In the case of Buzilov v. Moldova (application No. 28653/05, decision 23.06.2009) [9], the applicant finally complained that his lawyer did not have adequate facilities to meet with him. In the Court's opinion, this complaint refers, in substance, to the applicant's right of petition guaranteed by Article 34 of the Convention. However, since the applicant failed to substantiate it by providing any evidence, the complaint must be declared inadmissible as manifestly ill founded in accordance with Article 35 paragraphs 3 and 4 of the Convention (paragraph 21).

In the case of Petru Roșca (application No. 2638/05, decision 06.10.2009) [10], the applicant claimed, in particular, that the police had made excessive use of force during his arrest and detention, and that he had been convicted of an administrative offence without having had sufficient time and facilities to prepare his defense or to use the assistance of a lawyer (paragraph 3). The Court concluded that there had been a violation of Article 6 paragraph 1 in conjunction with Article 6 paragraph 3 (c) and (d) of the Convention (paragraph 58).

In the ECtHR decision of Grădinar v. Moldova, (application No. 7170/02, decision 08.04.2008), the Court noted that G. and D.C. had not been assisted by a lawyer during their contravenational apprehension and administrative arrest and when they were questioned about some criminal deeds that were later incriminated within a criminal file (paragraphs 18-22) [11].

In the decision of Cristina Boicenco v. Moldova (application No. 25688/09, decision 27.09.2011) it is mentioned that by acquit-

nu au întocmit un proces-verbal de reținere, că detenția reclamantului, care nu a fost asistat de un avocat, a avut loc cu încălcarea dreptului național și că toate actele procedurale efectuate în timpul urmăririi penale sunt nule (§§ 13, 14) [12].

În cauza Guțu c. Moldovei (cererea nr. 20289/02, hot. 07.06.2007) [13] s-a constatat că reclamantul a fost reținut fiind bănuțit de nesubordonarea cu rea-voință cerințelor legitime ale colaboratorului de poliție. *Fiind în custodia poliției mai bine de aproximativ 20 ore, el nu a fost informat despre motivele detenției sale și nu i-a fost acordat un avocat în această perioadă* (§§ 6, 12, 13).

În Hotărârea Feraru c. Moldovei (cererea nr. 55792/08, hot. 24.01.2012) [14], se menționează că *avocatul reclamantului a denunțat arestarea de facto a reclamantului la 29 septembrie 2008 și detenția ulterioară a acestuia, și neacordarea reclamantului asistenței juridice până la 6 octombrie 2008* (§14).

În cauza Colibaba c. Moldovei (cererea nr. nr. 29089/06, hot. 23.10.2007) [15] s-a constatat că *deși reclamantul a fost reținut la 21 aprilie 2006, fiind acuzat de agresarea unui polițist, numai la 27 aprilie 2006, reclamantului i s-a permis pentru prima dată să se întâlnească cu avocatul său, dar numai în prezența polițiștilor. Reclamantul s-a plâns avocatului său că a fost torturat* (§§1, 4, 43). În fine, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 34 al Convenției, că scrisoarea Procurorului General din 26 iunie 2006 a avut drept scop intimidarea avocatului său și că, prin urmare, a constituit o încălcare a dreptului său de a sesiza Curtea. *Curtea consideră că statul pârât nu s-a conformat obligațiilor sale impuse de articolul 34 al Convenției* (§59).

În Hotărârea Gurgurov c. Moldovei (cererea nr. 7045/08, hot. 16.06.2009) [16] s-a stabilit de asemenea, că partea acuzării în dosar a făcut presiuni asupra apărării. Curtea a notat că reclamantul s-a plâns de maltratare. *„La 4 noiembrie 2005, tatăl reclamantului a angajat un avocat, care imediat a depus o plângere la procuratură, invocând rele trata-*

ting the applicant of a criminal offence, the domestic court, additionally found that the criminal investigation officers had not issued an apprehension minutes, that the detention of the applicant who had not been assisted by a lawyer took place with violation of the domestic law and all the procedural acts drawn up during the criminal investigation were null (paragraphs 13, 14) [12].

In the case of Guțu v. Moldova (application No. 20289/02, decision 07.06.2007) [13] it was found that the applicant was apprehended, being suspected of disobeying the lawful orders of a police officer. *Being detained in police custody for more than 20 hours, he was not informed about the grounds of his detention and was not provided with a lawyer* (paragraphs 6, 12, 13).

In the decision of Feraru v. Moldova (application no. 55792/08, decision 24.01.2012) [14], it is mentioned *that the applicant's lawyer appealed, complaining of the applicant's de facto arrest on 29 September 2008 and his detention thereafter, and of the lack of legal assistance available to the applicant until 6 October 2008* (paragraph 14).

In the case of Colibaba v. Moldova (application No. 29089/06, decision 23.10.2007) [15] it was found that *although the applicant was arrested on 21 April 2006 on charges of assaulting a police officer, only on 27 April 2006 he was allowed for the first time to meet his lawyer, but only in the presence of police. The applicant complained to his lawyer that he had been tortured* (paragraphs 1, 4, 43). Finally, the applicant complained, according to Article 34 of the Convention that the Prosecutor General's letter of 26 June 2006 was a form of intimidation in respect of his lawyer, and subsequently, represented violation of his right to complain to the Court. *In view of the foregoing, the Court considers that the respondent State has failed to comply with its obligations under Article 34 of the Convention* (paragraph 59).

In the decision of Gurgurov v. Moldova (application No. 7045/08, decision 16.06.2009) [16] it was also found that the ac-

mente. Curtea accentuează, în primul rând, că independența procuraturii era dubioasă pe toată durata investigației efectuate. Curtea observă, că Procuratura Generală și-a exprimat clar opinia sa în acest sens deja la începutul investigației și a încercat să exercite presiuni asupra avocatului reclamantului și asupra altor avocați, pentru a-i convinge să nu înainteze plângeri către organizațiile internaționale specializate în protecția drepturilor omului (a se vedea paragraful 11). Aceasta a condus la constatarea violării Articolului 34 din Convenție în speța *Colibaba v. Moldova* (nr. 29089/06, § 67, 23 octombrie 2007) (§ 65).

Concluzii. În baza celor consemnate în cadrul acestui articol și expunerii sumare a dosarelor examinate de CtEDO privind cererile depuse de reclamanți împotriva R. Moldova, am putea trage următoarele concluzii.

În majoritatea cazurilor expuse a fost constatată încălcarea dreptului la apărare.

CtEDO și-a întemeiat concluziile nu numai pentru absența prezenței fizice a avocatului în timpul realizării unor activități procesuale cu antrenarea persoanei reținute, dar și pentru lipsa confidențialității întrevederilor cu clienții.

În unele cauze în care s-a stabilit violarea dreptului la apărare s-au constatat și abuzuri psihice și fizice asupra reținuților. În cea mai mare parte, aceste constatări au vizat etapa incipientă a procesului penal și detenția reclamantului în custodia poliției.

Considerăm că asigurarea eficientă a dreptului la apărare ar fi putut preîntâmpina abuzurile din partea polițiștilor și altor organe abilitate cu dreptul de a reține persoanele suspectate de comiterea infracțiunii.

În toate cauzele s-a constatat violarea dreptului la apărare, din cauza relelor practici în acțiunile organului de constatare și de urmărire penală. CtEDO nu a constatat unele inconsevențe și neconcordanțe ale legislației naționale cu standardele CEDO.

cusation had put pressure on the defense. The Court noted that the applicant complained of ill-treatment. "On 4 November 2005 the applicant's father employed a lawyer, who immediately filed a complaint with the prosecutor's office, invoking ill-treatment. The Court notes in the first place that the independence of the prosecutor's office was open to doubt throughout the investigation conducted by it. It observes that the Prosecutor General's Office expressed a clear opinion on the matter at the beginning of the investigation and attempted to put pressure on the applicant's lawyer along with other lawyers and to dissuade them from pursuing their complaints before international organizations specialized in the protection of human rights (see paragraph 24 above). This led to the finding of a violation of Article 34 of the Convention in *Colibaba v. Moldova* (No. 29089/06, paragraph 67, 23 October 2007) (paragraph 65).

Conclusions. Based on the findings above and a short overview of the cases examined by the ECtHR we can make the following conclusions.

In most of the mentioned cases, there was a violation of the right to defense.

The ECtHR based its conclusions not only on the physical presence of the lawyer during certain procedural actions with the participation of the apprehended person, but also on the lack of confidentiality of the meetings with clients.

In some cases, physical and mental abuses of apprehended persons were found.

We believe that efficient safeguarding of the right to defense could have prevented abuse by the police.

For the most part, these findings focused on the early stage of the criminal proceedings and detention in police custody.

In all cases, there was found a violation of the right to defense, due to bad practices in the actions of the ascertaining body and criminal investigation body. The ECtHR has not found any inconsistencies and incongruities of the national legislation with the ECHR.

Referințe bibliografice:

1. Dongoroz Vintilă și colectiv. Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală. Vol. I. București: Ed. Academiei R.S.R., 1976, 434 p.
2. Dolea I., colectiv. Codul de procedură penală, Comentariu, Cartier, Chișinău, 2005, 655 p.
3. Avornic Gheorghe. Intensificarea activismului juridic al cetățenilor prin intermediul instituției avocaturii – condiție de edificare a statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău. 2005, 259 p.
4. Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 cu privire la dreptul de acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al mandatului european de arestare și cu privire la dreptul de a informa un terț cu privire la privarea de libertate și a comunica cu persoanele terțe și cu autoritățile consulare în timpul privării de libertate, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, partea I, L 294 din 06.11.2013, disponibilă la <http://eur-lex.europa.eu> (vizitat: 17.10.2019).
5. Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90304> (vizitat: 14.10.2019).
6. Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-80535> (vizitat: 10.10.2019).
7. Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-78585> (vizitat: 21.10.2019).
8. Hot. disponibilă: http://www.justice.gov.md/public/files/cedo/judgements/OFERTA_PLUS_SRL_ro.pdf (vizitat: 30.10.2019).
9. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/BUZILOV%20%28ro%29.pdf (vizitat: 29.10.2019).
10. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/PETRU%20ROSCA%20%28ro%29.pdf (vizitat: 24.10.2019).
11. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GRADINAR%20%28ro%29.pdf (vizitat: 10.10.2019).
12. Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-124080> (vizitat: 14.11.2019).
13. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GUTU%20%28ro%29.pdf (vizitat: 21.10.2019).
14. Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-126978> (vizitat: 22.11.2019).
15. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/COLIBABA%20%28ro%29.pdf (vizitat: 15.12.2019).
16. Hot. disponibilă: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GURGUROV%20%28ro%29.pdf (vizitat: 10.01.2020).

Despre autor**Tudor OSOIANU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: osoianu@list.ru,
tel.: 079407536*

About author**Tudor OSOIANU,**

*PhD, associate professor (docent)
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail: osoianu@list.ru,
tel.: 079407536*

CZU 343.137

DOI 10.5281/zenodo.3871500

VALOAREA JURIDICĂ ȘI CĂILE DE UTILIZARE A REZULTATELOR ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Alexandru PARENIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
decanul Facultății „Drept”
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Alexei PUNGĂ,

*lector al catedrei „Activitatea specială
de investigații și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Angela PARENIUC,

*cercetător științific al Centrului de Cercetări
Științifice, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

THE LEGAL VALUE AND THE WAYS OF USING THE RESULTS OF THE SPECIAL INVESTIGATION ACTIVITY

Alexandru PARENIUC,

*PhD, associate professor,
dean of the Law Faculty,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Alexei PUNGĂ,

*lecturer of the Department “Special investigation activity and information security”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

Angela PARENIUC,

scientific researcher of the Center for Scientific Research, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Articolul cuprinde o analiză succintă a procesului de valorificare a informației și de utilizare a rezultatelor activității speciale de investigații în vederea precizării conținutului și modului de obținere a informației colectate prin prisma măsurilor speciale de investigații.

Cuvinte-cheie: acțiune, actele procedurale, acțiuni de urmărire penală, probe, informație, măsurile speciale de investigații, prevenirea criminalității, rezultatele măsurilor speciale de investigații, valorificarea informației.

The article contains a brief analysis of the process of capitalizing of the information and using the results of the special investigation activity in order to specify the content and the way of obtaining the information collected through the special investigative measures.

Keywords: activity, procedural documents, criminal prosecution actions, special investigative measures, crime prevention, the results of the special investigation measures, capitalizing of information.

Introducere. Experiența de aplicare a prevederilor Legii Republicii Moldova nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații în practică deseori semnaleză nedefinitivarea unor norme aparte din lege, necoordonarea acestora cu legislația penală, procesual-penală etc. Aceasta influențează negativ rezultatele luptei cu criminalitatea, eficiența activității subdiviziunilor specializate ale autorităților ce efectuează activitatea specială de investigații și a celor de urmărire penală în direcția prevenirii și combaterii criminalității, precum și căutarea infractorilor ce se eschivează de la urmărirea penală

Introduction. Experience of applying the provisions of the Law of the Republic of Moldova No. 59/2012 on the special investigation activity in practice, usually demonstrates the non-defining of certain norms of the law, their non-coordination with the criminal law, procedural-criminal law etc., the fact that negatively influences the results of the fight against criminality, the efficiency of the activity of the specialized subdivisions of the authorities responsible for the special investigation activity and of the criminal prosecution in the area of crimes preventing and combating, as well as searching for the

sau de la executarea pedepsei penale.

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparativă de studiere a valorii juridice și a căilor de utilizare a rezultatelor activității speciale de investigații. În afară de metoda comparativă au mai fost utilizate o serie de metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării, metoda analitică etc.

Scopul cercetării. În cele ce urmează ne propunem să abordăm valoarea juridică a datelor obținute în urma efectuării activității speciale de investigații în vederea aprecierii modului în care acestea pot fi utilizate în procesul investigării infracțiunilor.

Rezultate obținute și discuții. Legislația contemporană a Republicii Moldova recunoaște direct Codul de procedură penală ca element al bazei juridice a activității speciale de investigații. La aceasta, din punct de vedere istoric, atrag atenția autorii autohtoni ai studiilor și cercetărilor consacrate problemelor activității speciale de investigații. De exemplu, este de remarcat că „activitatea specială de investigații contribuie la realizarea cu succes a activității procesuale, soldată cu realizarea normelor juridico-penale” [1, p.8-9]. Analiza scopurilor și sarcinilor activității speciale de investigații ne permite să concluzionăm că ele sunt îndreptate spre soluționarea cu succes a problemelor procesului penal, prin asigurarea probațiunii urmării penale. Din aceste considerente o importanță majoră o are perfecționarea normelor juridice, care arată legătura dintre activitatea specială de investigații și a procesul penal. Astfel, Șeifer S.A. „atrage atenția asupra unor particularități comune dintre aceste activități” [2, p. 94-97].

Legătura lor, destul de clar, este observată reieșind din prevederile art.24 al Legii RM privind activitatea specială de investigații, care spune: „(1) *Rezultatele măsurilor speciale de investigații pot servi drept temelie pentru efectuarea altor măsuri speciale de in-*

offenders avoiding criminal prosecution or execution of criminal punishment.

Methods and materials applied. Within the study limits of this article, as the main research method, the comparative method of studying the legal value and the ways of using the results of the special investigation activity was used. Apart from the comparative method, a number of methods have been used, such as: logical analysis method, logical interpretations, classification, analytical method, etc.

The purpose of the research. In the following, we suggest to approach the legal value of the data obtained after carrying out the special activity of investigations in order to appreciate how they can be used in the process of offences' investigation.

Obtained results and discussions. The contemporary legislation of the Republic of Moldova directly recognizes the Criminal Procedure Code as an element of the legal basis of the special investigation activity. Historically, the native authors of studies and researches draw attention to this, and particularly to the facts dedicated to the problems of the special investigation activity. For example, it is noteworthy that, “the special investigation activity contributes to the successful completion of the procedural activity, resulting in the fulfillment of the legal-criminal norms” [1, p. 8-9]. The analysis of the goals and tasks of the special investigation activity allows us to conclude that they are aimed at successfully solving the problems of the criminal process, by providing probation for criminal prosecution. For these reasons a major importance has the improvement of the legal norms, which indicates the connection between the special investigative activity and criminal case. Thus, Sheifer S.A. draws attention to some common features of these activities” [2, p. 94-97].

Their connection is quite clear from the provisions of art.24 of the Law of the Republic of Moldova on special investigative activity, which says: “(1) *The results of the special investigations measures may serve*

vestigații în scopul prevenirii criminalității și asigurării securității statului, ordinii publice, precum și în calitate de probe dacă au fost efectuate în cadrul unei cauze penale”. Conform alin.(4), art.93 al Codului de procedură penală, „Datele de fapt obținute prin activitatea specială de investigații pot fi admise ca probe numai în cazurile în care ele au fost administrate și verificate prin intermediul mijloacelor prevăzute la alin.(2), în conformitate cu prevederile legii procesuale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată”.

Reieșind din prevederile art.18 al Legii sus-menționate, un șir de măsuri ale activității speciale de investigații posedă anumite asemănări cu acțiunile de urmărire penală. Aceasta se datorează faptului că și unele și altele constituie procedee de dobândire a informațiilor despre fapte, sunt culese din una și aceeași primă sursă, în afară de aceasta sunt folosite metode de cunoaștere similare: chestionarea-audierea; cercetarea obiectelor și documentelor – cercetarea la fața locului; colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată; interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor – interceptarea comunicărilor etc.

Savantul rus N.A Gromov presupune întemeiat că, „o astfel de asemănare nu trebuie să servească drept temei pentru confundarea lor sau înlocuirea unora cu altele, deoarece acțiunile de urmărire penală nu pot fi efectuate în mod secret, întrucât ele sunt reglementate de prevederile codului de procedură penală. Cu toate acestea, informația dobândită poate și trebuie activ folosită de către ofițerul de urmărire penală în procesul probatoriu pe urmărirea penală. Această admisibilitate se datorează tocmai comunității metodelor de cunoaștere în activitatea specială de investigații și în procesul penal” [3, p. 81-82].

În baza datelor dobândite ca urmare a efectuării activităților speciale de investigații nu pot fi aplicate măsurile de constrângere

as a basis for carrying out other special investigations measures in order to prevent criminality and ensure state security, public order, as well as an evidence if they were carried out in a criminal case”. According to paragraph (4), art.93 of the Code of Criminal Procedure: „The factual data obtained through the special investigation activity can be admitted as an evidence only in cases when they have been administered and verified by the means provided by the paragraph (2), in accordance with the provisions of the procedural law, respecting the rights and freedoms of the person or restricting certain rights and freedoms authorized by the court”.

Based on the provisions of art.18 of the above mentioned Law, a series of measures of the special investigation activity possess certain similarities with the actions of criminal prosecution. This is due to the fact, that both of them constitute processes for acquiring information about facts, and are collected from one and the same first source, besides this, similar methods of knowledge are used: questioning-hearing; researching of objects and documents – crime scene examination; collection of samples for comparative research; interception and recording of communications and images – interception of communications etc.

Russian scientist N.A Gromov rightly assumes that “such a resemblance should not serve as a basis for confusing them or replacing them with others, because the criminal proceedings cannot be carried out secretly, because they are regulated by the Code of Criminal Procedure. Nevertheless, the acquired information (collected, accumulated) can and should be actively used by the criminal investigation officer in the probation process of the criminal investigation. This admissibility is due precisely to the community of methods of knowledge in the special investigation activity and in the criminal process” [3, p. 81-82].

The state constraint measures cannot be applied based on the data obtained as a result of special investigation activity, if these

statale, dacă aceste rezultate nu au fost incluse în sfera oficială a procesului penal, unde ele trec procedura de colectare, verificare și apreciere a probelor. În caz contrar, datele obținute în urma efectuării măsurilor speciale de investigații nu pot fi recunoscute ca juridic semnificative în sensul, că în baza lor nu pot fi adoptate decizii procesuale ce au legătură cu limitarea drepturilor constituționale ale persoanelor.

Legea privind activitatea specială de investigații „nu determină o formă procesuală concretă pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații, dar în același timp acceptă folosirea datelor obținute pe această cale în calitate de probe pe cauze penale” [4, art. 24, alin.(1)].

Analiza prevederilor art. 24 al Legii RM privind activitatea specială de investigații demonstrează că legiuitorul utilizează activ noțiunea de „rezultatele măsurilor speciale de investigații”, dar nu tălmăcește conținutul acestora. Conform opiniei savantului rus Ilinăi V.L., „rezultatele activității speciale de investigații reprezintă informația, acumulată de către subdiviziunile investigative, în privința persoanelor și evenimentelor verificate, fapt ce urmează a fi expus într-o anumită formă documentară, de exemplu, sub formă de documente scrise, materiale-purtători de informații foto și/sau video” [5, p. 31].

Un alt savant rus Zajițki V.I. presupune că „rezultatele activității speciale de investigații” trebuie considerate știrile, informațiile obținute în timpul îndeplinirii măsurilor speciale de investigații, stipulate în Lege, sau de la colaboratorii confidențiali și fixată în materialele dosarului special. Aceste date urmează să reflecte circumstanțele comiterii infracțiunii, precum și alte împrejurări ce au importanță pentru investigarea rapidă și completă a infracțiunilor cu ajutorul mijloacelor procesului penal” [6, p. 109]. În mod analogic, își expun părerea și alți cercetători științifici: Meșkov V., Popov V. [7, p. 45].

Spre deosebire de Republica Moldova, în Federația Rusă există un act oficial, legal

results have not been included in the official sphere of criminal process, where they pass the procedure of collection, verification and assessment of the evidence. Otherwise, the data obtained as a result of carrying out special investigative measures cannot be recognized as legally meaningful in that sense, because some procedural decisions cannot be adopted on their basis, which are related to the limitation of the constitutional rights of the persons.

The Law on the special investigation activity does not determine a concrete procedural form for carrying out the special investigation measures, “but at the same time accepts the use of data obtained in this way as evidence for criminal cases” [4, art. 24, alin.(1)].

The analysis of the provisions of art.24 of the Law of the Republic of Moldova No. 59/2012 on the special investigation activity shows us that the active legislator uses the notion of “the results of the special investigations measures”, but without content exposing. According to the opinion of the russian scientist Ilinăi V.L., “the results of the special investigation activity represent the information, accumulated by the investigative subdivisions, regarding verified persons and events, a fact that is to be shaped into a certain documentary form, for example, in the form of written documents, material-photo and/or video” [5, p. 31].

Another russian scientist Zajitsky V.I. supposes that, “the results of the special investigation activity must be considered news; information obtained during special investigative measures, stipulated in the Law, either from confidential employees and fixed in the materials of the special operative record file. These data are intended to reflect the circumstances of the crime, as well as other circumstances that are important for the rapid and complete investigation of crimes through the means of criminal process” [6, p. 109]. Analogically the opinions of other scientific researches are expressed [7, p. 45].

In contrast to the Republic of Moldo-

– „Instrucțiunea despre procedura de prezentare a rezultatelor activității speciale de investigații organelor de cercetare penală, procurorului și judecătorului”, care dezvăluie noțiunea de rezultate speciale de investigații, ca „date faptice, obținute de către subdiviziunile investigative (specializate ce efectuează activitatea specială de investigații), în ordinea prevăzută de Legea Federației Ruse privind activitatea operativă/specială de investigații, despre semnele persoanelor care pregătesc, comit sau au comis fapte ilegale, care se ascund de organele de ocrotire a normelor de drept sau de judecată, ce se eschivează de la răspunderea penală și celor dispărute fără urmă, precum și despre evenimentele și acțiunile care pun în pericol securitatea de stat în domeniul militar, economic și ecologic” [8].

Unii autori ruși au definit drept rezultat al activității speciale de investigații – „Informație investigativă/operativă, conținută în: note, rapoarte ale colaboratorului confidențial, care a îndeplinit măsurile investigative; comunicările surselor confidențiale; concluziile diferitor persoane juridice sau ale persoanelor cu funcții de răspundere; conținutul înregistrărilor foto, video, audio, fixate în timpul efectuării măsurilor investigative; diferite obiecte materiale, obținute atât public, cât și secret, ca urmare a îndeplinirii măsurilor operative/speciale de investigații, despre existența sau lipsa faptelor social periculoase, vinovăția persoanei implicate și altor circumstanțe importante pentru soluționarea justă a cauzei” [9, p.v84-87; 5, p.v15-20].

Autorii țin să menționeze faptul că până în prezent în Republica Moldova nu este elaborată o terminologie unică privind rezultatele activității speciale de investigații. Savanții autohtoni și practicienii în ultimul timp folosesc pe larg noțiunile de documentare, legalizare și transformare. Din păcate, nici una din noțiunile date nu conține pe deplin esența tuturor proceselor care apar la intersecția celor două domenii de cunoaștere – procesul penal și teoria activității speciale de investigații.

va, Russian Federation has an official and legal document - the “Instruction on the procedure for presenting the results of the special investigation activity to the criminal investigation bodies, the prosecutor and the judge”, which reveals the notion of special investigation results as factual data, obtained by the investigative subdivisions (specialized on special investigation activity), in the order provided by the Law of the Russian Federation on the operative / special investigation activity, about the signs of the persons who are preparing, committing or having committed the illegal acts, that are hiding from the law enforcement bodies or court, which avoid criminal liability and those who have disappeared without any trace, as well as about events and actions which endanger state security in military, economical and ecological areas [8].

Some russian authors have defined as the result of the special investigation activity – “Investigative/operative information, contained in: notes, reports of the agent, who carried out the investigative measures; communications from confidential sources; the conclusions of the different entities, either of persons with responsibilities; content of photo, video and audio recordings, fixed during the investigative measures; different material objects, obtained both publicly and secretly, as a result of carrying out the operative/special investigation measures, about the existence or lack of socially dangerous facts, the guilty of the person involved and other important circumstances for the fair settlement of the case” [9, p. 84-87; 5, p. 15-20].

The authors would like to mention the fact that, so far, in the Republic of Moldova there is no single terminology developed regarding the results of the special investigation activity. National scientists and practitioners lately are widely using the notions of documentation, legalization and transformation. Unfortunately, none of the given notions does not fully contain the essence of all processes, that appear at the intersection of the two fields of knowledge – the criminal

Conform teoriei unanim recunoscute, activitatea probatorie a procesului penal, în calitate de categorie de cunoaștere, poate fi corect înțeleasă în lumina teoriei reflexiei. Evenimentul ilegal se reflectă în mediu și în conștiințele oamenilor sub forma amprentelor directe sau indirecte – urme ale infracțiunilor.

Rezultatele activității speciale de investigații derivă din rezultatele măsurilor speciale de investigații și determină totalitatea informațiilor, datelor factice, obținute în timpul efectuării acestor măsuri. Rezultatele măsurilor speciale de investigații pot să conțină suplimentar și alte informații, de exemplu, despre starea psihologică a persoanelor investigate, care poate fi folosită la înaintarea ipotezelor de lucru sau la pregătirea unor noi măsuri speciale de investigații. Astfel, în timpul „chestionării” pot fi obținute informații neverbale, exprimate prin modalitatea de comportare, emoțiile celui chestionat, ce pot demonstra sinceritatea celui intervievat, nivelul de cunoaștere a evenimentelor investigate, constatarea persoanelor care dispun de informații – potențiali martori.

Activitatea specială de investigații și procesul penal includ nu numai întrebări procedurale, dar și presupun dobândirea informațiilor și utilizarea acestora, adoptarea soluțiilor procesuale și investigativ-tactice. Astfel, rezultatele „Achiziției de control” pot servi drept temei pentru adoptarea deciziilor procesuale, spre exemplu, pornirea dosarului penal și/sau efectuarea acțiunilor de urmărire penală (percheziția, ridicarea, cercetarea la fața locului).

În cadrul activității speciale de investigații, chiar și în cadrul efectuării doar a unei măsuri speciale de investigații, pot fi atinse scopurile activității speciale de investigații, de pildă depistarea semnelor componenței de infracțiune. Drept rezultat poate servi prezența informației veridice și sigure despre infracțiune, în baza căreia poate fi pornită urmărirea penală sau înfăptuirea acțiunilor procesual-penale. Astfel, adoptarea soluțiilor

process and the Theory of the special investigation activity.

According to the unanimously recognized theory, the probative activity of the criminal trial, as a category of knowledge, can be correctly understood in the light of reflection theory. The illegal event is reflected in the environment and the consciences of the people in the form of direct or indirect traces – traces of the crimes.

The results of the special investigation activity derive from the results of the special investigation measures and determine the totality of the information, factual data, received during the execution of these measures. The results of the special investigation measures may contain additional information, for example about the psychological state of the investigated persons, which can be used to submit working hypotheses or to prepare new special investigation measures. Thus, during “Questioning”, nonverbal information can be obtained, expressed by the behavioral mode, the emotions of the questioned person, which can testify about the sincerity of the interviewed person, the level of knowledge of the investigated events, the establishment of the persons who have information – potential witnesses.

The special investigation activity and the criminal process include not only procedural questions, but also involve the obtaining and use of information, the adoption of procedural and investigative-tactical solutions. Thus, the results of the control acquisition can serve as the basis for the adoption of the procedural decisions, for example starting the criminal case and/or carrying out the criminal prosecution actions (search, pick up and field investigation).

In the special investigative activity, even within the framework of carrying out of only one special investigative measure, the goals of the special investigative activity can be achieved for example, by detecting the signs of the crime component. As a result, the presence of truthful and reliable information about the crime can be used, based on which

procesuale, bazate pe rezultatele activității speciale de investigații, sau efectuarea acțiunilor procesuale pot fi îndeplinite numai după îndeplinirea unui complex de măsuri speciale de investigații, de exemplu – „urmărirea vizuală”, „investigația sub acoperire”, „achiziția de control”, „interceptarea comunicărilor”, „livrarea controlată”, chiar dacă rezultatele fiecărei măsuri în parte nu constituie temei pentru efectuarea acțiunilor procesuale. Rezultatele activității speciale de investigații constituie un sistem de date și informații verificate și apreciate. Anume cu acest scop sunt pornite dosarele speciale” [4, art.21].

În legătură cu specificul activității speciale de investigații, rezultatele ei nu pot avea permanent importanță procesuală și în mod public nu pot fi utilizate în cadrul procesului penal. Deseori ele pot fi prezentate în calitate de informații care pot fi folosite la pregătirea și îndeplinirea acțiunilor de urmărire penală.

Rezultatele activității speciale de investigații sunt reflectate în documente de serviciu (rapoarte, note informative, notememorandum, sinteze, dări de seamă, procese-verbale, rapoarte cu informația de la colaboratorii confidențiali, explicațiile participanților la efectuarea măsurilor speciale de investigații sau declarațiile cetățenilor, înscrisurile și alte documente departamentale oficiale. La aceste materiale pot fi anexate obiecte și documente, obținute în urma efectuării măsurilor speciale de investigații.

„În cazul efectuării în cadrul măsurilor speciale de investigații a măsurilor tehnico-operative (utilizarea aparatelor de înregistrare video și audio, de fotografiat și de filmat și alte mijloace tehnice), rezultatele pot fi fixate pe purtători materiali (fizici) de informații cu anexarea la procesul-verbal, în plic sigilat, a purtătorului material de informații” [4, art.22, alin.(2)].

Înseși documentele întocmite (procesul-verbal, raportul, nota, memoriul etc.) nu constituie rezultate ale activității speciale de investigații, deoarece ele reflectă numai informația obținută de ofițerii de investigații

the criminal prosecution or criminal proceedings can be started. Thus, the adoption of the procedural solutions, based on the results of the special investigation activity, or the carrying out of the procedural actions can be carried out only after the execution of a complex of special investigation measures, for example, “visual pursuit”, “undercover investigation”, “control acquisition”, “interception of communications”, “controlled delivery”, even if the results of each measure do not constitute the basis for carrying out the procedural actions. The results of the special investigation activity are a system of verified and appreciated data and information. For this purpose, special files are started [10, art.125, par.(1), art.126, par.(1)].

In relation to the specification of the special investigation activity the obtained results cannot be permanently of a procedural importance and publicly used in the criminal trial. Often, they can be presented as information, which can be used in the preparation and execution of criminal prosecution.

The results of the special investigation activity are reflected in the service documents (reports, informative notes, memorandum notes, summaries, minutes, reports with information obtained from agents, participants’ explanations for carrying out special investigative measures or citizens’ declarations, documents and other official departmental documents). Objects and documents obtained as a result of carrying out special investigative measures can be attached to these materials.

“In case of carrying out within the special investigative measures of the technical-operative measures (the use of video and audio recording equipment, photography and filming equipment and other technical means), the results can be fixed on material (physical) carriers of information with the attachment to the minutes, in the sealed envelope, of the material carriers of information” [4, art.22, par.(2)].

The documents themselves (minutes, report, note, memo etc.) do not constitute

și fixează rezultatele activității lor. Respectiv, rezultatele activității speciale de investigații se află în acele informații, care sunt redată în documentele operative, dar nu înseși sursele documentare.

Rezultatele activității speciale de investigații pot fi folosite în următoarele direcții:

– „pot fi folosite pentru pregătirea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală” [10, art.125, alin.(1), art.126, alin.(1)];

– „vor fi utilizate în procesul probațiunii pe dosare penale în corespundere cu prevederile legislației procesul-penale ce reglementează administrarea, verificarea și aprecierea probelor” [10, art.93, alin.(2), pct.8; 4, art.24, alin.(1)];

– „pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigații” [4, art.24, alin.(1)];

– în alte scopuri de asigurare a procesului penal.

Rezultatele activității speciale de investigații, care sunt prezentate pentru pregătirea și îndeplinirea acțiunilor de urmărire penală, trebuie să conțină informații despre persoanele ce se ascund de organele de urmărire penală ori judecată, despre posibilele surse de probațiune, persoanele care dispun de informații privind infracțiunile investigate, locul aflării uneltelor și mijloacelor de comitere a infracțiunilor; banii sau alte valori materiale obținute pe cale criminală, alte circumstanțe și fapte care permit a stabili consecutivitatea și volumul de efectuare a acțiunilor de urmărire penală, ce permit alegerea tacticii potrivite de efectuare a lor, elaborarea metodicii eficiente de investigare a cauzei penale concrete.

Rezultatele activității speciale de investigații, prezentate pentru folosirea acestora în procesul probatoriu, trebuie să permită formarea probelor, care satisfac cerințele legislației procesual-penale, cerute față de probe în general, ce au importanță pentru stabilirea tuturor circumstanțelor necesare de dovedit pe cauza penală, cu indicarea sursei de dobândire a probelor materiale presupuse, precum și alte date ce vor permite a verifica probele dobândite în conformitate cu

results of the special investigation activity, because they reflect only the information obtained by the investigation officers and determine the results of their activity. Respectively, the results of the special investigation activity are contained in that information, which are provided in the operative documents, but not the documentary sources themselves.

The results of the special investigation activity can be used in the following directions:

– “can be used for the preparation and execution of criminal prosecution actions ” [10, art.125, par.(1), art.126, par.(1)];

– “will be used in the process of probation on criminal files in accordance with the provisions of the criminal process legislation, which regards administration, verification and assessment of evidence” [10, art.93, par.(2), pct.8]; 4, art.24, par.(1)];

– “for carrying out of other special investigation measures” [4, art.24, par.(1)];

– for other purposes of ensuring of criminal case.

The results of the special investigation activity, which are presented for the preparation and execution of the criminal prosecution, must contain information about the persons who are hiding from the criminal and judicial bodies, about possible sources of probation, persons who have information about the investigated crimes, means of committing crimes and tools location; criminally obtained money or material values, other circumstances and facts that allow to determine the succession and the volume of carrying out the criminal prosecution actions, which allow the choice of the appropriate tactics for carrying them out, the elaboration of the effective method of investigation of concrete criminal case.

Results of the special investigation activity, submitted for use in the probation process, must allow the formation of evidence, which satisfy the requirements of criminal law legislation, required for evidence in general, which are important for establishing of all the necessary circumstances to prove in

prevederile legii procesuale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizate de către instanța de judecată.

„Prezentarea rezultatelor activității speciale de investigații trebuie să fie efectuată în baza deciziei motivate a conducătorului organului de investigare a infracțiunilor și constă în transmiterea documentelor de serviciu concrete (a procesului-verbal și purtătorului material de informații) procurorului și anexării lor la materialele „dosarului special” [4, art.22, alin.(3)] „cauzei penale” [10, art.135⁵, alin.(3)].

În timpul pregătirii materialelor, este necesar de luat în considerare că „*informația despre forțele (cu excepția persoanelor care acordă sprijin autorităților ce efectuează măsuri speciale de investigații), mijloacele, sursele, metodele, planurile și rezultatele activității speciale de investigații, precum și despre organizarea și tactica desfășurării măsurilor speciale de investigații, care constituie secret de stat, poate fi deosecretizată numai în conformitate cu legislația*”. Înainte de a prezenta aceste materiale, urmează de respectat procedura de deosecretizare a lor în baza Ordonanței motivate, sancționate de către conducătorul subdiviziunii specializate care efectuează activitatea specială de investigații.

Deci prezentarea rezultatelor activității speciale de investigații presupune următoarele etape:

- emiterea ordonanței/procesului-verbal/raportului de prezentare a rezultatelor activității speciale de investigații organului de urmărire penală, procurorului sau instanței de judecată;
- emiterea, în caz de necesitate, a ordonanței de deosecretizare a unor documente de serviciu, ce conțin secret de stat;
- elaborarea documentelor de însoțire și însuși transmiterea „de facto” a materialelor necesare (expedierea prin poșta specială).

În fiecare caz aparte posibilitatea prezentării rezultatelor activității speciale de investigații ce conțin informații despre tacti-

the criminal case, with the indication of the source of acquisition of presumed material evidence, as well as other data that will allow to verify the obtained evidence according to the provisions of the procedural law, respecting the rights and freedoms of the person or restricting the rights and freedoms authorized by the court.

“The presentation of the results of the special investigation activity must be made on the basis of the motivated decision of the head of the crime investigation body and consists in transmitting the concrete service documents (of the minutes and the information material carrier) to the prosecutor and their attachment to the materials of the special file, [4, art.22, par(3)] “of criminal case” [10, art.135⁵, par.(3)].

During the preparation of materials, it is necessary to consider that, “*information about sources (except the persons supporting the authorities in carrying out of special investigation measures), means, sources, methods, plans and results of the special investigation activity, as well as the organization and tactics of carrying out the special investigation measures, which constitute state secret, can be declassified only in accordance with legislation*”. Before presenting these materials, the declassification procedure is to be followed on the basis of the reasoned ordinance, sanctioned by the head of the respective investigation body.

Therefore, presentation of the results of the special investigation activity involves the following steps:

- issuing the ordinance / minutes / report presenting the results of the special investigation activity to the criminal prosecution body, the prosecutor or the court;
- issuing, if necessary, the decree on declassification of service documents, which contain state secrets;
- elaboration of the accompanying documents and the “de facto” transmission of the necessary materials (delivery by special mail).

In each particular case, the possibility of presenting the results of the special investigation activity containing information on

ca de organizare a măsurilor speciale de investigații despre mijloacele tehnice speciale utilizate, despre colaboratorii confidențiali din cadrul subdiviziunii specializate care au participat la efectuarea măsurilor speciale de investigații urmează, în mod obligatoriu, să fie coordonată cu executorii acestor măsuri.

Rezultatele activității speciale de investigații nu sunt prezentate în cazul în care:

- nu este garantată securitatea subiecților (participanților) măsurilor speciale de investigații în legătură cu prezentarea și folosirea acestor rezultate în procesul penal;
- utilizarea în procedura penală a acestor rezultate va crea un pericol real de descifrare a datelor despre tactica, forțele, mijloacele, metodele, planurile măsurilor speciale de investigații, identitatea reală a colaboratorilor confidențiali, precum și a persoanelor cu atribuții investigative directe.

În **concluzie**, putem afirma că pentru rezolvarea cu succes a sarcinilor activității speciale de investigații, este necesar ca pe fiecare fapt criminal sau evenimente cognoscibile să fie constatate toate circumstanțele acțiunilor cercetate, care să corespundă adevărului obiectiv. Numai în aceste condiții se poate cu exactitate de soluționat problema privind existența sau lipsa semnelor componente de infracțiune, vinovăția sau nevinovăția unor persoane în timpul săvârșirii infracțiunilor, iar valoarea rezultatelor activității speciale de investigații va contribui la soluționarea justă și corectă a cauzelor aflate în lucru.

Referințe bibliografice:

1. Самойлов В.Г. Правовые морально-этические основы и принципы ОРД ОВД: Материалы и лекции для слушателей и курсантов учебных заведений МВД СССР. Москва, 1984.
2. Шейфер С.А. Доказательственное значение Закона об оперативно-розыскной деятельности, Государство и право. Москва, 1994. - № 1.
3. Громов Н.А. Доказательства, доказывание и использование результатов оперативно-розыскной деятельности: Учебное пособие. Москва: «Приор-издатель», 2006.
4. Legea RM nr.59 din 29.03.2012 privind Activitatea specială de investigații. Publicat: 08.06.2012 în Monitorul Oficial Nr.

the tactics of organizing the special investigation measures, on the special technical means used, about agents within the specialized subdivision who participated in carrying out the special investigation measures, follows in the following way: it must be coordinated with the executors of these measures.

The results of the special investigation activity are not presented in the following cases:

- if the security of the subjects (participants) of the special investigation measures in relation to the presentation and use of these results in the criminal process is not guaranteed;
- the use in these criminal proceedings of these results will create a real danger of deciphering the data of the tactics, the forces, the means, the methods, the plans of the special investigation measures, the real identity of the agents, as well as the persons with direct investigative attributes.

In **conclusion**, we can say that in order to successfully solve the tasks of the special investigation activity, it is necessary that for every criminal fact or cognizable event, all the circumstances of the research actions should be ascertained, which correspond to the objective truth. Only under these conditions can the question of the existence or absence of the signs of the composition of the crime, the guilt or the indictment of persons during the commission of the crimes be accurately solved, and the value of the results of the special investigation activity will contribute to the fair and correct resolution of the cases in work.

- 113-118.
5. Ильинский В.Л. Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности», комментарий. Саратов, 1997.
 6. Зажицкий В.И. Использование результатов оперативно-розыскной деятельности // Комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности» / Под ред. А.Ю. Шумилова. Москва.
 7. Мешков В.М., Попов В.Л. Оперативно – розыскная тактика и особенности легализации полученной информации в ходе предварительного следствия. Москва, 1999.
 8. Приказ МВД России, Министерства обороны РФ, ФСБ России, Федеральной службы охраны РФ, Федеральной таможенной службы, Службы внешней разведки РФ, Федеральной службы исполнения наказаний, Федеральной службы РФ по контролю за оборотом наркотиков, Следственного комитета РФ от 27 сентября 2013 г. N 776/703/509/507/1820/42/53 5/398/68 «Об утверждении Инструкции о порядке представления результатов оперативно-розыскной деятельности органу дознания, следователю или в суд»<http://base.garant.ru/70531824/#ixzz61ksk71IW>
 9. Доля Е.А. «Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности». Москва 1996. 111 с. ISBN 5-88914-041-8.
 10. Codul procesual penal al RM. Publicat: 07.06.2003 în Monitorul Oficial Nr. 104-110 art. Nr : 447.

Despre autori

Alexandru PARENIUC,
*doctor în drept, conferențiar universitar,
decan al Facultății „Drept” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md
tel.:(+373) 79402970*

Alexei PUNGĂ,
*lector al Catedrei „Activitatea specială de
investigații și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
colonel în rezervă,
tel.:(+373) 79705089.*

Angela PARENIUC,
*cercetător științific
al Centrului de Cercetări Științifice,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: angela_pareniuc@mail.ru,
tel.:(+373) 79402709*

About authors

Alexandru PARENIUC,
*PhD, associate professor,
dean of the Law Faculty,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail:alexandru.pareniuc@mai.gov.md
tel.:(+373) 79402970*

Alexei PUNGĂ,
*lecturer of the Department
“Special investigation activity
and information security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
tel.:(+373) 79705089.*

Angela PARENIUC,
*scientific researcher
of the Center for Scientific Research,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: angela_pareniuc@mail.ru,
tel.:(+373) 79402709*

ASPECTE ALE PREVENIRII ERORILOR ÎN PROCESUL ELABORĂRII ȘI REALIZĂRII POLITICII ÎN DOMENIUL EXPERTIZEI JUDICIARE

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Procedură penală
și Criminalistică”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

THE ASPECTS OF PREVENTION OF ERRORS IN THE PROCESS OF ELABORATION AND REALIZATION OF THE POLICY IN THE FIELD OF JUDICIAL EXPERTISE

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate professor
at the “Criminal and Criminalistics
Procedure” Department,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Prezentul articol accentuează faptul că sfera de creare a normelor juridice îi aparține cel mai important rol în realizarea politicii în domeniul expertizei judiciare. Anume legea indică limitele de aplicare a legii. Iar erorile la faza de elaborare a politicii sunt cele mai periculoase, deoarece afectează realizarea politicii și generează consecințe pentru întreaga societate.

Cuvinte-cheie: expertiză, politică, cadre, lege.

This article emphasizes that the sphere of creation of legal rules is the most important role in carrying out policy in the field of judicial expertise. It is the law that indicates limits of law enforcement. Errors at the stage of political development are the most dangerous as they affect the achievement of policy and lead to consequences for the whole society.

Keywords: expertise, policy, cadres, law.

Introducere. Expertiza judiciară este o verigă importantă în înfăptuirea justiției penale, civile și contravenționale. Ea reprezintă componenta principală a așa-numitor Științe Forensic (Științe legale) [3].

Activitatea de efectuare a expertizei judiciare constituie o activitate procesuală desfășurată de expertul judiciar în cadrul procesului judiciar în scopul aflării adevărului, prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea cunoștințelor speciale și procedeele științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, organismul și psihicul uman, fenomene și procese ce pot servi drept probe în cadrul procesului respectiv.

Expertiza judiciară este unul dintre instrumentele legale de oferire a probelor veridice ce contribuie la atingerea scopurilor procesului judiciar. O infrastructură bine

Introduction. The judicial expertise is an important link in criminal, civil and contravenient justice. It represents the main component of so-called “Forensic-Science”.

The performance activity of judicial expertise is a procedural activity carried out by the judicial expert in the judiciary process for the purposes of discovering the truth, through methodical investigations, with the application of special knowledge and scientific procedures, to form reasoned conclusions regarding to certain facts, circumstances, material objects, human body and consciousness, events and processes, which can serve as evidence in the process.

Judicial expertise is one of the legal instruments to offer reliable samples, contributing to the achievement of the purposes of the judicial process. A well-established infrastructure under the judicial expertise system, in accordance with the legal quality and ju-

formată în cadrul sistemului de expertiză judiciară, conformă cu standardele legale de calitate și experți judiciari de o calificare înaltă sunt elementele esențiale pentru ca probele să fie prezentate adecvat în cauza supusă cercetării la toate etapele procesului judiciar.

Luând în considerare importanța expertizei judiciare în stabilirea adevărului și asigurării îndeplinirii justiției, devine absolut necesar ca acest domeniu să beneficieze de o atenție sporită din partea puterii legislative și de înțelegere sporită a importanței sale din partea juriștilor, cum ar fi procurorii, judecătorii, ofițerii de urmărire penală, avocații.

Scopul și sarcinile lucrării constau în determinarea mecanismului de prevenire a erorilor în procesul de elaborare și realizare a politicii în domeniul expertizei judiciare.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopurilor și obiectivelor trasate, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică, de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației naționale.

Rezultate obținute și discuții. Politica în domeniul expertizei judiciare este o parte integrantă a politicii sociale a statului de drept modern. Statul trebuie să o realizeze în interesul persoanei, societății și statului pe calea asigurării punerii eficiente în aplicare a reformelor social-economice, politice și juridice din țară în scopul perfecționării sănătății morale și ecologice a individului și societății, formării unei societăți libere și democratice, a unui stat de drept, apărării persoanei, societății și statului de atentate infracționale și despăgubirii victimelor infracțiunilor, anihilării cauzelor și condițiilor criminalității și ale fenomenelor care o generează [9, p.177].

Realizarea unei politici de stat independente în diferite sfere ale relațiilor sociale este un atribut inalienabil al suveranității statului. Este un indicator al independenței și al unui sistem dezvoltat de administrație publică [8]. Republica Moldova se caracterizează

judicial standards of high qualifications are the essential elements for the relevant evidence to be submitted properly under investigation at all stages of the judicial process.

Taking into consideration the importance of judicial expertise in determining the truth and the assurance of justice, it becomes absolutely necessary for this area to benefit from greater attention from the legislative power and from greater understanding of its importance by lawyers, such as prosecutors, judges, criminal prosecution officers.

The purpose and tasks of the work are to determine the error prevention mechanism in the process of elaboration and realization of policy in the field of judicial expertise.

Material and method. In order to achieve the goals and objectives set, taking into account the specificity and complex character of the topic investigated, as research methods have been used the logical, systematic, comparative methods. The research undertaken is based on study of doctrine, national legislation.

The result of the discussion. Policy in the field of judicial expertise is an integral part of the social policy of the State of modern law. The State should realize it in the interests of the person, society and the State, in the interest of ensuring that social, economic, political and legal reforms in the country are efficiently implemented in order to improve the moral and ecological health of the individual and society, to form a free and democratic society, a rule of law, defense of the person, society and the state of the crimes attempts and the compensation of the victims of crime, doing away with the causes and the conditions of crime and of phenomenon causing it [9, p. 177].

The performance of an independent state policy in different spheres of social relations is an inalienable attribute of the state sovereignty. It is an indicator of independence and of a system developed by public administration [8]. The Republic of Moldova

printr-o abordare consecventă și echilibrată a organizării activității de aplicare a legii și de realizare a expertizei judiciare.

Despre necesitatea realizării unei politici eficiente în domeniul expertizei ne vorbește și Raisa Apolschii, președintele comisiei juridice, numiri și imunități. Astfel, Apolschii R. menționează că legislația în domeniul expertizei judiciare trebuie să fie accesibilă tuturor în cadrul procesului judiciar, în special în cadrul proceselor penale și care să asigure o cercetare echitabilă și o consolidare a probelor. Cadrul normativ din domeniul expertizei judiciare trebuie să asigure constituirea unei infrastructuri de expertize judiciare independente și efective, asigurată cu resurse financiare, umane și de altă natură [7].

Din păcate, în cadrul formării noilor relații social-politice în spațiul ex-sovietic, statele noi nu sunt scutite de erori în procesul formării și realizării politicii în domeniul expertizei. Nu a făcut excepție în acest sens și Republica Moldova.

Noua politică în domeniul expertizei judiciare a Republicii Moldova a început să se formeze în anii '90 ai secolului trecut. Astfel, după obținerea independenței condițiile organizatorice și legale de aplicare a legii au menținut structura creată pe timpul URSS. Cu prăbușirea sa, într-o anumită măsură, a fost spart sistemul de control, metodologic și de asigurare cu personal calificat al multor instituții ale statului, inclusiv în domeniul expertizei judiciare. Acest fapt a scos la lumină faptul că, odată cu trecerea timpului, se agravau și deveneau apăsătoare diferite probleme din domeniul expertizei judiciare: probleme de ordin organizatoric, logistic și de personal. Anterior aceste probleme erau soluționate centralizat, iar în noile condiții economice, existente la începutul anilor '90 ai secolului trecut, era aproape imposibil de creat un organ competent care să gestioneze și să soluționeze probleme apărute în domeniul expertizei judiciare.

Politica în domeniul expertizei se rea-

is characterized by a consistent and balanced approach to the organization of law enforcement activity and to conduct judicial expertise.

About the need for and effective policy in the field of expertise also tells us Raisa Apolschii, the chairman of the judicial commission, appointments and immunities. Thus, Apolschii R. mentions that legislation in the field of judicial expertise must be accessible to all in the judicial process, particularly in criminal proceedings and ensuring fair research and reinforcement of evidence. The regulatory framework in the field of judicial expertise must ensure the establishment of an infrastructure of independent and effective judicial expertise, provided with financial, human, and other resources [7].

Regretfully, in the context of the formation of new socio-political relations in the ex-Soviet space, new states are not exempt from errors in the process of training and realization of policy in the field of expertise. The Republic of Moldova was no exception in this regard.

The new policy in the field of judicial expertise of the Republic of Moldova began to form in the years 90' of the last century. Thus, after obtaining independence the organizational and legal conditions of law enforcement maintained the structure created during the USSR. With its collapse to a certain extent, the system of control, methodology and assurance with qualified personnel has been hacked into many state institutions, including in the field of judicial expertise. This led to the fact that, with the passage of time, a number of problems in the field of judicial expertise were getting worse and there were various issues of organizational, logistical, and personnel issues. Earlier, these problems were centrally resolved, and in the new economic conditions, existing in the early 90' of the last century, it was almost impossible to create a competent body to manage and address problems arising in the field of judicial expertise.

lizează atât în activitatea organelor de stat de creare a normelor juridice, cât și în activitatea lor de aplicare a normelor de drept.

Politica în domeniul expertizei judiciare determină conținutul legislației în domeniul expertizei judiciare, deoarece principiile și tendințele politicii expertizei judiciare determină domeniile de expertiză judiciară, aspectele organizatorice de efectuare a expertizei, principale activități în domeniul expertizei judiciare etc.

Din cele expuse mai sus rezultă că anume sferei de creare a normelor juridice îi aparține cel mai important rol în realizarea politicii în domeniul expertizei judiciare. Anume legea indică limitele de aplicare a legii.

În acest context, am dori să subliniem opinia autorului Zosim Al. care menționează că anume legiuitorului îi aparține cel mai important rol în elaborarea politicii. Iar erorile la faza de elaborare a politicii sunt cele mai periculoase, deoarece afectează realizarea politicii și, astfel, au consecințe pentru întreaga societate.

Teoretic, așa cum legea constituie forța supremă într-un stat de drept, tot astfel și politica legislativă ar trebui să fie mai presus decât practica de aplicare a legii: să o condiționeze și să o dirijeze pe cea din urmă [9, p. 178].

Suntem de acord cu Zosim Al. și considerăm că cele mai grave consecințe pentru societate le au erorile ce se comit în activitatea organelor de stat de creare a normelor juridice și în special în momentul alegerii strategiei de dezvoltare. Motivul se ascunde în faptul că unii parlamentari și alți demnitari de stat nu au cunoștințe suficiente în domeniul expertizei judiciare și în plus nu au încredere în oamenii de știință [9, p. 178].

Astfel, în opinia noastră, în cazul în care se elaborează o lege, o strategie de dezvoltare, în cazul nostru în domeniul expertizei judiciare, fără a consulta sau fără o realizare, o consultare formală a opiniei unor oameni de știință se comite eroarea princi-

Policy in the field of expertise is carried out both in the work of State bodies to create legal norms and in their work to enforce the rules of law.

Policy in the field of judicial expertise determines the content of legislation in the field of judicial expertise, as the principles and trends of the policy of judicial expertise determine the areas of judicial expertise, organizational aspects of Expertise, the main activities in the field of judicial expertise, etc.

It follows from the foregoing that the sphere of creation of legal norms is the most important role in achieving the policy in the field of judicial expertise. Namely the law indicates the limits of law enforcement.

In this context we would like to emphasize the opinion of the author Zosim Al. which mentions that the legislator has the most important role in policy making. And the errors in the policy-making phase are the most dangerous, because it affects the achievement of politics and thus have consequences for the whole society.

Theoretically, as the law constitutes the ultimate force in rule of law, so also legislative policy should be greater than the practice of law enforcement: to make it conditional and to direct the latter [9, p. 178].

We agree with Zosim Al. and we believe that the most serious consequences for society have errors that are committed in the work of State bodies to create legal norms, and especially when choosing development strategies. The reason lies in the fact that some parliamentarians and other state dignitaries do not have sufficient knowledge in the field of judicial expertise and in addition do not trust scientists [9, p. 178].

Thus, according to our opinion, if a law is drawn up, a development strategy, in our case in the field of judicial expertise, without consulting or conducting a formal consultation of the opinion of scientists is committed the main error which is in breach of the **principle of the scientific approach of this process.**

pală, care constă în încălcarea **principiului abordării științifice a acestui proces.**

Examinarea atentă a legislației contemporane a Republicii Moldova ne convinge că acest principiu nu este reflectat în normele juridice corespunzătoare ale R. Moldova. Într-o astfel de situație, trebuie să recunoaștem că în procesul elaborării și realizării politicii în domeniul expertizei judiciare în Republica Moldova, principiul fundamentării științifice se respectă doar parțial. În realitate, proiectele actelor normative sunt supuse expertizei în diverse instituții de stat, inclusiv în cele științifice. Ulterior însă opiniile experților atât practicieni, cât și teoreticieni nu sunt obligatorii pentru legiuitor [9, p. 179].

Considerăm că o astfel de abordare este superficială și ineficientă. Anume ea constituie cauza erorilor evidente în legislația în domeniul expertizei judiciare. Astfel, de exemplu, parlamentul, adoptând legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, a admis următoarea eroare:

în cazul în care în Registrul de stat al experților judiciari nu sunt experți de specializarea necesară sau în cazul în care nu poate fi numit un alt expert judiciar din motive de incompatibilitate, în calitate de expert judiciar poate fi recunoscută ad-hoc o persoană competentă în specializarea solicitată pentru efectuarea expertizei cu toate că persoana dat[nu întrunește cerințele pentru exercitarea activității de expert judiciar [5]. Iar conținutul articolului 82 al prezentei legi oferă posibilitatea, în caz de necesitate, de a implica experți din alte țări în vederea efectuării expertizei. În baza celor analizate, putem concluziona că nu este necesar de a crea confuzii prin a recunoaște ad-hoc în calitate de expert judiciar o persoană competentă în specializarea solicitată pentru efectuarea expertizei atâta timp cât putem invita experți judiciari din alte țări. Ulterior recunoașterea ad-hoc în calitate de expert pe persoana care are cunoștințele de specializare goleşte problema:

– lipsei cunoștințelor juridice (nu

Careful examination of the contemporary legislation of the Republic of Moldova convinces us that this principle is not reflected in the corresponding legal norms of Moldova. In such a situation we must acknowledge that in the process of drafting and conducting the policy in the field of judicial expertise in the Republic of Moldova, the principle of scientific substantiation is only partially respected. In reality, the draft normative acts are subject to expertise in various state institutions, including scientific ones. Later, however, the opinions of experts both practitioners and theorists are not binding on the legislature [9, p.179].

We consider that such an approach is superficial and ineffective. It is the cause of obvious errors in law in the field of judicial expertise. Thus, for example, Parliament, adopting the law on judicial expertise and the statute of the judicial expert, admitted the following error: in case where in the State register of judicial expert are not the necessary specialization experts or where no other judicial expert may be appointed for reasons of incompatibility, as a judicial expert, an ad hoc person may be recognized as a competent authority in the specialization requested to carry out the expertise although the person concerned does not meet the requirements for the execution of the activity of a judicial expert. And the content of article 82 of this Law provides the possibility, if necessary, to involve experts from other countries in order to carry out the expertise.

On the basis of the analysis we can conclude that it is not necessary to create confusion through ad hoc recognition as a judicial expert to a competent person in the specialization requested to carry out the expertise as long as we can invite judicial experts from other countries. Subsequently, ad hoc recognition as an expert on a person with specialization knowledge clears the issue:

– Lack of legal knowledge (not aware of the expert's status) ;

– Non-recognition of the methodo-

cunoaște statutul expertului);

– necunoașterii metodicii de realizare a expertizei;

– necunoașterii cerințelor tehnice de întocmire a unui raport de expertiză.

Problemele enunțate afectează direct valoarea probantă a raportului de expertiză. Ele nu pot fi soluționate pe moment. Iradierea lor este posibilă numai prin elaborarea unei politici chibzuite în domeniul expertizei judiciare.

O eroare ce afectează bugetul instituției de expertiză există în dispoziția art.55 Evaluarea performanțelor experților judiciari. Astfel, Expertul judiciar care a contestat rezultatele evaluării ordinare, deoarece a obținut calificativul „nesatisfăcător”, este supus evaluării extraordinare în termen de cel puțin 3 luni de la data desfășurării evaluării ordinare. Acest expert judiciar este supus unei noi evaluări extraordinare la expirarea unui an de la data evaluării ordinare sau extraordinare organizate în condițiile alin. (4) și (5) art.55 al legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului. În această perioadă, persoana nu are dreptul de a semna rapoarte de expertiză, dar deține calitatea de expert judiciar în specialitatea respectivă și este remunerată cu salariu.

Suplimentar, ar trebui să fie perfecționată expertiza actelor legislative în domeniul expertizei judiciare, astfel încât concluziile experților să se bazeze pe o gamă largă de metode științifice de cunoaștere. Această operațiune ar trebui să fie încredințată atât organelor de aplicare a legii, cât și lucrătorilor științifici, oferindu-le în acest sens o gamă largă de competențe și o finanțare adecvată. De asemenea, recomandăm examinarea periodică a întregului spectru de acte normative, care exprimă politica în domeniul expertizei judiciare pentru a elimina erorile și contradicțiile. O atenție deosebită ar trebui acordată interdicției cu privire la adoptarea actelor legislative care nu au fost aprobate de către experții respectivi [9, p. 180].

Referitor la problema data, aș dori să

logy for the realization of expertise;

– Not knowing the technical requirements for drawing up an expert report.

The problems outlined directly affect the probative value of the expert report. They cannot be resolved at the moment. Their irradiation is only possible by developing a prudent policy in the field of judicial expertise.

An error affecting the budget of the institution of expertise exists in the provision of art. 55 evaluation of the performance of judicial experts. Thus, the judicial expert who challenged the results of ordinary assessment because he obtained the “unsatisfactory” rating is subject to the extraordinary assessment at least 3 months after the date of the ordinary assessment. This judicial expert is subject to a new extraordinary assessment on the expiry of a year from the date of the ordinary or extraordinary assessment organized under the smooth conditions (4) and (5) art.55 of the Law on judicial expertise and the status of the expert. During this period, the person has no right to sign expert reports, but holds the status of a judicial expert in the particular specialty and is remunerated with salary.

In addition, the expertise of legislative acts in the field of judicial expertise should be perfected so that expert conclusions are based on a wide range of scientific methods of knowledge. This operation should be entrusted to both law enforcement bodies and scientific workers, giving them a wide range of skills and adequate funding. We also, recommend regular examination of the entire spectrum of normative acts, which expresses policy in the field of judicial expertise to eliminate errors and contradictions. Particular attention should be paid to the prohibition on the adoption of legislative acts which have not been approved by those experts [9, p.180].

On the issue, I would like to specify the situation of the technical-criminalist centre and judicial expertise, which on 22.03.2018

specific situația Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare, care la data de 22.03.2018 a fost acreditat de Centrul Național de Acreditare „MOLDAC”, în baza standardului internațional SM SR EN ISO/CEI 17025:2006 „Cerințe generale pentru competențele laboratoarelor de încercări și etalonări”. Certificatul de acreditare confirmă corespunderea cu cerințele standardului și permite recunoașterea la nivel internațional a rezultatelor examinărilor criminalistice efectuate în laboratoarele Poliției din R. Moldova [2]. Astfel, cu toate că pe parcursul anului 2016 a efectuat 6735 de rapoarte de expertize judiciare și 3859 de rapoarte de constatări tehnico-științifice, iar în anul 2017 a efectuat 6155 de rapoarte de expertize judiciare și 3325 rapoarte de constatări tehnico-științifice [6] și în pofida faptului că Dafina Gercheva, Coordonatoare Rezidentă a ONU și Reprezentantă Permanentă PNUD în Republica Moldova menționa că „Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare este o instituție modernă și bine echipat cu capacități îmbunătățite, cu politici interne bine chibzuite și proceduri interne consolidate ce reprezintă o premisă obligatorie pentru promovarea statului de drept, pentru dezvoltarea unui sistem de justiție transparent și responsabil și pentru protejarea drepturilor și libertăților universale ale omului pentru toți cetățenii din Moldova”, instituția respectivă are un rol secundar în procesul de elaborare și realizare a politicii în domeniul expertizei judiciare, fapt probat și prin analiza sintezei obiectivelor și propunerilor la proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Astfel, nu s-au acceptat o parte din propunerile înaintate de grupul de lucru al MAI, care au tangență și cu asigurarea cadrelor calificate:

– **obținerea calității de expert judiciar** – nu s-a acceptat constituirea comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari în cadrul MAI etc.

Dacă în cazul CTC-EJ al IGP al RM s-au luat în calcul unele opinii referitoare la

was accredited by the National Accreditation Centre ”MOLDAC”, on the basis of the international standard SM SR EN ISO/CEI 17025:2006 “General requirements for the competences of test and calibration laboratories”. The certificate of accreditation confirms compliance with the requirements of the standard and allows the recognition at international level of the results of examinations carried out in Moldovan police laboratories [2]. Thus, although during the year 2016 were carried out 6735 reports of judicial surveys and 3859 reports of technical-scientific findings, and in the year 2017 were carried out 6155 reports of judicial surveys and 3325 reports of scientific Technical Findings and despite the fact that Dafina Gercheva, UN resident Coordinator and UNDP Permanent Representative in the Republic of Moldova, stated that “technical-criminalist centre is a modern and well-equipped institution with improved capacities, with well-considered internal policies and consolidated internal procedures that are a prerequisite for promoting the rule of law, for the development of a transparent and accountable justice system and for the protection of Universal human rights and freedoms for all citizens of Moldova” the institution has a secondary role in the process of drafting and carrying out the policy in the field of judicial expertise and the status of the judicial expert. Thus, no part of the proposals submitted by the Working Group of the Ministry of Internal Affairs, which have tangency and the provision of qualified frameworks, were accepted:

– **Obtaining of the quality of the judicial expert** – the establishment of the Committee on Qualification and evaluation of judicial experts in the framework of Ministry of Internal Affairs etc. was not accepted.

If in the case of CTJ–EJ of the RM IGP were taken into account some opinions concerning the law on judicial expertise and the status of the judicial expert, then the opinion of the teaching staff of the Chair “Criminal

legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, atunci avizul cadrelor didactice ale Catedrei „Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI în general nu a fost solicitat. Cu toate că Academia „Ștefan cel Mare” a MAI este unica instituție de învățământ superior care, începând cu anul 2005, în cadrul facultății drept, secția zi are specialitatea Criminalistică și Expertiză judiciară. Respectiv, absolvenții acestei specializări sunt pregătiți în domeniul expertizei judiciare, pe segmentul expertizelor dactiloscopice și traseologice, având totodată cunoștințele și abilitățile necesare pentru a participa în calitate de specialist în cadrul acțiunilor de urmărire penală. **În acest context este necesar de menționat că între instituțiile care pregătesc cadre în domeniul criminalisticii și expertizei judiciare și cele ce se bucură de aceste cadre trebuie să existe o conlucrare pe toate segmentele: teoretico-metodologic, practic, logistic.**

Pregătirea cadrelor, la fel, reprezintă un sector important al politicii din domeniul expertizei judiciare. Pe acest segment, în opinia noastră, legiuitorul a comis din nou o eroare, deoarece este imposibil după un stagiu de practică de cel puțin 3 luni [5] și 5 rapoarte de expertiză judiciară [4] **să obții toate deprinderile și abilitățile necesare pentru a realiza sarcinile la specialitatea solicitată.**

De asemenea, ca pe o problemă din domeniul expertizei judiciare privim situația persoanelor care și-au realizat studiile în domeniul expertizei în străinătate. Ar fi de dorit ca politica de selectare a acestor persoane să fie una transparentă, iar persoana selectată să aibă toate calitățile necesare pentru formarea unui expert calificat, astfel încât limba în care se vor realiza studiile să nu fie un criteriu determinativ.

Un segment care este puțin în umbră, dar care determină conținutul concluziilor formulate de expert este situația ofițerilor și subofițerilor criminaliști în cadrul inspectoratelor de poliție. Anume de ei depinde ca-

Procedure and Criminology” of the Academy “Ștefan cel Mare” of Ministry of Internal Affairs in general has not been requested. Although the Academy “Ștefan cel Mare” is the only higher education institution, which from the year 2005, at the Law Faculty, the full-time section has the forensic specialty and judicial expertise. The graduates of this specialization are also trained in the field of judicial expertise, in the segment of fingerprint and traceability surveys, and at the same time having the necessary knowledge and skills to participate as a specialist in Prosecution proceedings. **In this context it is necessary to note that between the institutions that prepare frameworks in the field of forensics and judicial expertise and those that enjoy these frameworks there must be collaboration on all segments: theoretical-methodological, practical, logistic.**

The preparation of the frameworks, as well, is an important sector of policy in the field of judicial expertise. On this segment, in our view, the legislature again made an error, because it is impossible after a traineeship of at least 3 months [5] and 5 reports of judicial expertise [4] **to obtain all the skills and abilities necessary to carry out the tasks at requested specialty.**

Similarly, as a problem in the field of judicial expertise, we look at the situation of people who have conducted their studies in the field of expertise abroad. It would be desirable for the policy of selecting these people to be transparent. And the selected person has all the qualities necessary for the training of a qualified expert. Thus, the language in which the studies will be carried out is not a determinative criterion.

A segment that is slightly in the shadows, but it determines the content of the expert's conclusions is the situation of criminalist officers and minor officer in police inspectorates. The quality of the trace, the samples that come to the expertise depends on them. In this context, I would like to emphasize that criminalist specialists, also, must

litatea urmelor, mostrelor ce vin la expertiză. În acest context, aş dori să subliniez că specialiștii criminaliști, la fel, trebuie să intre în sfera de influență a politicii din domeniul expertizei judiciare.

Concluzii. În ipoteza studiului științific realizat, generalizând cele consemnate în conținutul propriu-zis al lucrării, înaintăm concluziile:

- respectarea principiului abordării științifice a procesului de elaborare a actelor normative;

- examinarea periodică a întregului spectru de acte normative, care exprimă politica în domeniul expertizei judiciare pentru a elimina erorile și contradicțiile;

- oferirea mai multor pârghii și mecanisme CTCEJ în vederea determinării politicii în domeniul expertizei judiciare;

- consolidarea forțelor tuturor instituțiilor de expertiză în vederea realizării unei politici de expertiză judiciară calificate. Politica în domeniul expertizei judiciare trebuie realizată chibzuit exclusiv în baza realizărilor științei și nicidecum sub influența intereselor personale ale funcționarilor înalți, precum și sub influența organizațiilor internaționale.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.11.2013, nr. 248-251.
2. Competențele Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP sunt recunoscute la nivel internațional <http://politia.md/ro/content/competentele-centrului-tehnico-criminalistic-si-expertize-judiciare-al-igp-sunt-recunoscute> (vizitat 10.04.2018)
3. Gheorghita M. „Stringența perfectării legislației în domeniul expertizei judiciare” Avocatul poporului, nr.1-3, 2013, p.1-6. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Stringenta%20perfectarii%20legislatiei%20in%20domeniul%20expertizei%20judiciare.pdf (vizitat 10.04.2018)
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari, Regulamentului privind condițiile de desfășurare și promovare a examenului de calificare pentru atribuirea calității de expert judiciar și a modelului licenței pentru exercitarea profesiei de expert judiciar. Nr. 1411 din 27.12.2016. În: Monitorul Oficial, 30.12.2016, nr. 478-490.
5. Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Nr. 68 din 14.04.2016. Publicat: 10.06.2015 în Mo-

enter into the sphere of influence of policy in the field of judicial expertise.

Conclusions. In the hypothesis of the scientific study carried out, generalizing those recorded in the actual content of the work, we submit the conclusions:

- respecting principle of scientific approach to the process of drafting normative acts;

- periodic examination of the entire spectrum of normative acts, which expresses policy in the field of judicial expertise ;

- providing several levers and CTCEJ mechanisms to determine the policy in the field of judicial expertise;

- strengthening the forces of all the institutions of expertise with a view to achieving a qualified judicial expertise policy. The policy in the field of judicial expertise must be undertaken solely on the basis of the achievements neither of modern science, nor by the influence of the personal interests of senior officials, as well as under the influence of international organizations.

- nitorul oficial al Republicii Moldova nr. 157-162.
6. Raport de activitate al Centrului național de expertize judiciare pentru anul 2017 (vizitat 10.04.2018)
 7. http://www.cnej.gov.md/sites/default/files/r_a_p_o_r_t_u_l_2017_word.pdf
 8. Raport asupra proiectului legii cu privire la expertiză judiciară și statutul expertului judiciar (nr.273 din 08.07.2015, lectura II) Parlamentul Republicii Molodva, Comisia juridic[, numiri și imunități.
 9. Șved A. Становление и развитие единой государственной политики в сфере судебно-экспертной деятельности.
 10. http://sudexpert.gov.by/ru/list_news_head_n.html?news_id=4062 (vizitat 10.04.2018).
 11. Zosim Al., „Aspecte ale prevenirii erorilor în procesul elaborării și realizării politicii penale”, materiale ale conferinței științifico-practice internaționale 12-13 iunie 2012 Criminalitatea în spațiul Uniunii Europene și al comunității statelor independente: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere, Chișinău 2012, 177 p.

Despre autor

Constantin RUSNAC,

*doctor în drept, conferențiar universitar al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: navrucnd1@mail.ru,
tel. mob. 079603423*

About author

Constantin RUSNAC,

*PhD, Associate professor at the Criminal and Criminalistics Procedure” Department, Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail: navrucnd1@mail.ru,
tel. 079603423*

CZU 343.82:614

DOI 10.5281/zenodo.3871510

PROBLEMATICA ASISTENȚEI MEDICALE ÎN MEDIUL PENITENCIAR

Oleg RUSU,

doctor în drept,
șef al Catedrei „Drept penal și criminologie”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

THE ISSUES OF MEDICAL ASSISTANCE IN PENITENTIARY ENVIRONMENT

Oleg RUSU,

PhD, Head of the “Criminal Law
and Criminology” Department,
Academy „Stefan cel Mare” of MIA

Autorul trece în revistă unele prevederi ale legislației internaționale și naționale privind asistența medicală acordată deținuților. În context se precizează că dreptul la îngrijire medicală al deținuților nu ar trebui să fie diferit de al celorlalți membri ai societății. Totodată, se menționează că condamnații beneficiază în mod gratuit de asistență medicală și de medicamente în volumul stabilit de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, în conformitate cu legislația în vigoare. În final se punctează că promovarea sănătății și educația medicală ar trebui să ducă la o creștere a înțelegerii în penitenciare a problemelor de sănătate care se referă la deținuți.

Cuvinte-cheie: asistență medicală, instituții penitenciare, deținuți bolnavi, examen medical, unitate medicală, tratament.

The author included in magazine some stipulations of international and national legislation on medical assistance to detainees. The context specifies that the right to medical care of detainees should not be different from the other members of society. It also mentions that prisoners receive free medical assistance and medicines in the volume set by the unique Program of compulsory health insurance in accordance with the legislation. Finally, it is pointed that health promotion and medical education should lead to an increasing understanding on health issues that relate to detainees in prisons.

Keywords: healthcare, prisons, ill inmates, medical examination, medical unit, treatment.

Introducere. Progresul cultural, științific și social din ultimii ani, precum și tendința Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană impun ajustarea legislației naționale în conformitate cu standardele europene, elaborarea noilor concepte în realizarea politicii penale etc.

În Republica Moldova este în continuă desfășurare reforma judiciară și de drept, care a cuprins reorganizarea sistemului judiciar, a procuraturii și organelor de urmărire penală, a avocaturii, urmând a fi perfecționat și sistemul administrației penitenciare. Au fost operate schimbări pozitive în legislația națională, în special cea de drept

Introduction. The cultural, scientific and social progress of the last years, as well as the tendency of the Republic of Moldova to join the European Union, require the adjustment of the national legislation in accordance with the European standards, the elaboration of the new concepts in the realization of the criminal policy, etc.

Judicial and legal reform is in progress in the Republic of Moldova, which included the reorganization of the judiciary, the prosecutor's office and the criminal prosecution bodies, the law, as well as the system of penitentiary administration is going to be perfected. There have been positive changes in

penal și de procedură penală, la baza căreia sunt elemente ce țin de standardele europene ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Metode și materiale aplicate. Metodele aplicate sunt analiza, sinteza, comparația, investigația științifică. Materialele folosite sunt legislația internațională și națională în domeniu, literatura de specialitate.

Rezultate obținute și discuții. Articolul 36 al Constituției Republicii Moldova garantează dreptul la ocrotirea sănătății, care oferă tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția statului minimul asigurării medicale gratuite [1].

În conformitate cu standardele internaționale, se apreciază că sănătatea în închisori trebuie apărută, ea fiind aspectul cel mai vulnerabil al vieții din mediul carceral. Una din regulile principale în închisoare se referă la apărarea împotriva abuzurilor de orice fel. Un astfel de abuz ar putea fi ținerea persoanelor arestate sau deținute în condiții care le privează temporar sau permanent de folosirea oricărui simț natural, cum ar fi posibilitatea de a vedea sau auzi sau de a cunoaște locul și trecerea timpului. Astfel de comportamente ar putea dăuna, mai ales atunci când se aplică pe timp îndelungat, sănătății mintale și fizice.

Regulile internaționale referitoare la nivelul îngrijirii sănătății în închisori fac responsabile guvernul, administrația penitenciarelor dar și personalul. Codul Națiunilor Unite pentru responsabilii cu respectarea legii statuează în articolul 6 că: „Aplicarea oficială a legii va asigura protecția deplină a sănătății persoanelor în custodie și în particular va acționa imediat pentru asigurarea asistenței medicale ori de câte ori este cerut acest lucru. În acest context orice cerere adresată de un condamnat de a fi consultat de un medic trebuie să fie privită cu multă seriozitate de către personal, să i se răspundă prompt, cu excepția cazului când deținutul abuzează de aceste vizite” [2].

Dreptul la îngrijire medicală al deținuților nu ar trebui să fie diferit de al celorlalți

the national legislation, especially in criminal law and criminal procedure, which are based on the European standards of fundamental human rights and freedoms.

The methods and materials applied. The applied methods are analysis, synthesis, comparison, scientific investigation. The materials used are international and national legislation in the field, specialized literature.

The final results and discussions. Article 36 of the Constitution of the Republic of Moldova guarantees the right to health care, which offers all persons under the jurisdiction of the state the minimum of free medical insurance [1].

In accordance with international standards, it is appreciated that the health in prison must be perfect, being the most vulnerable aspect of life in the prison environment. One of the main rules in prison refers to the defense against abuse of any kind. Such abuse could be keeping people arrested or detained under conditions that temporarily or permanently deprive them of using any natural sense, such as the ability to see or hear or know the place and the passage of time. Such behaviors could be damaging, especially when they are applied for a long time, to mental and physical health.

International rules referring to the level of health care in prisons make responsible the government, the penitentiary administration and also the staff. The United Nations Code for Law Enforcement Officers states in Article 6 that: “The official application of the law will ensure the full protection of the health of the persons in custody and in particular, will act immediately to provide medical assistance whenever this is required. In this context, any request made by a convict to be consulted by a doctor must be viewed very seriously by the staff, to be promptly answered, unless the detainee abuses of these visits” [2].

The right to medical care of detainees should not be different from that of other members of society. However, even in countries with a long democratic tradition, rich

membri ai societății. Cu toate acestea, chiar și în țările cu o îndelungată tradiție democratică, bogate și cu sisteme sanitare performante, există mari diferențe între îngrijirea medicală din interiorul și din afara închisorii, ceea ce poate avea consecințe asupra sănătății foștilor deținuți.

La nivel internațional sunt în vigoare numeroase documente care reglementează dreptul la asistență medicală a persoanelor cu regim de detenție, cum ar fi Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților [3] și Regulile Europene pentru Penitenciare [4].

În cele mai dese cazuri deținuții provin din categoriile cele mai dezavantajate atât din punct de vedere economic, cât și social. Pentru ei este comun un nivel scăzut de educație, lipsa unui loc de muncă și a unui domiciliu. Deseori deținuții au avut un mod de viață haotic și probleme complexe sociale și de sănătate. S-ar putea ca ei să aibă așteptări limitate cu privire la sănătate, dar și la serviciile medicale, cărora le poate lipsi flexibilitatea de a răspunde efectiv nevoilor unor astfel de oameni.

Organizarea asistenței medicale a persoanelor deținute în penitenciare se efectuează conform prevederilor legislației execuțional-penale, actelor normative ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ale Ministerului Justiției, precum și ale Regulamentului cu privire la asigurarea asistenței medicale a persoanelor deținute în penitenciare [5, art. 2].

Astfel, condamnații beneficiază în mod gratuit de asistență medicală și de medicamente în volumul stabilit de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, în conformitate cu legislația în vigoare. Acordarea asistenței medicale gratuite se efectuează în unitatea medicală a instituției penitenciare după înscrierea prealabilă și conform unui grafic aprobat de șeful penitenciarului, cu excepția cazurilor de urgență [6, art. 230].

Potrivit art. 231 CE al RM, orice penitenciar trebuie să aibă la dispoziție serviciul

and well-performing health systems, there are major differences between medical care inside and outside the prison, which can have health consequences for former detainees.

At the international level, numerous documents are in force regulating the right to medical care of persons under detention, such as the Assembly of minimum rules for the treatment of prisoners [3] and the European Rules for Prisoners [4].

In the most frequent cases, detainees come from the most disadvantaged categories, from point of view economically and socially. For them, a low level of education, a lack of a job and a home are common. Often the prisoners had a chaotic lifestyle and complex social and health problems. They may have limited expectations regarding about health, but also medical services, which may have lack flexibility to respond effectively to the needs of such people.

The organization of the medical assistance of the persons detained in the penitentiaries is carried out according to the provisions of the executive-criminal legislation, the normative acts of the Ministry of Health, Labor and Social Protection, of the Ministry of Justice, as well as of the Regulation regarding the medical assistance of the persons detained in penitentiaries [5, art. 2].

Thus, the convicts benefit free of charge of medical assistance and of medicines in the volume established by the unique Program of compulsory health insurance, in accordance with the legislation in force. The granting of the free medical assistance is carried out in the medical unit of the penitentiary institution after the prior enrollment and according to a chart approved by the head of the penitentiary, except in cases of emergency [6, art. 230].

According to art.231 CE of the Republic of Moldova, any penitentiary must have the services of at least one general practitioner, a dentist and a psychiatrist. In the penitentiary with the capacity of at least 100 places, a stationary curative center must be functioning permanently to provide medical assistance

cel puțin al unui medic generalist, al unui medic stomatolog și al unui medic psihiatru. În penitenciarul cu capacitatea de cel puțin 100 de locuri trebuie să funcționeze, în regim permanent, un centru curativ staționar pentru acordarea de asistență medicală fiecărui condamnat. Condamnații bolnavi care au nevoie de tratament medical specializat sunt transferați neîntârziat sau conform indicației din fișa medicală a condamnatului stabilită de medicul penitenciarului în instituțiile medicale specializate ale Administrației Naționale a Penitenciarelor sau în spitalele Ministerului Sănătății, de regulă, din raza penitenciarului.

Examenul medical al condamnatului se efectuează la primirea în penitenciar și, la solicitare și în mod periodic, în timpul executării pedepsei, însă nu mai rar de o dată la 6 luni, precum și la eliberarea din locurile de detenție. Examenul medical se efectuează în condiții de confidențialitate și intimitate, cu excepția cazurilor în care medicul, pentru motive de siguranță și securitate, solicită prezența altor reprezentanți ai administrației penitenciarului, fapt care va fi consemnat în modul corespunzător.

La sosirea în penitenciar, condamnatul, în termen de până la 24 de ore, este examinat în vederea constatării existenței leziunilor corporale sau altor urme de violență și, în termen de până la 15 zile, este chestionat și supus examenului medical și igienizării sanitare în încăperile de carantină ale penitenciarului.

În cazul în care se constată urme de violență, tratamente cu cruzime, inumane sau degradante ori de alte rele tratamente sau persoana condamnată acuză violență, medicul care efectuează examenul medical are obligația de a consemna în fișa medicală cele constatate și declarațiile persoanei condamnate în legătură cu acestea sau cu orice altă agresiune și de a anunța imediat șeful instituției penitenciare, care sesizează procurorul și Avocatul Poporului sau, în cazurile privind condamnații minori, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului în termen de

to each convicted person. The sick convicts who need specialized medical treatment are transferred without delay or according to the indication in the medical record of the convict established by the penitentiary doctor in the specialized medical institutions of the National Penitentiary Administration or in the hospitals of the Ministry of Health, Labor and Social Protection, in order to regulate them.

The medical examination of the convicted person is performed upon receipt in the penitentiary and, upon request and periodically, during the execution of the sentence, but not less than once every 6 months, as well as upon release from the places of detention. The medical examination is performed under conditions of confidentiality and intimacy, unless the doctor, for reasons of safety and security, requests the presence of other representatives of the penitentiary administration, which will be recorded accordingly.

Upon arrival in the penitentiary, the convicted person, within 24 hours, is examined for the existence of bodily injury or other traces of violence and, within 15 days, is questioned and subjected to medical examination and sanitation in the rooms of quarantine of the penitentiary.

In case there are traces of violence, cruel, inhuman or degrading treatment or other ill treatment or the person convicted of violence, the doctor who performs the medical examination has the obligation to record in the medical record those found and the statements of the convicted person in relation to these or with any other aggression and to immediately notify the head of the penitentiary institution, which notifies the prosecutor and the People's Lawyer or, in cases concerning minor convicts, the People's Advocate for the rights of the child within 24 hours. The convicted person has the right to request that he would be examined, on his own, at the place of detention, by a doctor of outside the prison administration system, indicated by him or a forensic doctor. The findings of the

24 de ore. Persoana condamnată are dreptul de a cere să fie examinată, pe cont propriu, la locul de deținere, de un medic din afara sistemului administrației penitenciare, indicat de aceasta sau de un medic legist. Constatările medicului din afara sistemului administrației penitenciare se consemnează în fișa medicală a persoanei condamnate, iar certificatul medico-legal se anexează la fișa medicală, după ce persoana condamnată a luat cunoștință de conținutul său, contra semnătură [6, art. 13].

Condamnatul beneficiază de asistența terapeutică, chirurgicală, psihiatrică, ginecologică și stomatologică. Condamnatul poate, pe cont propriu, să beneficieze și de serviciile unui medic privat.

În temeiul hotărârii comisiei medicale specializate a penitenciarului, create prin dispoziția șefului instituției și coordonată cu Direcția medicală a Administrației Naționale a Penitenciarelor, deținuții bolnavi de tuberculoză, boli venerice, alcoolism, narcomanie sau toxicomanie sunt supuși unui tratament obligatoriu.

Trimiterea bolnavilor pentru tratament staționar în spitalele penitenciare se efectuează în baza recomandărilor medicilor unității medicale din penitenciare, transferul efectuându-se conform procedurii generale de transfer al deținuților, prevăzute de actele normative în vigoare.

Deținuții bolnavi care au nevoie de intervenție medicală specializată de urgență sunt transferați neîntârziat, sub pază și supraveghere, în instituțiile medicale specializate ale sistemului administrației penitenciare sau în instituțiile curative publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. În caz de necesitate urgentă de acordare a ajutorului medical specializat, spitalizarea bolnavilor poate fi efectuată în instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale cu asigurarea pazei și escortei necesare.

În cazul internării planificate deținuții bolnavi se transferă în instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în baza dispozi-

doctor of outside the prison administration system are recorded in the medical record of the convicted person, and the forensic certificate is attached to the medical record, after that the convicted person has become aware of its content, against signature [6, art. 13].

The convicted person benefits from therapeutic, surgical, psychiatric, gynecological and dental assistance. The convicted person can, on his own, also benefit from the services of the private doctor.

According to the decision of the specialized medical commission of the penitentiary, created by the disposition of the head of the institution and coordinated with the Medical Directorate of the National Administration of the Penitentiaries, the prisoners suffering from tuberculosis, venereal diseases, alcoholism, drug addiction or substance abuse are subject to compulsory treatment.

The direction of the patients for stationary treatment in the penitentiary hospitals is carried out on the basis of the recommendations of the doctors of the medical unit in the penitentiaries, the transfer being carried out according to the general procedure of transfer of the prisoners, provided by the normative acts in force.

Patients in need of specialized emergency medical care are transferred without delay, under guard and supervision, to the specialized medical institutions of the penitentiary administration system or to the public curative institutions of the Ministry of Health, Labor and Social Protection. In case of urgent need for specialized medical assistance, the hospitalization of patients can be performed in the public medical-sanitary institutions of the Ministry of Health, Labor and Social Protection with the necessary security and escort.

In the case of planned hospitalization, the sick detainees are transferred to the public medical-sanitary institutions of the Ministry of Health, Labor and Social Protection based on the provision of the ANP director with the necessary security and escort.

The granting of the medical and advi-

ției directorului ANP cu asigurarea pazei și escortei necesare.

Acordarea asistenței medicale și consultative deținuților de către instituțiile medico-sanitare publice, subordonate Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, va fi efectuată în baza contractelor încheiate [5].

Deținuții care suferă de boli sau deficiențe psihice se iau în evidență și se tratează în instituțiile curative specializate sub supravegherea strictă a medicilor. În unitățile medicale ale penitenciarelor se efectuează: examenul clinic și supravegherea deținuților în scopul aplicării terapiei raționale și determinării capacității lor de muncă; tratamentul ambulatoriu și în staționar, somatic și specializat, prin metodele și mijloacele recomandate de indicațiile instructiv-metodice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Asistența medicală de ambulator se acordă deținuților în unitățile medicale ale serviciilor medicale din penitenciare, în orele stabilite de șeful penitenciarului, pentru fiecare sector (câteva sectoare), schimb, conform registrelor de înscriere prealabilă pentru examinare medicală, completate de către șefii de sectoare.

Staționarul serviciului medical este prevăzut pentru:

a) examinarea și tratarea bolnavilor care necesită tratament staționar, regim de pat pe termen până la 14-15 zile;

b) tratamentul de susținere a bolnavilor în caz de necesitate, care au fost externati din spitalul penitenciar;

c) izolarea temporară a bolnavilor cu maladii contagioase sau suspecți de maladii contagioase până la internarea în spitalul penitenciar;

d) tratamentul staționar al bolnavilor netransportabili până la ameliorarea stării de sănătate cu transferarea ulterioară în spitalul penitenciar;

e) internarea persoanelor supuse tratamentului staționar conform planului de dispensarizare.

Înainte de plecare din penitenciar, toți

sory assistance to the detainees by the public medical-sanitary institutions, subordinated to the Ministry of Health, Labor and Social Protection will be effectuated out on the basis of the concluded contracts [5].

Detainees suffering from illnesses or mental deficiencies are noted and treated in specialized curative institutions under the strict supervision of physicians. Within the medical units of the penitentiaries the following are performed: the clinical examination and the supervision of the inmates in order to apply the rational therapy and to determine their ability to work; outpatient and stationary treatment, somatic and specialized, by the methods and means recommended by the instructive-methodical indications of the Ministry of Health, Labor and Social Protection.

Outpatient medical assistance is provided to the inmates in the medical units of the penitentiary medical services, during the hours established by the penitentiary chief, for each sector (several sectors), exchange, according to the pre-registration registers for medical examination, completed by the sector heads.

The medical service station is provided for:

a) examination and treatment of patients who require stationary treatment, bed-time regime until 14-15 days;

b) the treatment of support of the patients in case of necessity, who were discharged from the penitentiary hospital;

c) temporary isolation of patients with contagious diseases or suspected of contagious diseases until hospitalization in the penitentiary hospital;

d) the stationary treatment of the non-transportable patients until the improvement of the state of health with the subsequent transfer to the penitentiary hospital;

e) the admission of the persons subjected to the stationary treatment according to the dispensation plan.

Before leaving the penitentiary, all detainees undergo the compulsory medi-

deținuții sunt supuși examenului medical obligatoriu. În penitenciarele cu statut de izolator de urmărire penală deținuții, înainte de a fi transferați în alte penitenciare pentru executarea pedepsei, se examinează în vederea prezenței maladiilor infecțioase (inclusiv tuberculoza) și dermatovenerologice [5].

Conform prevederilor art. 232 alin. (5) al Codului de executare al Republicii Moldova [6] și pct. 508 al Statutului executării pedepsei de către condamnați [7], deținuții bolnavi de tuberculoză sunt supuși tratamentului obligatoriu. Deținutul bolnav de tuberculoză este obligat să respecte regimul curativ din instituția curativă penitenciară.

Controalele medicale regulate ajută la prevenirea creșterii și răspândirii bolilor și altor probleme de sănătate. Mai mult, diagnosticarea la timp și timpurie a îmbolnăvirii sau a problemelor de sănătate permite administrarea îngrijirii necesare cât mai repede posibil. Tratamentul stomatologic de rutină ar trebui, de asemenea, prestat deținuților pentru care tratamentul stomatologic este inaccesibil din cauza reținerii de mai mult de 6 luni [8].

Închisoarea poate asigura efectuarea unei evaluări sistematice și a unui tratament al persoanelor al căror mod de viață le-a împiedicat accesul la o asistență medicală adecvată. Deținuții pot fi încurajați să adopte un comportament mai sănătos, iar regimul de detenție poate oferi șansa eliminării inegalităților legate de sănătate. Cu toate acestea, penitenciarele nu au ca scop principal promovarea sănătății, iar unii susțin că există o contradicție inerentă între obiectivele de asistență și control. Închisorile au valori, reguli și ritualuri ce permit observarea, restricționarea și privarea de putere a deținuților, aspecte care intră în conflict cu ideea de a-i încuraja să preia controlul asupra propriei lor sănătăți. În plus, nici o discuție despre sănătatea deținuților nu poate ignora întrebarea dacă închisoarea este cu adevărat locul potrivit pentru toți.

Astfel, există probleme organizatorice (personal calificat insuficient, continuitate

cal examination. In the penitentiaries with isolation of criminal prosecution, detainees, before being transferred to other penitentiaries for the execution of the punishment, are examined in order to exclude infectious diseases (including tuberculosis) and dermatovenerological diseases [5].

According to the provisions of art.232 paragraph (5) of the Execution Code of the Republic of Moldova [6] and point 508 of the Statute for the execution of the sentence by the convicts [7], the patients suffering from tuberculosis are subject to compulsory treatment. The detained patient of tuberculosis is obliged to respect the curative regime of the penitentiary curative institution.

Regular medical controls help to prevent the growth and spread of diseases and other health problems. Moreover, early diagnosis of illness or health problems allows the necessary care to be administered as soon as possible. Routine dental treatment should also be provided to inmates for whom dental treatment is inaccessible due to detention for more than 6 months [8]. The prison can ensure a systematic evaluation and treatment of people whose lifestyle has prevented them from accessing adequate health care. Detainees may be encouraged to engage the healthiest behavior, and the detention regime may offer the opportunity to eliminate health inequalities. However, penitentiaries do not have the main purpose of promoting health, and some argue that there is an inherent contradiction between the goals of assistance and control. The prisons have values, rules and rituals that allow the observation, restriction and deprivation of power of prisoners, issues that conflict with the idea of encouraging them to take control of their own health. In addition, no discussion of inmate health can ignore the question of whether prison is really the right place for everyone.

Thus, there are organizational problems (insufficiently qualified staff, continuity of care and assistance outside the hours of the program is not always ensured, etc.) and qualitative (non-compliance with standards,

tea îngrijirilor și a asistenței în afara orelor de program nu este întotdeauna asigurată etc.) și calitative (nerespectarea standardelor, onorarea de rețete nesemnate de medic, distribuirea de medicamente fără avizul medicului, raportarea sumară în dosarele medicale, temporizarea acordării asistenței medicale, igiena necorespunzătoare etc.).

Cele mai multe acuze în rândul deținuților sunt de natură psihosocială. Astfel, deținuții de sex masculin au o afecțiune psihică (depresie, tulburări sexuale, autism, tulburări de personalitate).

Unul din obiectivele Strategiei de dezvoltare a Sistemului Administrației Penitenciare pentru anii 2016-2020 [9] este dezvoltarea serviciilor medicale de calitate pentru persoanele private de libertate, echivalente cu cele prestate în sistemul public de sănătate. Scopul respectivului obiectiv este de a dezvolta servicii medicale echivalente celor din comunitate, pentru toate persoanele private de libertate. Acțiuni concrete vizează activitatea serviciului medical la nivel de proceduri și mecanisme de funcționare. În acest sens sunt luate în considerare acțiuni concrete pe zona de proceduri interne, instrumente de lucru și legislația pentru asigurarea asistenței medicale.

Realizarea măsurilor și obiectivelor propuse au drept scop asigurarea calității actului medical, echivalent comunității, prin: asigurarea independenței profesionale, ajustarea legislației, asigurarea unui management eficient, acreditarea serviciilor medicale, creșterea profesionalismului medical.

Concluzii. În contextul celor specificate mai sus punctăm că o sănătate adecvată este crucială pentru implementarea unei politici umanitare complexe în penitenciare. Pentru a asigura faptul că normele internaționale și standardele de viață adecvate pentru deținuți sunt satisfăcute, serviciul de asistență medicală din penitenciare trebuie să includă măsuri preventive, de reacționare și de promovare a asistenței medicale. Îngrijirea preventivă pune baza investigațiilor pentru deținuții nou-veniți, incluzând scanarea

honoring of prescriptions not prescribed by the doctor, distribution of medicines without the doctor's opinion, summary reporting in medical records, delay in providing medical care, inadequate hygiene, etc.).

Most of the cases against the inmates are psychosocial in nature. Thus, male prisoners have a mental illness (depression, sexual disorders, autism, and personality disorders).

One of the objectives of the Strategy for the Development of the Prison Administration System for the years 2016-2020 [9] is the development of medical services quality for persons deprived of their liberty, equivalent to those provided in the public health system. The purpose of this objective is to develop medical services equivalent to those in the community, for all persons deprived of their liberty. Concrete actions concern the activity of the medical service at the level of procedures and operating mechanisms. In this regard, concrete actions are taken into account in the area of internal procedures, working instruments and the legislation for providing medical assistance.

The achievement of the proposed measures and objectives aims to ensure the quality of the medical act, equivalent to the community, by: ensuring professional independence, adjusting the legislation, ensuring an efficient management, accreditation of the medical services, increasing the medical professionalism.

Conclusions. In the context of the above, we point out that adequate health is crucial for the implementation of a complex humanitarian policy in prisons. In order to ensure that the international norms and the adequate living standards for the prisoners are met, the health care service in the penitentiaries must include preventive, responsive and health promotion measures. Preventive care is the basis of investigations for newcomers, including scans of infectious diseases and appropriate vaccination. Response measures include on-site medical services. Such services should include primary care,

bolilor infecțioase și vaccinarea corespunzătoare. Măsurile de reacționare includ servicii medicale pe loc. Astfel de servicii ar trebui să includă îngrijirea primară, îngrijirea psihică, asistența celor cu nevoi speciale, tratament esențial al bolilor și îngrijirea de urgență.

Astfel, promovarea sănătății și educația medicală ar trebui să ducă la o creștere a înțelegerii în penitenciare a problemelor de sănătate care se referă la deținuți.

psychic care, and assistance for those with special needs, essential disease treatment and emergency care.

Thus, the promotion of health and medical education should lead to an increase in the penitentiary understanding of the health problems related to prisoners.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.09.1994, în vigoare de la 27.08.1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994.
2. Codul de conduită pentru responsabilii privind aplicarea legii, ONU, 17 decembrie 1979// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1236:RO:NOT>
3. Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela). Rezoluție adoptată de Adunarea Generală a ONU la 17 decembrie 2015// http://www.avp.ro/mnp/legi/ansamblu_reguli_mnp.pdf
4. Regulile Europene pentru penitenciare, Recomandarea REC (2006) 2 a Comitetului de Miniștri către statele membre, adoptată la 11.01.2006 // Culegere de acte normative naționale și internaționale în domeniul penal, vol. I, Revista de științe penale (Supliment 2007), Ed. Car-
5. Regula Juridică, Chișinău, 2007.
5. Regulamentul cu privire la asigurarea asistenței medicale a persoanelor deținute în penitenciare, aprobat prin ordinul ministrului Justiției nr. 478 din 15.12.2006.
6. Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35 din 03.03.2005.
7. Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 91-94/676 din 16.06.2006.
8. Manea V. Drept execuțional penal. Chișinău, 2014. 744 p.
9. Strategia de dezvoltare a Sistemului Administrației Penitenciare pentru anii 2016-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1462 din 30.12.2016.

Despre autor

Oleg RUSU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru,
tel. mob. 079407541*

About author

Oleg RUSU,

*PhD, associate professor,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: articol1@mail.ru,
tel. mob. 079407541*

CZU 343.346

DOI 10.5281/zenodo.3871512

INCRIMINAREA INFRAȚIUNII DE PĂRĂSIRE A LOCULUI ACCIDENT- TULUI RUTIER ÎN LEGISLAȚIILE PE- NALE ALE UNOR STATE DIN SPAȚIUL UNIUNII EUROPENE

George-Marius ȚICAL,
*doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța,
România*

Ana CHIRUȚA,
*master în drept, doctorandă,
Academia de Poliție „Ștefan cel Mare” a MAI*

CRIMINALIZATION OF THE CRIME OF LEAVING THE ROAD ACCIDENT SITE IN THE CRIMINAL LAWS OF SOME STATES IN THE EUROPEAN UNION AREA

George-Marius ȚICAL,
*PhD, associate professor,
University “Andrei Saguna”, Constanta,
Romania*

Ana CHIRUȚA,
*PhD student,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

În prezentul articol, prin utilizarea metodei comparative de studiere a dreptului, a fost identificat locul și sfera incriminatoare a infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier în legislațiile penale din statele UE. Investigarea experienței europene în domeniu va crea premise științifice pentru conceperea unui model de perfecționare a incriminării statuate la art. 265 C.pen. al R. Moldova. Totodată, a fost stabilit impactul CEDO asupra legislației europene privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier.

Cuvinte-cheie: infracțiune, accident rutier, părăsire a locului accidentului rutier, lăsare în primejdie etc.

In this article, using the comparative method of studying the law, the place and the incriminating sphere of the crime of leaving the road accident place in the criminal laws of the EU countries have been identified. The investigation of the European experience in the field will create scientific premises for designing a model for improving the criminality stipulated in art. 265 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. At the same time, the impact of the ECHR on the European legislation regarding the offense of leaving the road accident site was established.

Keywords: crime, road accident, leaving the road accident site, leaving in danger, etc.

Introducere. În legislația penală națională, infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier este incriminată la art. 266 din Capitolul XII al Părții speciale a C. pen. al R. Moldova [1], intitulat *Infrațțiuni din domeniul transporturilor*.

Problematika incriminării infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier este una deosebit de complexă, fapt ce ne este confirmat de diferitele modele de abordare a faptei în legislațiile penale. În unele legislații penale fapta menționată este incriminată distinct, ca infracțiune autonomă, iar în altele ca formă specială a lăsării în primejdie. În același sens, se poate menționa că între anii

Introduction: In the national criminal law, the offense of leaving the place of the road accident is incriminated at art. 266 of Chapter XII of the Special Part of Criminal Code of the Republic of Moldova [1], entitled *Crimes in the field of transport*. The issue of incrimination of the crime of leaving the road accident site is a very complex one, which is confirmed by the different models of approach to the crime in criminal law. In some criminal laws the aforementioned act is incriminated separately, as an autonomous crime, and in others as a special form of leaving in danger. In the same sense, it can be mentioned that during 1990-1999 the oppor-

1990-1999 oportunitatea incriminării faptei de părăsire a locului accidentului rutier a fost examinată în Curțile Constituționale ale Franței, Germaniei, Spaniei, Croației, precum și în Curtea Supremă de Justiție a Canadei [11, p.41].

Metode și materiale aplicate. În limitele studiului acestui articol metoda prioritară de cercetare a fost cea comparativă. La fel au fost folosite metodele analizei și interpretării logice-juridice a normelor de drept penal. Suportul normativ al prezentului studiu îl formează legislațiile europene ale unora dintre statele membre ale Uniunii Europene.

Conținut de bază. În C.pen. al Franței din 1992, infracțiunea este incriminată în Cartea IV *Despre infracțiunile și contravențiile împotriva națiunii, statului și liniștii publice*, Titlul III *Despre atentările la puterea de stat*, Capitolul IV *Privind atentatele la realizarea justiției*, Secțiunea II *Despre obstacolele la realizarea justiției*. Potrivit art. 434-10 C.pen. al Franței, *fapta conducătorului mijlocului de transport terestru, fluvial sau maritim ori al unui alt mijloc sau mecanism, care știind că se face vinovat de comiterea oricărui accident, de a nu înceta circulația și de a încerca de a se sustrage astfel de la răspunderea penală sau civilă la care poate fi supus, se pedepsește cu închisoare de doi ani sau cu amendă în mărime de 200 000 de franci. Dacă o asemenea faptă se comite în condițiile prevăzute de art. 221-6 sau 222-19, pedeapsa se mărește de două ori. La art. 221-6 C.pen. al Franței este prevăzută în calitate de urmare prejudiciabilă lipsirea de viață din imprudență, iar la art. 222-19 – pierderea totală a capacității de muncă [6].*

Infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier poate fi imputată vinovatului chiar dacă acesta a recompensat paguba cauzată victimei infracțiunii sau dacă aceasta și-a retras plângerea ori accidentul a fost unul neînsemnat și nu a cauzat un prejudiciu esențial. Această soluție reiese din locul incriminator al infracțiunii analizate, care în legislația penală franceză de referință nu este prevăzută ca o faptă ce ar atenta la interesele private ale persoanei, ci la interesele statului

tunity of incriminating the fact of leaving the accident site was examined in the Constitutional Courts of France, Germany, Spain, Croatia, as well as in the Supreme Court of Canada [11, p.41].

Methods and materials applied. Within the limits of the study of this article, the priority method of research was the comparative one. Likewise, the methods of analysis and logical-legal interpretation of criminal law norms were used. The normative support of the present study is formed by the European laws of some of the member states of the European Union.

Basic content. In Criminal Code of France since 1992, the crime is incriminated in Book IV On the offenses and contraventions against the nation, the state and the public silence, Title III On the attacks on the state power, Chapter IV On the attacks on the achievement of justice, Section II On the obstacles on the execution of the justice. According to art. 434-10 of Criminal Code of France, *the deed of the driver of the land, river or maritime transport or of another means or mechanism, knowing that he is guilty of committing of an accident, avoiding ceasing of traffic and of trying to evade in such a way from criminal or civil liability to which he may be subjected, shall be punished by imprisonment for two years or with a fine of up to 200,000 francs. If such a fact is committed under the conditions provided by art. 221-6 or 222-19, the punishment is increased twice. The art. 221-6 of the Criminal Code of France states as a harmful consequence the reckless killing, and art. 222-19 - total loss of work capacity [6].*

The offense of leaving the place of the road accident may be charged to the offender even if he compensated the damage caused to the victim of the crime or if he withdrew his complaint or the accident was a minor one and did not cause an essential injury. This solution arises from the incriminating place of the analyzed crime, which in the French criminal law of reference is not provided as

în domeniul *înfăptuirii justiției*.

Prin acest model incriminator este instituită obligația indirectă a făptuitorului de a rămâne la fața locului. Pentru a evita să fie acuzat de săvârșirea accidentului și de părăsirea locului acestuia, șoferul este obligat să se oprească de sine stătător, fără intervenția forțelor de ordine și imediat să-și facă cunoscută identitatea.

Se menționează că o asemenea abordare este incorectă. Privilegiul împotriva autoincrimării este principiul conform căruia statul nu poate obliga un suspect să coopereze cu acuzarea prin oferirea de probe ce l-ar putea incrimina. Adică dacă persoana rămâne la fața locului și adoptă decizia de sine stătător de a conserva locul incidentului ea își recunoaște vinovăția, autoincrimându-se prin obligația impusă de lege de a se identifica. Prin această obligație făptuitorul este impus să conserve probele și astfel să contribuie la propria sa învinovățire. O asemenea soluție legislativă contravine jurisprudenței ChEDO, potrivit căreia dreptul la un proces echitabil, în cauze penale, include „dreptul, pentru orice «acuzat» în sens autonom pe care art. 6 al CEDO îl atribuie acestui termen, de a păstra tăcerea și de a nu încerca să contribuie la propria sa incriminare” [12].

Privilegiul împotriva autoincrimării și dreptul acuzatului de a păstra tăcerea, garanții implicite ale dreptului la un proces echitabil, au fost examinate, în mai multe cauze aflate pe rol (cauza *Funke* contra Franței, 25 februarie 1993[13], *Serves* contra Franței, 1997[14]), fiind constant relevată necesitatea interzicerii utilizării oricăror mijloace de constrângere în scopul obținerii de probe, împotriva voinței acuzatului, precum și faptul că, față de caracterul autonom al noțiunii de „acuzăție în materie penală”, trebuie considerat că și martorul se bucură de acest drept în măsura în care prin declarația pe care o face s-ar putea auto incrimina [12].

În C.pen. al Bulgariei, incriminarea este statuată la Capitolul XI *Infracțiuni de pericol general*, Secțiunea a II-a *Infracțiuni împotriva transporturilor și telecomunicațiilor*.

a fact that would pay attention to the private interests of the person, but to the interests of the state in the field of justice. Through this incriminating model is established the indirect obligation of the perpetrator to remain on the spot. In order to avoid being accused of committing the accident and leaving its place, the driver is obliged to stop by himself, without the intervention of law enforcement and immediately to make his identity known.

It is mentioned that such an approach is incorrect. Privilege against self-incrimination is the principle that the state cannot compel a suspect to cooperate with the prosecution by providing evidence that might incriminate him. That is, if the person remains on the spot and makes self-determination to preserve the place of the incident he acknowledges the guilt, self-incriminating by the obligation imposed by the law to identify him. By this obligation the perpetrator is required to preserve the evidence and thus contribute to his own guilt. Such a legislative solution contravenes the ECHR jurisprudence, according to which the right to a fair trial, in criminal cases, includes “the right, for any” accused “in the autonomous sense that art. 6 of the ECHR assign him to this term, to keep silent and not to try to contribute to his own incrimination [12].

The privilege against self-incrimination and the right of the accused to remain silent, implicit safeguards of the right to a fair trial, have been examined, in several pending cases (*Funke v. France*, February 2, 1993 [13], *Serves v. France*, 1997 [14]), being constantly pointed out the need to prohibit the use of any means of restraint for the purpose of obtaining evidence, against the will of the accused, as well as the fact that, compared to the autonomous character of the notion of “charge in criminal matters”, it must be considered that the witness enjoys this right to the extent that by the statement it makes it could self-incriminate” [12].

In Criminal Code of Bulgaria, the cri-

Fapta de părăsirea locului accidentului rutier nu este prevăzută ca o infracțiune distinctă cu un regim autonom de incriminare, ci ca o formă agravantă a infracțiunii de *încălcare a regulilor de securitate a circulației*.

În conformitate cu art. 342 alin. (1) C.pen. al Bulgariei, constituie infracțiune fapta prin care persoana care încalcă regulile de circulație atunci când conduce un ansamblu rulant pe calea ferată, o aeronavă, un autovehicul, un vas, un vehicul de luptă sau o mașină specială, permițând producerea vătămării corporale sau decesul altuia. Fapta se pedepsește cu închisoare de până la doi ani sau cu probațiune. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, aceeași pedeapsă se aplică și unui lucrător sau funcționar din transporturi care încalcă regulile de exploatare ori cerințele de calitate privind repararea materialului rulant, a drumurilor sau a echipamentelor, permițând producerea vătămării corporale ori moartea cuiva [2].

Potrivit alin. (3) al art. 342 C.pen. al Bulgariei, dacă în urma săvârșirii faptei prevăzute la alineatele precedente a fost pricinuită altei persoane, în mod intenționat, moartea, vătămarea corporală sau daune materiale însemnate, pedeapsa este:

(a) în cazul producerii de pagube materiale însemnate – închisoarea de la un an la zece ani;

(b) în caz de vătămare corporală moderată sau gravă a uneia sau mai multor persoane, cu sau fără pagube materiale, închisoarea de la trei la doisprezece ani;

(c) în cazul provocării decesului uneia sau mai multor persoane, cu sau fără consecințele menționate la lit. a) și b), închisoarea de la zece la douăzeci de ani, iar în cazuri deosebit de grave – de la cincisprezece la douăzeci de ani sau detențiunea pe viață [2].

La art. 343 alin. (1) C.pen. al Bulgariei este consacrată răspunderea penală pentru fapta prevăzută la art. 342 alin. (3), însă la care urmările prejudiciabile survin din culpă. Potrivit textului incriminator, atunci când în urma săvârșirii faptei de la articolul precedent, din culpă, sunt pricinuite:

minality is stated in Chapter XI Offenses of general danger, Section II Offenses against transport and telecommunications. The act of leaving the place of the road accident is not provided as a distinct crime with an autonomous regime of incrimination, but as an aggravating form of the offense of violating the traffic safety rules. According to art. 342 paragraph (1) of Criminal Code of Bulgaria a deed is considered *a crime by which the person who violates the traffic rules when driving a rolling stock, an aircraft, a vehicle, a ship, a fighting vehicle or a special machine, allowing the injury or death of another*. The offense is punishable by imprisonment for up to two years or with probation. According to paragraph (2) of the same article, the same penalty also applies to a transport worker or civil servant who violates the operating rules or the quality requirements regarding the repair of rolling stock, roads or equipment, allowing the injury or death of someone [2].

According to paragraph (3) of art. 342 of the Criminal Code of Bulgaria, if, as a result of the act provided for in the preceding paragraphs, it was intentionally caused to another person, death, personal injury or material damage, the punishment is the following:

(a) in the case of significant material damage - imprisonment from one year to ten years;

(b) in the case of moderate or serious bodily injury of one or more persons, with or without material damage, imprisonment from three to twelve years;

(c) in the case of the death of one or more persons, with or without the consequences mentioned in letter “a” and “b”, imprisonment from ten to twenty years, and in particularly serious cases - from fifteen to twenty years or life imprisonment [2].

The art. 343 paragraph (1) of the Criminal Code of Bulgaria is dedicated to the criminal liability for the deed stipulated in art. 342 paragraph (3), but in which the harmful consequences arise from guilt. According to the

(a) pagube materiale semnificative, pedeapsa este închisoarea de până la un an sau probațiune;

(b) vătămare corporală gravă sau moderată, indiferent dacă sunt sau nu prezente consecințele menționate la litera a), pedeapsa este închisoarea de până la patru ani pentru vătămare corporală gravă și până la trei ani sau probațiune pentru vătămarea corporală moderată;

(c) moartea, indiferent dacă s-au produs sau nu consecințele prevăzute la litera a), pedeapsa este închisoarea de la doi la șase ani, iar în cazurile deosebit de grave – închisoarea de la trei la zece ani.

Părăsirea locului accidentului rutier este consacrată ca o variantă agravantă a infracțiunii de la art. 343 alin. (1) C.pen. al Bulgariei. Potrivit dispoziției incriminatoare, dacă fapta a fost săvârșită în stare de ebrietate sau ca urmare a consumului de substanțe narcotice sau de analogi ai acestora ori dacă a avut loc vătămarea corporală sau decesul a mai mult de o persoană ori dacă **făptuitorul a fugit de la fața locului**, ori a condus autovehiculul fără a deține capacitatea necesară potrivit legii, ori dacă s-a produs prin locul marcat ca trecere pentru pietoni, pedeapsa este:

a) în caz de vătămare corporală gravă sau medie – închisoare de la un an la șase ani, iar în cazuri deosebit de grave – de la doi ani la zece ani;

b) în caz de deces – închisoarea de la trei la cincisprezece ani, iar în cazuri deosebit de grave – închisoarea de la cinci la cincisprezece ani, iar în cazuri deosebit de grave – închisoarea de la doi la zece ani [2].

În C.pen al Finlandei din 1889 răspunderea penală pentru părăsirea locului accidentului rutier este prevăzută în Secțiunea 11 situată la Capitolul 23 cu titlul general de Infracțiuni privind traficul rutier. Potrivit textului de lege, *șoferul unui vehicul cu motor sau al unui tramvai, care este parte la un accident și nu reușește să oprească imediat și să îl ajute pe cel rănit în condiții conforme propriilor abilități, va fi condamnat pentru părăsirea*

incriminating text, when, following the deed of the preceding article, the fault is caused:

(a) significant material damage, the sentence is imprisonment of up to one year or probation;

(b) serious or moderate bodily injury, whether or not the consequences referred to point a) are present, the punishment is imprisonment for up to four years for serious bodily injury and up to three years or probation for moderate bodily injury;

(c) death, whether or not the consequences provided for in point (a) have occurred, the punishment is imprisonment from two years to six years, and in particularly serious cases - imprisonment from three to ten years.

Leaving the place of the road accident is enshrined as an aggravating variant of the offense under art. 343 paragraph (1) of the Criminal Code of Bulgaria. According to the incriminating provision, *if the deed was committed in a state of intoxication or as a result of the consumption of narcotic substances or their analogues or if the bodily injury or death of more than one person occurred or if the perpetrator fled from the scene, either drove the vehicle without possessing the necessary capacity according to the law, or if it occurred through the place marked as pedestrian crossing the penalty is:*

a) in case of serious or medium bodily injury - prison from one year to six years, and in particularly serious cases - from two years to ten years;

b) in case of death - imprisonment from three to fifteen years, and in particularly serious cases - imprisonment from five to fifteen years, and in particularly serious cases - imprisonment from two to ten years [2].

In the Criminal Code of Finland of 1889 the criminal liability for leaving the place of the road accident is provided in Section 11 located in Chapter 23 with the general title of Offenses concerning road traffic. According to the text of the law the *driver of a motor vehicle or tram, who is part of an ac-*

locului unui accident de circulație la plata unei amenzi sau cu maxim un an de închisoare, cu excepția situației în care o pedeapsă mai severă este prevăzută în lege pentru aceeași faptă [5].

Din norma analizată mai sus reiese că făptuitorul este obligat să îl ajute pe cel rănit în condiții conforme propriilor abilități, în caz contrar fiind supus riscului de a fi pedepsit penal. Obligația de asistență este impusă întru respectarea dreptului la viață al victimei, dar totodată asigură și respectarea libertății persoanei prin obligația limitativă exprimată prin faptul că legiuitorul impune asistența în limitele și opțiunile pe care le are vinovatul.

Prin urmare, considerăm că reglementarea infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier de către legislația finlandeză este oarecum mai echilibrată și proporțională principiilor fundamentale ale dreptului penal. Acest lucru se datorează faptului că este prevăzut expres că persoana este condamnată pentru părăsirea locului unui accident de circulație, cu excepția cazului în care o pedeapsă mai severă este prevăzută pentru aceeași faptă de un alt articol. Prin aceasta legiuitorul exclude posibilitatea de tragere la răspundere penală de două ori pentru una și aceeași faptă.

Totodată, prin sintagma „nu reușește să oprească imediat”, anumite situații de exonerare de răspundere penală operează atunci când:

- făptuitorul nu reușește să oprească imediat din cauza unor defecțiuni tehnice ale automobilului său a unei defecțiuni survenite de pe urma accidentului;

- făptuitorul nu reușește să oprească imediat autovehiculul din cauza stării sale de sănătate rezultate după impact;

- făptuitorul nu reușește să oprească imediat autovehiculul din cauza nerealizării coliziunii, în cazul când are loc un accident neînsemnat.

Nu mai puțin importante pentru studiul comparativ al infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier îl constituie legislațiile penale ale statelor baltice (Letonia, Lituania și Estonia), state membre ale UE provenite

cident and fails to stop immediately and help the injured person under conditions according to their abilities, will be sentenced to leave the place of a traffic accident with the payment of a fine or a maximum of one year of imprisonment, unless a more severe sentence is provided for in the law for the same act [5].

From the norm analyzed above it appears that the perpetrator is obliged to help the injured person *under conditions according to his abilities*, otherwise being subjected to the risk of being penalized. The obligation of assistance is imposed in order to respect the right to life of the victim, but also ensures the freedom of the person through the limiting obligation expressed by the fact that the legislator imposes the assistance within the limits and the options that the culprit has.

Therefore, we consider that the regulation of the offense of leaving the accident site by the Finnish legislation is somewhat more balanced and proportional to the fundamental principles of criminal law. This is because it is expressly provided that the person is sentenced to leave the place of a traffic accident, unless a more severe punishment is provided for the same act by another article. In this way the legislator excludes the possibility of being penalized twice for one and the same deed.

At the same time, the phrase “fails to stop immediately”, certain situations of exemption from criminal liability operate when:

- the perpetrator fails to stop immediately due to technical failures of his car due to a malfunction caused by the accident;

- the perpetrator fails to immediately stop the vehicle due to his or her health after the impact;

- the perpetrator fails to stop the vehicle immediately due to the collision failure, in the event of a minor accident.

The criminal law of the Baltic States (Latvia, Lithuania and Estonia) EU Member States from the ex-Soviet area is no less important for the comparative study of the

din spațiul ex-sovietic. Având o conjunctură istorică comună de dezvoltare cu Republica Moldova, legislațiile penale ale țărilor sus-menționate comportă un interes predilect în ceea ce privește evaluarea gradului de evoluție a reglementării privitoare la infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier.

În C.pen. al Estoniei din 2002 nu era prevăzută o incriminare distinctă referitoare la infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier. De asemenea, în cuprinsul Părții speciale a fostei legislații penale estone nu era prevăzut un Capitol destinat incriminării infracțiunilor din domeniul transporturilor. În Capitolul 11 intitulat *Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice* era prevăzută răspunderea penală pentru două fapte care atentau la securitatea în domeniul transporturilor: *încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatarea transporturilor mecanice de către persoana care se află la conducerea transportului mecanic* (art. 204 C.pen. al Estoniei din 2002) și *alte încălcări ale regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport* (art. 205 C.pen. al Estoniei din 2002).

În Codul penitenciar al Estoniei, intrat în vigoare la 01.05.2015, răspunderea penală pentru infracțiunile în domeniul circulației rutiere este consacrată la Capitolul 23 *Fapte săvârșite cu vinovăție în domeniul securității circulației*. La art. 423² C. penitenciar al Estoniei este prevăzută fapta de *Consum de către conducătorul mijlocului de transport a alcoolului, substanțelor narcotice sau psihotrope după încălcarea regulilor de circulație sau de exploatare a mijloacelor de transport, precum și părăsirea locului accidentului rutier*.

Potrivit normei incriminatoarea, este pedepsită cu închisoare de până la cinci ani fapta de *consumare a alcoolului, substanțelor narcotice sau psihotrope de către conducătorul unui mijloc de transport, imediat după încălcarea regulilor de circulație rutieră sau de exploatare a mijlocului de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență daune grave sănătății sau chiar decesul persoanei, cu condiția confirmării stării de ebrietate, precum și părăsirea lo-*

crime of leaving the road accident. Having a common historical context of development with the Republic of Moldova, the criminal laws of the aforementioned countries carry a particular interest in assessing the degree of evolution of the regulation regarding the offense of leaving the road accident site.

In Criminal Code of Estonia from 2002 there was no provision for a separate criminal offense regarding the offense of leaving the road accident site. Also, in the system of the Special Part of the former Estonian criminal law there was no provision for a Chapter intended to incriminate transport offenses. In Chapter 11, entitled *Offenses against public security and public order*, the criminal liability was provided for two acts that pointed to the security in the field of transport: *violation of traffic safety rules or exploitation of mechanical transport by the person in charge of mechanical transport* (art. 204 of the Criminal Code of Estonia from 2002) and *other violations of the rules of traffic safety and the exploitation of the means of transport* (art. 205 of the Criminal Code of Estonia from 2002).

In the Penitentiary Code of Estonia, which entered into force on 01.05.2015, the criminal liability for offenses in the field of road traffic is enshrined in Chapter 23 *Acts committed with guilt in the field of traffic safety*. The art. 423² of the Penitentiary Code of Estonia stipulates the act of *Consumption by the driver of the means of transport of alcohol, narcotic or psychotropic substances after the violation of the rules of movement or exploitation of the means of transport, as well as leaving the place of the road accident*.

According to the incriminating rule, the driver of a transport vehicle is punished with imprisonment for up to five years *for the consumption of alcohol, narcotic or psychotropic substances, immediately after the violation of the rules of road traffic or of exploitation of the vehicle, violation that caused by recklessly serious damage to the health or even death of the person, provided the condition of drunkenness is confirmed, as well as the*

cului accidentului rutier de către conducătorul care a comis accidentul, urmată de survenirea consecințelor menționate mai sus [3].

Din textul de lege pot fi desprinde două modalități normative de comitere a infracțiunii:

1. consumul de alcool, substanțe narcotice sau psihotrope de către conducătorul unui mijloc de transport, imediat după încălcarea regulilor de circulație rutieră sau de exploatare a mijlocului de transport, încălcarea ce a cauzat din imprudență daune grave sănătății sau chiar decesul persoanei, cu condiția confirmării stării de ebrietate;

2. părăsirea locului accidentului rutier de către conducătorul care a comis accidentul, urmată de cauzarea din imprudență a unei daune grave sănătății sau chiar decesul persoanei.

Fapta de părăsire a locului accidentului rutier incriminată în C. penitenciar al Estoniei la art. 423² este o infracțiune de drept comun, întrucât anumite modalități speciale de comitere ale acesteia sunt incriminate într-o lege specială, și anume, Legea circulației rutiere din 17.06.2010 [10].

La art. 236 al respectivei Legi este descrisă infracțiunea de *neraportare a săvârșirii unui accident rutier*, potrivit căruia *conducătorului auto implicat în accident care încalcă cerințele legale de sesizare despre săvârșirea unui accident rutier* i se poate aplica amendă în sumă de până la 300 de unități convenționale (conform cuantumului statal), arest sau privarea de dreptul de a conduce mijlocul de transport pe termen de până la 12 luni [10].

De asemenea, la art.237 al aceleiași legi este prevăzută răspunderea penală pentru *părăsirea locului accidentului rutier sau lăsarea în primejdie fără a acorda primul ajutor victimelor accidentului rutier*. În conformitate cu textul incriminator, se consideră infracțiune *acțiunea de părăsire a locului accidentului rutier sau lăsarea în primejdie fără acordarea ajutorului victimelor accidentului rutier*. O asemenea faptă se pedepsește cu amendă în cuantum de până la 300 de unități

departure of the road accident by the driver who committed the accident, followed by the consequences mentioned above [3].

There are two normative ways of committing the crime from the law text:

1. the consumption of alcohol, narcotic or psychotropic substances by the driver of a means of transport, immediately after the violation of the rules of road traffic or of exploitation of the means of transport, violation that caused by recklessness serious damages to the health or even the death of the person, with confirmation of the state of intoxication;

2. leaving the place of the road accident by the driver who committed the accident, followed by the reckless cause of serious health damage or even the death of the person.

The deed of leaving the road accident site incriminated in the Estonian Penitentiary at art. 423² is a common law offense, as certain special ways of committing it are incriminated in a special law, namely the Road Traffic Law of 17.06.2010 [10].

The art. 236 of the respective law is describing the offense of not reporting a road accident, according to which the driver involved in an accident that violates the legal reporting requirements regarding the commission of a road accident can be fined up to 300 conventional units (according to the state amount), arrest or deprivation of the right to drive the means of transport for up to 12 months [10].

Also, in art.237 of the same law the criminal liability for leaving the place of the road accident or leaving in danger without providing first aid to the victims of the road accident is provided. According to the incriminating text, the act of leaving the place of the road accident or leaving it in danger without granting the help of the victims of the road accident is considered criminal. Such an offense is punishable by a fine in the amount of up to 300 conventional units (according to the state amount), arrest or deprivation of

convenționale (conform cuantumului statal), arest sau privarea de dreptul de a conduce mijlocul de transport pe termen de până la 24 de luni [10].

Cu referință la C.pen. al Lituaniei, putem menționa că în pofida existenței unui grup de infracțiuni care atentează la regimul de securitate al circulației rutiere, prevăzute la Capitolul XXI intitulat *Infracțiuni împotriva securității circulației rutiere*, părăsirea locului accidentului rutier nu cunoaște o incriminare distinctă. Inexistența unei norme speciale face ca fapta să cadă sub incidența normei generale prevăzute la art. 141 Cod Penal al Lituaniei, și anume, *Lăsarea în primejdie* atunci când sunt întrunite cerințele conținutului constitutiv al infracțiunii. Potrivit textului de lege, constituie infracțiune fapta vinovatului care nu acordă ajutorul necesar victimei, aflat în situație periculoasă pentru viață, acțiune care a dus la decesul victimei sau la alte urmări grave. Asemenea faptă poate fi pedepsită cu muncă neremunerată sau cu amendă în sumă de până la cinci salarii minime [7].

Acest model legislativ este caracteristic și pentru C.pen. al Letoniei, în care la Capitolul XXXIX *Infracțiunile și încălcările penale împotriva securității circulației rutiere* nu este prevăzută răspunderea penală pentru părăsirea locului accidentului rutier. Va deveni aplicabilă și în acest caz norma privitoare la lăsarea în primejdie prevăzută la art. 144 C.pen. al Letoniei, cu condiția întrunirii semnelor constitutive ale infracțiunii. Potrivit textului de lege, reprezintă infracțiune fapta care constă în *acțiunea persoanei responsabile de îngrijirea victimei, având posibilitatea acordării primului ajutor în situații periculoase pentru viață, nu a oferit asistența necesară sau singur a creat un astfel de pericol*. Pedepșa prevăzută pentru fapta dată este sub formă de amendă sau de restricționarea libertății, arest, sau privare de libertate pe termen de până la doi ani [8].

Un alt punct de reper al prezentului studiu îl formează legislația penală a României. În Cod penal român, intrat în vigoare la 01.02.2014 prin Legea nr. 187/2012 de

the right to drive the means of transport for up to 24 months [10].

With reference to Criminal Code of Lithuania, we can mention that despite the existence of a group of offenses that violates the road safety regime, provided for in Chapter XXI entitled *Offenses against the safety of road traffic*, leaving the road accident site does not know a distinct criminality. The absence of a special norm causes the deed to fall under the general norm provided in art. 141 Lithuania Criminal Code, and namely, *leaving in danger* when the requirements of the content of the offense are met. According to the law, *it is an offense for the offender to not provide the necessary assistance to the victim, who is in a life-threatening situation, an action that led to the death of the victim or other serious consequences*. Such an action can be punished with unpaid work or a fine of up to five minimum wages [7].

This legislative model is also characteristic to Criminal Code of Latvia, where in Chapter XXXIX *Criminal offenses and violations against the security of the road traffic* is not provided criminal liability for leaving the road accident place. In this case, the rule regarding the endangerment provided in art. 144 of Criminal Code of Latvia provided that the constituent signs of the offence are met. According to the text of the law, it is a crime which *consists in the action of the person responsible for the care of the victim, having the possibility of providing first aid in life-threatening situations, did not provide the necessary assistance or alone created such a danger*. The punishment provided for the deed is in the form of a fine or restriction of liberty, arrest, or deprivation of liberty for up to two years [8].

Another landmark of this study is the criminal law of Romania. In the Romanian Criminal Code, entered into force on 01.02.2014 by Law No. 187/2012 implementing the Law No. 286/2009 [9], the legislator introduced a special chapter in which the facts regarding public safety are incrimina-

punere în aplicare a Legii nr. 286/2009[9], legiuitorul a introdus un capitol special în care sunt incriminate faptele care privesc siguranța publică. Sediul normativ este situat în Titlul VII *Infracțiuni contra siguranței publice*, Capitolul II cu denumirea *Infracțiuni contra circulației pe drumurile publice*.

La art.338 C.pen. al României [4]este prevăzută infracțiunea de *părăsire a locului accidentului rutier ori modificarea urmelor acestuia* cu următoarea formulare legislativă *părăsirea locului accidentului, fără încuviințarea poliției sau a procurorului care efectuează cercetarea locului faptei, de către conducătorul vehiculului sau de către instructorul auto, aflat în procesul de instruire, ori de către examinatorul autorității competente, aflat în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, implicat într-un accident de circulație, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol, cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta oricărei persoane de a modifica starea locului sau de a șterge urmele accidentului de circulație din care a rezultatuciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, fără acordul echipei de cercetare la fața locului.*

Cazurile de exonerare de răspundere penală pentru părăsirea locului accidentului rutier sunt prevăzute la art. 338 alin. (3) C.pen. al României. În conformitate cu textul de lege nu constituie infracțiune de părăsirea locului accidentului când:

a) în urma accidentului s-au produs doar pagube materiale;

b) conducătorul vehiculului, în lipsa altor mijloace de transport, transportă el însuși persoanele rănite la cea mai apropiată unitate sanitară în măsură să acorde asistența medicală necesară și la care a declarat datele personale de identitate și numărul de înmatriculare sau înregistrare a vehiculului condus, consemnate într-un registru special, dacă se înapoiază imediat la locul accidentului;

c) conducătorul autovehiculului cu regim de circulație prioritară anunță de îndată

ted. The normative headquarters is located in Title VII Offenses against public safety, Chapter II with the name *Offenses against movement on public roads*.

In Art.338 of the Criminal Code of Romania [4], the *offense of leaving the place of the road accident or the modification of its traces* with the following legislative formulation *is planned to leave the place of the accident, without the approval of the police or the prosecutor conducting the investigation of the place of the crime, by the driver of the vehicle or by the car trainer, in the training process, or by the examiner of the competent authority, who is in the course of carrying out the practical tests of the exam for obtaining the driving license, involved in a traffic accident, is punished by imprisonment from 2 to 7 years.*

According to paragraph (2) of the same article with the same punishment, the act of any person is also sanctioned to change the state of the place or to delete the traces of the traffic accident which resulted in the killing or the injury of the bodily integrity or of the health of one or more persons, without the consent of the on-site team.

The cases of exemption from the criminal liability for leaving the road accident place are provided in art. 338 paragraph (3) of the Criminal Code of Romania. According to the law, it is not a crime to leave the accident site when:

a) as a result of the accident only material damage occurred;

b) the driver of the vehicle, in the absence of other means of transport, transports himself the injured persons to the nearest health unit able to provide the necessary medical assistance and to which he has declared the personal identity data and the registration number or registration of the driven vehicle, recorded in a special register, if immediately returned to the accident site;

c) the driver of the motor vehicle with priority traffic regime immediately announces the police, and after the completion of the mission, is presented at the headquarters

poliția, iar după terminarea misiunii se prezintă la sediul unității de poliție pe a cărei rază de competență s-a produs accidentul, în vederea întocmirii documentelor de constatare;

d) victima părăsește locul faptei, iar conducătorul de vehicul anunță imediat evenimentul la cea mai apropiată unitate de poliție.

Concluzii. În urma studiului comparativ efectuat în cadrul acestui articol, în funcție de locul de situare a normelor incriminatoare destinate infracțiunii de părăsire a locului accidentului rutier, putem face următoarea clasificare a legislațiilor penale de referință:

– legislații penale în care infracțiunea de părăsire a locului accidentului rutier este incriminată ca infracțiune contra justiției (Franța);

– legislații penale în care părăsirea locului accidentului rutier este incriminată ca infracțiune ce atentează la securitatea circulației rutiere (Finlanda, Bulgaria, România, Estonia);

– legislații penale în care părăsirea locului accidentului rutier nu este incriminată în mod distinct, fapta putând fi calificată pe baze generale ca lăsare în primejdie, în cazul în care sunt întrunite elementele componente ale infracțiunii (Lituania, Letonia).

of the police unit on whose area of competence the accident occurred, in order to draw up the verification documents;

d) the victim leaves the scene, and the driver immediately announces the event to the nearest police station.

Conclusions.

As a result of the comparative study carried out in this article, depending on the location of the incriminating norms intended for the offense to leave the place of the road accident, we can make the following classification of the criminal reference law:

1. Criminal laws in which the offense of leaving the road accident site is incriminated as an offense against justice (France);

2. Criminal laws in which leaving the place of the road accident is incriminated as an offense that threatens the safety of road traffic (Finland, Bulgaria, Romania, Estonia);

3. Criminal laws in which leaving the place of the road accident is not incriminated separately, the act can be qualified on a general basis as leaving in danger, if the component elements of the crime are met (Lithuania, Latvia).

Referințe bibliografice:

1. Codul Penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2012, în M.O. nr.72-74 din 14.04.2009.
2. Cod penal al Bulgariei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html>.
3. Cod penitenciar al Estoniei. <https://v1.juristaitab.ee/ru/zakonodatelstvo/penitenciarnyy-kodeks> (accesat la 10.10.2019).
4. Codul penal al României (Legea nr. 286/2009), Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24/07/2009, care a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014, actualizat la data de 23 octombrie 2014.
5. The Penal Code of Finland (39/1889; amendments up to 650/2003 included), <https://www.finlex.fi/en> (vizitat la 09.10.2019).
6. Уголовный кодекс Франции / Науч. ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крыловой; пер. с фр. и предисл. Н.Е. Крыловой. — СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. — С. 35. — 650 с. — ISBN 5-94201-063-3., <https://ru.wikipedia.org>.
7. Уголовный кодекс Латвийской Ре-

- спублики: Принят 8 июля 1998 года; Введен в действие с 1 апреля 1999 года, <http://law.edu.ru/norm/norm.asp> (accesat la 11.10.2019).
8. Уголовный кодекс Литовской Республики: Утвержден 26 сентября 2000 года законом № VIII-1968. <http://law.edu.ru/norm/norm.asp> (accesat la 11.10.2019).
 9. Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul oficial al României, partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012 <http://legislatie.just.ro/Public/> (accesat la 18.09.2019).
 10. Закон о дорожном движении. Принят 17.06.2010 RT I 2010, 44, 261 Вступил в силу 01.07.2011, <https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/> (accesat la 12.10.2019).
 11. Vitalie Stati., doctor în drept, conf. universitar. Aspecte teoretice și practice privind aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile în domeniul transportului auto. Revista Institutului Național de Justiție nr. 2, 2009.
 12. Dreptul-martorului-de-a-nu-se-autoincrimina/ [https://www.legal-land.ro/\(vizitat la 15.10.2019\)](https://www.legal-land.ro/(vizitat%20la%2015.10.2019)).
 13. CASE OF FUNKE v. FRANCE (Application no. 10828/84) 25 February 1993.
 14. Jurisprudența CEDO.com, CEDO, secția III, decizia Serves v. Franța, 4 mai 2000, 38642/97.

Despre autori

George-Marius ȚICAL,
doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea „Andrei Șaguna”,
Constanța, România
tel.: +40213114817

Ana CHIRUȚA,
master în drept, doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: chiruta.ana@mail.ru
tel.: 068439966

About authors

George-Marius ȚICAL,
PhD, associate professor,
University “Andrei Șaguna”,
Constanta, Romania
tel.: +40213114817

Ana CHIRUTA,
master in law, PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: chiruta.ana@mail.ru
tel.: 068439966

CZU 341.44

DOI 10.5281/zenodo.3871529

RESPECTAREA DREPTURILOR PERSOANEI ÎN PROCESUL EXTRĂDĂRII

Vasile BUZDUGAN,
doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Instituția extrădării se caracterizează ca fenomenul care a suferit multiple modificări și s-a perfecționat multilateral în urma dezvoltării relațiilor interstatale.

Simplificarea regimurilor de trecere a frontierei de stat care a permis libera circulație a oamenilor între state, precum și progresul în domeniul tehnologiilor informaționale, creează anumite dificultăți în procesul analizei instituției extrădării.

Una dintre aceste probleme reprezintă raportul dintre instituția extrădării și aplicarea acesteia în raport cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția acestora.

Cuvinte-cheie: extrădare, drepturile și libertățile fundamentale, libera circulație, convenție, pact, asistență juridică internațională.

RESPECT FOR PERSON'S RIGHTS IN THE EXTRADITION PROCESS

Vasile BUZDUGAN,
PhD student, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA

The institution of extradition is characterized as a phenomenon that has undergone multiple changes, and has improved multilaterally as a result of the development of interstate relations.

The simplification of the state border crossing regimes, which allowed the free movement of people between states, as well as the progress in the field of information technologies, creates certain difficulties in analyzing the institution of extradition.

One of these problems is the correlation between the institution of extradition and its application in relation to human rights and fundamental freedoms and their protection.

Keywords: extradition, fundamental rights and freedoms, free movement, convention, pact, international legal assistance.

Introducere. Pentru asigurarea unei lupte eficiente cu criminalitatea în condițiile actuale, majoritatea statelor au acceptat de a utiliza în dreptul lor intern elemente ale dreptului internațional.

Asistența juridică internațională în materie penală ocupă un loc important în cadrul asistenței juridice internaționale în general și constituie o expresie a colaborării dintre statele suverane, colaborare menită să consolideze solidaritatea internațională în lupta contra fenomenului criminalității.

Metode aplicate și materiale utilizate. În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul articol științific au fost utilizate: metoda logică (bazată pe analiza inductivă și deductivă) și metoda comparativă.

La fel, la elaborarea respectivei lucrări accentul a fost pus pe practica și standardele CEDO. Au fost examinate cauza Tomasi

Introduction. In order to ensure an effective fight against crime under the current conditions, most states have agreed to use in their domestic law elements of international law.

International legal assistance in criminal matters occupies an important place in the international legal assistance in general and is an expression of the collaboration between the sovereign states, the collaboration meant to strengthen international solidarity in the fight against the phenomenon of crime.

Methods applied and materials used. In order to achieve the objective set, in this scientific article were used: the logical method (based on inductive and deductive analysis) and the comparative method.

Similarly, in the elaboration of the re-

c. Franței, Cauza Ase of Fox, Campbell and Hartley c. Regatului Unit, Cauza Soering c. Regatului Unit.

Rezultate obținute și discuții. Obligația de a respecta și a proteja drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei se află într-o situație de interdependență cu instituția extradării.

Adoptarea documentelor de bază în domeniul drepturilor omului a determinat consolidarea standardelor internaționale de protecție și, în plus, a influențat crearea mecanismelor de control, sub formă de instituții internaționale ce au drept scop de a asigura că aceste drepturi nu vor fi încălcate.

Astfel de tratate internaționale sunt: Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale [9], Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice [15] precum și Convenția ONU împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante [10], acestea și alte tratate internaționale au dus la anumite schimbări pozitive în abordarea instituției extrădării, care au fost dictate de necesitatea asigurării drepturilor omului în implementarea cooperării internaționale în materie penală.

Constatăm că acordarea asistenței juridice internaționale în materie penală, inclusiv extrădarea, contribuie esențial la realizarea scopului urmăririi penale, însă aplicarea acestei instituții în niciun caz nu trebuie să depășească limita admisibilă de tratate internaționale în domeniul protecției drepturilor omului.

Standardele în domeniul respectării și apărării drepturilor omului își găsesc aplicabilitatea în toate domeniile relațiilor sociale, fiind reflectate și în acte naționale, astfel acestea reprezintă obligațiile pozitive ale statului.

În urma semnării și ratificării actului care contribuie la respectarea drepturilor omului, statul își asumă anumite obligații, care rezultă din actul internațional la care statul este parte. Deci, dacă statul a semnat

spectivă work, the emphasis was placed on the ECHR standards and practice. The cases of Tomasi v. France, Ase of Fox, Campbell and Hartley v. United Kingdom, Soering v. United Kingdom were examined.

Results obtained and discussions. The obligation to respect and protect the fundamental rights and freedoms of the person is in a situation of interdependence with the institution of extradition.

The adoption of basic human rights documents has led to the strengthening of international protection standards and, moreover, has influenced the creation of control mechanisms, in the form of international institutions that aim to ensure that these rights will not be violated.

Such international treaties are: the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [9], the International Covenant of the United Nations on Civil and Political Rights [15] and the UN Convention against Torture and Other Punishments or Cruelty Treaties, Inhuman or Degrading [10], these and other international treaties have led to some positive changes in the approach of extradition, which were dictated by the need to ensure human rights in the implementation of international cooperation in criminal matters.

We find that in the case of granting international legal assistance in criminal matters, including extradition, it essentially contributes to achieving the purpose of criminal prosecution, but the application of this institution in no case should not exceed the allowable limit of international treaties in the field of human rights protection.

Standards in the field of respecting and defending human rights find their applicability in all areas of social relations, being reflected in national acts, thus representing the positive obligations of the state.

Following the signature and ratification of the act that contributes to the respect of human rights, the state assumes certain obligations, which result from the internation-

și a ratificat Convenția ONU împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante, înseamnă că statul dat nu este în drept să extrădeze o persoană statului solicitant care în statul dat poate fi supus torturii, tratamentelor inumane sau degradante.

Astfel de cerințe sunt specificate în Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice și au fost completate și menționate în Convenția ONU împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante. Astfel, Convenția ONU împotriva torturii prevede în art. 3 alin. (1) faptul că nici un stat semnatar al Convenției nu trebuie să extrădeze sau să expulzeze persoana unui alt stat, dacă există motive întemeiate de a bănuși că față de aceasta vor fi aplicate acte de tortură. În scopul de a preveni încălcarea acestor obligațiuni, Convenția stabilește expres că pentru identificarea circumstanțelor care confirmă posibilitatea aplicării torturii, organele competente examinează toate circumstanțele fiecărui caz în parte.

La fel, obligațiile internaționale ale statelor în domeniul protecției drepturilor omului presupun examinarea obiectivă a posibilității încălcării drepturilor persoanei extrădate, care este urmărită sau pedepsită penal pe motive de rasă, religie, cetățenie, asociere la un anumit grup sau pentru împărtășirea unor convingeri politice, sau dacă situația lui se va agrava și mai mult pentru unul dintre motivele enumerate.

În pofida faptului că astfel de situații creează anumite impedimente, la extrădarea persoanei, în general, folosirea diferitor instituții de drept în lupta cu criminalitatea nu exclude omisiunea respectării drepturilor omului și trebuie să se bazeze pe respectarea garanțiilor procesuale persoanei față de care sunt aplicate măsuri de constrângere.

Un exemplu elocvent în acest caz este cauza *Tomasi c. Franța* [8], Curtea Europeană a menționat necesitatea efectuării unor acțiuni și impedimente întâlnite în lupta cu

al act to which the state is a party. So, if the state has signed and ratified the UN Convention against Torture and Other Punishments or Cruel, Inhuman or Degrading Treatment, it means that the given state is not entitled to extradite a person to the requesting state which in the given state can be subjected to torture, inhuman or degrading treatment.

Such requirements are specified in the International Covenant of the United Nations on Civil and Political Rights, and have been supplemented and mentioned in the UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. Thus, the UN Convention against Torture provides in art. 3 paragraph (1) the fact that no State party to the Convention shall extradite or expel the person of another State, if there are reasonable grounds to suspect that torture will be applied to him. In order to prevent the breach of these obligations, the Convention expressly states that in order to identify the circumstances that confirm the possibility of torture, the competent bodies shall examine all the circumstances of each case.

Likewise, the international obligations of the states in the field of human rights protection, suppose the objective examination of the possibility of violating the rights of the extradited person, who is prosecuted or punished criminally on the grounds of race, religion, citizenship, association with a certain group or sharing political beliefs, or if his situation worsens further for one of the reasons listed.

Despite the fact that such situations create certain impediments, in the extradition of the person, generally the use of different legal institutions in the fight against crime does not exclude the omission of respect for human rights and must be based on respecting the procedural guarantees to the person against whom coercion measures are applied.

An eloquent example in this case is the case of *Tomasi v. France* [8], the European

criminalitatea și îndeosebi cu terorismul, ceea ce nu poate duce la limitarea drepturilor ce se referă la protecția fizică a persoanei.

În cauza *Ase of Fox, Campbell and Hartley c. Regatului Unit* [9], ce avea legături cu activitatea teroristă, Curtea Europeană a menționat necesitatea respectării echilibrului între instituții care asigură respectarea democrației, ca interes comun, și respectarea drepturilor individuale ale persoanei.

În cauza *Soering c. Regatului Unit* [6], Curtea a hotărât, pentru prima dată, că răspunderea unui stat poate fi angajată dacă acesta decide să expulzeze o persoană care poate suferi rele tratamente în țara de destinație.

Autorul Ian Brownlie, a menționat că extrădarea persoanei este posibilă numai în cazul în care, reieșind din date factice cu privire la cauză, aceasta nu reprezintă o complicitate la încălcarea drepturilor omului sau infracțiuni împotriva dreptului internațional [16, p. 315].

Un caz interesant din punct de vedere practic este *Sultanov c. Federației Ruse* [7], în conformitate cu care Curtea Europeană a constatat că în pofida afirmațiilor din partea autorităților ruse, organele competente ale Federației Ruse au examinat plângerea cet. Sultanov cu privire la extrădarea acestuia și au respins-o ca neîntemeiată, Guvernul din Uzbekistan a convins instanțele de judecată din Federația Rusă că în caz de extrădare față de Sultanov nu vor fi aplicate acte de tortură.

Înalta Curte a constatat că reclamantul a comunicat instanțelor de judecată din Federația Rusă că există un risc real pentru ca față de acesta să fie aplicate acte de tortură precum și să fie persecutat politic în Uzbekistan. El a prezentat rapoarte cu privire la Uzbekistan către instituțiile ONU precum și organizațiilor internaționale nonguvernamentale, care confirmau că acte de tortură sunt destul de des întâlnite în izolatoare din Uzbekistan, însă această informație nu a fost apreciată corect de către instanțele de judecată din Federația Rusă.

La fel, Sultanov a menționat că toate

Court mentioned the need for actions and impediments encountered in the fight with crime and especially with terrorism, which can not limit the rights related to physical protection of the person.

In the case *Ase of Fox, Campbell and Hartley v. United Kingdom* [9], which was linked to terrorist activity, the European Court mentioned the need to respect the balance between institutions that ensure respect for democracy, as a common interest, and respect for the individual rights of the person.

In the case of *Soering v. United Kingdom* [6], the Court held, first, that the responsibility of a State may be held if it decides to expel a person can suffer ill-treatment in the receiving country.

The author Ian Brownlie mentioned that the extradition of the person is possible only if it is based on factual data on the case, and they do not represent complicity in the violation of human rights or crimes against international law [16, p. 315].

An interesting case from a practical point of view is *Sultanov v. Russian Federation* [7], according to which the European Court found that, despite the statements from the Russian authorities, the competent bodies of the Russian Federation have examined the complaint Sultanov on his extradition and dismissed as unfounded, the Government of Uzbekistan convinced the courts of the Russian Federation that in the case of extradition to Sultanov torture will not be applied.

The High Court found that the applicant informed the courts of the Russian Federation that there is a real risk that torture will be applied against him as well as political persecution in Uzbekistan. He submitted reports on Uzbekistan to UN institutions as well as to international non-governmental organizations, which confirmed that torture is quite common in Uzbekistan isolators, but this information was not properly appreciated by the courts in the Russian Federation.

argumentele prezentate de către acesta au fost respinse de către instanța de judecată din Federația Rusă, fără a argumenta o astfel de decizie, instanța de judecată în cazul respectiv pune accent doar pe asigurările autorităților din Uzbekistan, că nu vor fi aplicate acte de tortură.

La fel, CtEDO a menționat unele cauze, în care s-a constatat, că extrădarea către autoritățile din Uzbekistan a unor persoane care erau date în căutare pentru săvârșirea unor infracțiuni politice constituie încălcarea articolului 3 din Convenție.

În scopul susținerii celor menționate mai sus, menționăm opinia autorului I.I. Lucașuc, care menționează că soluționarea chestiunilor cu privire la extrădare reprezintă un drept suveran al statului, dar se realizează doar cu respectarea normelor de drept atât internațional, cât și cel național, inclusiv acele care se referă la drepturile omului [17, p. 213].

Respectarea drepturilor omului în procesul extrădării trebuie să corespundă acelor standarde care sunt garantate de tratate internaționale în domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale. Problema de bază și cea mai discutabilă este respectarea drepturilor persoanei în procesul extrădării [15, p. 757].

Este de menționat faptul că apărarea drepturilor și libertăților persoanei care urmează a fi extrădată are loc indirect, prin intermediul apărării acelor drepturi care sunt garantate de diferite acte naționale și internaționale, cum ar fi CEDO, Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice etc. În special, în CEDO, instituția extrădării este reglementată de un punct, lit. f) alin. (1) art. 5 al Convenției, care admite limitarea dreptului la libertate în cazul reținerii persoanei sau aplicării arestului preventiv sau în privința persoanei care urmează a fi extrădată.

De asemenea, CtEDO la examinarea cauzelor cu privire la extrădare folosește alte norme din Convenție, cum ar fi art. 3 interzicerea torturii, tratamentelor inumane sau

Likewise, Sultanov mentioned that all the arguments presented by him were rejected by the court of the Russian Federation, without arguing such a decision, the court in that case focused only on the assurances of the Uzbek authorities, that no acts of torture will be applied.

Similarly, the ECtHR mentioned some cases, in which it was found that the extradition to the authorities of Uzbekistan of persons who were being sought for political crimes constitutes a violation of Article 3 of the Convention.

In order to support those mentioned above, we mention the opinion of the author I.I. Lucașuc, who points out that the resolution of extradition issues is a sovereign right of the state, but it is carried out only in compliance with international and national law, including those concerning human rights [17, p. 213].

The respect for human rights in the extradition process must comply with those standards that are guaranteed by international treaties in the field of human rights and fundamental freedoms. The basic and most debatable issue is respecting the rights of the person in the extradition process [15, p. 757].

It is worth mentioning that the defence of the rights and freedoms of the person to be extradited takes place indirectly, through the defence of those rights that are guaranteed by different national and international acts, such as the ECHR, the International Covenant of the United Nations on civil rights and political etc. In particular, in the ECHR, the institution of extradition is regulated by a definite point, letter. (f) paragraph (1) art. 5 of the Convention, which admits the limitation of the right to liberty in the case of the person's detention or the application of the preventive arrest or regarding the person to be extradited.

Also, the ECtHR in the examination of extradition cases uses other norms of the Convention, such as art. 3 the prohibition of

degradante, dreptul la libertate art. 5, dreptul la un proces echitabil art. 6.

Respectarea drepturilor a unei persoane extrădate reprezintă o garanție procesuală a acestuia, astfel de garanții fiind prevăzute de tratate bilaterale și multilaterale cu privire la extrădare. Tratatul obligă statele semnatare să garanteze respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei extrădate.

Instituția dreptului internațional, în rezoluție sa: „Probleme actuale ale extrădării” din 1 septembrie 1983, prevede că extrădarea unei persoane poate fi refuzată în cazurile în care există o bănuială rezonabilă că în statul solicitant îi vor fi încălcate drepturi și libertăți fundamentale, indiferent cine este persoana în privința căreia se cere extrădarea precum și indiferent de fapta prejudiciabilă pentru care acesta este bănuit [13, p. 306].

Autorii John Dugard și Cristen van den Wyngert în articolul „Raportul dintre drepturile omului și instituția extrădării” publicat în revista internațională de drept din SUA, menționează că drepturile omului reprezintă un element indispensabil al dreptului internațional, astfel instituția extrădării nu este asigurată de influența dreptului internațional [14, p. 212].

Trebuie de atras atenția asupra echilibrului dintre drepturile omului la soluționarea cererii de extrădare și interes public în procesul extrădării care este direct legat de evaluarea riscurilor specifice cu care se poate confrunta persoana extrădată în statul solicitant.

Fără a diminua importanța luptei împotriva criminalității și necesitatea cooperării internaționale în acest domeniu, trebuie să se țină cont, în același timp de unele probleme precum posibilitatea unei pedepse cu moartea, tortură, tratament inuman sau degradant etc.

O altă problemă relevantă legată de extrădare este problema unei eventuale răspunderi pentru acțiunile statului solicitat, inclusiv pentru cele care apar în afara jurisdicției acestuia, dar sunt rezultatul ex-

torture of inhuman or degrading treatments, the right to freedom of art. 5, the right to a fair trial art. 6.

The respect of the rights of an extradited person is a procedural guarantee, as such guarantees are provided by bilateral and multilateral treaties on extradition. The given treaties oblige the signatory states to guarantee the respect of the fundamental rights and freedoms of the extradited person.

The institution of international law, in its resolution: “Current problems of extradition” of September 1, 1983, provides that the extradition of a person can be refused in cases where there is a reasonable suspicion that fundamental rights and freedoms will be violated in the requesting state, regardless the person for whom extradition is requested and regardless of the harmful fact for which he is suspected [13, p. 306].

The authors John Dugard and Cristen van den Wyngert in the article “The relationship between human rights and the institution of extradition” published in the international law magazine of the USA, mention that human rights are an indispensable element of international law, so the institution of extradition is not ensured by the influence of international law [14, p. 212].

Attention should be drawn to the balance between human rights when solving the request for extradition and public interest in the extradition process, which is directly linked to the assessment of the specific risks that the extradited person may face in the requesting State.

Without diminishing the importance of the fight against crime and the need for international cooperation in this field, at the same time, some issues such as the possibility of a death sentence, torture, inhuman or degrading treatment, etc. must be taken into account.

Another relevant issue related to extradition is the question of possible liability for the actions of the requested state, including those that appear outside its jurisdiction, but

trădării. Această afirmație a problemei ridică o serie de întrebări care necesită comentarii suplimentare.

În primul rând, tratate internaționale cum ar fi: Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice reies din necesitatea respectării drepturilor persoanelor care se află în jurisdicția statului dat.

După cum a statuat Curtea, „sensul normal” al termenilor „orice persoană aflată sub jurisdicția” părților contractante semnifică faptul că, pe planul dreptului internațional public, competența jurisdicțională a unui stat este, în principal, teritorială. Dacă dreptul internațional nu exclude exercitarea extrateritorială a jurisdicției unui stat, elementele care sunt luate în considerare pentru a admite un asemenea exercițiu precum naționalitate, pavilion, relații diplomatice și consulare etc. sunt definite și limitate prin raportare la drepturile teritoriale suverane ale altor state [1, p. 126].

Cum s-a menționat în cauza *Loizidou c. Turkey* [5], jurisdicția nu se limitează doar la limitele teritoriale ale statului care a semnat Convenția. Statul este responsabil și în situațiile când în urma unor acțiuni sau inacțiuni contribuie la survenirea unor urmări în afara teritoriilor sale.

O abordare similară a Curții Europene există și în cazurile de extrădare a persoanelor. Un exemplu elocvent în acest sens este cauza *Chahal c. Regatului Unit* [4], unde petiționarul urma să fie extrădat. S-a menționat că extrădarea efectuată de către statul care a ratificat CEDO poate duce la încălcarea art. 3 din Convenție, ca urmare, implică responsabilitatea statului solicitat, în cazul în care există temeuri obiective de a presupune că în privința persoanei ce urmează a fi extrădată, în statul solicitant, vor fi întreprinse acțiuni care prin urmare vor duce la încălcarea dispoziției art. 3 CEDO.

Un alt caz, când față de persoană extrădată ar putea fi aplicată pedeapsă capitală

are the result of extradition. This statement of the issue raises a number of questions that require further comment.

First of all, international treaties such as: European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Covenant of the United Nations on civil and political rights stems from the need to respect the rights of persons within the jurisdiction of the given state.

As the Court has ruled, the “normal meaning” of the terms “any person under the jurisdiction” of the Contracting Parties means that, in the field of public international law, the jurisdictional competence of a state is mainly territorial. If international law does not exclude the extraterritorial exercise of the jurisdiction of a state, the elements that are taken into account to admit such an exercise like nationality, flag, diplomatic and consular relations etc. are defined and limited by reference to the sovereign territorial rights of other states [1, p. 126].

As mentioned in *Loizidou v. Turkey* [5], the jurisdiction is not limited to the territorial limits of the State that signed the Convention. The state is also responsible in situations when as a result of actions or inactions it contributes to the occurrence of consequences outside its territories.

A similar approach of the European Court also exists in cases of extradition of persons. An eloquent example in this regard is the case of *Chahal v. United Kingdom* [4], where the petitioner was to be extradited. It was mentioned that the extradition carried out by the State that has ratified the ECHR can lead to violation of art. 3 of the Convention, as a result, implies the responsibility of the requested State, if there are objective grounds, to suppose that in respect of the person to be extradited, in the requesting State, actions will be taken, which will consequently violate the provision of art. 3 ECHR.

Another case, when capital punishment could be applied to the extradited per-

este Charles Chitat Ng c. Canadei [12], cauza a fost examinată de către Comitetul pentru drepturile omului. Charles Chitat este cetățean al Regatului Unit și a fost condamnat în anul 1985 în Canada pentru jaf și omor. Însă, în luna februarie 1987, SUA se adresează cu un demers la autoritățile din Canada, ca Charles Chitat să fie extrădat în SUA și să fie condamnat pentru săvârșirea a 19 infracțiuni printre care răpire de persoane și omoruri săvârșite în perioada anilor 1984-1985. Pentru comiterea infracțiunilor respective, față de Charles Chitat ar putea fi aplicată pedeapsă capitală. Din motive menționate mai sus, Charles Chitat s-a adresat cu o plângere la Comitetul pentru drepturile omului, în care el menționa că hotărârea de a îl extrădat autorităților din SUA contravine prevederilor art. 6 și 7 din Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice, din motiv că executarea sentinței capitale în camera cu gaze, după cum prevedea legislația din California, reprezintă o pedeapsă aspră și inumană.

La examinarea plângerii depuse, Comitetul a menționat că conform art. 2 al Pactului internațional, toate statele sunt obligate să respecte drepturile tuturor persoanelor care se află în jurisdicția statului dat. Comitetul a menționat că statul solicitat nu poartă răspunderea pentru respectarea drepturilor persoanei care a fost extrădată și se află în jurisdicția altui stat, dar în cazul când sunt soluționate chestiuni referitoare la extrădarea persoanei, iar în consecință este previzibil și inevitabil că în statul solicitat îi vor fi încălcate drepturile garantate de Pactul internațional, statul solicitat în cazul respectiv poate încălca prevederile Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Dar este oare posibil ca, în cazul de refuz de a extrăda persoana, statul solicitant să întreprindă măsurii pentru a reține persoana pentru care s-a cerut extrădarea? O astfel de modalitate care ar contribui la tragerea la răspundere penală a persoanei este una ilegală și este o răpire a persoanei.

Capturarea și răpirea unui presupus in-

son is Charles Chitat Ng v. Canada [12], the case was examined by the Human Rights Committee. Charles Chitat is a citizen of the United Kingdom, and was convicted in 1985 in Canada of robbery and murder. However, in February 1987, the United States addressed a request to the Canadian authorities that Charles Chitat must be extradited to the United States and convicted of 19 felonies, including kidnapping and murder, committed between 1984 and 1985. In order to commit the respective crimes, capital punishment could be applied to Charles Chitat. For the reasons mentioned above, Charles Chitat addressed a complaint to the Human Rights Committee, in which he stated that the decision to extradite him to the USA authorities contravenes the provisions of art. 6 and 7 of the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, because the execution of the capital sentence in the gas chamber, as provided by California law, is a harsh and inhuman punishment.

When examining the complaint, the Committee noted that according to art. 2 of the International Covenant, all states are obliged to respect the rights of all persons within the jurisdiction of the given state. The Committee noted that the requested State does not bear the responsibility for respecting the rights of the person who has been extradited and is in the jurisdiction of another State, but if issues related to the extradition of the person are resolved, it is foreseeable and inevitable that in the requested State the guaranteed by the International Covenant rights will be violated, the requested state in that case may violate the provisions of the International Covenant on Civil and Political Rights.

But is it possible that, in the case of refusal to extradite the person, the requesting State will take the measure to retain the person for whom extradition was requested? Such a method that would contribute to the criminal liability of the person is illegal and is a kidnapping of the person.

fractor pe teritoriul altui stat se califică drept imixtiune în competența suverană a statului. Deci constatăm faptul că nu este posibil de a aplica legile proprii pe teritoriul altui stat.

Cel mai cunoscut și mediatizat caz de capturare și răpire a unui fugar este cazul lui Adolf Eichmann.

Adolf Eichmann a participat la exterminarea populației evreiești în Europa în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, după care a fost găsit în Argentina de serviciile secrete israeliene în anul 1957. Trei ani mai târziu a fost răpit și dus în Israel.

Imediat după ce Eichmann a fost dus în Israel, autoritățile argentiniene au acuzat încălcarea suveranității statului și au făcut apel la Consiliul de Securitate al ONU. Israelul consideră în continuare că aceste acțiuni au fost pur private și nu au legătură cu guvernul. La 23 iunie 1960, Consiliul de Securitate al ONU a adoptat rezoluția nr. 138, care a calificat această răpire drept o încălcare a suveranității statului argentinian, a drepturilor și libertăților fundamentale ale unei persoane.

Acest caz este adesea examinat în detaliu în lucrările multor teoreticieni, însă nimeni în afară de Michel Cardozo nu și-a pus întrebarea: cum Israelul a asigurat și a creat jurisdicția penală asupra lui Eichmann, dacă el nu avea un astfel de drept [3]?

În primul rând, Israelul a fost fondat în 1948, la trei ani după încheierea războiului. Toate faptele criminale ale lui Eichmann au fost comise atunci când Israelul nici nu exista ca stat. În al doilea rând, dacă nu exista stat, atunci nu existau cetățeni și, prin urmare, nu existau victime ale statului respectiv, și în al treilea rând, toate actele au fost săvârșite în afara teritoriului Israelului.

Multe dificultăți, inclusiv cele politice, în cooperarea interstatală în lupta împotriva criminalității au apărut și după arestarea lui Abdullah Odjolan, la 15 februarie 1999, care se afla în căutare internațională. Cauza lui Odjolan a fost examinată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Odjolan însuși a indicat că a avut loc

Capturing and abducting an alleged offender on the territory of another state qualifies as interference in the sovereign jurisdiction of the state. So we find that it is not possible to apply their own laws on the territory of another state.

The most well-known and widely publicized case of the capture and abduction of a fugitive is the case of Adolf Eichmann.

Adolf Eichmann participated in the extermination of the Jewish population in Europe during the World War II, after which he was found in Argentina by Israel secret services in 1957. Three years later he was abducted and taken to Israel.

Immediately after Eichmann was taken to Israel, the Argentine authorities accused the violation of state sovereignty and appealed to the UN Security Council. Israel still considers these actions to be purely private and unrelated to the government. On June 23, 1960, the UN Security Council adopted resolution No. 138, which described this abduction as an infringement of the sovereignty of the Argentine state, of the fundamental rights and freedoms of a person.

This case is often examined in detail in the work of many theorists, but no one but Michel Cardozo has asked the question: how did Israel secure and create criminal jurisdiction over Eichmann, if he did not have such a right? [3]?

First of all, Israel as a state was founded in 1948, three years after the end of the war. All of Eichmann's criminal acts were committed when Israel did not exist as a state. Secondly, if there was no state, then there were no citizens and therefore there were no victims of that state, and thirdly, all acts were committed outside the territory of Israel.

Many difficulties, including political ones, in interstate cooperation in the fight against crime also appeared after the arrest of Abdullah Odjolan, on February 15, 1999, who was in international search. Odjolan's case was examined by the European Court of Human Rights.

încălcarea art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și anume, dreptul la libertate și securitate al persoanei. El a remarcat, de asemenea, că a fost răpit de agenți turci din Kenya, adică, în afara teritoriului Turciei. Potrivit acestuia, autoritățile din ambele țări au încheiat un acord între ele, care oferea o oportunitate pentru răpirea lui.

În hotărârea sa, Curtea Europeană a constatat că arestarea lui Odjolan nu contravine legii și nu încalcă prevederile art. 5 din Convenție.

Actualmente, cooperarea juridică internațională uită sau special omite un element important în activitatea sa: bănuitul a cărui extrădare se cere la fel este o ființă umană și beneficiază de aceleași drepturi și libertăți ca și alte persoane. Totodată, menționăm *inter alia* că persoana poate fi extrădată, dar vinovăția acestuia urmează a fi demonstrată.

Articolul 2 din Convenția ONU cu privire la protecția tuturor persoanelor contra disparițiilor forțate [10] prevede că prin dispariția forțată se consideră: arestul, reținerea, răpirea sau privarea de libertate sub orice altă formă de către reprezentanții statului sau de persoane sau grupuri de persoane ce acționează în baza autorizării, cu susținerea sau consimțământul statului, urmate de refuzul recunoașterii faptului de privare de libertate sau tăinuirea informației despre soarta sau locul aflării persoanei dispărute, drept urmare această persoană este privată de protecția legii.

Astfel, capturarea și răpirea unei persoane, care este bănuită de comiterea unei infracțiuni, nerespectând condițiile stabilite de tratate internaționale referitoare la cooperarea internațională, intră direct sub incidența art. 2 al Convenției ONU privind protecția tuturor persoanelor contra disparițiilor forțate.

Dezvoltarea instituției extrădării în direcția protecției drepturilor omului este una actuală și benefică. Dar, în procesul acestei dezvoltări nu trebuie uitat despre lupta contra fenomenului infracțional. Protecția drep-

Odjolan himself indicated the violation of art. 5 of the European Convention on Human Rights, and namely, the right to freedom and security of the person. He also noted that he was abducted by Turkish agents from Kenya, that is, outside Turkey. According to him, the authorities of both countries concluded an agreement between them, which offered an opportunity for his abduction.

In its ruling, the European Court found that Odjolan's arrest does not contravene the law and does not violate the provisions of art. 5 of the Convention.

Currently, international legal cooperation forgets or especially omits an important element in its activity: the suspect whose extradition is required is a human being and enjoys the same rights and freedoms as other people. At the same time, we mention *inter alia* that the person may be extradited, but his guilt is to be proved.

Article 2 of the UN Convention on the protection of all persons against forced disappearances [10] provides that by forced disappearance it is considered: the arrest, detention, abduction or deprivation of liberty in any other form by the representatives of the state or by persons or groups of persons who acts on the basis of the authorization, with the support or consent of the state, followed by the refusal to recognize the fact of deprivation of liberty or to conceal information about the fate or place of the missing person's residence, as a result this person is deprived of the protection of the law.

Thus, the capture and abduction of a person, who is suspected of committing an offense, not complying with the conditions established by international treaties regarding international cooperation, falls directly under art. 2 of the UN Convention on the protection of all persons against forced disappearances.

The development of the extradition institution in the direction of human rights protection is a current and beneficial one. But in the process of this development we

turilor omului nu trebuie să devină un obstacol în realizarea scopului legii penale.

Concluzie. Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor reprezintă prerogativa de bază a unui proces echitabil, în sensul articolului 6 al CtEDO. Totodată, nu trebuie să fie neglijat și interesul public, astfel încât persoana trebuie să fie trasă la răspundere penală pentru fapta săvârșită.

În acest sens, statele care au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Pactul cu privire la drepturile civile și politice etc., sunt obligate să respecte toate garanțiile prevăzute de aceste acte internaționale, și în caz de refuz de a acorda asistență juridică internațională în materie penală să nu recurgă la acele acțiuni ca în cazul lui Adolf Eichmann.

must not forget about the fight against the criminal phenomenon. The protection of human rights should not become an obstacle to achieving the purpose of criminal law.

Conclusion. Respecting the fundamental rights and freedoms of individuals is the basic prerogative of a fair trial, within the meaning of Article 6 of the ECHR. At the same time, the public interest must not be neglected, so that the person must be held criminally liable for the crime committed.

In this regard, the states that have signed the European Convention on Human Rights, the Covenant on civil and political rights, etc., are obliged to respect all the guarantees provided by these international acts, and in case of refusal to provide international legal assistance in this matter not to resort to such actions as in the case of Adolf Eichmann.

Referințe bibliografice:

1. Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți. București: Ed. „C.H. Beck”, 2005. 1251 p.
2. Cardozo M.H. When extradition fails, is abduction the solution? // *The American Journal of International Law*, 1961.
3. Cauza Ase of Fox, Campbell and Hartley c. Regatului Unit. Hotărârea din 30 august 1990. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57721>.
4. Cauza Chahal c. Regatului Unit. Hotărârea din 15 noiembrie 1996. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58004>.
5. Cauza Loizidou c. Turciei. Hotărârea din 18 decembrie 1996. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58007>.
6. Cauza Soering c. Regatului Unit. Hotărârea din 7 iulie 1989. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57619>.
7. Cauza Sultanov c. Federației Ruse. Hotărârea din 11 aprilie 2011. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101586>.
8. Cauza Tomasi c. Franței. Hotărârea din 27 august 1992. Accesibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57796>.
9. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 4 noiembrie 1950 (Roma), Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea 160 Parlamentului privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această convenție. Nr. 1298-XIII din 24.07.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.08.1997, nr. 54-55/502.
10. Convenția ONU împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Crușime, Inumane sau Degradante. Adoptată la 10 decembrie 1984, în vigoare din 26.06.1987, pentru Republica Moldova în vigoare din 28.12.1995. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol.I. Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, p.129.

11. Convenția internațională pentru protecția persoanelor contra disparițiilor forțate, adoptată la New York, la 20 decembrie 2006 și semnată de Republica Moldova la 6 februarie 2007, la Paris, Franța.
12. Dugard J., van den Wyngaert C. Reconciling Extradition with Human Rights// American Journal of International Law. -1998. - Vol. 92. - No 2. – 365 p.
13. <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/dec469.htm> (accesat la 06.12.2019).
14. Institute of International Law. Yearbook. Vol. 60. Part II. Session of Cambridge (P, 1983). - p. 306.
15. Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217 din 28 iulie 1990.
16. Van den Wyngaert C. Applying the European Convention on Human Rights to Extradition: Opening Pandora's Box // International and Comparative Law Quarterly. - 1990. - Vol. 39. – 957 p.
17. Броулин Ян. Международное право. Москва: Из. «Прогресс», 1977. 424 p.
18. Лукашук И.И. Наумов А.В. Международное уголовное право. Москва. 412 p.

Despre autor

Vasile BUZDUGAN

asistent universitar

al Catedrei „Instruire militară

și intervenții profesionale” a Academiei

„Ștefan cel Mare” a MAI,

doctorand,

e-mail: buzdugan093@gmail.com

tel: 068584822

About author

Vasile BUZDUGAN,

university assistant

”Military training and professional

intervention” Department of the

Academy”Stefan cel Mare” of MIA,

PhD student,

e-mail: buzdugan093@gmail.com

tel. 068584822

CZU 343.14

DOI 10.5281/zenodo.3871533

ÎMPĂCAREA PĂRȚILOR – TEMEI DE ÎNCETARE A PROCESULUI PENAL

Olesea CREȚU,

lector universitar, Catedra „Procedură
penală și criminalistică”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

RECONCILIATION-GROUNDS FOR THE TERMINATION OF THE CRIMINAL PROCEEDINGS

Olesea CREȚU,

university lecturer, Department of “Criminal
proceedings and forensic”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA, PhD student

Împăcarea părților constituie un act bilateral, implicând, în mod necesar, acordul de voință al persoanei vătămate și al inculpatului. În această privință, este de observat că împăcarea are un caracter personal și trebuie să fie definitivă, fiind necesar să conțină, în mod clar, acordul de voință al persoanelor care au hotărât să se împace.

Medierea este o modalitate de soluționare alternativă a litigiilor pe cale amiabilă, în cadrul unui proces structurat, flexibil și confidențial, cu asistența unui sau mai multor mediatori [3].

Acordurile de mediere complete în cauzele penale sunt acordurile care formalizează înțelegeri, atât în latura penală, cât și în latura civilă a cauzelor.

Efectele contractului de mediere, din punct de vedere procesual penal, sunt condiționate de încadrarea faptei în categoria infracțiunilor pentru care legea prevede posibilitatea ca, prin retragerea plângerii prealabile sau prin împăcarea părților, să se înlăture răspunderea penală) și de respectarea condițiilor impuse de lege privitor la acordul de mediere [5].

Acordul existent va conduce la încetarea acțiunii penale și înlăturarea răspunderii penale, pentru infracțiunea privitoare la cauza pentru care s-a făcut medierea

Cuvinte-cheie: plângere, împăcarea părților, mediere, contract de mediere, cauză penală, proces penal, încetarea procesului penal.

Reconciliation constitutes a bilateral act, involving necessarily the consent of the injured party and the culprit. In this regard, it is noted that the conciliation is personal and must be final.

Mediation is a way of amicable alternative dispute resolution in a structured, flexible and confidential process with the assistance of one or more mediators.

The complete mediation agreements in criminal cases shall document arrangements in both criminal and civil matters.

The effects of the mediation contract, from a criminal trial point of view, are conditioned by the classification of the deed in the category of felonies that can be mediated (it only applies to cases where criminal responsibility is negated by withdrawal of complaint or reconciliation) and the compliance with the conditions laid down by the law regarding the mediation agreements.

The current agreement will lead to the termination of the penal action and negation of criminal responsibility in the mediated case.

Keywords: complaint, reconciliation, mediation, mediation arrangement, criminal case, criminal trial, termination of the penal action.

Introducere. Conform art. 276, alin. (1) C.pr.pen., urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin. (1), 153, 155, 157, 161, 173, 177, 179 alin.(1) și (2), 193, 194, 197 alin.(1), 198 alin.(1), 200, 202, 203, 204 alin.(1), 246¹, 274 din Codul penal, precum și al furtului avutu-

Introduction. In accordance with article 276(1) of The Criminal Procedure Code, a criminal investigation shall be initiated based only on a victim's complaint in the case of crimes provided in arts. 152 par. (1), 153, 155, 157, 161,173, 177, 179 par. (1) and (2), 193, 194, 197 par. (1), 198 par. (1), 200, 202, 203, 204 par. (1), 246¹ and 274 of the

lui proprietarului săvârșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta. La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate în prezentul alineat, urmărirea penală încetează. Procedura în astfel de procese este generală.

Alături de normele de procedură penală împăcarea părților este reglementată și de Codul penal, în art. 109 „Împăcarea”.

Pornirea (începerea) urmăririi penale constituie un fapt juridic important ce marchează declanșarea unui proces penal și care presupune că organele competente de stat au cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni și se întreprind toate acțiunile prevăzute de lege în scopul constatării acestei fapte prejudiciabile.

Începerea urmăririi penale este unul din temeiurile juridice care justifică efectuarea acțiunilor procesuale penale și aplicarea măsurilor procesuale ce limitează drepturile și libertățile persoanei.

Pentru a începe urmărirea penală trebuie întrunite anumite condiții prevăzute la art. 274 din C.pr.pen.:

– sesizarea trebuie să cuprindă în conținutul său date din care să rezulte o bănuială rezonabilă cu privire la existența elementelor infracțiunii, nefiind necesară existența tuturor elementelor, ci numai a obiectului și a laturii obiective. Astfel, urmărirea penală începe în privința faptei săvârșite (*in rem*) [4, p. 225], nefiind necesară cunoașterea persoanei făptuitorului. Dacă făptuitorul și identitatea acestuia se cunosc cu precizie, odată cu fapta, urmărirea penală începe și în privința unei persoane concrete (*in personam*), de exemplu, în cazul infracțiunilor contra justiției prevăzute de art. 306-317, 319-321 din C.pen., în cazul infracțiunilor săvârșite de persoane cu funcții de răspundere prevăzute de art. 324-331 din C.pen., precum și în cazul prinderii făptuitorului în flagrant delict pentru oricare infracțiune;

Criminal Code, and if the theft of the owner's property is committed by a juvenile, spouse, relatives, to the detriment of a tutor or by a person living with or hosted by the victim. If the injured party reconcile with the suspect/accused/defendant in cases specified in this paragraph, the criminal investigation shall terminate. The procedure in such proceedings is general.

In line with the rules of the criminal procedure, the reconciliation of the parties is also lamented by the Criminal Code in art.109 “Reconciliation”.

The beginning of the criminal investigation is an important legal act that triggers the criminal proceedings and that implies that the competent authorities are aware of the commission of a crime and all actions provided by the law shall be taken in order to establish that injurious deed.

The start of the criminal investigation is one of the legal basis that justify the conducting of criminal procedural actions and the application of procedural measures that limit a person's rights and liberties.

In accordance with art.274 of The Criminal Procedure Code, to begin a criminal investigation, a few conditions must be fulfilled:

– in order to initiate the criminal investigation provided that a reasonable suspicion that a crime has been committed and absence of circumstances excluding the criminal investigation result from the notification or from the establishing acts. The person who made the notification or the respective body shall be informed thereof. If the culprit and his identity are known, with the deed, the prosecution also starts with a specific person, for example in the case of criminal offences against justice referred to in the art. 306-317,309-321 of the Criminal Code, offences committed by officials specified in the art. 324-331 of the Criminal Code, as well as if the person is caught in *flagrante delicto* for every crime.

– there aren't any circumstances that could exclude the criminal investigation, referred to in the art.275 of the Criminal Proce-

– să nu existe vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, prevăzute la art. 275 din C.pr.pen. (nu există faptul infracțiunii; fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune; fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică; a intervenit termenul de prescripție sau amnistia; a intervenit decesul făptuitorului, cu excepția cazurilor de reabilitare; lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276, numai în baza plângerii acesteia; în privința persoanei există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeuri; în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații; există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea, sau, după caz, exclud urmărirea penală). Dacă din cuprinsul actului de sesizare rezultă vreunul din cazurile care împiedică pornirea urmăririi penale, organul de urmărire penală înaintează procurorului actele întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală. Dacă procurorul consideră că nu sunt circumstanțe care împiedică urmărirea penală, el restituie actele, cu ordonanța sa, organului menționat pentru începerea urmăririi penale alin. (4) al art. 274 din CPP.

Lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276 din C.pr.pen., numai în baza plângerii acesteia.

Este un temei de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale, dacă acest fapt se constată după începerea urmăririi penale.

În cazul în care după începerea urmăririi penale privind o infracțiune ce nu este văzută la alin. (1) al art. 276 din C.pr.pen., se recalifică fapta în una din infracțiunile indicate la art. 276 din C.pr.pen. și victima nu solicită în scris tragerea la răspundere penală a făptuitorului, se dispune încetarea urmări-

ture Code (there is no criminal event; the act is not defined in criminal law as a crime; the act does not contain the elements of a crime except for cases when the crime was committed by a legal entity; the limitation period has expired or amnesty has been granted; the perpetrator has deceased except in cases of rehabilitating a reputation; there is no complaint by a victim in a criminal investigation that starts as per art. 276, only based on such a complaint; with regard to a person, there is a final court judgment on the same charge or stating the impossibility of conducting a criminal investigation on the same grounds; with regard to a person there is an outstanding judgment on the non-initiation of a criminal investigation or on the termination of a criminal investigation on the same charge; there are other circumstances provided by law that call for the elimination or, as the case may be, eliminate a criminal investigation). If a factor preventing the initiation of a criminal investigation result from the contents of the notification, the criminal investigative body shall send to the prosecutor the prepared documents along with the proposal not to initiate the criminal investigation. If the prosecutor establish that there are no circumstances preventing the initiation of the investigation, he/she shall return the documents with his/her order to the aforementioned body to initiate the criminal investigation as per art.274(4) of the CPC.

The complaint of the victim is missing when the criminal investigation begins, as per art.276 of the CPC, only based on the complaint.

This is a basis not to prosecute or end a criminal investigation, if this fact has been established after the beginning of the investigation.

If, after the criminal prosecution of an offense not referred to in paragraph 1 of Article 276 of the CPC is started, the offense shall be requalified in one of the offenses indicated in Article 276 of the CPC. And the victim shall not require the offender to be held liable in writing the criminal prosecution shall be terminated.

rii penale.

La situația „lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe conform art. 276 din C.pr.pen.” se referă și cazurile de retragere a plângerii de către victimă și de împăcare a victimei cu făptuitorul.

În acest sens, plângerea nu reprezintă numai o modalitate de sesizare a organului judiciar, ci și o condiție indispensabilă pentru punerea în mișcare a acțiunii penale.

Plângerea prealabilă cuprinde o **dublă manifestare de voință** a persoanei vătămate. În primul rând, constituie o înformare a organelor judiciare cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și în al doilea rând, plângerea prealabilă dă expresie voinței persoanei vătămate ca acea infracțiune să fie urmărită sau judecată, ridicând astfel impedimentul ce s-ar opune activității procesual penale.

La depunerea plângerii prealabile în cazurile prevăzute de alin. (1) al art. 276 din C.pr.pen., ofițerul de urmărire penală explică victimei dreptul de a retrage plângerea și dreptul să se împăce cu făptuitorul.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 109 C.pen. împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II–VI din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală.

Împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face de reprezentanții lor legali. Cei cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.

Plângerea prealabilă produce efecte *in rem*, și nu *in personam*. Astfel, potrivit alin. (3) al art. 276 din C.pr.pen., dacă la comiterea unei infracțiuni au participat mai mulți făptuitori, chiar dacă plângerea prealabilă a fost depusă numai în privința unuia din făptuitori, urmărirea penală se efectuează în pri-

The situation “the victim’s complaint is missing in cases where the prosecution starts pursuant to Article 276 of CPC” also refers to the cases of the victim’s withdrawal of the complaint and of reconciling the victim with the offender.

In this aspect, the complaint is not only a way of bringing the judicial body to a hearing, but also a prerequisite for bringing criminal action into motion.

The prior complaint shall include a **double manifestation** of the injured party’s will. **Firstly**, it is an information of the judicial bodies on the Commission of a criminal offense **and secondly**, the prior complaint gives expression to the wishes of the injured person that the criminal offense be pursued or tried, thus lifting the impediment which would be contrary to criminal proceedings.

Upon lodging the prior complaint in the cases provided for in paragraph 1 of Article 276 of the CPC, the criminal prosecution officer shall explain to the victim the right to withdraw the complaint and the right to join the offender.

Thus, in accordance with the provisions of Article 109 CC. Reconciliation is the act of removing criminal liability for a minor or less serious offense and, in the case of minors, also for a serious criminal offense, the offenses provided for in Chapters II to VI of The special Part, as well as in the cases provided for in the criminal proceedings.

Reconciliation is personal and has legal effect from the start of the criminal prosecution to the withdrawal of the trial chamber for deliberation.

For persons deprived of exercise capacity, reconciliation is done by their legal representatives. Those with limited exercise capacity can be reconciled with the agreement of the persons provided for by the law.

The prior complaint shall take effect *in rem* and not *in personam*. Thus, as referred to in art.276(3) of the CPC, if several perpetrators participated in the commission of a crime and the preliminary complaint was filed against only one of them, a criminal investigation shall be initiated against all the

vința tuturor făptuitorilor.

Din efectul *in rem* al plângerii prealabile se desprinde concluzia că în cazul existenței mai multor victime, retragerea plângerii sau împăcarea de către unele victime nu constituie temei de încetare a urmăririi penale, dacă cel puțin o victimă își menține plângerea sau nu acceptă împăcarea.

Prin urmare, depunerea plângerii prealabile a victimei are efect universal și necondiționat față de toți făptuitorii. În acest sens, retragerea plângerii față de un făptuitor produce același efect și față de ceilalți [6].

La împăcarea părților în procesul penal se poate aplica medierea conform alin. (7) al art. 276 din C.pr.pen.

Medierea reprezintă un proces prin care victimei și infractorului li se oferă posibilitatea, în cazul în care consimt liber, să participe activ la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii prin intermediul unei terțe persoane imparțiale (mediator).

Medierea poate fi realizată prin următoarele modalități: a) medierea directă, când victima are întâlniri nemijlocite cu bănuitul (învinuitul, inculpatul) în prezența mediatorului, pentru soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii; și b) medierea indirectă, când victima nu dorește și, respectiv, nu are întâlniri nemijlocite cu învinuitul, mediatorul întâlnindu-se cu fiecare în parte și contribuind la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii.

Principiile de bază ale medierii sunt:

- nimeni nu poate fi constrâns să participe la mediere; medierea este absolut benevolă;
- mediatorul este imparțial;
- mediatorul este obligat să păstreze confidențialitatea;
- părțile trebuie să accepte participarea unui mediator.

Rezultatul procedurii de mediere este acordul de împăcare prin care ambele părți acceptă condițiile împăcării și include angajamentele asumate de părți, modalitățile și termenul de realizare a acestora.

perpetrators.

The effect *in rem* of the prior complaint is that in the event of multiple victims, the withdrawal of the complaint or reconciliation by some victims does not constitute grounds for stopping the prosecution, if at least one victim maintains his complaint or does not accept reconciliation.

Therefore, the submission of the prior complaint of the victim has a universal and unconditional effect on all perpetrators. In this respect, the withdrawal of the complaint to a perpetrator produces the same effect vis-à-vis others [6].

At the reconciliation of the parties to the criminal proceedings, mediation may be applied in accordance with paragraph 7 of Article 276 of the CPC.

Mediation is a process whereby the victim and the offender are given the opportunity, if they freely consent, to participate actively in the resolution of problems arising from the crime through an impartial third party (mediator).

Mediation can be achieved through the following ways: a) direct mediation, when the victim has meetings directly with the suspect (the accused, the defendant) in the presence of the mediator to solve the problems arising from the crime; and b) indirect mediation, when the victim does not want and does not have meetings directly with the accused, the mediator meeting with each other and helping to resolve the problems arising from the crime.

The basic principles of mediation are:

- no one can be forced to participate in mediation; mediation is absolutely benevolent
- the mediator shall be impartial
- the mediator shall be bound to observe confidentiality;
- the parties must consider the participation of a mediator

The outcome of the mediation procedure is the agreement of arrangement by which both parties accept the conditions of the arrangement and include the commitments made by the parties, the modalities and time-limits for their implementation.

The victim, through this agreement, disregards any claims against the accused and

Victima, prin acest acord, se dezice de orice pretenții față de învinuit și „solicită exonerarea acestuia de răspundere penală”.

Învinuitul, prin acest acord, angajându-se și îndeplinind obligațiile asumate, asupra cărora s-a convenit, care pot fi atât recuperatorii (exprimate prin recuperarea prejudiciului material, înlocuirea obiectului, repararea acestuia sau compensarea prejudiciului în formă pecuniară), cât și de ordin moral. Acordul de împăcare nu poate să conțină angajamente ce contravin legislației, care să cauzeze suferințe fizice sau să înjosească demnitatea persoanei ori să se refere la alte împrejurări decât cele ce rezultă din cauza penală. Învinuitul nu poate fi impus să recunoască vinovăția la semnarea acordului de împăcare.

Acordul de împăcare este perfectat în formă scrisă de către mediator și semnat de către părți și de mediator, în cazul în care obligațiile asumate de învinuit au fost executate.

Semnătura mediatorului confirmă caracterul benevol și legalitatea acestui act.

Spre deosebire de mediere, evenimentul împăcării părților trebuie să aibă loc în fața organului de urmărire penală ori a instanței de judecată. Acesta poate avea loc prin depunerea unor cereri de către fiecare dintre părți, conform prevederilor art.344¹ alin.(1) C.pr.pen., ori prin declarații orale, consemnate într-un proces-verbal, întocmit de organul de urmărire penală, iar, după caz, în procesul-verbal al ședinței de judecată. În acest ultim caz, declarațiile cu privire la voința de a se împăca, este rezonabil să fie, separat, semnate de către părți [7].

În lipsa părții vătămate, reprezentantul poate înainta cerere de împăcare numai în cazul deținerii unei procuri privind imputarea acestuia de a efectua procedura împăcării, în caz contrar organul de urmărire penală sau instanța pot respinge solicitarea.

O altă situație sunt cazurile permise de legislație, privind examinarea procesului penal în lipsa părții vătămate, la cererea acesteia. Pornind de la ideea că împăcarea este

“calls for his release from criminal liability”.

The accused, through this agreement, committed to fulfilling their obligations, has been agreed, which can be both a debtor (expressed by recovering material injury, replacing the object, repairing it or compensating for damage in monetary form) and a moral hazard.

The agreement of reconciliation can't contain commitments contrary to legislation that cause physical suffering or detract from the dignity of the person or relate to circumstances other than those resulting from criminal proceedings. The accused cannot be required to recognize guilt when signing the settlement agreement.

The agreement on reconciliation shall be drawn up in written form by the mediator and signed by the parties and the mediator if the obligations assumed by the accused have been fulfilled.

The mediator's signature confirms the voluntary nature and legality of this act.

In contrast to mediation, the event of the parties' reconciliation must take place in the presence of the prosecution or the court. It may take place by the submission of requests by each of the parties as provided for in Article 344¹(1) CPC. Or by oral statements recorded in a record drawn up by the prosecution body and, where appropriate, in the minutes of the hearing.

In the latter case, the declarations of willingness to be reconciled, it is reasonable to be signed separately by the parties [7].

In the absence of the injured party, the representative may submit a request for reconciliation only in the case of possession of a power of attorney authorizing him to carry out the procedure of reconciliation, otherwise the prosecution body or the court may reject the request

Another situation is the cases allowed by legislation, concerning the examination of criminal proceedings in the absence of the injured party, at its request. Starting from the idea that reconciliation is “personal” the will of the injured party, about reconciliation, must be expressed by a certified notary (ap-

„personală” voința părții vătămate despre împăcare trebuie să fie exprimată printr-o declarație (cerere), autentificată notarial.

În condițiile art. 276 C.pr.pen. și art. 109 C.pen. ale acordului de împăcare sau ale acordului de mediere, organul de urmărire penală este obligat să înainteze procurorului cauza penală cu propunerea de a înceta urmărirea penală.

Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspundere penală și de terminare a acțiunilor procedurale, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia.

Procurorul este persoana care, în limitele competenței sale, exercită sau, după caz, conduce în numele statului urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanță, exercită sau, după caz, conduce și alte atribuții prevăzute de codul de procedură penală.

Una din atribuțiile de bază ale procurorului este de a verifica legalitatea actelor întocmite în timpul desfășurării urmăririi penale. În acest context, procurorul de caz, primind cauza penală cu propunerea de încetare a procesului penal, este obligat să verifice minuțios temeiul acestei propuneri. Procurorul verifică materialele dosarului și acțiunile procesuale efectuate, o atenție sporită acordând-o cererii de împăcare, acordului de împăcare sau acordului de mediere, după caz, pronunțându-se asupra acestora.

Înainte de a dispune încetarea urmăririi penale, procurorul verifică dacă acordul de împăcare este personal și benevol.

Procurorul dispune încetarea procesului penal prin ordonanță.

Ordonanța de încetare a procesului penal, pe lângă elementele generale prevăzute la art. 255 C.pr.pen., trebuie să cuprindă datele privind persoana și fapta la care se referă încetarea urmăririi penale, temeiurile de fapt și de drept pe baza cărora se dispune încetarea urmăririi penale, precum și informația privind condițiile de intrare în vigoare și ordinea de contestare a ordonanței.

La încetarea urmăririi penale, procurorul, dacă este cazul, dispune și:

plication) declaration.

Under the terms of Article 276 CPC and Article 109 CC of the conciliation agreement or of the mediation agreement, the prosecution body is obliged to forward the criminal case to the prosecutor with the proposal to cease prosecution.

The cessation of criminal prosecution is the act of releasing the person from the criminal liability and finishing the procedural actions, if the law on the grounds of non-empowerment prevents it from continuing.

The prosecutor is the person who, within the limits of his competence, exercises or, where appropriate, leads the prosecution on behalf of the State, is the charge to the court, exercises or, as appropriate, conducts other functions provided for by the Code of Criminal procedure.

One of the basic tasks of the prosecutor is to check the legality of acts carried out during the prosecution. In this context, the case prosecutor, receiving the criminal case with the proposal to end the criminal proceedings, is obliged to thoroughly check the basis of this proposal. The prosecutor checks the file materials and the trial actions carried out, a special attention drawing on a request for reconciliation, a reconciliation agreement or a mediation agreement, as appropriate, by pronouncing on them.

Before ordering the prosecution to cease, the prosecutor checks whether the agreement of reconciliation is personal and voluntary.

The prosecutor shall order the termination of the criminal proceedings by order.

The order for the termination of the criminal proceedings, in addition to the general elements provided for in Article 255 of the CPC, must include the data on the person and the action to which the prosecution is to be terminated, the grounds of fact and law on the basis of which the prosecution is ordered to cease, as well as information on the conditions of entry into force and the order of appeal of the order.

Upon termination of the prosecution, the prosecutor, if applicable, shall also have:

1) revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzute de lege;

2) restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzute de lege;

3) aplicarea măsurilor de siguranță;

4) încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege.

Ordonanța de încetare a urmăririi penale poate fi contestată, de către părți, la procurorul ierarhic superior în termen de 15 zile de la emitere sau de la momentul când a luat cunoștință de conținutul acesteia. Procurorul, examinând plângerea, materialele cauzei și explicațiile procurorului, poate dispune respingerea sau admiterea plângerii cu reluarea urmăririi penale.

Concluzii. Urmărirea penală poate fi începută numai dacă există un temei legal și motive suficiente.

Începutul urmăririi penale este marcat prin intervenția unui act care determină declanșarea sa. Acest act dinamizator este sesizarea, care constituie primul moment în desfășurarea activității de urmărire [8, p. 19].

O formă specială de sesizare este plângerea prealabilă. Plângerea prealabilă este actul procesual prin care persoana vătămată printr-o infracțiune își manifestă voința de a fi tras la răspundere penală cel ce a săvârșit-o, act fără de care nu poate interveni răspunderea penală și, ca urmare, nu poate începe și nici continua procesul penal.

După o opinie unanim admisă astăzi în literatura de specialitate, plângerea prealabilă constituie o instituție a dreptului penal dar și a dreptului procesual penal, fiind reglementată, pe de o parte, de Codul penal și alte legi penale, iar pe de altă parte, de Codul de procedură penală.

Lipsa plângerii prealabile sau retragerea ei împiedică exercitarea acțiunii penale atât în timpul urmăririi penale, cât și în timpul judecății.

Totodată, la depunerea plângerii prealabile în cazurile prevăzute de alin. (1) al art.

1) revocation of the preventive and other procedural measures in the manner prescribed by law;

2) release of security in the cases and in the manner prescribed by law;

3) the application of safety measures;

4) the collection of legal costs or other legal actions.

The order for the termination of the prosecution may be challenged, by the parties, with the superior prosecutor within 15 days of the issue or of the time when he became aware of its content. The prosecutor examining the complaint, the materials of the case and the explanations of the prosecutor, may order the rejection or admission of the complaint with the resumption of criminal prosecution.

Conclusion. Prosecution can only be started if there is sufficient legal basis and reason.

The beginning of the criminal prosecution is marked by the intervention of an act triggering it. This act is the referral, which is the first moment in the pursuit of the follow-up activity [8, p. 19].

A special form of referral is the prior complaint. The prior complaint is the procedural act whereby the injured person in a criminal offense shows his willingness for the perpetrator to be held liable for criminal offenses, an act without which criminal liability cannot be involved, and therefore cannot begin or continue the criminal proceedings.

After a unanimous opinion today in the literature, the prior complaint is an institution of criminal law and also of criminal procedural law, on one hand, regulated by the Criminal Code and other criminal laws, and on the other hand by the Code of Criminal procedure.

The absence of a prior complaint or its withdrawal shall prevent the exercise of criminal proceedings both during the criminal proceedings and during the trial.

At the same time, when lodging the prior complaint in the cases provided for in paragraph 1 of Article 276 of the CPC, the crim-

276 din C.pr.pen., ofițerul de urmărire penală explică victimei dreptul de a retrage plângerea și dreptul de a se împăca cu făptuitorul.

Acordul de împăcare este un act procedural ce duce la încetarea procesului penal, fiind, totodată, un act ce se încheie personal și benevol. Având în vedere că există posibilitatea împăcării, trebuie să nu ezite să beneficieze de aceasta odată ce atât bănuitul, învinuitul, inculpatul, cât și partea vătămată sunt de acord.

inal prosecution officer shall explain to the victim the right to withdraw the complaint and the right to reconcile with the offender.

The agreement on reconciliation is a procedural act leading to the end of criminal proceedings, and is also the instrument that concludes personally and voluntarily. Given that there is a possibility of reconciliation, there should not be any hesitation to benefit from it once both the suspected, accused, defendant and injured party agree.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală, Legea nr. 122-xv din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003.
2. Codul penal, Legea nr. 985-xv din 18 aprilie 2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
3. Legea nr.137 din 03.07.2015 cu privire la mediere // Monitorul Oficial al Republicii Moldov nr. 224-233 din 21.08.2015.
4. Уголовный процесс, Учебник для вузов под общей редакцией П. А. Лупинской, Москва, Юрист, 1995.
5. https://www.researchgate.net/publication/282818504_Acordul_de_mediere_in_cauzele_penale (accesat 27.09.2019).
6. În cazul când victima dorește să fie trași la răspundere penală numai unii făptuitori, ea urmează să folosească dreptul la împăcare. Astfel, împăcarea cu un bănuț (învinuit) nu se extinde și asupra celorlalți făptuitori, potrivit alin. (5) al art. 276 din CPP care prevede că împăcarea este personală. Comentariu la CPP al RM Ed. Cartier, Chișinău, 2005, p. 428.
7. Recomandarea CSJ, nr. 56 Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților (http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=85)
8. Dolea I., Roman D., Sedlețchi Iu., Vâzdoagă T., Rotaru V., Cerbu A., Ursu S., Drept procesual penal, partea specială, vol. II, Chișinău, 2006.

Despre autor:

Olesea CREȚU,
lector universitar,
Catedra „Procedură penală și criminalistică”
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
doctorand,
e-mail: cretu.olesea@list.ru
tel: 069878780

About author:

Olesea CREȚU,
university lecturer,
Department of “Criminal proceedings
and forensic”,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
PhD student
e-mail: cretu.olesea@list.ru
tel: +37369878780

CZU 351.74.(478)

DOI 10.5281/zenodo.3871543

REFLECȚII PRIVIND ETAPELE FORMĂRII POLIȚIEI NAȚIONALE

Gheorghe GRAUR,
asistent universitar, Catedra „Drept polițienesc”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

Ariadna GRAUR,
studentă a anului IV de studii cu frecvență redusă (taxă), grupa 541, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

REFLECTIONS ON THE FORMATION STAGES OF THE NATIONAL POLICE

Gheorghe GRAUR,
university assistant, Department “Police Law”, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA, Master of Law

Ariadna GRAUR,
Student, IV year, Part-Time Studies (tax), Group 541, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA

Poliția Republicii Moldova a suferit numeroase modificări prin comasarea/fuziunea unor organe sau alte restructurări polițienești, ceea ce a dus la schimbarea cadrului legal, modificarea atribuțiilor, statutului, împuternicirilor și competențelor acestor organe.

Analiza etapelor de formare a poliției naționale a Republicii Moldova ar putea oferi informații valoroase privind ajustarea statutului persoanelor cu statut special, ajustarea numerică a personalului organelor polițienești în vederea stabilirii unui echilibru perfect dintre resursele, mijloacele financiare alocate și randamentul realizării sarcinilor prevăzute de lege.

Etapetele privind formarea poliției naționale ar putea releva soluțiile optime ce țin de implementarea legii, transpunerea ei în viață. La fel ar putea contribui la abilitarea cu competența general-juridică de a înfăptui dreptatea/justiția prevăzute de standardele europene sau internaționale raportate la realitățile spațiului mioritic în care trăim, pe nume „Republica Moldova”.

Cuvinte-cheie: poliția națională, miliție, etapele de formare a poliției, organele afacerilor interne, organele de asigurare a securității statului, organele de asigurare a ordinii și liniștii publice etc.

The police of the Republic of Moldova have undergone numerous changes through pooling/fusion of some bodies and other police restructuring, which led to changes in the legal framework, powers, statute, powers of the attorney and competencies of these bodies.

The analysis of the stages of formation of the national police of the Republic of Moldova could offer valuable information on adjusting the status of people with special status, on adjusting the number of police bodies with the purpose of establishing a perfect balance between resources, financial means which are allocated and the level of fulfilling the tasks provided by the Law.

The formation stages of the national police could reveal optimal solutions regarding the implementation of legislation and its translation in the daily life. It could also contribute to empowerment with the help of the general-legal competence of doing righteousness/justice provided by the European or international standards adjusted to the realities of our mioritic space in which we live, called “Republic of Moldova”.

Keywords: national police, militia, police formation stages, internal affairs bodies, state security bodies, public order and safety bodies etc.

Poliția este un rău, dar este un rău necesar societății...
Roman STARAȘCIUC

Repere istorice privind formarea Poliției Naționale

Introducere. Analiza complexă a etapelor formării poliției naționale ajută la perfecționarea organelor respective, fiind o

Police is an evil, but a necessary evil for the society...
Roman STARASCIUC

Historical Landmarks on National Police Formation

Introduction. A complex analysis on the national police formation stages contributes to the improvement of its bodies, it

structură în permanentă *reformare*. Analiza comparativă în timp este necesară pentru relevarea deficiențelor acestor organe și eliminarea lor.

Importanța studiului derivă din rolul socialmente util și indispensabil al poliției în cadrul structurilor statale. Obiectivul pe care îl urmărește poliția este unul de importanță vitală din cauza păturilor sociale vulnerabile din interiorul statului.

Legislația din majoritatea țărilor democratice și instrumentele juridice internaționale califică poliția drept un organ de protecție a dreptului. Conchidem că este o realitate și un „*organ de protecție și aplicare a dreptului*”, dar în anumite perioade istorice avea roluri diferite în raport cu cele cunoscute în prezent.

După cum remarcă, pe bună dreptate, F. Engels, poliția „este la fel de veche ca și statul”. Însăși noțiunea de „poliție” derivă de la grecescul „*politeia*” (polis – oraș). Așa numea Aristotel autoritățile administrativ orășenești, iar dacă admitem că în perioada respectivă concepția de statalitate se confunda cu autoritatea administrativă a orașelor-cetăți, prin această noțiune era redată organizarea politică a statului în ansamblu [1, p. 61].

Acest studiu este actual prin faptul că: „...activitatea organelor afacerilor interne, în general, și a poliției, în special, este una dintre cele mai puțin cunoscute. Întreaga istorie a Republicii Moldova nu poate fi concepută fără prezența în cadrul ei, din cele mai vechi timpuri, a unor instrumente eficiente pentru asigurarea ordinii publice. În perioada statului feudal moldovenesc, ordinea publică, siguranța statului și a persoanelor, apărarea proprietății erau încredințate atât instituțiilor publice centrale, cât și celor locale: domnia, dregătoriile, sfatul celor buni și bătrâni etc” [2, p. 21].

Materiale și metode aplicate. În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza istorică, analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă etc. Materialele utilizate sunt: actele legislative și normative naționale în

being a structure which is in continuous development. A comparative analysis of time is necessary in order to discover and to liquidate the deficiencies in these bodies.

The importance of the given study derives from the socially indispensable and useful role that the police hold among the state structures. The objective that the police seek is one of vital importance because of the existence of vulnerable people within the state.

The legislation of many democratic countries and the legal international tools qualifies police as a law-protection body. We conclude, thus, that it is a reality and a “*protection and law enforcement body*”, but during specific historical periods it held different roles than the ones known today.

As F. Engels has rightly said, police is “as old as the state itself”. Even the notion of “police” itself comes from the Greek term “*politeia*” (polis – city). That is how Aristotle used to call the cities’ administrative authorities, and if we were to agree that, during that period, the concept of statehood was confused with the administrative authority of the city-settlements, the same designation was used to describe the political organization of the entire state [1, p. 61].

The given study is up-to-date because: “...the activity of the internal affairs bodies, in general, and that of the police, especially, is one of the least known. The entire history of the Republic of Moldova exists thanks to the historical presence of some efficient tools which maintained the public order. During the Moldovan feudal state, the public order, people and state’s safety, property protection was entrusted to both the central public institutions and to local ones: lordships, dominions, council of the elders etc.” [2, p.21].

Materials and methods applied. During the study, the following scientific research methods were used: historical analysis, systematic analysis, logical analysis, comparative analysis etc. The following materials were used: national legislative and normative acts of the Republic of Moldova, doctrine and other relevant materials. The given study

domeniu ale Republicii Moldova, doctrina și alte materiale relevante. Acest studiu este bazat pe o serie de cercetări istorico-științifice, pentru a verifica autenticitatea, veridicitatea informației culese de către membrii societății civile față de organele polițienești.

Rezultate obținute și discuții. În realizarea obiectivului acestui studiu s-a apelat la cunoștințele mai multor specialiști, pentru a elucida importanța rezolvării problemelor rezultate în urma etapelor de formare a poliției naționale, analiza conflictelor din cadrul societății și organele abilitate cu extirparea lor pe parcursul diferitor etape istorice.

La etapa actuală un rol aparte în oprirea criminalității îl are poliția; precizăm că echilibrul perfect între organele polițienești și societatea civilă nu va exista niciodată, iar cei ce afirmă că există au tangențe cu domeniul fantasticului. Este evident motivul, fiindcă societatea civilă înglobează și indivizii în conflict cu legea.

În acest context o preocupare continuă a autorităților statale este prevenirea criminalității care trebuie să devină „...o filosofie, transmisă fiecărui cetățean. Aceasta este o necesitate, întrucât criminalitatea afectează viața tuturor, de la dreptul fiecăruia de a merge pe stradă în siguranță până la cota de asigurare pe care o plătesc pentru mașini și case. Mai mult ca atât, poliția și cei care și-au luat responsabilitatea de pază și protecție, nu mai puțin fiecare persoană, ca individ sau membru al unei organizații, au obligația să-și armonizeze eforturile și mentalitățile într-o modalitate preventivă, pentru a proteja cu succes viața și proprietatea” [3, p. 28].

Esența dreptului este însă aceea de a proteja cetățenii aflați sub autoritatea sa. Astfel, poliția protejează cetățeanul, prin respectarea strictă a legislației. Anume în această consecutivitate, direct și indirect, poliția este un garant al drepturilor omului și al securității publice [4, p. 7]. În țara noastră activitatea poliției este reglementată de legea nr. 320 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului care în cuprinsul art. 2 din legea sus-menționată precizează că „poliția este o

is based on a series of historic and scientific researches in order to verify the authenticity, truthfulness of the information gathered by the members of the civil societies and of the police bodies.

Results and Discussions. In order to achieve the objective of the given study, the knowledge of several specialists was taken into account for highlighting the importance of solving the problems resulting from the formation stages of the national police, conflict analysis from within the society and bodies responsible for removing these conflicts during various historical stages.

At the moment, police have a special role in ending the crime; we want to be specific: a perfect balance between the police bodies and the civil society shall never be obtained, and those who say otherwise live in a surreal world. The reason is clear; conflicts with the Law involve individuals who live in the civil society.

In this context, a continuous concern of the state authorities is to prevent crime, which needs to become “...a philosophy passed on to each citizen. This is a necessity, because crime affects everyone’s life, from each individual’s right to walk safely down the street to the insurance quota paid for real-estate and cars. Moreover, police and those who assumed the responsibility of guarding and protecting, not least each person in particular, individual or member of an organization, has the duty to harmonize the efforts and mind-sets into a preventive method, in order to successfully protect the life and the property” [3, p. 28].

The heart of the rule of law is that of protecting citizens which are under its authority. Therefore, police protect the citizen by strictly following the Law. Only in this succession, directly or indirectly, police is a guarantor of human rights and public safety [4, p. 7]. The activity of the Moldovan police is regulated by the *Law No 320 on police activity and police status*, which in the summary of the Article 2 of the given Law states that “police is the specialized public agency of the

instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor”[5].

La etapa actuală se impune ca societatea noastră să conștientizeze că „justiția și poliția sunt pur și simplu necesare pentru ca o societate să funcționeze, fără ele nu va fi posibilă ordinea. Însă cel mai dificil este menținerea echilibrului. Întotdeauna există pericolul ca un stat care exercită un control justițiar sever să creeze un regim polițienesc, care asigură un grad superior de securitate, dar care, pe de altă parte, îngreudește și amenință drepturile și libertățile cetățenești[6, p. 57].

În continuare, autorii acestui studiu pentru a explica esența cercetării vor relata etapele formării poliției naționale, începând cu domniile, dregătorile și personalul din componența lor.

Domnia reprezenta instituția publică supremă, care stabilea direcțiile, formele și limitele activității polițienești. Domnitorul era păzit în Moldova de șoltuzi, după care au urmat fuștași, arnăuții și seimenii. Pe timpul nopții, orașele erau păzite de străjari, iar drumurile – de călărași și polcovnici.

Dregătoriile, ca instituții prin intermediul cărora domnitorul administra țara, erau învestite cu funcții de urmărire și sancționare a infractorilor. Este cunoscut faptul că cea mai înaltă dregătorie care deținea atribuții polițienești era Marele Vornic, atestat documentar pentru prima dată la 13 noiembrie 1393. În această activitate Marele Vornic era ajutat de vornici și globnici.

Începând cu secolul al XVI-lea, în Țara Moldovei șeful poliției era numit Marele Hatman, „mai marele peste toată oastea”. Acesta era împuternicit și cu funcții de asigurare a ordinii interne, fiind menționat pentru prima dată în anul 1541, în vremea celei de a doua domnii a lui Petru Rareș. În timp de pace, o parte din oșteni erau folosiți pentru strajă

state in subordination of the Ministry of Internal Affairs intended for protection of the rights and fundamental freedoms of the person by means of activities for maintenance, providing and recovery of public order and safety, for the prevention, investigation and disclosure of crimes and offenses” [5].

At the given moment, it is obligatory for our society to become aware of the fact that “justice and police are a necessity in order for a society to function, without them order would be impossible. The most difficult task, however, is to maintain the balance. There is always this danger that a state which exercises a severe legal control would create, on one hand, a police regime which ensures a superior level of safety but which, on the other hand, would restrict and threaten citizens’ rights and freedoms” [6, p.57].

Further on, in order to explain the essence of this research, the authors of this study will describe the formation stages of the national police starting with lordships, dominions and their structure.

Lordship represented the supreme public institution, which established the directions, forms and limits of the police activities. The ruler was protected in Moldova by the *șoltuzi* (schultheiss), *fuștași* (lancers), *arnauti* and *seimen*. During night time, cities were defended by watchmen and the roads by horsemen and *polkovniks*.

Dominions, as institutions with the means of which the ruler managed the country, were assigned to catch and sanction the offenders. It is known that the Great Vornic was the highest dominion who had police duties, being first documented on November 13, 1393. In his activity, the Great Vornic was assisted by *vornici* and *globnici*.

Starting with the XVI century, in the Moldavian Principality the chief of police was called the Great Hetman, “the highest military officer”. He was empowered with ensuring internal order, being first mentioned in 1541, during the second reign of Petru Rareș. During peacetime, some soldiers were used to guard the Hetman’s Palace or he would

la palatul hatmanului ori erau trimiși de el să îndeplinească funcții de asigurare a ordinii interne. Hatmanul răspundea de ordinea publică pe întreg teritoriul țării, urmărirea, prinderea și întemnițarea tâlharilor.

Astfel, constatăm că până în secolul al XVII-lea Moldova nu dispunea de o organizație polițienească propriu-zisă, asemănătoare cu cea din țările europene. Atât siguranța persoanelor și a bunurilor ce le aparțineau acestora, cât și ordinea și liniștea publică erau încredințate spre gestionare șefilor oștirii, care în această calitate aveau sarcina de a veghea la paza ordinii interne.

Paza și buna orânduire polițienească în capitală, mai târziu, a fost încredințată unui „aga”, demnitate înființată la 1592. Aga hotăra și prețul obiectului de îndestulare, priveghind ca măsurile să fie drepte și pedepsind pe cei ce se abăteau de la ordinele lui. Aga avea în grijă mahalale, străzi și mai deținea o închisoare specială și un tribunal. În atribuția sa intra și judecarea pricinilor mai mici ale târgoveților și, totodată, pedepsirea celor care tulburau liniștea orașului. Aga a devenit, mai târziu, prefect de poliție în capitală.

Din secolul al XVIII-lea atribuțiile de ordin polițienesc ale Marelui Hatman cunosc o extindere vizibilă: eliberarea buletinelor de identitate și a răvașelor de drum, stingerea incendiilor, cercetarea prealabilă, escortarea condamnaților la locul de executare a pedepsei etc.

După anexarea în 1812 a Basarabiei la Imperiul Rus și o perioadă inițială de autonomie în organizarea structurii polițienești, începând cu anul 1873, în aceste teritorii este instituită organizarea polițienească imperială. Din noiembrie 1917 în Republica Democratică Moldovenească și-a desfășurat activitatea și un Directorat de Interne.

După reunirea Basarabiei cu România, în perioada 1918-1940, poliția din Chișinău își desfășura activitatea sub conducerea prefectului de poliție, iar în celelalte orașe și județe – sub conducerea prefectilor de județ și oraș. Adoptarea la 21 iulie 1929 a Legii pentru organizarea poliției generale a Statului,

send them to take care of internal order. The Hetman was responsible for the entire country's territory public order, following, catching and imprisoning the thieves.

Thus, we conclude that until the XVII century, Moldova did not have a properly established police structure, as the European countries had. The safety of people and their goods, along with the public order was entrusted to the country's commanders, who in this position, were assigned to guard the internal order maintenance. The protection and police structure within the capital was later entrusted to “Agha”, a military rank established in 1592. Agha decided the price of the object of satiation, watching if people respected the measures and punishing those who did not obey his rules. Agha took care of ghettos, streets and also owned a special jail and a courthouse. He was also responsible for judging small causes of traders along with punishing those who disrupted the city's order. Agha later became police commissioner in the capital.

Starting with the XVIII century, the police responsibilities of the Great Hetman increased a lot: issuing identification papers and travel licenses, fire fighting, doing prior research, escorting convicts to the place of the enforcement of their sentence etc.

After the annexation of Bessarabia to the Russian Empire in 1812 and an initial period of autonomy in organizing the police structure, starting with 1873, the imperial police structure is established on these territories. Starting with November 1917, a Directorate of Internal Affairs is conducting its activity in the Moldovan Democratic Republic.

After the reunion of Bessarabia with Romania, in the period of 1918-1940, the police of Chisinau conducted their activity under the police commissioner, while in the other cities and counties – under the commissioners of those cities and counties. The adoption of the Law on July 21, 1929 to organise the State General Police, the decree of which was published in the Official Gazette,

al cărei decret a fost publicat în Monitorul Oficial, a impus schimbări esențiale în activitatea polițienească. Astfel, ea prevedea formarea poliției administrative, judiciare și de informații, drept componente ale Direcției Generale a Poliției în cadrul Ministerului de Interne.

Din anul 1940, odată cu formarea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, se constituie un nou sistem de instituții publice abilitate cu asigurarea ordinii și liniștii publice. La 8 august 1940, printr-un ordin al comisariatului poporului pentru afacerile interne al URSS, este constituit Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne al RSS. Moldovenești. Primul Comisar pentru Afacerile Interne a fost numit N. Sazâkin.

De-a lungul anilor, funcțiile principale ale Ministerului Afacerilor Interne au fost repressive. Pe forță, nu pe autoritatea puterii se sprijinea regimul sovietic în anii '50 - '60, când această structură era condusă de tovarășii de luptă ai atotputernicului Lavrenti Beria. Unul dintre aceștia, general-maiorul Nikolai Sazîkin, a fost trimis la noi de la Moscova și a condus Comisariatul Poporului al Afacerilor Interne (NKVD) al RSSM, în perioada 1940-1941. La 10 septembrie 1940, potrivit, Hotărârii Sovietului, Comisariatul Poporului al URSS, Chișinăul, în calitate de capitală a republicii unionale, a fost trecut în categoria orașelor cu regim special de gradul al II-lea. Aceasta însemna că persoanele condamnate penal nu aveau dreptul să locuiască în el sau să-l viziteze [7, p. 87]. Ca urmare, a avut loc o luptă dură cu intelectualitatea națională și cu persoanele acuzate de cooperare cu organele puterii din România. Fiind arestați sub suspiciunea de spionaj în favoarea Germaniei, Italiei și României, ulterior au fost executați în masă în afara orașului, mai jos de actuala stradă Grenoble, unde mai târziu au fost găsite osemintele celor uciși.

Analizând componența structurii organizatorice a C.P.A.I. (N.K.V.D.), constatăm două niveluri: aparatul central, pe de o parte, și direcții, secții și servicii, pe de altă parte. Printre componentele de bază ale sistemului

made essential changes in the police activity. Thus, it provided the formation of administrative, legal and information police, as parts of the General Police Directorate within the Ministry of Internal Affairs.

From 1940, beginning with the formation of the Moldavian Soviet Socialist Republic, a new system of authorized public institutions that ensured the public order and safety was established. On August 8, 1940, the People's Commissar for Internal Affairs of SSR is established by an order of the People's Commissar for the Internal Affairs of the USSR. N. Sazâkin was the first appointed Commissar for Internal Affairs.

Over the years, the main functions of the Ministry of Internal Affairs were repressive. The Soviet regime grew on force, not on the authority of power during the years '50s - '60s, when the structure was led by the comrades-in-arms of the all-powerful Lavrenti Beria. One of them, the Major General Nikolai Sazîkin, was sent from Moscow and led the MSSR People's Commissariat of Internal Affairs (NKVD) in 1940-1941. On September 10, 1940, according to the Decision of the Soviet, the USSR People's Commissariat, Chisinau, as capital of the union republic, became a type II special regime city. This meant that people who were convicted criminals did not have the right to live or visit Chisinau [7, p. 87]. As a result, a harsh fight began with the national intellectuals and with the people who were accused of cooperating with Romanian law enforcement bodies. They were arrested under the suspicion of espionage in the service of Germany, Italy and Romania, and later executed outside the city below the current Grenoble Street, where later the bones of those who were executed were found. If we analyse the composition of the organizational structure of C.P.A.I. (N.K.V.D.) we find two levels: central apparatus, on one hand, and directorates, sections and services, on the other hand. Among the basic component of the internal affairs bodies established in 1940 are: Workers and Peasants Militsiya, Section of

de organe ale afacerilor interne constituit în 1940, menționăm: Direcția miliției muncitorești-țărănești, Secția instituțiilor penitenciare, Secția serviciului de pompieri, Secția arhive, Serviciul securității de stat și paza frontierei. În baza aceluiași ordin din 8 august 1940, au fost înființate 6 secții județene ale organelor afacerilor interne și 14 secții raionale în stânga Nistrului.

În această perioadă organele de asigurare a securității statului și de asigurare a ordinii și liniștii publice se aflau într-un comisariat comun – Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne. În februarie 1941, organele securității de stat se vor separa de C.P.A.I. și va fi format Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului (N.K.G.B.).

După război, la 26 martie 1946, în conformitate cu Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S. Moldovenești, Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne își schimbă denumirea în Ministerul Afacerilor Interne, denumire păstrată până în prezent.

Un eveniment important în evoluția organelor afacerilor interne a fost și instituirea la 25 octombrie 1956 a principiului dublei subordonări a organelor împuternicite cu aplicarea legii – autoritățile publice locale, pe de o parte, și aparatul central al M.A.I., pe de altă parte. Direcțiile și secțiile M.A.I. din orașe și raioane au fost reorganizate în organe pentru afacerile interne ale instituțiilor publice locale.

În anii '60, sistemul organelor afacerilor interne de mai multe ori a fost supus unor reorganizări. La 26 iulie 1966, este format Ministerul pentru Asigurarea Ordinii Publice a R.S.S. Moldovenești. Dar, mai apoi, în noiembrie 1968, s-a revenit la vechea denumire – Ministerul Afacerilor Interne.

O însemnătate deosebită a avut-o pentru reorganizarea activității organelor afacerilor interne adoptarea la 19 iulie 1973 a Legii „Despre drepturile și îndatoririle de bază ale miliției sovietice pentru asigurarea ordinii publice și lupta cu criminalitatea” și a noului Regulament cu privire la miliția sovietică.

Printre componentele de bază ale

Penitentiary Institutions, Fire Fighting Services, Archives Section, Directorate of Border and Internal Security. By the same order issued on August 8, 1940, 6 county departments of internal affairs were established, along with 14 rayon sections on the left bank of Dniester.

During this period, the bodies ensuring state security and those ensuring public order and security were located in one joint commissariat – People's Commissariat for Internal Affairs. In February 1941, state security bodies had been separated from C.P.A.I. and formed People's Commissariat for State Security (N.K.G.B.).

After the war, on March 26, 1946, in accordance with the Decree of the Presidium of the Supreme Soviet of the Moldavian SSR, People's Commissariat for Internal Affairs changes its designation into the Ministry of Internal Affairs, title which was preserved until today.

An important event in the evolution of the bodies of internal affairs was the establishment, on October 25, 1956 of the principle of double subordination of the bodies empowered with law enforcement – local public authorities, on one hand, and the central apparatus of the Ministry of Internal Affairs, on the other hand. The directorates and sections of the Ministry from cities and rayons were reorganized in internal affairs bodies of local public institutions.

In the '60s, the internal affairs bodies system was reorganized several times. On July 26, 1966, the Moldavian SSR Ministry for Ensuring Public Order was established. Later, in November 1968, the title went back to the Ministry of Internal Affairs.

The adoption of a Law on July 19, 1973 on “Rights and basic duties of Soviet militia in ensuring public order and fighting crime” and the new Regulation on the Soviet militia had a significant importance in reorganizing the activity of the bodies of internal affairs.

Among the main components of the Ministry were: administrative service, legal

M.A.I. erau: Serviciul administrativ, Miliția judiciară, Secția de combatere a delapidărilor proprietății socialiste și specula, Secția pașapoarte și vize, Inspecția auto de stat, unități speciale și de front, pompieri, instituții de corecție prin muncă”.

Schimbările sociale, politice, economice și culturale, care s-au produs la sfârșitul anilor '80 în Republica Moldova, au influențat profund asupra activității organelor abilitate cu apărarea ordinii publice și a ordinii de drept.

După declararea la 23 iunie 1990 a suveranității Republicii Moldova, a fost stabilit un nou statut juridic, structură și atribuții ale organelor abilitate cu aplicarea legii și a demarat procesul de constituire a unui sistem propriu, național, de organe pentru afacerile interne.

La 13 septembrie 1990, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 321 „Cu privire la reforma organelor Ministerului Afacerilor Interne al R.S.S. Moldovenești”, care prevedea crearea Departamentului Poliției și a secțiilor de poliție raionale. Astfel, locul miliției este ocupat de noile organe ale afacerilor interne – Poliția. La 18 decembrie 1990, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la poliție [8, p. 3].

Cadrul legislativ de activitate a organelor afacerilor interne

După înlăturarea regimului totalitar, schimbările survenite în societatea noastră au generat evenimente adeseori violente, care, în discursuri, luări de poziție, studii etc., au fost numite „conflicte”. După obținerea independenței, Republica Moldova și-a manifestat interesul de a deveni un stat de drept, acest deziderat a impus întreprinderea unor serii de măsuri.

Printre cele mai intens mediatizate acțiuni a fost instaurarea statului de drept ca model de guvernare. Astfel, această politică impune afirmarea „...statului de drept ce a pus bazele constituționalismului și ale protejării drepturilor omului...” [9, p. 94].

Reieșind din cele expuse, una din

militia, department for fighting the dilapidations of socialist property and speculation, passports and visa department, state vehicle inspection, special front units, fire fighters, work-based correction institutions”.

Social, political, economic and cultural changes that occurred in the end of the '80s in the Republic of Moldova have profoundly influenced the activity of the authorized bodies in ensuring legal and public order.

After the declaration of the sovereignty of the Republic of Moldova on June 23, 1990, a new legal status was established along with a new structure and functions of the law enforcement bodies. A new process begun, that of a building an individual national system of internal affairs bodies.

On September 13, 1990, the Government of the Republic of Moldova passed the Decision No 321 “on the Reform of the Bodies of the Moldova SSR Ministry of Internal Affairs”, which provided for the creation of the rayon Police Department and rayon police inspectorates. Thus, the place of the militia is occupied by the new internal affairs bodies – the Police. On December 18, 1990, the Parliament of the Republic of Moldova approves the Law on Police [8, p. 3].

Legal Framework on the Activity of the Internal Affairs Bodies

After the abolition of the totalitarian regime, the changes that occurred in our society often generated violent events, which, in discourses, position-taking, researches etc., were called “conflicts”. After gaining independence, the Republic of Moldova expressed its interest in becoming a rule of law; this decision meant taking a series of measures.

Among the most intensely publicized actions was the establishment of the rule of law as a model of governance. Thus, this policy requires the assertion “... of the rule of law that laid the foundations of constitutionalism and the protection of human rights...” [9, p. 94].

Based on the above, one of the positive

obligățiile pozitive ale statului de drept este asigurarea și protejarea propriilor cetățeni. Prin urmare, art. 18 din Legea fundamentală a țării noastre prevede expres: „Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atât în țară, cât și în străinătate” [10, art.18]. Norma constituțională expusă prevede că: „Pe teritoriul statului său, cetățeanul Republicii Moldova beneficiază de întregul sistem de protecție prevăzut de Constituția Republicii Moldova și de legislația în vigoare. La solicitarea cetățeanului, organele abilitate ale statului au obligația constituțională de a-i acorda protecția necesară în termenele și în limitele stabilite de lege” [11, p. 95]. Aceste deziderate pot fi realizate doar prin intermediul organelor ce au contact direct cu societatea civilă și au menirea implementării „*de facto*” a prevederilor stipulate în cadrul nomenclaturii juridic existent.

Unii autori enunță că „Activitățile prioritare, pe care le desfășoară poliția, pot și trebuie să fie realizate prin prisma legalității, liniștii și ordinii în societate. O altă sarcină importantă pentru Poliția Națională este perfecționarea permanentă a formelor și metodelor de muncă, ridicarea calificării profesionale, eliminarea corupției...” [12]. Ultima componentă este foarte importantă pentru creșterea randamentului eficienței unei intervenții polițieneste și realizarea cu succes a performanțelor optime privind îndeplinirea obiectivelor tratate de lege.

Analfabetismul juridic al polițiștilor este direct proporțional cu respectarea drepturilor societății civile. Situația intelectuală a organelor de forță este în creștere odată cu trecerea timpului și perfecționarea sistemului respectiv. Afirmățiile autorului sunt confirmate și de numeroase cercetări sociologice autohtone dar și ale României. Spre exemplu, Vasile Arimia și alți autori români prezintă următoarele statistici ce confirmă starea de pregătire a personalului polițienesc: „Starea de pregătire școlară a personalului din poliție reflectă situația din întreaga țară. În 1899, România avea 5.956.690 locuitori, populația în vârstă de peste opt ani fiind de 4.694.288.

obligations of the rule of law is to ensure and protect its own citizens. Therefore, Article 18 of the fundamental Law of our country expressly states: “*Citizens of the Republic of Moldova shall benefit of the State protection both within the country and abroad*” [10, art.18]. The constitutional norm set out states that: “In the territory of his state, the citizen of the Republic of Moldova benefits from the entire protection system provided by the Constitution of the Republic of Moldova and the legislation in force. Upon citizen’s request, the authorized bodies of the state have the constitutional obligation to grant the necessary protection within the deadlines and within the limits established by the Law” [11, p. 95]. These desiderata can only be achieved through the bodies that have direct contact with the civil society, and have the purpose of “*de facto*” implementation of the provisions stipulated in the existing legal nomenclature.

Some authors state that “Priority activities, which the police carry out, can and should be carried out in the light of legality, peace and order in society. Another important task for the National Police is the continuous improvement of the working forms and methods, increasing the level of professional qualification, the elimination of corruption...” [12]. The last component is very important for increasing the efficiency of a police intervention and successfully achieving the optimal performances regarding the achievement of the objectives set by the Law.

The legal illiteracy of the police officers is directly proportional to the respect of the rights of the civil society. The intellectual level of law enforcement bodies is improving with the passage of time and so does the system. The author’s statements are also confirmed by numerous Moldovan and Romanian sociological researches. For instance, Vasile Arimia and other Romanian authors present the following statistics that confirm the training status of the police personnel: “The state of school training of police personnel reflects the situation of the country. In 1899, Romania had 5,956,690 inhabitants, the pop-

La 100 de locuitori, fără deosebire de sex, în vârsta de peste șapte ani, numai 22 știau a citi și scrie, iar 78 erau analfabeți” [13, p. 190].

Impulsionate de restructurare, schimbările sociale, politice, economice și culturale, care s-au produs la sfârșitul anilor '80 în Republica Moldova, au influențat profund asupra activității organelor abilitate cu apărarea ordinii publice și a ordinii de drept. Aceste schimbări trebuie privite ca un proces ce stimulează mișcarea de democratizare a societății, creșterea mișcării de renaștere națională, pulsul înnoitor al epocii, schimbări care, de fapt, au determinat un nou cadru pentru existența statală a Republicii Moldova [14, p. 27].

La 17 august 1990, Guvernul Republicii Moldova adoptă Hotărârea nr.276 „Cu privire la înființarea Academiei Naționale de Poliție și restructurarea actualelor instituții de învățământ din sistemul afacerilor de interne”... Academia este prima componentă a organelor de afaceri de interne căreia i-a fost atribuită denumirea de „poliție”. Aceasta ulterior și-a modificat denumirea în: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, care până în prezent pregătește cadre polițienești de înaltă calitate, pregătind la ambele facultăți (3 ani facultatea SCP și 4 ani la facultatea Drept), care se finalizează cu un statut special de ofițeri ai organelor afacerilor interne.

Peste o lună, la 13 septembrie 1990, Guvernul Republicii Moldova adoptă Hotărârea nr.321 „Cu privire la reforma organelor Ministerului Afacerilor de Interne al R.S.S. Moldova”, care prevedea crearea departamentului poliției și a secțiilor de poliție raionale.

Astfel, pas cu pas, locul miliției este ocupat de noile organe ale afacerilor de interne – Poliția. Activitățile pentru instituționalizarea poliției devin tot mai evidente.

Procesul de reformare a organelor afacerilor interne a continuat și pe parcursul ultimilor ani. În prezent, Poliția Republicii Moldova este o instituție democratică în slujba cetățeanului, instituție menită să apere valorile fundamentale ale societății: drepturile

ulation over the age of eight being 4,694,288. For every 100 inhabitants, regardless of gender, over the age of seven, there were only 22 who knew how to read and write, and 78 were illiterate” [13, p. 190].

Driven by reorganization, the social, political, economic and cultural changes, which took place in the late '80s in the Republic of Moldova, profoundly influenced the activity of the bodies empowered to defend public order and law. These changes must be seen as a process that goes along with the democratization movement of the society, with the increase of the national rebirth movement, with the fluttering pulse of the era, changes which, in fact, determined a new framework for the state existence of the Republic of Moldova [14, p. 27].

On August 17, 1990, the Government of the Republic of Moldova approves the Decision No 276 “on establishing the National Police Academy and reorganizing the current educational institutions from within the internal affairs system... The Academy is the first component of the internal affairs bodies which received the ‘police’ designation”. It was later changed into the “Stefan cel Mare” Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova, which even today, prepares high quality police officers at two faculties (3 years for the Faculty of Civil Security and Public Order and 4 years for the Faculty of Law), which ends with a special status of officers of the bodies of the internal affairs.

On September 13, 1990, the Government of the Republic of Moldova passed the Decision No 321 “on the Reform of the Bodies of the Moldova SSR Ministry of Internal Affairs”, which provided for the creation of the rayon Police Department and rayon police inspectorates. Thus, step by step, the new internal affairs bodies – Police, take over militia’s place. The efforts for the institutionalization of the police become, thus, more obvious.

The process of reforming the bodies of the internal affairs continued during the

și libertățile cetățenești, proprietatea privată și publică, ordinea și liniștea publică. Poliția se află în componența Ministerului Afacerilor Interne.

Alți autori definesc poliția ca o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și descoperire a infracțiunilor și contravențiilor.

O ultimă modificare de amploare a avut loc la 27 decembrie 2012 când a fost adoptată Legea nr. 320 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, care a intrat în vigoare pe data de 05.03.2013. Prin noua lege a fost instituit Inspectoratul General al Poliției, ca unitate centrală de administrare și control a Poliției, cu statut de persoană juridică și cu competență pe tot teritoriul Republicii Moldova, aflat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

Concluzii privind studiul supus cercetării. Conchidem, în urma cercetării, că prin transformările democratice pe care le-a cunoscut Republica Moldova în ultimii ani s-au deschis largi posibilități în fața științei istorice.

Creșterea interesului pentru trecutul istoric al țării, pentru valorile general-umane ale societății, pentru afirmarea pe toate căile a libertăților și principiilor democratice au făcut posibilă studierea și interpretarea obiectivă a multor fenomene și evenimente istorice.

Ca o continuitate a punctului anterior, menționăm că Legea nr.416 cu privire la poliție analizată anterior a fost destul de longevivă în raport cu legea nr. 320 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, care la fel s-a dovedit a fi inefficientă în timp.

Aceasta a fost lovită de caducitatea firească a unui act normativ, treptat s-a simțit căderea acesteia în desuetudine datorită evoluției societății, creării unor noi organe, redenumirii lor, fuziunii sau comasării acestor

last years. Now, the Police of the Republic of Moldova is a democratic institution in the service of the citizen, an institution meant to defend the fundamental values of the society: the rights and freedoms of citizens, private and public property, public order and safety. The police are part of the Ministry of Internal Affairs.

Other authors define police as the state specialized public agency in subordination of the Ministry of Internal Affairs intended for protection of the rights and fundamental freedoms of the person by means of activities for maintenance, providing and recovery of public order and safety, for the prevention, investigation and disclosure of crimes and offenses.

A last major change took place on December 27, 2012 when the Law No 320 was passed on police activity and police status, which entered into force on 05.03.2013. The new Law established the General Police Inspectorate, as a central unit of police administration and control, with legal status and competence throughout the entire territory of the Republic of Moldova, subordinated to the Ministry of Internal Affairs.

Conclusions regarding the study under research. We conclude, following the research, that through the democratic transformations that the Republic of Moldova has undergone in recent years, great possibilities have opened up in front of historical science.

The increased interest in the country's historical past, in the general human values of society, on the assertion of democratic freedoms and principles in all ways, have made it possible to study and objectively interpret many historical phenomena and events.

As a continuation of the previous point, we mention that Law No 416 on police, which was previously analysed, was quite long-lasting compared to Law No 320 on the activity of the police and police status, which also proved to be inefficient in time.

It was, however, hit by the sunset of a normative act, gradually, it fell into disuse due to the evolution of the society, the creation of new bodies, their renaming, fusion

tor organe etc.

Cercetarea respectivă nu tinde să critice valoarea aplicativă a legilor privind activitatea polițienească, dar relevă consecința creării unor acte legislative elaborate în pripă, ineficiente în timp, sau chiar riscul creării confuziilor privind aplicarea acestor legi duble, cu aplicabilitate similară pe anumite sfere/ domenii de activitate.

Un alt act normativ care s-a bucurat prematur de prestigiu și a devenit un simbol teoretic al implementării unor reforme virtuale în sectorul justiției a fost legea nr.320 din 27.12.2012 care actualmente este substituită treptat prin Legea nr.288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Ea este aplicată paralel cu legea nouă, ceea ce îngreunează uiformizarea decizională a organelor în raport cu solicitările membrilor societății civile sau chiar creează riscul aplicării unor prevederi contradictorii concomitent.

Conchidem că etapele formării poliției naționale contribuie la analiza acestor organe și eficiența lor în anumite perioade de timp. Spre exemplu, termenul „miliție” actualmente este perceput ca ceva negativ din cauza abuzurilor din partea acestor organe în privința membrilor societății civile, iar termenul ce a substituit această expresie – „poliție” – este noua speranță a respectării legilor, o iluzie a dreptății, un simbol al reformelor din segmentul justiției (de fapt, este o interpretare a rolului poliției și percepția societății civile privind rolul acestor organe în anumite etape istorice).

Referințe bibliografice:

1. Guceac Ion, *Statul și poliția*, Chișinău, Ed. „CARTIER”, 1997.
2. *Poliția Republicii Moldova, (evenimente și fapte 1990-2000)*; Chișinău, Ed. „Tipografia Centrală”.
3. Potânga Alexei, „Conflictul și prevenirea acestuia în cadrul poliției de proximitate”. În: Revista națională de drept, Chișinău, 2006.
4. *Poliția și securitatea publică*, Materialele conferinței științifico-practice, Chișinău, 2002.
5. Legea nr. 320 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, din 27.12.2012; Publicat: 01.03.2013 în Monitorul Oficial nr. 42-47, art. nr: 145; Data

- intrării în vigoare: 05.03.2013.
6. Graur Gheorghe, Antoci Albert, „Rolul polițistului în aplanarea conflictelor din cadrul societății civile”. În: Revista națională de drept, nr. 7, august, Chișinău, 2017.
 7. Costăș Ion, *Transnistria 1989-1992: Cronica unui război „nedeclarat*, București: Ed. RAO, 2012.
 8. *Poliția Republicii Moldova XXIV ani de la fondare: 18 decembrie 2014*. Inspectoratul General al Poliției, Direcția Management Operațional.
 9. Huntington Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, București, Ed. Litera Internațional, 2012.
 10. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicat: 12.08.1994 în Monitorul Oficial nr. 1, Data intrării în vigoare: 27.08.1994.
 11. Osmochescu Nicolae, Smochină Andrei [et al.], *Constituției Republicii Moldova: Comentariu/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu, Chișinău, ed. Arc, 2012 (Tipogr. „Europress“)*.
 12. Papuc Gheorghe, *Poliția Republicii Moldova*, Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, Ed. „Tipografia Centrală”, 2005
 13. Arimia Vasile, Gârdu Gheorghe, *Poliția din Gorj*, Ed. Ministerului de Interne „APIMONDIA”, p.190
 14. *Poliția Republicii Moldova (evenimente și fapte 1990-2000*, Chișinău, Ed. „Tipografia Centrală”.

Despre autori

Gheorghe GRAUR,
asistent universitar,
Catedra „Drept polițienesc”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova, master în drept
e-mail: g.graur@yahoo.com,
tel.: 069844605

Ariadna GRAUR,
studentă a anului IV de studii
cu frecvență redusă (taxă), grupa 541
e-mail: taras.ariadna@mail.ru,
tel.: 069364245

About authors

Gheorghe GRAUR,
university assistant,
Department “Police Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the
Republic of Moldova, Master of Law
e-mail: g.graur@yahoo.com,
tel.: 069844605

Ariadna GRAUR,
Student, IV year
Part-Time Studies (tax), Group 541
e-mail: taras.ariadna@mail.ru,
tel.: 069364245

CZU 378:354.31

DOI 10.5281/zenodo.3871547

SPORIREA EFICIENȚEI PROCESULUI DE PREGĂTIRE A CADRELOR PENTRU MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Artiom PILAT,

lector universitar, Catedra „Procedură penală și criminalistică”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

Necesitatea acută de cadre calificate în organele afacerilor interne este condiționată de mai mulți factori, inclusiv de transformările esențiale în viața politică, economică, socială și spirituală ce au loc actualmente în Republica Moldova. Necesitatea de cadre se datorează și noilor fapte ilegale care se comit pe teritoriul Republicii Moldova, a căror investigare necesită pregătire specială în diferite domenii.

Pregătirea calitativă a cadrelor depinde proporțional de combaterea fenomenului infracțional. Însă în procesul de instruire sunt anumite impedimente cu care se confruntă instituțiile de învățământ în procesul instruirii, care vor fi analizate în prezentul articol științific.

Cuvinte-cheie: studenți, pregătirea cadrelor, MAI, instituțiile de învățământ, conlucrare, echipament, metoda de pregătire.

Introducere. În condițiile instaurării unui stat de drept, imaginea lui este creată de comportamentul fiecărui cetățean în societate, de contribuția adusă la dezvoltarea economică, social-politică, tehnică și culturală a țării. Examinând rolul poliției în Republica Moldova, ca organ de drept, dar mai ales cel al persoanei cu statut de polițist, apar diverse opinii. Chipul milițianului sovietic, pe care în copilărie îl consideram drept exemplu pentru societate, după formarea poliției Republicii Moldova a suferit unele schimbări, ele fiind cauzate și de reducerea prestigiului poliției și de pierderea încrederii cetățenilor în ea [9]. Încrederea cetățenilor în poliție va fi redobândită numai într-o poliție instruită și bine pregătită pentru a acționa în diferite situații.

Metode aplicate și materiale utiliza-

ENHANCING THE EFFICIENCY OF THE STAFF TRAINING PROCESS FOR THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

Artiom PILAT,

lecturer, „Criminalistics and Criminal Procedure” Department, Academy „Ștefan cel Mare” of MIA, PhD student

The acute need for qualified staff in the internal affairs bodies is conditioned by several factors, including the essential transformations in the political, economic, social and spiritual life that are currently taking place in the Republic of Moldova. The need for staff is also due to new illegal acts committed on the territory of the Republic of Moldova, but the investigation of which requires special training in different fields.

Qualitative training of pro-rata staff depends on combating of the criminal phenomenon. However, in the training process there are certain impediments faced by the educational institutions, which will be analyzed in this scientific article.

Keywords: students, staff training, MIA, educational institutions, cooperation, equipment, method of preparation.

Introduction. According to the conditions of establishing a rule of law, the image is created by the behavior of each citizen in society, by the contribution made to the economic, social, political, technical and cultural development of the country. Various opinions appear while examining the role of the police in the Republic of Moldova, as a legal body, but especially that of the person with police status. In the past we considered an example for our society the image of a Soviet policeman. After the formation of the police of the Republic of Moldova it underwent some changes, these being also caused by the drawback of the prestige of the police and by the loss of the confidence of the citizens. The confidence of the citizens for the police will be regained only in a trained police and well

te. În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul articol științific au fost utilizate: metoda logică, metoda comparativă și metoda sistematică. În procesul elaborării articolului științific, au fost consultate următoarele materiale: Codul de procedură penală, M. Dogaru, Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, din 20-21 decembrie 2002, Materialele Conferinței științifico-practice republicană, din 30 martie 2000.

Rezultate obținute și discuții. De peste douăzeci și cinci de ani societatea se află într-un proces îndelungat de reformare a diferitor instituții ale statului. Procesele de reformare a edificiului social au atins toate palierele și segmentele existenței sociale. Nu a constituit excepție nici Ministerul Afacerilor Interne, nici Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Calitatea în educație desemnează un complex de principii și practici ce traversează întregul mediu educațional, în totalitatea componentelor sale, orientat spre obținerea de rezultate superioare, raportate la standarde și urmărind satisfacerea nevoilor și așteptărilor beneficiarilor educației [3].

În etapa actuală, cu condiții social economice și politice specifice, când societatea noastră traversează o perioadă de tranziție, pedagogia învățământului superior urmează să soluționeze astfel de probleme importante cum ar fi: cine trebuie învățat (adică de ce specialiști avem nevoie), ce să-l învățăm (care ar fi conținutul procesului de formare) și cum să-l învățăm. În scopul realizării acestor obiective, este necesar, în opinia noastră, a elabora modelul specialistului și a determina conținutul acestuia [3].

Ținând cont de situația existentă în țară, care, în mare măsură, influențează situația criminogenă, instituțiile de pregătire a cadrelor pentru organele afacerilor interne sunt obligate să-și perfecționeze radical metodele de pregătire a cadrelor, care să fie capabile să tragă la răspunderea penală persoanele care comit infracțiuni în domeniul IT sau infracțiuni economice cu care până în prezent nu s-au confruntat organele de drept.

Luând în considerare faptul că pregătirea cadrelor pentru MAI depinde, în mare

prepared to act in different situations.

Methods and materials used. The main goal of this subject is to use the logic, comparative and systematical methods. In the process we used the scientist article, with subject: "The criminal Procedure Code " by M. Dogaru, Scientist-Practical Conferencing materials from December 20-21st, 2000 "Scientist practical Republican Conference Materials" from March 30th 2000.

Results and discussions. For over twenty-five years, society has been being in a long process of reforming of various state institutions. Processes of reforming the social edifice have reached all levels and segments of social existence. There was no exception to the Ministry of Internal Affairs, or to the Ministry of National Education, Culture and Research.

Quality in education designates a set of principles and practices that cross the entire educational environment in its entirety, geared towards achieving higher performance, standards and satisfaction of the needs and expectations of education beneficiaries [3].

Nowadays with specific social economic and political conditions, when our society goes through the transaction period, the pedagogy of higher education is going to solve such important problems, as: who should be learned (what kind of specialists do we need), what to learn (what would be the content of the training process) and how to learn. In our opinion the main purpose of these subjects is very important, in order to get qualified specialists [3].

Taking into account the situation in the country, which largely influences the criminogenic situation, the institutions for preparing the personnel for the internal affairs bodies are obliged to radically improve the methods of training the staff, which will be able to bring to criminal liability persons committing crimes in the field of IT and economic crimes, with which the law enforcement bodies have not yet met.

Taking into account the fact that the training of the MIA staff depends to a great

măsură, de nivelul și calitatea predării disciplinelor de bază în instituțiile juridice de învățământ superior, considerăm că această activitate trebuie să corespundă cerințelor actuale ale activității practice în organele de urmărire penală și să fie efectuată în baza unei conlucrări strânse, creative între instituțiile de învățământ superior și organele afacerilor interne. Una dintre sarcinile de bază, în acest sens, o constituie perfecționarea sistemului de pregătire și de reciclare a cadrelor organelor de urmărire penală [8].

Numai în urma soluționării problemelor enumerate mai sus, Ministerul Afacerilor Interne o să dispună de specialiști bine pregătiți, de o calificare înaltă și care o să corespundă cerințelor societății. Însă pregătirea cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne nu depinde numai de instituția de învățământ, dar depinde proporțional și de subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne.

Succesul în pregătirea cadrelor pentru MAI depinde proporțional de conlucrarea Academiei „Ștefan cel Mare” cu alte subdiviziuni.

Problema legăturii teoriei cu practica trebuie să devină centrală și pentru procesul instructiv-educativ desfășurat în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, astfel, această problemă după cum am menționat anterior, poate fi soluționată doar în conlucrarea instituției de învățământ cu subdiviziunile unde produsul acestei instituții activează.

Statul trebuie să asigure calitatea studiilor în instituțiile de învățământ superior care pregătește juriști în strictă conformitate cu cerințele stabilite de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării participând în mod direct la realizarea politicii de cadre în domeniul afacerilor interne.

Principiul conexiunii învățământului cu practica trebuie considerat ca imperativ fundamental al instituțiilor de învățământ prin care să se realizeze înțelegerea interdependenței dintre teorie și practică; îmbinarea organică a sistemului de cunoștințe cu formarea principiilor și deprinderilor, pregătirea studenților pentru exercitarea atribuțiilor ce le vor reveni, să constituie partea cea mai importantă a procesului

extent on the level and quality of the teaching of the basic subjects in the higher education legal institutions, we consider that this activity must correspond to the actual requirements of the practical activity in the criminal investigation bodies based on a close, creative collaboration between higher education institutions and internal affairs bodies. One of the basic tasks in this respect is to improve the training and recruitment system for law enforcement officers [8].

Only after solving the problems listed above, the Ministry of Internal Affairs will have highly trained highly qualified specialists who will meet the needs of the society. However, the training of the staff for the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs does not depend only on the educational institution but proportionally depends on the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs.

The success in preparing the staff for the MIA in proportion depends on the collaboration of the “Ștefan cel Mare” Academy with other subdivisions.

The problem of the connection between theory and practice must also become central to the educational process carried out within the “Ștefan cel Mare” Academy, so this problem as mentioned above can only be solved in cooperation with the educational institution with subdivisions where the product of this institution is active.

The state must ensure the quality of studies in higher education institutions that prepare lawyers in strict accordance with the requirements set by the Ministry of Education, Culture and Research, and directly participate in the implementation of the staff policy in the field of internal affairs.

The principle of the connection of the practical education should be considered as a fundamental imperative of the educational institutions by which to realize the understanding of the interdependence between theory and practice; the organic combination of the knowledge system with the formation of principles and skills, the preparation of students for the exercise of the attributions

de învățământ. Între pregătirea în instituțiile de învățământ și practica muncii din subdiviziunile MAI să fie o strictă și indisolubilă legătură și un raport optim, astfel ca învățământul să nu devină formalist, prin însușirea teoriei fără să se știe a fi aplicate, prin formarea unor deprinderi fără să fie însușită teoria [4].

Integrarea instruirii cu practica ridică importante probleme atât pentru instituția de învățământ, cât și pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne, unde urmează să fie aplicate în practică baza teoretică.

Modernizarea învățământului este un element permanent și fundamental în aplicarea concepției în baza căreia se dezvoltă procesul de instruire a cadrelor în sistemul MAI, pentru asigurarea unității organice dintre conținutul și metodele activităților de pregătire a studenților.

Considerăm că efectul cel mai mare în instruire a studenților se obține în urma conlucrării dintre baza teoretică și cea practică, atunci când studenții implementează cunoștințe acumulate în anumite situații tipice și nu se limitează la demonstrarea cunoștințelor lor în auditoriu.

Procedeele cel mai eficiente în acumularea cunoștințelor și care este recomandat ori de câte ori este posibil este acela de a aduce în fața studenților materialul real care, însoțit de explicații, demonstrații și experiențe, creează imaginea completă, informațiile putând fi reținute în proporție maximă.

În susținerea celor menționate mai sus, precizăm că lecțiile practice ar avea un efect mai productiv dacă un angajat cu experiență al subdiviziunilor MAI ar prezenta anumite explicații practice referitoare la o anumită temă pe care o studiază studenții și în urma argumentării temei să prezinte cazuri practice. În cazurile date vorbim de ofițeri de urmărire penală, experți criminaliști, ofițeri de investigație. Această metodă de conlucrare care ar moderniza procesul de instruire a cadrelor, trebuie remarcat, nu necesită cheltuieli suplimentare pentru implementare, dar, prim urmare, ar eficientiza activitatea studentului în urma angajării în cadrul subdiviziunilor MAI. Susținem părerea că în urma

that will come to them, will constitute the most important part of the educational process. Between education and labor practice training in MIA subdivisions there should be a strict and indissoluble link and an optimal ratio, so that education does not become formalistic, by learning the theory without knowing it, by forming some skills without learning the theory [4].

The integration of training with practice raises important issues both for the educational institution and for the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, where the theoretical basis is to be applied in practice.

The modernization of education is a permanent and fundamental element in the application of the concept under which the training of staff in the MIA system is developed, in order to ensure the organic unity between the content and the methods of the students' training activities.

We believe that the greatest effect in student training is gained from the collaboration between the theoretical and the practical one when students implement knowledge accumulated in typical situations and are not confined to demonstrating their knowledge in the audience.

The most effective way to accumulate knowledge is to bring real material to students, which, together with explanations, demonstrations and experiences, creates the full picture, the information can be retained to the maximum extent.

In my opinion practical lessons would have a more productive effect if an experienced employee of MIA subdivisions would present some practical explanations regarding a certain topic with which the students are acquainted and after the reasoning to present practical cases. In these cases, we are talking about criminal investigators, criminal experts, and investigative officers. This method of cooperation that would modernize the training of the staff, it should be noted that it does not require additional expenditures for the implementation, but as a result it would make the student's activity more efficient as a result of employment in the MIA

implementării unor astfel de metode, numărul studenților care se concediază în urma angajării s-ar micșora și numărul angajaților cu experiență va crește.

Din cele menționate rezultă rolul primordial al învățământului în pregătirea cadrelor pentru organele afacerilor interne, față de care sunt înaintate cerințe tot mai mari, din aceste considerente, conținutul și metodele de instruire necesită o transformare continuă în funcție de cerințele societății.

În această ordine de idei, menționăm faptul că pregătirea tinerilor polițiști nu este o sarcină doar a Academiei „Ștefan cel Mare”. În acest proces este important și rolul fiecărui cetățean, al părinților, pedagogilor care urmează să inspire tinerei generații dragostea față de știință și Patrie, simțul datoriei, simțul răspunderii, calități pe care trebuie să posedate noii angajați ai MAI.

O altă direcție de dezvoltare care va contribui la eficientizarea și îmbunătățirea procesului de instruire a cursanților o reprezintă dotarea cu spații de studiu, laboratoare de specialitate, poligoane de instruire, precum și dotarea cu tehnică necesară pentru instruire. Suntem de părere că anume dotarea necesară va favoriza demersul pedagogic și asigura creșterea eficienței pregătirii, prin posibilitatea de a lucra cu grupe mici de studenți.

În acest context, este prioritară nevoia dotării instituțiilor de învățământ cu tehnică și utilaj modern care ar contribui la sporirea nivelului de pregătire a viitorilor angajați ai MAI. În acest sens menționăm că subdiviziunile MAI sunt dotate cu echipament nou, modern care contribuie la descoperirea faptelor infracționale, însă instituțiile de învățământ duc lipsă de un echipament modern.

După estimările făcute de specialiști, din cele cinci canale de comunicare externă de care dispune omul, 85% din informație sunt obținute prin văz, 11% cu ajutorul auzului și numai 4% cu celelalte trei simțuri, fapt ce trebuie să ne îndemne și să ne determine să insistăm din ce în ce mai mult asupra vizualizării conținutului învățământului (filme didactice, dispozitive, folii transparente, material real etc.), precum și a folosirii intensive

subdiviziunilor. We support the view that, following the implementation of such methods, the number of students being dismissed after hiring would decrease and the number of experienced employees will increase.

The primary role of the education in the training of staff for the foreign affairs is higher, with increasing demands being made, therefore, the content and the training methods require a continuous transformation depending on the requirements of the society.

In this regard, we mention that the training of young police officers is not only a task of the “Ștefan cel Mare” Academy. In this process, the role of every citizen, parents, and educators to inspire the young generation is the love for science and for their motherland, the sense of duty, the sense of responsibility, the qualities that must be met by new MIA employees.

Another direction of development that will contribute to improve the training for our students is the endowment with study spaces, specialized laboratories, training polygons as well as equipment with training needed. We believe that the necessary equipment will change the pedagogical approach and ensure the efficiency of the training through the possibility to work with small groups of students.

In this context, priority is given to the necessity of equipping educational institutions with modern equipment that would contribute to get the high level of training of future MIA employees. In this context, we mention that MIA subdivisions get new and modern equipment, that contribute to the discovery of criminal offenses, but educational institutions have lack of modern equipment.

According to estimates made by specialists, of the five channels of external communication available to man, 85% of the information is obtained by sight, 11% by hearing and only 4% by the other three meanings, which must urge and determine to emphasize more and more the visualization of educational content (didactic films, devices, transparencies, real materials, etc.)

a întregii game de tehnică didactică.

Procedeele cel mai eficiente în vizualizare și care este recomandat ori de câte ori este posibil este acela de a instrui studenții în baza unor cauze reale și concrete, însoțit de explicații, demonstrații și experiențe, creează imaginea completă. Remarcăm faptul că în situația dată informațiile sunt reținute în proporție maximă [4].

La momentul actual, se practică pregătirea viitorilor polițiști în baza hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Menționăm că hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, procurori și instanțele de judecată [2].

Astfel, prin intermediul acestor hotărâri, studenților li se aduce la cunoștință cazuri reale, care au avut loc și cum este legal de procedat în diferite situații.

Este evident că aceste eforturi susținute pentru documentarea și pregătirea cadrelor didactice, promovarea unui învățământ problematizat, esențializat, programat și desfășurat cu ajutorul sistemelor computerizate, precum și un sprijin logistic substanțial, având în vedere că nu este posibilă realizarea unui învățământ modern cu o bază didactică materială care nu corespunde cerințelor actuale [1].

Subliniem că există o mare diversitate de modalități de pregătire a studenților, atât la cursuri, cât și în afara acestora. În această diversitate pedagogică nici un mod de învățare nu este identic cu altul, fiecare deosebindu-se de celelalte prin sarcini și conținuturi noi, prin ambianța psiho-pedagogică și feluri deosebite de reacție colectivă.

Din cele menționate, deducem faptul că fiecare activitate este structurată pe anumite niveluri și diferă prin specificul acesteia. Studiile gimnaziale diferă de cele liceale, dar Ciclul I licență diferă de Ciclul II studiilor superioare de master.

Astfel, concluzionăm că nu poate fi vorba de existența unor metode absolute, care urmează a fi aplicate în unanimitate, să răspundă în măsura cerințelor și specificul fiecărei situații în parte; nici o metodă nu reprezintă singurul și unicul mod universal și

as well as the intensive use of the entire range of teaching techniques.

The most effective way to visualize that is recommended whenever possible is to train students on real and concrete problems, accompanied by explanations, demonstrations and experiences, creates the full picture, we notice that in the given situation the information are retained in their maximum proportion [4].

Currently, it is practiced to prepare future policemen on the basis of the European Court of Human Rights judgments. Please note that the final judgments of the European Court of Human Rights are binding on criminal prosecution bodies, prosecutors and courts [2].

Through these decisions, students are brought to the knowledge of actual cases that have taken place and how it is lawful to proceed in different situations.

It is obvious that this sustained effort for teacher documentation and training, the promotion of a problem-based, focused, programmed and deployed education system with computerized systems as well as substantial logistical support, given that it is not possible to achieve modern education with a basic didactic material that doesn't meet the current requirements [1].

There is a wide variety of ways of preparing students, both at and outside courses. In this pedagogical diversity, don't exist the identical ways to learn students, each being different from the others through new tasks and content, psycho-pedagogical ambiance and special forms of collective reaction.

We deduce that each activity is structured at certain levels and differs from its specificity. Gymnasium studies are more different from high school, but Cycle I of license is more different than Cycle II Master's Degree studies.

We conclude that there can be no absolute methods to be applied unanimously to respond to the requirements and the specificity of each individual situation; no method is the only and the only universal and effective

eficient în care ar putea să se procedeze; nici o metodă nu poate fi recomandată ca rețetă, tot astfel cum nici o metodă nu poate fi la fel de eficace pentru toți studenții [1].

Concluzii. În consecință ajungem la concluzia că pentru a spori nivelul de pregătire a studenților nu este suficient doar soluționarea unei probleme cu care se confruntă instituția de învățământ, ci soluționarea în ansamblu a problemelor întâlnite la instruire. Soluționarea în ansamblu a situațiilor problematice va favoriza și va spori nivelul de pregătire a studenților dar și va micșora numărul persoanelor care se concediază din subdiviziunile MAI în urma angajării.

Referințe bibliografice:

1. Bounegru T., „Evaluarea computerizată a cunoștințelor”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice republicane din 30 martie 2000*, Chișinău, 2001.
2. Cod de procedură penală al Republicii Moldova adoptat la 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial nr. 248-241 din 05.11.2013*.
3. Dogaru M., *Calitatea în educație*, București: Ed. „Millenium Design Group”, 2011.
4. Gandrabur Gh., „Modernizarea procesului de instruire în Ministerul Afacerilor Interne”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice republicane din 30 martie 2000*. Chișinău, 2001.
5. Gladchi Gh., „Cu privire la modelul juristului și necesitatea perfecționării instruirii la Facultatea de Drept a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 20-21 decembrie 2002*, Chișinău, Ed. „Știința”, 2003.
6. Guțanu E., „Pregătirea cadrelor calificate pentru organele de urmărire penală: probleme, abordări, perspective”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 20-21 decembrie 2002*. Chișinău: Ed. „Știința”, 2003.
7. Josan V., „Rolul angajaților din organele afacerilor interne în selectarea și pregătirea cadrelor de juriști pentru Ministerul Afacerilor Interne”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 20-21 decembrie 2002*. Chișinău: Ed. „Știința”, 2003.

Despre autor:

Artiom PILAT,
asistent universitar
al Catedrei „Procedură penală,
criminalistică și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
doctorand,
e-mail: artiom92@yandex.ru,
tel. 079598848

About author

Artiom PILAT,
lecturer at the “Criminalistics
and Criminal Procedure” Department of
Academy of „Ștefan cel Mare”
of MIA of the Republic of Moldova,
PhD student,
e-mail: artiom92@yandex.ru,
tel. 079598848

CZU 351:343.9

DOI 10.5281/zenodo.3871553

ROLUL PREGĂTIRII PROFESIONALE A CADRELOR SUBDIVIZIUNILOR MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE ÎN PREVENIREA CRIMINALITĂȚII VIOLENTE

Ion ROTARU,

asistent universitar, Catedra „Drept penal și criminologie”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

THE ROLE OF THE PROFESSIONAL TRAININGS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS STAFF IN THE VIOLENCE CRIMINALITY PREVENTION

Ion ROTARU,

Assistant Professor, “Criminal Sciences” Department, Academy “Stefan cel Mare” of MIA, master in law

Criminalitatea violentă reprezintă una din cele mai grave probleme cu care se confruntă întreaga societate. Unica soluție reală și eficientă de a lupta cu aceasta o reprezintă prevenirea. Astfel, autorul, în lucrarea sa, se expune asupra importanței pregătirii profesionale a cadrelor subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, care sunt acei subiecți de bază care se ocupă nemijlocit cu combaterea și prevenirea tuturor tipurilor de criminalitate, inclusiv cea violentă.

Cuvinte-cheie: criminalitate, violență, prevenire, pregătire profesională, subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne.

Violent crime is one of the most serious problems facing society. The only real and effective solution to fight it is to prevent it. Thus, in this article, the author expresses the importance of professional training of the staff of the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, which are the basic subjects, which are directly involved in combating and preventing all types of crime, including the violent ones.

Keywords: crime, violence, prevention, training, subdivisions of the Ministry of Internal Affairs.

Introducere. Există fenomene antisociale care prin natura lor creează un climat moral psihologic foarte negativ societății în ansamblu, nu se limitează doar la unele categorii restrânse. De aceea autorul împărtășește părerea că este foarte important ca organele abilitate cu dreptul de a extirpa acest fenomen ar fi bine, sau chiar trebuie, să fie instruite la cel mai mare nivel, pentru ca acestea să aibă capacitatea de a anticipa mișcările viitoare ale presupușilor infractori.

Din cauza caracterului său agresiv, criminalitatea violentă reprezintă una din cele mai grave forme ale criminalității. Aceasta se caracterizează printr-o deosebită cruzime, badjocură, sadism etc. De asemenea, criminalitatea violentă mai este caracterizată de diverși indici morali și sociali ai societății de azi.

Introduction. Nowadays, there is an antisocial phenomenon that by his nature creates a psychological negative moral climate in the whole society, which is not limited to the narrow categories. Therefore, in the author’s opinion it is very important to train at the highest level the bodies with the right to extirpate this phenomenon, in order to have the ability to predict future movements of the alleged criminals.

Because of its aggressive character, violent crime is one of the most serious forms of crime. It is characterized by a special cruelty, badge, sadism, etc. Also, for the violent crime it is characteristic and the various moral also social indices of today’s society.

When we refer to the violent crime, we understand the totality of crime types, for

În momentul în care ne referim la criminalitatea violentă, înțelegem totalitatea unui tip de infracțiuni la săvârșirea cărora un element obligatoriu îl reprezintă violența.

Analizând mai multe surse, putem observa că principalele elemente pe care le putem găsi în majoritatea noțiunilor de „criminalitate violentă” reprezintă prezența violenței fizice și a violenței psihice. Astfel, în manualul său de criminologie, А.И. Долгова definește violența fizică drept acele „acțiuni asociate cu privarea de viață a unei persoane, dăunând stării sale fizice, somatice”; iar violența psihică – „acțiuni care duc direct la traume: amenințări, insulte, calomnie, șantaj, discreditare, coerciție și constrângere, obstrucție, restricționarea libertății voinței unei persoane” [1, p. 561-562].

Faptul că violența reprezintă un element de bază al criminalității violente este specificat și în lucrările multor autori ca: А.И. Долгова, care subliniază că criminalitatea violentă „este o combinație a crimelor care se caracterizează prin folosirea violenței penale” [1, p. 560]; В.Д. Малков care definește criminalitatea violentă ca o totalitate de infracțiuni, comise cu folosirea forței fizice sau cu amenințarea folosirii acesteia, având scopul principal imediat de a priva o persoană de viață sau de a-i dăuna sănătății acesteia, libertății fizice, integrității corporale (inclusiv sexuale) împotriva voinței sale, precum și a altor persoane care au săvârșit crime o anumită perioadă pe un anumit teritoriu [2, p. 232]; și Э.Ф. Побегайло care, de asemenea, opinează că criminalitatea violentă reprezintă „o formă de patologie socială cu un grad ridicat de pericol public, exprimată prin reproducerea constantă și relativ masivă a unor acte de violență fizică și psihică, interzise de legea penală, împotriva unei persoane” [3, p. 72].

Acest fenomen antisocial este unul de amploare și se răspândește, din nefericire, la nivel global, concomitent cu extinderea lumii cibernetice. Acest fapt este facilitat și de căile de comunicații capabile a răspândi informațiile, atât negative, cât și cele pozitive.

which violence is a mandatory element.

Analyzing several sources, we can see that the main elements that we can find in most of the “violent crime” notions are the presence of physical violence and psychic violence. Thus, in his criminology book, Dolgov A.I. defines physical violence as those “actions associated with deprivation of a person’s life, damaging his physical, somatic state”; and psychic violence - “actions that lead directly to trauma: threats, insults, slander, blackmail, discrediting, coercion, obstruction, resignation of the liberty of a person’s will” [1, p. 561-562].

Regarding the fact that violence is a basic element of violent crime, it is also specified in the works of many authors such as: Dolgov A.I. , which states that violent crime is “a combination of crimes characterized by the use of criminal violence” [1, p. 560]; Malkov V.D. defines violent crime as a totality of crimes committed with the use of physical force or the threat of using it, having the immediate purpose of depriving a person of life or harming his or her health, physical freedom, corporal integrity (including sexual) against his will, as well as other persons, who have committed crimes for a certain period of time on a certain territory [2, p. 232]; and Pobegailon E.F., who also reports that violent crime is a form of social pathology with a high degree of public dangers, expressed through the constant and relatively massive reproduction of acts of physical and mental violence prohibited by criminal law against a person” [3, p. 72].

This anti-social phenomenon is a major one, and spreads globally, along with the expansion of the cyber world. This is also facilitated by communication channels capable of spreading information, both negative and positive. Here, for example, the media in their desire to capture as many followers of information as they can, sometimes make promotion and resonance for the violent cas-

Aici, un exemplu ar fi: mass-media, în dorința lor de a-și capta cât mai mulți adepți ai informațiilor difuzate, fac uneori prea mare publicitate cazurilor violente de rezonanță cu titluri solide, care devin senzaționale pe paginile de internet. Astfel, autorul acestei cercetări consideră că aceste cazuri unice, relevate cu ajutorul „presei libere” în goana după telespectatori, creează un „piar”, un fel de „trend” din lumea interlopă, care își rezolvă problemele prin aplicarea violenței sau curmarea vieților.

Organele statale ar trebui să limiteze difuzarea unor asemenea materiale la nivelul național, care au un impact psihologic foarte serios. Conchidem că asemenea titluri de genul: „Descoperire macabră în zona...”, „Crimă terifiantă de...” etc., chiar dacă ele există, nu ar trebui să fie difuzate publicului larg, sau cel puțin fără anumite restricții.

Cert este că criminalitatea violentă rămâne și astăzi o întrebare primordială, ridicându-se în ultimul secol la rang global [4, p. 54]. Autorul Г. Шнайдер, în lucrarea sa, arată că criminalitatea se dezvoltă pe ciclu în formă de valuri: ea crește, scade, apoi iar crește pe o perioadă de la 50 la 100 de ani [5, p. 154].

Materiale și metode aplicate. În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza istorică – prin prisma acestei metode s-a relevat importanța descoperirii și prevenirii acestor forme de criminalitate, analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, generalizarea și sinteza.

Materialele utilizate sunt: actele legislative și normative internaționale și naționale în domeniu ale Republicii Moldova, doctrina și alte materiale relevante.

Rezultate obținute și discuții. În literatura de specialitate doctrinari autohtoni s-au expus destul de modest, laconic la subiectul supus cercetării, dat fiind faptul că lipsesc pârghii concrete de a elimina formele criminalității violente, sau ele sunt prezente dar au nevoie de un anumit imbold și o mică structurare pentru a fi mai eficiente.

La momentul actual drept factori ge-

es with solid titles that become sensational on websites. Thus, the author of this research considers that these unique cases, revealed by the “free press” in the pursuit of the audience, create a “bang”, a kind of “trend” from the underworld, where the problems are solved by applying violence and the deprivation of life.

State bodies should limit the dissemination of such materials at national level, which have a very serious psychological impact. We conclude that such titles like: “A macabre discovery in the area ...”; “Terrifying crime on the side...” etc., even being existent, it should not be broadcast to the general public, or at least without some restrictions.

It is true that violent crime still remains a fundamental question today, which in the last century rose to the global ranks [4, p.54]. In his work, G. Schneider states that crime develops on wave-shaped cycles: it grows, decreases, and then increases for a period of 50 up to 100 years. [5, p.154]

Applied materials and methods. In the course of this study, the following scientific research methods were used: historical analysis – through this method, the importance of discovering and preventing these forms of crime, system analysis, logical analysis, generalization and synthesis was revealed.

The materials used are: the international and national legislative and normative acts in the field of the Republic of Moldova, the doctrine and other relevant materials.

Results and discussions. In the literature, the native doctrinarians were exposed quite modestly, laconically to the subject under investigation, given the lack of concrete levers to eliminate the forms of violent crime, or the levers are revealed, but they need a certain impetus and a small structure to be more effective.

At the moment, the generating factors that determine the level of crime and

neratori ce determină nivelul criminalității și structura ei sunt: modul de viață al populației, progresul social-politic, structura economică și socială a societății, ierarhia valorilor morale, legislația penală și aplicarea ei și multe altele.

Cel mai eficient mijloc de a lupta și de a nimici fenomenul de criminalitate violentă îl reprezintă prevenirea acesteia. Cu toții înțelegem perfect că este cu mult mai ușor de a preveni o faptă/crimă violentă, decât să pedepsești în anumite moduri această faptă și să suporti toate urmările care survin.

„Deși prevenirea criminalității este considerată drept obiectivul principal al politicii penale, totuși ea rămâne insuficient definită din punct de vedere teoretic.” [6, p. 104]. Autorul А.И. Долгова, în lucrarea sa, de asemenea, definește prevenirea criminalității ca „impactul intenționat al statului, societății, persoanelor fizice și juridice, asupra proceselor de determinare și cauzalitate a criminalității, pentru a preveni implicarea unor noi persoane în infracțiuni, comiterea de noi acte criminale și extinderea criminalizării relațiilor sociale” [1, p. 435].

O categorie esențială a prevenirii criminalității violente o reprezintă organele de drept, din care fac parte și subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne. Acestea „exercită un volum imens de activități referitoare la prevenirea special-criminologică a criminalității. Rolul lor specific în acest domeniu este determinat de diversitatea competenței pe care o au, de spectrul larg al împuternicirilor care le permit realizarea măsurilor operative-investigative, procesual-penale, administrative și de altă natură în procesul prevenirii infracțiunilor, precum și de existența în structura lor a diferitor servicii și subdiviziuni, inclusiv cele specializate în domeniul profilaxiei criminologice” [6, p. 110].

Un rol aparte și foarte esențial în combaterea criminalității violente de către subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne îl are pregătirea profesională a cadrelor didactice. Acest fapt este absolut necesar, deoarece cadrele didactice ulterior vor participa masiv

its structure are: the way of life of the population, the socio-political progress, the economic and social structure of society, the hierarchy of moral values, the criminal legislation and its application, and many others.

The most effective way to fight and eradicate the phenomenon of violent crime is to prevent it. We all understand perfectly that it is much easier to prevent a violent crime than to punish in some ways this deed and to bear all the resulting consequences.

“Although crime prevention is considered to be the primary objective of criminal policy, it still remains insufficiently defined theoretically” [6, p. 104]. The author Dolgov A.I. in his work also defines crime prevention as “the intentional impact of the state, society, individuals and legal entities on the processes of determining the causality of crime, in order to prevent the involvement of new persons in crimes, the commission of new criminal acts and expanding the criminalization of social relations” [1, p.435].

An essential category of the violent crime prevention is represented by the law enforcement bodies, including the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs. They are carrying out a huge volume of activities related to the special criminological crime prevention. Their specific role in this field is determined by the diversity of their competence, by the broad spectrum of powers that allows them to carry out operative-investigative, procedural-criminal, administrative and other measures in the crime prevention process, as well as the existence in their structure of various services and subdivisions, including those specialized in the field of criminological prophylaxis” [6, p. 110].

Special and very crucial roles in the fight against violent crime by the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs have the professional training of the teaching staff. This is absolutely necessary because the teachers subsequently participate in massive-

la informarea altor funcționari, inclusiv polițiști, cum ar trebui să limiteze cazurile de criminalitate violentă. Pentru a combate un flagel criminal cu asemenea efecte și de asemenea consecințe trebuie să fii capabil de a reacționa cât mai repede, iar operativitatea presupune, fără dubii, un rezultat al pregătirii profesionale.

În prezent, pregătirea profesională a cadrelor subdiviziunii Ministerului Afacerilor Interne are loc în două etape. Prima etapă se referă la pregătirea profesională inițială a cadrelor, iar a doua se referă la pregătirea profesională de perfecționare a acestora.

În momentul în care vorbim despre pregătirea profesională inițială a cadrelor subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, ne referim la acea pregătire care este oferită la prima etapă a formării unor noi forțe din diverse structuri, care, pe lângă obligațiile de bază ce le posedă mai au și obligația de a preveni, într-un anumit mod, criminalitatea, mai de cu seamă, cea violentă. Aceasta se datorează faptului că angajații noi trebuie să dețină un anumit diapazon de cunoștințe și o pregătire moral-psihologică, pentru a face față cerințelor impuse de către societate. Totodată, acestora li se explică influența criminalității asupra societății, li se explică factorii de bază care duc la apariția ei, din ce cauză aceasta este periculoasă pentru societate și care sunt urmările care pot surveni din cauza acesteia.

Considerăm că angajaților Ministerului Afacerilor Interne li se aduce la cunoștință de ce se atrage o atenție sporită anume asupra criminalității violente și din ce cauză este necesar în mod obligatoriu să fie prevenită. Lipsa unei astfel de pregătiri va duce la stoparea sau încetarea unei munci productive sau, mai bine zis, va împiedica buna funcționare a întregului sistem polițienesc.

Funcțiile de bază din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, care se ocupă nemijlocit și cu prevenirea criminalității violente și care necesită de a fi pregătite într-un mod profesional sunt: ofițerii de investigație, ofițerii de sector, ofițerii de patru-

ly informing other officials, including police officers, how it should limit the cases of violent crime. In order to combat a criminal scourge with such effects and consequences, you must be able to react as quickly as possible, and operability without doubt implies a result of professional training.

Nowadays, the professional training of the Ministry of Internal Affairs staff subdivisions takes place in two stages. The first stage relates to the initial vocational training of the staff, and the second refers to improvement of the professional training.

When we talk about the initial professional training of the staff of the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, we refer to that trainings that is offered at the first stage of new forces forming from various structures, which, besides the basic bonds they possess, also have the obligation to prevent, in a certain way, crime, especially the violent one. This is due to the fact that new employees must have a certain range of knowledge and moral-psychological training in order to meet the demands imposed by society. At the same time, they explain the influence of criminality on society; they explain the basic factors that lead to their appearance, why it is dangerous for society and what consequences may appear.

We believe that the Ministry of Internal Affairs employees are aware about the special attention to the violent crime and why it is necessary to prevent it. The lack of such a professional training stops a productive work, or rather, the proper functioning of the entire police system.

The core functions of the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, which directly is dealing with the prevention of violent crime and which require professional training, are: investigation officers, sector officers, patrol officers and prosecuting officers.

Thus, the sector officers are trained to prevent and curtail violations of law, to deter-

lare și ofițerii de urmărire penală.

Astfel, ofițerii de sector sunt pregătiți de a preveni și curma încălcările de legi, determină acele circumstanțe ce favorizează comiterea lor și iau măsuri pentru a le înlătura. Aceștia sunt printre primii care acumulează informații despre cetățeni, referitoare la diverse conflicte casnice; despre diversele încălcări de orice natură; despre cetățenii care ar putea deveni potențiali criminali violenți, din cauza faptului că duc un mod de viață anormal, din cauza alcoolului, drogurilor, sărăciei etc. Aceștia, de asemenea, trebuie să atragă o atenție sporită și asupra persoanelor care dețin armă în mod legal în domiciliile lor și a celor care deja și-au ispășit pedeapsa pentru o anumită faptă infracțională, pentru a nu permite ca ultimii să comită o oarecare recidivă mult mai gravă.

Ofițerii de patrulare, de asemenea, au o importanță deosebit de mare în prevenirea criminalității violente prin intermediul asigurării ordinii publice în străzi și diverse locuri publice. Îndeplinindu-și obligațiunile de bază pe care le au, aceștia verifică locurile unde este posibil de a se săvârși diverse tipuri de crime, depistează concentrările de persoane ce au un comportament agresiv, descoperă factorii ce ar putea ajuta la săvârșirea crimelor, după care anunță și celelalte servicii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, pentru a atrage o atenție sporită asupra neregulilor depistate.

O importanță aparte o au ofițerii de investigație. Aceștia sunt pregătiți de a contracara criminalitatea și de a preîntâmpina infracțiunile ce se află la etapa de pregătire sau tentativă. De asemenea, aceștia mai sunt pregătiți de a preveni criminalitatea prin intermediul depistării și înlăturării cauzelor ce favorizează apariția acesteia.

Pe lângă cele menționate anterior, se poate de spus că într-o societate care luptă cu criminalitatea violentă, o importanță majoră o au și relațiile dintre polițiști și cetățeni. Anume ofițerii de sector, ofițerii de investigație și ofițerii de patrulare sunt acele persoane care se află într-o permanentă tangență cu societatea. Practic, afirmăm că anume aceștia sunt

mine the circumstances that favor their committing, and take measures to remove them. They are among the first professionals able to gather information about citizens about various domestic conflicts; about the various violations of any kind; about citizens who might become potential violent criminals because they lead an abnormal way of life due to alcohol, drugs, poverty, etc. They also need to pay more attention to persons who have a legal weapon in their homes and those who have already served the sentence for a certain criminal offense, in order to prevent latter committing of a certain much more serious recidivism.

Patrol officers are also particularly important in preventing violent crime by ensuring public order in the streets and public places. Fulfilling their basic bonds, they check the places where various kinds of crime can be done, trace the concentration of people who have aggressive behavior, discover the factors that could help commit crimes, and then announce other services within the Ministry of Internal Affairs, in order to attract more attention to the detected irregularities.

The investigative officers have particular importance. They are trained to counter crime and to pre-empt the crimes that are at the stage of initiation or attempt. They are also trained to prevent criminality by detecting and removing the causes that favors its occurrence.

It is worth to mention that, in the society that is fighting with violent crime, it is of major importance the relations between the police and the citizens. Namely, sector officers, investigative officers and patrol officers are those people who are constantly tangled with society. In fact, it can be said that these are the ones who are at every step on the citizens eyes. They are those who are warned by the citizens about who are suspicious, who have an abnormal lifestyle, where the groups of people with an unlawful behavior are most

cei care se află, la orice pas, în vizorul cetățenilor. Ei sunt acei cărora li se atrage atenția, de către cetățeni, care persoane sunt suspecte, ce persoane duc un mod de viață anormal, unde se află, de cele mai dese ori, grupurile de persoane cu un comportament ilicit, în ce locuri de cele mai dese ori se pot comite diverse crime grave; și, totodată, anume ei sunt cei care efectuează diverse raiduri în scopul verificării și profilaxiei locurilor date.

La fel, în planul preîntâmpinării crimelor violente, categoriile date de angajați ai Ministerului Afacerilor Interne sunt învățați că este foarte importantă și profilaxia victimologică. Ea urmează să se bazeze pe depistarea pătimășilor potențiali și înlăturarea comportamentului lor nechibzuit, riscant, ușuratic, desfrânat sau provocator. Aceasta se înfăptuiește prin intermediul ședințelor cu locatarii curților și informarea cetățenilor prin intermediul broșurilor și panourilor informative.

Ofițerii de urmărire penală, prin intermediul efectuării urmăririi penale, trebuie să fie pregătiți de a sesiza corect care sunt acele cauze și condiții care au stat la baza sau care au favorizat săvârșirea tuturor genurilor de infracțiuni; mai de cu seamă a celor ce constituie în sine o violență mai sporită. De asemenea, aceștia sunt pregătiți pentru a acumula toate probele necesare, după care transmit cauzele penale procurorilor, cu diverse propuneri legale de sancționare a faptelor ilicite. Astfel, datorită acestui fapt și a pedepselor date făptuitorilor faptelor criminale, se împiedică apariția recidivei criminale.

Totodată, în cadrul pregătirii profesionale, toți angajații subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne sunt dotați cu cunoștințe din domeniul psihologiei. Aceasta îi ajută pe angajați să pătrundă în gândirea infractorului, să găsească un numitor comun cu acesta, pentru a putea ulterior să termine urmărirea penală cu brio.

Pe lângă cele menționate anterior, datorită schimbărilor ce survin în societatea noastră, criminalitatea violentă se află într-o permanentă schimbare. Fapte infracționale din

often found, where can be committed most often serious crimes; and at the same time, they are the ones who perform various raids for the purpose of checking and prophylaxis of the given places.

Similarly, in terms of the prevention of violent crimes, the mentioned categories of the Ministry of Internal Affairs employees are taught that victimological prophylaxis is also very important. It is based on the discovery of potential victims and the removal of their reckless, risky, mild, defeated or provocative behavior. This is done through courtroom meetings and informing citizens through brochures and newsletters.

Criminal prosecution officers, through criminal prosecution, must be trained to know which are the underlying causes or conditions that favored the commission of all kinds of offenses; especially those that constitute a greater violence in themselves. They are also trained to gather all the necessary evidence, and then transmit prosecution cases to prosecutors, with various legal proposals to sanction of the illicit deeds. Thus, due to this fact and the punishments given to the perpetrators of the criminal deeds, the receding criminal is prevented.

At the same time, all employees of the subdivisions of the Ministry of the Internal Affairs have psychology trainings. This helps employees get into the offender's thinking, find a common things with him so that he can later finalize criminal prosecution.

In addition to the above mentioned, because of the changes in our society, violent crime is constantly changing. Criminal offenses in this category are much more sophisticated, thought-out and hard to prove. For this reason, in order to be able to fight and prevent the occurrence of such a crime in the future, continuous training is required, namely the improvement of the staff of the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs.

această categorie devin mult mai sofisticate, gândite și greu de demonstrat. Din această cauză, pentru a putea lupta și preveni pe viitor apariția unor astfel de crimine, este nevoie de o continuă pregătire, și anume perfecționarea cadrelor subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne.

Este necesar ca în cadrul orelor de pregătire profesională, ce are și trebuie să aibă loc, în mod obligatoriu, în fiecare subdiviziune a Ministerului Afacerilor Interne, tuturor funcționarilor să le fie aduse la cunoștință care sunt acele cauze ce stau la baza formării criminalului violent; care din aceste cauze existau de mai mult timp și care din ele au apărut mai recent; ce strategii de luptă și măsuri de prevenire a criminalității violente nu m-ai sunt utile și multe altele. La fel, trebuie să li se prezinte noi tactici și strategii eficiente de luptă cu criminalitatea violentă, care să se dezvolte concomitent, sau chiar mai rapid ca modalitățile de comitere a crimei violente.

Concluzie. Luând în calcul amploarea fenomenului infracțional, menționăm că nu este suficientă dexteritatea organelor polițienești în anumite situații, uneori este vitală colaborarea acestora cu forțe suplimentare. Astfel, pentru realizarea atribuțiilor profesionale, polițistul acționează în parteneriat cu populația, acordă asistență de specialitate și prestează servicii în concordanță cu atribuțiile legale [7, p. 8]. La fel, polițistul trebuie să devină o figură respectabilă, un element-cheie al comunității, ocupându-se de chestiuni cotidiene, oferind sfaturi și folosind autoritatea sa în rezolvarea problemelor, asigurând stabilitatea și ordinea de drept [8, p. 5].

În baza celor expuse pe parcursul cercetării, autorul este de părere că pregătirea profesională a cadrelor subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne este o premisă esențială în dezvoltarea angajaților.

Combinând aceasta cu practica pe care o dețin, munca depusă de ei devine mult mai eficientă, mult mai rezultativă, iar concomitent cu aceasta va crește și imaginea poliției în societate.

Din ce cauză s-a atras o atenție aparte

It is necessary that within the professional training, all officials should be informed about the underlying causes of the violent criminal; which of these causes have existed for a long time and which of these have occurred more recently; what fighting strategies and measures to prevent violent crime are not useful nowadays; and more others. Also, new tactics and effective strategies to fight with violent crime must be presented, which would develop simultaneously or even more rapidly as the means of committing violent crime.

Conclusion. Taking into account the scale of the criminal phenomenon, we mention that the dexterity of the police bodies is not sufficient in certain situations, sometimes it is vital to collaborate with additional forces. Thus, in order to carry out the professional duties, the policeman acts in partnership with the citizens, provides specialized assistance and renders services in accordance with the legal attributions [7, p.8]. Similarly, the policeman should become a respectable figure, a key element of the community, dealing with everyday issues, offering advice and using his authority in solving problems, ensuring stability and order of law [8, p.5].

Based on the findings of the research, the author believes that the professional training of the Ministry of Internal Affairs staff is an essential prerequisite for the employee's development and improvement of the skills for the violent crime prevention.

Combining this with our practice, the work done by police personnel will become more effective, more resilient, and at the same time – will increase the image of the police towards society.

Why it has attracted particular attention to the role of such trainings in the field of violent crime preventing? Because of all the crimes that belong to the violent crime category are the most dangerous for society and the most serious for the social relations and values around us. Thus, if the employees

asupra rolului pregătirii date în prevenirea criminalității violente? Din cauza că totalitatea infracțiunilor ce fac parte din categoria criminalității violente sunt cele mai periculoase pentru societate și lezează în cel mai dur mod relațiile și valorile sociale din jurul nostru. Anume dacă angajații subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne vor fi capabili să lupte u ușurință cu acest tip de criminalitate (dar cea mai ușoară luptă, după cum am menționat, reprezintă prevenirea), celelalte tipuri de criminalități vor deveni doar mici obstacole pentru restabilirea și menținerea liniștii sociale.

of the Ministry of Internal Affairs subdivisions are able to fight easily with this kind of crime (but the most correct and effective fight, perhaps even cheaper fighting method, is prevention), the other types of criminality will become small obstacles to restoring and maintaining social peace.

Referințe bibliografice:

1. Долгова, А.И., *Криминология. Учебник для вузов*, 3-е издание, переработанное и дополненное, Москва, 2005.
2. Малков В.Д., *Криминология. Учебник для вузов*, Москва, ЮСТИЦИНФОРМ, 2006 .
3. Побегайло Э.Ф., *Насильственная преступность: современные тенденции, перспективы борьбы // Советское государство и право*. 1988. № 9.
4. Gh. Gladchi, *Criminologia generală*. Manual pentru facultățile de drept, Ed. Museum, 2001.
5. Шнайдер Г., *Криминология*, Москва 1994.
6. Larii Iurie, *Criminologie*, Chișinău 2004.
7. Chirița Ghenadie, Pui Eduard, Strungaru Vitalie, *Proceduri și intervenții tactice polițienești*, Acad. „Ștefan cel Mare”, Chișinău, F. E.-P. „Bons Offices, 2013.
8. Rotaru Radion, Ionel Iurie, *Tehnici de utilizare a mijloacelor speciale și a armii de foc*, Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, Ed. Labirint, 2017.

Despre autor:

Ion ROTARU,
asistent universitar, Catedra „Drept penal și criminologie”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru
tel.: 078618635

About author

Ion ROTARU,
Assistant Professor,
“Criminal Sciences” Department,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
master in law,
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru
tel.: 078618635

CZU 343.914(478)

DOI 10.5281/zenodo.3871567

PARTICULARITĂȚILE CRIMINALITĂȚII FEMININE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Valentina RUSSU,

asistent universitar, Catedra „Drept penal și criminologie”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

În structura criminalității, un loc aparte îl ocupă criminalitatea feminină, care, deși comparativ cu criminalitatea masculină este mai puțin pronunțată, are un impact negativ evident asupra dezvoltării armonioase a societății. În acest articol, autorul abordează multilateral fenomenul criminalității feminine, prin prisma interpretărilor doctrinare, a practicii judiciare, a datelor statistice, elaborând o caracteristică criminologică a acestui gen de criminalitate.

Cuvinte-cheie: criminalitate feminină, prevenirea criminalității feminine, personalitatea infractorului-femeie.

Introducere. Abordarea criminalității feminine cu toate aspectele specifice ce le comportă este un imperativ ce rezidă în consecințele pe care acest fenomen le are asupra societății, astfel încât termenul de „femeie-infractor” trebuie să dispară, femeia are alte roluri în societate. În Republica Moldova încă nu există un cadru legislativ și interpretativ care să cuprindă toate aspectele legate de criminalitatea femeilor.

Metode aplicate și materiale utilizate. În scopul elaborării studiului de față autorul valorifică metode de cercetare specifice, între care metoda analizei datelor statistice, metoda sintezei, metoda comparației, metode sociologice, metoda deducției, metoda sistemică. Baza cercetării o constituie prevederile legislative, datele statistice, interpretările doctrinare ale savanților autohtoni, dar și ale celor străini, diverse studii cuprinse în culegeri de materiale ale conferințelor, articole

PARTICULARITIES OF FEMALE CRIMINALITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Valentina RUSSU,

University assistant, “Criminal Law and Criminology” Department, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

In the structure of criminality, a special place is occupied by feminine criminality, which, although compared to male crime is less pronounced, has an obvious negative impact on the evolution of society. In this article, the author multilaterally describes the feminine criminality relying on the doctrinal interpretations, judicial practice, statistical dates, highlighting a criminological characteristic of this kind of criminality.

Keywords: female criminality, prevention of feminine criminality, the personality of a woman criminal.

Introduction. The investigation of the female criminality, with all the specific aspects, is an imperative that resides in the consequences that this phenomenon has on society, so that the term woman-offender must disappear; the woman has other roles in society. In the Republic of Moldova, there is not yet a legislative and interpretative framework covering all aspects of women’s criminality.

The methodology of research. In order to elaborate the present study, the author capitalizes on specific research methods, such as: statistical data analysis, the synthesis method, method of comparative analysis, method of logical interpretation, the deduction and the systemic method. The basis of the research is constituted by the legislative provisions, the statistical data, the doctrinal interpretations of the autochthonous scientists, but also of the foreign ones, various

științifice, comentarii aplicative etc.

Rezultate obținute și discuții. Pentru a efectua caracteristica criminologică a criminalității feminine este necesar de analizat indicatorii cantitativi și calitativi ai criminalității în RM, cu referire, în special, la infracțiunile comise de femei, fapt ce va facilita elaborarea unor măsuri de prevenire corespunzătoare.

Potrivit Biroului Național de Statistică [1], numărul persoanelor care au comis infracțiuni în decursul ultimilor ani este în scădere, iar *cei mai mulți infractori sunt bărbați*. În anul 2018 au fost relevate 13,9 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 11,5% comparativ cu anul 2017. *Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,3%), dar în creștere față de anul 2017 (8,0% din numărul total de infracțiuni).*

Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 21,4% din totalul femeilor, comparativ cu 18,6% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 63 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 749 persoane.

Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism, infracțiunilor legate cu droguri, iar femeile în săvârșirea furturilor și escrocheriilor.

O caracteristică este că *femeile comparativ cu bărbații încalcă legea la o vârstă mai înaintată*. Astfel, cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (54,4%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,9%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 49,8% și 24,7% [1].

De asemenea, circa 27% din bărbați și 6,3% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transportului.

În funcție de vârsta deținuților, constatăm că fiecare a doua femeie deținută va avea

studies included in collections of conference materials, scientific articles, applicative commentaries, etc.

Obtained results and discussions. In order to elaborate the criminological characteristic of the women criminality, it is necessary to analyze the quantitative and qualitative indicators of criminality in the Republic of Moldova, with reference, in particular, to crimes committed by women, which will facilitate the elaboration of suitable preventive measures.

According to the National Bureau of Statistics [1], the number of people who have committed crimes during the last years is decreasing, and the majority of criminals are men. In 2018, 13.9 thousand persons were found to have committed crimes, decreasing by 11.5% compared to 2017. The highest level of crime is registered among men, women being a lower proportion in the number of persons who committed crimes (8.3%), but increasing compared to 2017 (8.0% of the total number of crimes). The women are involved in the committing of serious crimes in a proportion of 21.4% of all women, compared to 18.6% of men. At 100 thousand there are 63 women who have committed crimes, and in the case of men this indicator constitutes 749 persons. The men are more involved in committing crimes in the field of transports, hooliganism, drug related crimes, but women in committing thefts and scams.

One feature is that women compared to men infringe the law at an older age. Thus, women who are 30 years old and even older are most likely to commit the crimes (54.4%) and those aged 18-24 years (21.9%), and in the case of men this indicator constitutes 49.8% and 24.7%. [1]

Also, about 27% of men and 6.3% of women aged 30 and more were in drunkenness at the time of the crime, most often they committed crimes in the field of transport.

Depending on the age of the prisoners, we find that every second detained woman has around 30-39 years old. At the same time, 0.8% of detained women are up to 20

între 30-39 ani. Totodată, 0,8% din femeile deținute au vârsta de până la 20 ani.

Este relevant a prezenta informația referitoare la ponderea femeilor ca victime ale violenței în familie. Astfel, aceeași sursă informează că cel mai des *victime ale violenței domestice sunt femeile*. În anul 2018, în urma violenței domestice au suferit 778 persoane, 72% din victime fiind femei. Atât femeile, cât și bărbații devin victime preponderent la vârsta de 35-64 ani. Totodată, ponderea băieților de 0-17 ani care suferă în urma violenței domestice este dublă față de cea a fetelor, 12,6% față de 5,4 % [1].

Respectiv, o cauză importantă ce determină comportamentul criminal al femeilor o constituie victimizarea acestora în familie.

Prezintă interes și analiza datelor privind ponderea femeilor care au fost condamnate pentru săvârșirea infracțiunilor.

În anul 2018, au fost condamnate 11,9 mii persoane. Respectiv, la 10 mii locuitori în medie revin 33,5 condamnați, cu 6 condamnați mai mult comparativ cu anul 2014. Femeile dețin o cotă de 6,6% în numărul total al condamnaților, iar la 10 mii femei revin în medie 4,3 femei condamnate comparativ cu 65,1 bărbați condamnați la 10 mii bărbați. Cel mai des infractorii sunt condamnați pentru infracțiuni în domeniul transporturilor, furturilor și infracțiunilor legate de droguri [1].

Este important să evidențiem datele ce caracterizează tipurile de pedepse stabilite de instanțele judecătorești, inclusiv femeilor. Evidențiem aici că femeile într-o măsură mai mare sunt condamnate condiționat comparativ cu bărbații. În anul 2018, condamnarea condiționată a fost stabilită pentru 35 la sută din femei, comparativ cu 23 la sută din bărbați. Având în vedere diversele roluri sociale pe care le are femeia, instanțele de judecată constată, în peste o treime din cazuri, că scopurile pedepsei penale în privința femeilor pot fi atinse și prin condamnarea condiționată a acestora.

Totodată, pe lângă amendă și închisoare, aproape fiecare al treilea bărbat condamnat a fost pedepsit cu muncă neremunerată

years old.

It is relevant to present information regarding the share of women as victims of domestic violence. Thus, the same source reports that, the most frequent victims of domestic violence are women. During the year 2018, 778 persons suffered from domestic violence, 72% of the victims being women. Both women and men become predominantly victims at the age of 35-64. At the same time, the share of boys aged 0-17 suffering from domestic violence is double that of girls, 12.6% compared to 5.4%. [1]

Respectively, an important cause that determines the criminal behavior of women is their victimization in the family.

It is also interesting to analyze the information about the women who have been convicted for committing crimes.

During the year 2018, 11.9 thousand people were convicted. Respectively, 33.5 convicts are living on an average of 10 thousand inhabitants, with 6 more compared to the year 2014. Women have 6.6% in the total number of prisoners, and at 10 thousand women are assigned an average of 4.3 women convicted compared to 65.1 men sentenced to 10 thousand men. Criminals are most often convicted of transport, theft and drug offenses. [1]

It is important to highlight the dates that characterize the types of punishments established by the courts, including for women. We emphasize here that women compared to men are condemned more conditionally. In 2018, conditional sentencing was set for 35 percent of women, compared to 23 percent of men. Considering the various social roles played by women, the courts find, in more than a third of cases, that the purposes of criminal punishment for women can be achieved by conditionally condemning them.

At the same time, in addition to the penalty and prison, almost every third convicted man was punished with unpaid work for the community, and for women this sentence was set at 20 percent of convicted

în folosul comunității, iar în cazul femeilor această pedeapsă a fost stabilită pentru 20 la sută din femeile condamnate.

Din analiza efectuată asupra criminalității feminine, observăm că statul promovează un tratament penal nediscriminatoriu pentru subiecții răspunderii penale, dar, în același timp, întotdeauna ia în considerare, la individualizarea răspunderii și a pedepsei penale și personalitatea femeii, care, bineînțeles se caracterizează prin trăsături distincte.

Vorbind despre *personalitatea infractorului-femeie*, menționăm că identificarea trăsăturilor distinctive ale criminalului au vizat toate laturile ființei umane: constituția fizică, procesele fiziologice, alcătuirea psihicului și anomaliile lui, particularitățile de caracter etc. Formularea corectă a problemei criminalului presupune delimitarea chestiunii trăsăturilor distinctive de cea a cauzei imediate a conduitei criminale, care nu se poate regăsi decât în individ, atâta timp cât comportamentul criminal este inseparabil de acesta. Altfel spus, conduita criminală trebuie să fie cercetată atât în raport cu trăsăturile stabile, cât și cu cele variabile, dependente de factorii externi, inclusiv fluctuanți [2, p. 23].

Dacă ne referim nemijlocit la *personalitatea femeii-criminal*, menționăm că în ultimele decenii, criminologii acordă o atenție mai mare explicării diferenței dintre criminalitatea feminină și cea masculină.

Majoritatea teoriilor tradiționale care se referă la criminalitate au fost create de criminologi-bărbați pentru a da o explicație cauzelor criminalității masculine, și nicidecum a celei feminine, ceea ce a generat diferite discuții în jurul ideii dacă aceste teorii pot fi aplicate studierii criminalității feminine, sau este necesar de explicat fenomenul prin prisma poziției de „diferență de gender”, așa-numita teorie „gendered theory”.

Conform opiniei unor criminologi, teoriile tradiționale reprezintă specificul criminalității masculine, prin urmare, nu pot da răspunsuri la unele întrebări ce țin de criminalitatea feminină, cu toate că rolul lor nu poate fi negat întru totul, mai ales, referindu-

women.

So, from the analysis of the women criminality, we see that the state promotes a non-discriminatory criminal treatment for the subjects of penal liability, but at the same time, it always takes into account, at the individualization of the criminal punishment, the personality of the woman, which, of course, is characterized by distinct features.

Speaking about the personality of the woman who committed crimes, we emphasize that searching for the distinctive features of the criminal concerned all sides of the human being: the physical constitution, the physiological processes, the composition of the psychic and its anomalies, the particularities of character, etc. The correct formulation of the criminal problem implies the delimitation of the question of the distinguishing features of the immediate cause of the criminal behavior, which can only be found in the individual, as long as the criminal behavior is inseparable from it. In other words, criminal behavior must be investigated in relation to both stable and variable features, depending on external factors, including fluctuating ones. [2, p. 23]

If we refer directly to the personality of the woman - criminal, we mention that in recent decades, criminologists pay greater attention to explaining the difference between female and male crime.

Most of the traditional theories that relate to crime have been created by criminologists - men to explain the causes of male crime, and not of female crime, which has led to various discussions around the idea, whether these theories can be applied to the study of female crime, or is it necessary to explain the phenomenon from the perspective of the position of “gender difference”, so-called “gendered theory”.

According to some criminologists, traditional theories characterized male crime, so they cannot answer some questions related to female crime, although their role cannot be denied entirely, especially, referring to social theories, which denotes a character, as

ne la teoriile sociale, ce denotă un caracter cât de cât neutru [3, p. 142].

O primă teorie tradițională care explică acest fenomen este *teoria oportunității*. Conform acestei teorii, diferența în tipul de infracțiuni săvârșite de femei și indicele acestora are la bază ideea de oportunitate, adică de circumstanțele ce favorizează săvârșirea unei infracțiuni de către femei.

Criminologii explică această teorie pornind de la faptul că rata criminalității feminine a crescut numai în anumite infracțiuni, aceasta datorându-se încadrării femeilor în câmpul muncii, angajarea la servicii variate, ceea ce a condus la oportunități mai mari de a comite infracțiuni tipice femeilor, infracțiuni economice care implică mai puțină violență [4, p. 235].

Teoria controlului social spune că indicele criminalității masculine este mai mare decât al criminalității feminine, deoarece legăturile sociale, care reprezintă miezul acestei teorii, ale bărbaților sunt mult mai slabe decât cele ale femeilor (mame, surori, soții care sunt mai atașate de unele persoane, manifestând grijă și atenție), ceea ce provoacă ruptura dintre potențialii criminali și societate. Pe de altă parte, persoanele care provin din familiile cu probleme, din medii sociale problematice, sunt mai predispuse la un comportament inadecvat, atât femei, cât și bărbați.

Referitor la categoriile de femei predispuse la un comportament criminal, conform teorii controlului social, acestea sunt: mamele tinere care trăiesc în relații imorale cu bărbații, fiind limitate în resurse educaționale și abilități profesionale, femei ce aparțin unui mediu social cu venituri mici și o educație de proastă calitate.

Teoria asociațiilor diferențiate este una din cele mai cunoscute teorii derivate din curentul culturalist, elaborată de criminologul american Edwin Sutherland. Ideea de bază a acestei teorii constă în aceea că un act criminal se produce atunci când există o situație propice pentru o anumită persoană de acțiune, prin urmare, comportamentul crimi-

much as neutral. [3, p. 142]

A first traditional theory that explains this phenomenon is the *theory of opportunity*. According to this theory, the difference in the index and the type of crimes committed by women is based on the idea of opportunity, namely, the circumstances that facilitate the committing the crimes by women.

The criminologists explain this theory starting from the fact that the female crime rate has increased only in certain crimes, due to the employment of women in various services, which has led to greater opportunities to commit some typical woman crimes, economic crimes, which involve less violence. [4, p. 235]

The theory of social control explains that the index of male crime is higher than of female crime, because the men's social connections, which are the core of this theory, are weaker than those of women (mothers, sisters, husbands - who are more attached to some persons, showing care and attention) and this causes the breach between potential criminals and society. On the other side, the people who live in families with problems, people from problematic social environments, are more liable to manifest an inadequate behavior, both women and men.

Regarding to the categories of women predisposed to criminal behavior, according to the theories of social control, they are: young mothers who live in immoral relationships with men, being limited in educational resources and professional skills, women from a low-income social environment and a poor quality education.

The theory of *differentiated associations* is one of the most popular theories derived from the cultural current, elaborated by the American criminologist Edwin Sutherland. The basic idea of this theory is that a criminal act occurs when there is a situation suitable for a certain person to act, therefore the criminal behavior is not innate, but it is learned, like any other job.

At the same time, through this theory we try to explain the phenomenon of crime

nal nu este înnăscut, ci se învață, ca și oricare altă meserie.

Totodată, prin intermediul acestei teorii se încearcă de a explica fenomenul criminalității din punctul de vedere al posibilităților diferite pentru achiziționarea de „valori” și aptitudini criminale, sau de pe poziția că etichetele afișate pe personalitatea individului prin procesele de control social folosite influențează puternic asupra unei reprezentări individuale despre propria personalitate. De aceea, în baza acestei teorii s-ar putea afirma că criminalitatea feminină este inferioară numeric celei masculine, deoarece femeile au acces redus la posibilitățile criminale (adică la anumite grupări criminale pentru a însuși unele abilități criminale, fiind supuse unui control social mult mai sever atât în familie, cât și la școală); în același timp, bărbații sunt predispuși să „absoarbă” abilitățile criminale – teoria proastei companii (găștile de puști la școală transformate ulterior în grupuri criminale).

Teoria gender (gendered theory) este o teorie care explică esența criminalității feminine având la bază criteriul de gen.

Antonean I. expune ideea precum că, de cele mai multe ori, comportamentul criminal al femeii poate fi influențat și de tendința acesteia de a se autoafirma în societate, solicitând apreciere din partea acesteia, astfel încât această tendință apare în calitate de stimul pentru a comite fapte infracționale în scopul de a obține „nota dorită” [5].

Crimele comise de către femei își au propriile caracteristici. Din practică rezultă că femeile criminale apelează la mecanisme și metode specifice de înlăptuire a omorurilor, furturilor, jafurilor, actelor de vandalism, răpirilor.

Mecanismul de comitere a crimelor de către femei diferă foarte mult de mecanismul de comitere a crimelor de către persoane de gen masculin, fiind cu mult mai complex, gândit până la cele mai mici detalii și, de multe ori, cu mult mai sofisticat din punctul de vedere al cruzimii și cinismului. Reflecția problemelor sociale și individuale ale

from the point of view of the different possibilities for the acquisition of “values” and criminal aptitudes, or from the position that the labels displayed on the person, through the processes of social control, have a strong influence on the individual representation of one’s own personality. Therefore, based on this theory it could be stated that female crime is lower than male crime, because women have limited access to criminal possibilities (to certain criminal groups to acquire some criminal abilities, being subjected to much more severe social control, both in the family and at school). At the same time, the men are predisposed to “absorb” criminal abilities – the theory of bad companies (children’s companies from school later are transformed into criminal groups).

Gender theory is a theory that explains the essence of women criminality based on the gender difference. Antonean I. sets out the idea that, most of the times, the criminal behavior of the woman can be influenced also by her tendency to assert herself in the society, searching for appreciation from it, so that this tendency appears as an impulse to commit some criminal acts in order to obtain the “desired grade” [5].

The crimes committed by women have their own characteristics. From the practice it follows that criminal women resort to specific mechanisms and methods of committing the murders, thefts, robberies, acts of vandalism, kidnappings.

The women’s committing crimes mechanism differs greatly from the mechanism of committing crimes by men, being more complex, thought up to the smallest details and, often, much more sophisticated from the point of view of cruelty and effrontery. The reflection of the social and individual problems of actual women, their unique form of the perception of problems in the family, collective and society that represents the criminal aggression of women.

E.R. Abázova states: “Emerging from modern conditions, the need to conceive the typology of the criminal-woman personality

femeilor contemporane, forma lor unică de percepere a problemelor în familie, colectiv, societate reprezintă agresivitatea criminală a femeilor.

Abâzova E.R. afirmă: „În condițiile moderne se actualizează necesitatea de a concepe tipologia personalității criminalului-femeie, care este strâns legată de soluționarea problemelor ce țin de lupta împotriva criminalității și preîntâmpinarea procesului de «feminizare» a acesteia, reducerea nivelului criminalității feminine în societate, crearea condițiilor care să se opună reproducerii criminalității feminine” [6, p. 34]. În completare, autoarea menționează că la baza tipologizării femeilor criminale se află motivele comportamentului lor criminal, moralitatea și trăsăturile psihofiziologice. Anume identificarea specificității motivației criminalității feminine dă posibilitatea de a constata și folosi, în cadrul planificării măsurilor educativ-profilactice și de adaptare, legitățile de bază în formarea comportamentului criminal la femei.

Se cuvine de remarcat și clasificarea tipurilor personalității femeilor criminale, propuse de savantul criminalist Alauhanov E.:

a) *personalitatea de tip violent* – sunt, de regulă, femei care comit acte de huliganism, crime și vătămări corporale ca rezultat al violenței domestice, pruncucidere. Acestea sunt persoane cu atitudine negativ-neglijentă față de viața umană, față de cele mai importante beneficii ale ei, sănătate, integritate fizică etc.;

b) *tipul egoist violent* – cel mai periculos tip de personalitate din punct de vedere social, cu atitudine antisocială bine stabilită, îndreptată spre atingerea propriilor scopuri și avantaje, deseori materiale, inclusiv cu prețul vieții umane;

c) *tipul egoist* – despre motivația caracteristică tipurilor de criminale egoiste, inclusiv legate de necesitatea asigurării bunăstării în familie, vorbesc datele cercetărilor interne, care evidențiază numărul mare de persoane ale acestei categorii care au familii. Astfel,

is being updated, which is closely linked to solving problems related to the fight against crime and preventing the process of “feminization” of it, decreasing the level of female criminality in society, creating the conditions to prevent the reproduction of this kind of criminality” [6, p. 34]. In addition, the author mentions that the basis of the typology of criminal women is constituted by the reasons of their criminal behavior, morality and psychical and physiological features. Namely, the identification of the specificity of the motivation of the female criminality gives the possibility to find and use, within the planning of the educational-prophylactic and adaptation measures, the basic laws in the formation of the criminal women behavior.

The classification of types of criminal women personality, proposed by forensic scientist E. Alauhanov, is also necessary to remark:

a) *Violent personality* - there are usually women who commit acts of hooliganism, crime and bodily harm as a result of domestic violence, infanticide. These are persons with a negative-negligent attitude towards human life, towards its most important benefits, health, physical integrity etc.;

b) *The violent selfish type* - the most dangerous type of personality from a social point of view, with a well-established anti-social attitude, aimed at achieving one's own goals and advantages, often material, even with the price of human life;

c) *The selfish type* - about the characteristic motivation of the types of selfish criminals, including related to the need to ensure the welfare of the family, speak the dates of internal research, which highlights the large number of people in this category who have families. Thus, most people convicted of criminal liability for abuse are true family members.

d) *Negligent type* - the largest number of occasional and random criminals are the ones with easy, negligent and irresponsible attitude towards the legal regulations;

majoritatea persoanelor condamnate la răspundere penală pentru abuz sunt familiste;

d) *tipul neglijent* – numărul cel mai mare al criminalelor de ocazie sau întâmplătoare sunt cele cu atitudine ușuratică, neglijentă și iresponsabilă față de reglementările legale;

e) *tipul dependent* – pentru reprezentanții acestui tip sunt caracteristice diferite manifestări criminale, efectuate din motivul dependenței psihologice, obiectul cărora pot fi substanțele narcotice, alcoolul, personalitatea bărbatului-partener de viață [7, p. 60].

În funcție de profunzimea și durabilitatea motivației criminogene a personalității, este necesar de evidențiat printre femei următoarele tipuri de femei criminale:

a) *femei criminale aleatorii* – sunt cele care au comis infracțiuni ca rezultat al coincidențelor accidentale, contrar comportamentului lor general, anterior celor întâmplătoare;

b) *femei criminale de ocazie* – au comis crime ca rezultat al influenței factorilor negativi care au contribuit la formarea și activitatea personalității;

c) *femei criminale instabile* – se abat de la normele comportamentului social aprobat, cu toate acestea, fără a le asimila cu fermitate;

d) *femei criminale profesioniste* – fac tot posibilul pentru realizarea ambițiilor și scopurilor stabilite prin intermediul comiterii infracțiunilor [8].

Analiza tipologizării femeilor criminale, enumerate mai sus, va da posibilitate de a stabili atât măsuri generale de prevenire, cât și speciale, tehnici individuale de investigare a crimelor săvârșite de femei, dar și planificarea și elaborarea eficientă a măsurilor educativ-profilactice și de integrare în societate a femeilor condamnate.

Concluzii. Efectuând analiza criminologică a infracțiunilor comise de femei și elucidând trăsăturile specifice personalității infractorului-femeie, menționăm că pentru a contracara criminalitatea feminină în RM, urmează să fie întreprinse următoarele *măsuri de prevenire*:

e) *Dependent type* - for the representatives of this type are characteristic different criminal manifestations, generated by the psychological dependence, the object of which can be the narcotic substances, alcohol, the personality of the man-life partner [7, p. 60].

Depending on the depth and durability of the orientation of the criminal motivation, it is necessary to highlight among women the following types of criminal women:

a) *Random criminal women* - they are the ones who committed crimes as a result of accidental coincidences, contrary to their general behavior, before those happened;

b) *Criminal women of occasion* - they committed crimes as a result of the influence of the negative factors that contributed to the formation and activity of the personality;

c) *Unstable criminal women* - deviate from the norms of approved social behavior, however, without assimilating them firmly;

d) *Professional criminal women* - they do everything possible to achieve the ambitions and goals established by committing crimes [8].

The analysis of the typology of criminal women, listed above, will give the possibility to establish general and special preventive measures, individual techniques for investigating crimes committed by women, but also to elaborate the effective planning of educational - prophylactic measures and integration measures in society of convicted women.

Conclusions. Carrying out the criminological analysis of the crimes committed by women and elucidating the specific characteristics of the personality of the woman-offender, we mention that in order to counteract female criminality in the Republic of Moldova, the following preventive measures must be taken:

– elaboration of a national program aimed at improving all the social fields in which the woman activates and creating an adequate spiritual climate in the society;

– undertaking social-economic meas-

– elaborarea unui program național îndreptat spre îmbunătățirea tuturor domeniilor sociale în care activează femeia și crearea unui climat spiritual adecvat în societate;

– întreprinderea unor măsuri social-economice, precum ridicarea nivelului de trai al membrilor societății, îmbunătățirea calității vieții sociale; aceste obiective pot fi realizate prin stabilizarea situației economice a Republicii Moldova, adică prin crearea unor locuri de muncă, prin achitarea salariilor la timp și ridicarea acestora, egalitatea salariilor, asigurarea echilibrului dintre cerere și ofertă, măsuri ce vor duce la înlăturarea cauzelor care au condiționat criminalitatea;

– întreprinderea unor măsuri juridice: ca perfecționarea legislației, în special a celei penale, administrative, de muncă, economice;

– stimularea cetățenilor la participarea activă în prevenirea criminalității;

– ridicarea nivelului conștiinței juridice a populației, întărirea cadrului legislativ cu privire la apărarea drepturilor femeilor;

– crearea unei ideologii axate pe ideea ostilității față de criminalitatea feminină prin implicarea mass-mediei în scopul creării unui climat negativ;

– ridicarea nivelului de educație și morală în familii;

– măsuri psihologico-pedagogice prin implicarea instituțiilor de învățământ, organizațiilor obștești (ca „La Strada”, „Casa Mărioarei”) în scopul ridicării încrederii populației în organele de drept, participării la resocializarea persoanelor eliberate din detenție, acordării ajutorului material și spiritual femeilor;

– elaborarea unor servicii sociale și de sănătate pentru femeile agresate și copiii acestora, programe speciale în vederea restabilirii fizice și psihice a acestora;

– întreprinderea unor acțiuni medicale în scopul profilaxiei bolilor și tratamentelor pacienților-femei (alcoolism, narcomanie, depresii ș.a.);

– contracararea violenței în familie, supravegherea soților de către organele de drept, crearea unor centre de refugiu pentru

ures, such as raising the standard of living of the members of the society, improving the quality of social life; these objectives can be achieved by stabilizing the economic situation of the Republic of Moldova, by creating jobs, timely payment of salaries and raising them, equal payment, balancing between supply and demand, measures that will eliminate the causes that determine the criminality;

– undertaking legal measures: such as improving the legislation, especially the criminal, administrative, labor legislation, economic one;

– stimulating citizens to participate actively in criminality prevention;

– raising the level of legal awareness of the population, strengthening the legislative framework regarding the defense of women’s rights;

– creating an ideology focused on the idea of hostility towards female crime by involving the media in order to create a negative climate;

– raising the level of education and morality in family;

– undertaking psychological and pedagogical measures through the involvement of educational institutions, public organizations (such as “La Strada”, “Casa Mărioarei”) in order to raise the confidence of the population in the law enforcement bodies, to participate in the socialization of the persons released from detention, to provide material and spiritual help to women;

– elaboration of social and health services for the abused women and their children, special programs for their physical and mental restoration;

– undertaking of medical actions for the prophylaxis of diseases and for treatments of female patients (alcoholism, drug abuse, depression, etc.);

– counteracting violence in the family, supervising the spouses by the law enforcement bodies, creating refugee centers for women;

– special resocialization measures for women who have been convicted by the cre-

femei;

– măsuri de resocializare speciale pentru femeile care au fost condamnate prin crearea unor centre de reabilitare, implicarea psihologilor, crearea unor instituții în cadrul cărora femeile vor fi învățate de a se adapta din nou vieții sociale.

Toate aceste măsuri întreprinse de stat, precum și cele care urmează a fi întreprinse, au scopul de a readuce femeia în mediul său social, de a-i oferi funcția de păzitor al căminului familial și al valorilor spirituale, de a-i reda egalitatea prin păstrarea feminității. În cele din urmă, important este participarea întregii comunități la prevenirea criminalității, căci toate cauzele provin din mediul social al infractorului, indiferența, ura, banii, invidia și ipocrizia fiind factorii principali.

ation of rehabilitation centers, the involvement of psychologists, the creation of institutions within which women will be taught to adapt again to social life.

The measures taken by the state, as well as those to be taken, aim to restore the woman to her social environment, to offer her the role of guardian of the family, of the spiritual values, to restore her equality and preserving her femininity.

Finally, it is important to involve the whole community in criminality prevention, because all causes come from the social environment of the offender, indifference, hatred, money, envy and hypocrisy being the main factors.

Referințe bibliografice:

1. Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2018. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>, (accesat 15.09.2019).
2. Bejan O., *Dicționar de criminologie*, Chișinău, Ed. Ericon SRL, 2009. 129 p.
3. Шелли Д., *Криминология*, №3-е международное издание, *Мировая юриспруденция*, Москва: Ед. Питер, 2003. 860 с.
4. Iacobuță I., *Criminologie*, Iași, Ed. Junimea, 2002. 380 p.
5. <https://ru.scribd.com/doc/45636599/criminalitatea-feminina> (accesat 21.10.2019)
6. Абызова Е.Р., *Криминологическое исследование личности женщин совершающих преступления и предупреждение их преступного поведения*, Москва, 2007. 203 с.
7. Caraman N., „Caracteristici psihologice ale femeii criminale”. În: *Revista națională de drept*, nr.2, 2016, p.57-60.
8. <http://www.allpravo.ru/library/doc4204p/instrum6815>, (accesat 09.11.2019)

Despre autor

Valentina RUSSU,
asistent universitar,
Catedra „Drept penal și criminologie”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: valya.cociorva@mail.ru
tel.: 060185817

About author

Valentina RUSSU,
University assistant, “Criminal Law and
Criminology” Department,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: valya.cociorva@mail.ru
tel.: 060185817

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova/ col. red.: Iurie Larii (red.-șef.); trad.: Angela Pareniuc. – Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2019 (Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare”) – . – ISSN 1857-0976. – ISBN 978-9975-930-24-6.

Nr. 10: Științe juridice. – 2019. – 248 p. – Texte, cuprins paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex. – ISBN 978-9975-121-62-0.

34(082)=135.1=III

A 15

Redactare:
Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare
și procesare computerizată:
Natalia CONDRAT

Traducere:
Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:
Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 10.10.2019
Tiraj 100 ex.

Tiparul executat la Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md